

Matica slovenská
P. Mudroňa 1, 036 01 Martin

SPRÁVA O ČINNOSTI A HOSPODÁRENÍ
MATICE SLOVENSKEJ ZA ROK 2023

č. SPS-335/2024-1

2024

Zostavil a redakčne upravil PhDr. Pavol Madura

1 ÚVOD

2 ORGÁNY MATICE SLOVENSKEJ

- 2.1 Slávnostný Snem Matice slovenskej
- 2.2 Výbor Matice slovenskej
- 2.3 Predsedníctvo Matice slovenskej
- 2.4 Dozorný výbor Matice slovenskej
- 2.5 Poradné orgány Matice slovenskej

3 SEKRETARIÁT PREDSEDU A SPRÁVCU MATICE SLOVENSKEJ

- 3.1 Hlavné aktivity Matice slovenskej

4 VEDNÉ ÚSTREDIE MATICE SLOVENSKEJ

- 4.1 Archív Matice slovenskej
- 4.2 Krajanské múzeum Matice slovenskej
- 4.3 Slovenský historický ústav Matice slovenskej
- 4.4 Slovenský literárny ústav Matice slovenskej
- 4.5 Stredisko národnostných vzťahov Matice slovenskej
- 4.6 Publikačná činnosť zamestnancov vedeckých pracovísk Matice slovenskej

5 ČLENSKÉ ÚSTREDIE MATICE SLOVENSKEJ

- 5.1 Členské ústredie Matice slovenskej
- 5.2 Oblastné strediská Matice slovenskej
- 5.3 Záujmové a vedecké odbory Matice slovenskej

6 INFORMAČNÉ ÚSTREDIE MATICE SLOVENSKEJ

- 6.1 Informačné ústredie Matice slovenskej
- 6.2 Vydavateľstvo Matice slovenskej
- 6.3 Slovenské národné noviny
- 6.4 Slovenské pohľady

7 HOSPODÁRENIE MATICE SLOVENSKEJ

- 7.1 Finančno-ekonomický útvar Matice slovenskej
- 7.2 Technicko-investičný útvar Matice slovenskej
- 7.3 Šatnica Matice slovenskej

8 PRIDRUŽENÉ SUBJEKTY MATICE SLOVENSKEJ

- 8.1 Neografia, a. s.
- 8.2 Vydavateľstvo Matice slovenskej, s. r. o.
- 8.3 Inštitút vzdelávania Matice slovenskej
- 8.4 Metod, s. r. o.

9 SPRÁVA O HOSPODÁRENÍ MATICE SLOVENSKEJ

1 ÚVOD

Matica slovenská (MS) je najstaršia slovenská národná kultúrna a vedecká organizácia. Sídлом Matice slovenskej je mesto Martin ako centrum národnej kultúry Slovákov, kde bola v roku 1863 založená a v roku 1919 oživotvorená. Matica slovenská je právnickou osobou. Svoje organizačné zložky zriaďuje na území Slovenskej republiky, ako aj v zahraničí. Postavenie a činnosť Matice slovenskej upravuje zákon č. 68/1997 Z. z. o Matici slovenskej v znení neskorších predpisov a Stanovy Matice slovenskej, ktoré boli schválené 17. 9. 2011 na Sneme Matice slovenskej v Martine a novelizované na Sneme Matice slovenskej v Liptovskom Mikuláši 12. 10. 2019, s účinnosťou od 1. 1. 2020.

Matica slovenská je verejnoprávna ustanovizeň. Pôsobí ako národná, nezávislá nadstranícka, nadkonfesijná, nadrezortná, vedecká a kultúrna ustanovizeň. Matica slovenská nezastupiteľne pôsobila v procese národného sebaurčenia a ochrany národných práv, zachovania identity a rozvoja kultúry slovenského národa. Poslaním Matice slovenskej v 21. storočí je systematicky rozvíjať duchovný, národný, kultúrny a spoločenský život všetkých príslušníkov slovenského národa, ale aj ostatných spoluobčanov žijúcich na území Slovenskej republiky. Matica slovenská rozvíja a upevňuje národnokultúrny život slovenského národa, jeho národné uvedomenie a vzdelanostnú úroveň, zároveň zabezpečuje tvorbu a ochranu kultúrneho dedičstva a tradícií. Nadväzuje spoluprácu s príslušníkmi národností žijúcimi na území Slovenskej republiky, ako aj s ostatnými národmi v zahraničí s cieľom poznávania a výmeny kultúrnych hodnôt. Matica slovenská sa zároveň podieľa na rozvoji slovenskej vedy, kultúry, umenia i školstva a všetkých foriem duchovného a spoločenského života, ktoré upevňujú národné sebauvedomenie, najmä v radoch slovenskej inteligencie, študentstva a mládeže. Osobitú spoluprácu udržiava a rozvíja s maticami slovanských národov a maticami slovenskými pôsobiacimi mimo územia Slovenska.

Medzi hlavné úlohy zverené Matici slovenskej štátom a zadané v Zákone o Matici slovenskej patrí najmä: upevňovať slovenské vlastenectvo; prehlbovať vzťah občanov k slovenskej štátnosti; robiť základný slovákistický výskum; podieľať sa na rozvoji miestnej a regionálnej kultúry; pôsobiť najmä na mládež v duchu národných, mravných a demokratických hodnôt; zvyšovať národné povedomie Slovákov na jazykovo zmiešaných územiach Slovenskej republiky; posilňovať vzťahy kultúr občanov hlásiacich sa k národnostným menšinám a etnickým skupinám na území Slovenskej republiky so slovenskou národnou kultúrou; združovať tvorcov a priaznivcov slovenskej kultúry a vedy vo svete; podporovať propagáciu Slovenskej republiky aj vlastnými informačnými a kultúrnymi strediskami utvorenými v zahraničí; rozvíjať styky s európskymi a svetovými organizáciami pre otázky kultúry, národnej identity, duchovného života a ochrany všeľudských hodnôt; zakladať doma i v zahraničí nadácie a fondy na podporu národného a kultúrneho života Slovákov a na oceňovanie najvýznamnejších tvorcov z vymedzených oblastí tvorivej činnosti; spolupracovať so štátnymi orgánmi a s orgánmi územnej samosprávy pri rozvoji kultúry a spoločenského života; vydávať pôvodnú slovenskú umeleckú tvorbu, vedecké diela, osvetové a populárno-náučné práce, publicistiku a periodickú tlač; propagovať slovenské dejiny, kultúru a osobnosti prostredníctvom pôvodných audiovizuálnych dokumentárnych diel, ako aj produkovať kultúrne spravodajstvo o svojej činnosti cez elektronické médiá a internetové bázy; spolupracovať pri tvorbe učebníc a učebných textov niektorých predmetov spoločenských vied pre základné školy a stredné školy na základe poverenia Ministerstva školstva Slovenskej republiky.

Matica slovenská vyhlásila rok 2023 za rok Matice slovenskej. Mimoriadne dôležitou udalosťou v roku 2023 bolo 160. výročie založenia MS a 30. výročia vzniku SR. Ústredným podujatím boli matičné slávnosti, ktoré sa konali v dňoch 3. až 6. 8. 2023 v Martine. Súčasťou bol už aj V. Kongres matíc a inštitúcií slovanských národov. Celkovo išlo o celoslovenské oslavy s účasťou matičiarov zo všetkých krajov Slovenska. Bohatý program zaujal aj preto, lebo v ňom boli priamo zapojené samotné matičné umelecké súbory. Počas osláv bola odhalená busta predsedu Zahraničnej MS a autora návrhu vlajky SR F. J. Fugu v Aleji národných dejateľov pred sídelnou matičnou budovou. Osláv sa zúčastnili mnohí politici, ktorí sa mohli počas jednotlivých programov prihovoriť a to bez ohľadu na stranícku príslušnosť. Vyvrcholením osláv bol galaprogram s vystúpením SĽUK-u a príhovormi primátora mesta Martin Jána Danka a predsedu NR SR Borisa Kollára.

Nemenej dôležitou udalosťou v roku 2023 bol aj Slávnostný Snem MS pri príležitosti 160. výročia založenia MS. Ten sa konal 21.10.2023 v aule Jesseniovej lekárskej fakulty UK v Martine. Počas snemu sa matičiarom prihovorili generálny tajomník Spolku Slovákov v Poľsku Ľubomír Molitoris, reverend Dušan Tóth z Kanady – bývalý dlhoročný generálny tajomník Svetového kongresu Slovákov a blízky spolupracovník Štefana Boleslava Romana, predseda Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov Viliam Longauer, predseda Združenia miest a obcí na Slovensku, primátor mesta Partizánske, zároveň člen Výboru MS, Jozef Božik, členka správnej rady Spoločnosti Milana Rastislava Štefánika Jolana Prochotská, tajomníčka Živeny Radka Semancová a primátor mesta Martin Ján Danko. V rámci slávnostnej časti Snemu MS sme udelili niekoľko vysokých ocenení množstvu významných matičných osobností za ich prínos v prospech Matice slovenskej. V rámci pracovnej časti Snemu MS sa delegátom predložil na schválenie návrh novelizácie Stanov MS a návrh Programu MS na roky 2023 až 2025 s výhľadom do roku 2027. Novelizácia Stanov MS sa týkala niekoľkých drobných zmien, ktoré vyplývali z doterajšej matičnej praxe a z poznania pomerov v MS. Matica slovenská prišla aj s aktualizovaným Programom MS, ktorý taktiež obsahoval zmeny vyplývajúce nielen z doterajšej matičnej činnosti, ale aj zo súčasnej spoločensko-politickej situácie. V rámci programu MS sa stanovili nové úlohy a ciele, ktoré sa bude matičné hnutie snažiť v najbližších rokoch naplniť a aj tak prispievať k plneniu úloh MS, ktoré jej vyplývajú zo zákona.

2 ORGÁNY MATICE SLOVENSKEJ

2.1 Slávnostný Snem Matice slovenskej / Mgr. Peter Schvantner

Slávnostný Snem MS sa konal pri príležitosti 160. výročia založenia MS. Snem zvolal Výbor MS na svojom zasadnutí 25. 2. 2023 v Liptovskom Mikuláši uznesením č. 4/4/2023-V a to aj v súvislosti s uznesením valného zhromaždenia MS z roku 2021. Výbor MS zvolal Snem MS do Martina na 21. 10. 2023.

Dňa 21. októbra 2023 sa zišlo 383 matičných delegátov a 50 hostí z celého Slovenska na Sneme Matice slovenskej v priestoroch Aula Magna Jesseniovej lekárskej fakulty UK v Martine. Dôvodom zvolania snemu bola novelizácia Stanov MS a schválenie Programu MS na nasledujúce obdobie. V úvode snemu mali prítomní delegáti a hostia možnosť si pozrieť historický dokument tajomníka Jána Semana, ktorý mapoval bohatú 160-ročnú históriu najstaršej a doteraz jestvujúcej ustanovizne slovenského národa v oblasti kultúry, osvety a

vedy. Následne sa prítomným prihovoriť predseda MS Marián Gešper a ďalší hostia, ako generálny tajomník Spolku Slovákov v Poľsku Ľudomír Molitoris, rev. Dušan Tóth, bývalý dlhoročný generálny tajomník Svetového kongresu Slovákov a blízky spolupracovník Štefana Boleslava Romana, predseda Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov Viliam Longauer, predseda Združenia miest a obcí na Slovensku, primátor mesta Partizánske a člen Výboru Matice slovenskej Jozef Božik, členka správnej rady Spoločnosti Milana Rastislava Štefánika Jolana Prochotská, tajomníčka Živeny Radka Semancová a primátor mesta Martin Ján Danko.

V rámci slávnostnej časti Snemu MS sme ocenili významné osobnosti za ich prínos v prospech Matice slovenskej. Zaslúžilým matičiarom sme odovzdali cenu predsedu MS, ceny MS všetkých kategórií a aj mimoriadne ceny. Pri výročí významnej udalosti, akým bolo sté výročie od oživotvorenia MS v roku 2019 vydala Matica slovenská mimoriadnu cenu MS. Výbor MS ďalej ocenil osobnosti verejného, vedeckého a politického života, ktorým udelil taktiež najvyššie matičné ocenenia a to zlatú a mimoriadnu cenu MS pri príležitosti 160. výročia založenia MS. V rámci tejto časti programu boli odovzdané aj diplomy novým zakladajúcim členom Matice slovenskej a to Michalovi Tkáčovi a Igorovi Hurtovi. Následne sa za všetkých ocenených prihovoriť predseda Prezídia MS, zakladateľ svätogorazdovskej tradície na Slovensku a iniciátor umiestnenia trojsúsošia sv. Cyrila, Metoda a Gorazda na Bratislavskom hrade, Miroslav Holečko.

Cenami MS pri príležitosti 160. výročia založenia MS a za zachovávanie tradícií a odkazu našich predkov a za dlhoročnú činnosť pri naplňaní programu MS boli ocenení:

Križ predsedu MS:

- Daniela Trňanová
- Ľubomír Kleštinec
- Michal Pavela
- Spevácky zbor mesta Brezno, ktorý zastupuje prof. Milan Pazúrik
- Spevácka skupina Matičiarky z Očovej, ktorý zastupuje Anna Ďurečková a Anna Chabadová
- Spevokol Senior z Liptovského Mikuláša, ktorý zastupuje Milan Stromko

Bronzová cena MS:

- Helena Slamková
- Dušan Sľúka
- Emília Nôtová
- Ján Duraník
- Lýdia Prosenicová
- Dušan Berta
- MO MS Maňa
- FS Tradícia Dražovce

Strieborná cena MS:

- Jarmila Mária Ožvaldová
- Jozef Piecka
- Anna Šimáková
- Zbor Veselí chlapi z Levíc

Zlatá cena MS:

- Ján Jajcay
- Jozef Schwarz
- Pavol Urbančok
- Matilda Olbrichtová
- Pavol Krpel'an
- Ján Boroň
- Lukáš Janoška
- Miroslav Považan
- Tatiana Moravčíková
- Mária Vavreczká
- Anna Petreková
- Tibor Hlaváč
- František Námešpetra
- Anna Janigová
- Ladislav Ferik
- Bibiána Krpelanová
- Anna Klementová
- Pavel Lehotský
- Anna Badínová
- Emília Soročinová
- Pavol Jurecký
- Magdaléna Slaboňová
- Jazykový odbor MS

Mimoriadna cena MS:

- Dušan Kubinec
- Dušan Pribula
- Anna Bencsová
- Peter Dragijský
- Michal Matečka
- Tibor Hlaváč
- MO MS Nitra
- Jozef Božik
- Miloš Svrček
- Ján Danko
- Roman Michelko
- Viliam Záhorčák
- Dalimír Hajko
- Ján Gbúr
- Svetozár Hikkel
- Ladislav Bartko
- Jozef Králik
- Miroslav Holečko

V ďalšej slávnostnej časti snemu vystúpila speváčka Nikola Kusendová z Bošáce, víťazka súťaže Česko-Slovensko má talent z roku 2022 a po nej sa predstavila mladá talentovaná heligonkárka Alexandra Chovanová zo Žiliny.

V rámci pracovnej časti Snemu MS sa delegátom predložil na schválenie návrh novelizácie Stanov MS a Program MS na roky 2023 až 2025 s výhľadom do roku 2027. Novelizácia Stanov MS sa týkala niekoľkých drobných zmien, ktoré vyplývali z doterajšej matičnej praxe a z poznania pomerov v MS. Najzásadnejšou zmenou bol návrh vypustenia ustanovenia týkajúceho sa obmedzenia dvoch funkčných období predsedu MS a predsedu DV MS. Uvedené ustanovenie totiž nemalo oporu ani v Stanovách MS z roku 1862 a nebolo ani zvyklosťou aplikované v matičnej tradícii počas celej existencie MS. Aj v tomto prípade bola však rozhodujúca členská základňa, ktorá jediná cez svojich delegátov môže na Valnom zhromaždení MS opakovane vyjadriť alebo aj nevyjadriť dôveru svojmu predsedovi. Matica slovenská prišla aj s aktualizovaným Programom MS, ktorý taktiež obsahoval zmeny vyplývajúce nielen z doterajšej matičnej činnosti, ale aj zo súčasnej spoločensko-politickej situácie. V rámci programu MS sa stanovili nové úlohy a ciele, ktoré sa bude matičné hnutie snažiť v najbližších rokoch naplňať a aj tak prispievať k plneniu úloh MS, ktoré jej vyplývajú zo zákona. Tieto hlavné matičné dokumenty boli po demokratickej a plodnej diskusii delegátov jednoznačne podporené a schválené.

2.2 Výbor Matice slovenskej / Mgr. Peter Schvantner

Výbor MS je kolektívnym a najvyšším výkonným orgánom MS. Funkčné obdobie výboru je štvorročné. Tvorí ho predseda MS a dvadsaťosem členov výboru a maximálne deväť náhradníkov volených v tajných voľbách Valným zhromaždením MS. Do výboru musí byť Valným zhromaždením MS zvolený aspoň jeden zástupca z každého samosprávneho kraja, ktorý je členom MO v danom kraji.

Výbor MS v roku 2023 pracoval v zložení: Marián Gešper – predseda MS, členovia – Jiří Balog, Jozef Božík, Anna Dubovcová, Michal Gnip, Marek Hanuska, Branislav Husár, Matej Ivanko, Ladislav Kalafa, Miroslav Kerekanič, Pavol Kleban, Ľubomír Kleštinec, Viliam Komora, Radoslav Kriváček, Pavol Madura, Matúš Magera, Michal Matečka, Roman Michelko, Marek Nemeč, Martin Ostrovský, Jozef Piecka, Filip Púpala, Peter Schvantner, Jozef Schwarz, Ján Seman, Maroš Smolec, Michal Tkáč, Vladimír Tököly a Miloš Zverina.

V roku 2023 sa konali štyri zasadnutia Výboru MS z toho dve prezenčne a dve online. Výbor MS sa konal 25. 2. v Liptovskom Mikuláši, 24. 6. v Martine a online sa konal Výbor MS 18. 9. a 12. 10. Výbor MS v tomto období prerokoval a schválil nasledujúce materiály a dokumenty: kontrola úloh z minulých zasadnutí a vyhodnocovanie podujatí MS, aktuálne úlohy MS, plnenie úloh a záverov z VZ MS 2021, zmenu rozpočtu č. 2 na rok 2022, rozpočet MS na rok 2023, hlavné aktivity MS 2023 a plán slávnosti 160. výročia MS (3. – 6. 8. v Martine), zvolal slávnostný Snem MS na 21. 10. v Martine, schválil pracovnú komisiu pre prípravu Snemu MS a dokumentov schvaľovaných Snemom MS v zložení Peter Schvantner, Ján Seman, Viliam Komora, Pavol Madura, Martin Hajník, Jaroslav Gustiňák (riaditeľ FEÚ MS, technické zabezpečenie) a Elena Dancziová (riaditeľka TIÚ MS, technické zabezpečenie), schválil vnútorný predpis MS „Zásady odmeňovania členov V MS a DV MS“, zobral na vedomie bilanciu účtu „členský fond“ za rok 2022, schválil návrh finančných dotácií na rok 2023 na činnosť krajských rád MS, okresných rád MS, záujmových a vedeckých odborov MS, schválil dokument „Zásady členstva v MS“, schválil dokument „Správu o činnosti a hospodárení MS za rok 2022“, schválil rokovací poriadok Snemu MS, schválil riadnych delegátov Snemu MS, schválil návrh novelizácie Stanov MS (po prerokovaní v Predsedníctve MS), ktoré boli predložené na Snem MS, schválil rozhodnutie o

vysporiadani hospodárskeho výsledku Matice slovenskej za rok 2022, schválil dokument „Konceptia rozvoja členskej základne MS“, schválil návrh Programu MS na roky 2023 až 2025 s výhľadom do roku 2027, ktorý bol predložený na Snem MS, schválil pracovné komisie pre Snem MS, schválil návrh cien MS na Snem MS, schválil vznik vedeckých odborov (Kulturologicko-filozofický odbor MS a Slovanský odbor MS), schválil vyhlásenie roka 2024 za „Rok slovenských žien v národnom hnutí“, odvolal Ing. Jána Kristeľa z funkcie konateľa spoločnosti Vydavateľstvo Matice slovenskej, s. r. o. a na každom zasadnutí schválil návrh cien MS.

V roku 2023 sa konalo aj jedno hlasovanie Výboru MS formou „per rollam“. V tomto hlasovaní Výbor MS na návrh predsedu MS v zmysle Stanov MS schválil vymenovanie Ing. Jozefa Makariva za člena Predstavenstva spoločnosti Neografia, a. s.

2.3 Predsedníctvo Matice slovenskej / Mgr. Peter Schvantner

Predsedníctvo MS je výkonný orgán Výboru MS na zabezpečovanie realizácie jeho úloh. Predsedníctvo je sedemčlenné. Členmi Predsedníctva sú predseda MS, správca MS a dvaja podpredsedovia MS. Ostatných troch členov volí zo svojich radov na návrh predsedu Výboru MS.

Predsedníctvo MS v roku 2023 pracovalo v zložení: Marián Gešper – predseda MS, Marek Hanuska – prvý podpredseda MS, Marek Nemeč – druhý podpredseda MS, Maroš Smolec – správca MS, členovia PMS – Ľubomír Kleštinec, Pavol Madura a Ján Seman. Na zasadnutia boli pozývaní aj predseda Dozorného výboru MS Martin Fejko, tajomníci MS a ďalší prizvaní vedúci pracovníci MS.

V roku 2023 sa konalo päť riadnych zasadnutí Predsedníctva MS – 25. 1. v Martine, 17. 4. v Martine, 6. 9. v Bratislave, 2. 10. v Martine a 13. 12. v Martine. Taktiež sa 7. 6. konalo aj jedno slávnostné zasadnutie Predsedníctva MS v Martine pri príležitosti 162. výročia Memoranda národa slovenského.

Predsedníctvo MS sa na svojich zasadnutiach zaoberalo aktuálnymi otázkami MS a riešilo úlohy udelené Výborom MS. Medzi hlavné body programu zasadnutí patrili: kontrola úloh z minulých zasadnutí a vyhodnocovanie podujatí MS (takmer na každom zasadnutí), aktuálne úlohy MS (na každom zasadnutí), rozpočtové informácie a finančné otázky, príprava rokovaní Výboru MS, vyhodnotenie podujatí v rámci Roka Matice slovenskej, vyhodnotenie ostatných podujatí a činností MS, kultúrno-spoločenská situácia a MS, ústredné podujatia MS, Správa o činnosti a hospodárení MS, personálne a organizačné zmeny, novelizácia mzdového poriadku, informácie o stave rekonštrukcie nehnuteľností MS a celkovo všetky závažné otázky, ktoré v danom roku doliehali na MS.

Počas kalendárneho roka sa v Predsedníctve MS konali dve hlasovania per rollam, ktoré boli schválené. Prvé sa týkalo odsúhlasenia spolupráce s Ing. Romanom Ďaďom týkajúcej sa matičných osláv v auguste a druhé sa týkalo schválenia zahraničnej služobnej cesty predsedu MS do Srbska (13. – 11. 11.).

2.4 Dozorný výbor Matice slovenskej (DV MS) / PhDr. Martin Fejko

Dozorný výbor MS v roku 2023 vykonával svoju činnosť s 9 členmi, z toho 6 členovia (PhDr. Martin Fejko – predseda, Ing. Martin Gallík – podpredseda, Ing. Jozef Humeník, Ing. Štefan Topľanský, Ing. Ján Račko a p. Milan Stromko) boli v roku 2021 zvolení na Valnom zhromaždení Matice slovenskej ako volení členovia DV MS a Ing. Marcel Čas, PhD., JUDr. Ľuboš Vodička a PhDr. Radoslav Ragač, PhD. sú členmi DV MS nominovaní ministrom kultúry Slovenskej republiky. Členovia DV MS pracovali aj v roku 2023 na základe schváleného Plánu činnosti a vykonaných kontrol DV MS na tento rok. S tým súvisí aj plán rokovaní DV MS na rok 2023 a program týchto rokovaní, ktoré sú obsiahnuté v zápisniciach DV MS a sú uložené v kancelárii predsedu DV MS v Martine. DV MS v roku 2023 zasadal v týchto dňoch/termínoch – 17. marca v Martine, 16. júna v Galante, 6. septembra v Martine, 22. septembra v Spišskej Novej Vsi a 15. decembra v Martine. Zasadnutia sa konali v Martine s možnosťou online pripojenia a dve zasadnutia sa konali ako výjazdové zasadnutia rovnako s možnosťou online pripojenia. Výjazdové zasadnutia sa konali v priestoroch domov MS.

DV MS vedomý si svojho postavenia, zodpovednosti a úloh, ktoré mu vyplývajú najmä zo Stanov Matice slovenskej a zákona o Matici slovenskej, sa vo svojej činnosti počas hodnotiaceho obdobia v roku 2023 riadil ďalšími vnútro matičnými predpismi, a to Štatútom DV MS, Rokovacím poriadkom DV MS, ako aj rámcovým zameraním činnosti DV MS v oblasti organizačnej, legislatívno-právnej, ekonomicko-hospodárskej, kontrolnej, dohliadacej a dozornej. Z týchto dokumentov vychádzal DV MS pri dozeraní nad dodržiavaním zákona a Stanov Matice slovenskej, ako i všeobecne záväzných právnych predpisov, vykonávaním uznesení Valného zhromaždenia MS, Snemu MS, Výboru i Predsedníctva MS, pri preverovaní podnetov doručených DV MS, ako aj pri dozeraní nad hospodárením MS, nad činnosťou organizačných zložiek MS a orgánov MS, ako aj vykonávaním vnútornej kontroly činnosti a aktivít organizačných zložiek MS. Novozvolený DV MS vykonával kontrolnú činnosť nielen v roku 2022, ale aj v kalendárnom roku 2023.

Na základe Stanov MS aj v roku 2023 po uzavretí zúčtovacieho obdobia DV MS predkladal Výboru MS vyjadrenie k účtovnej závierke a daňovému priznaniu MS a odporúčanie na vysporiadanie a zúčtovanie výsledku hospodárenia za príslušný rok. DV MS taktiež každoročne prijíma stanovisko a odporúčania k Správe o činnosti a hospodárení MS a Správe o hospodárení MS za príslušný kalendárny rok. DV MS predkladal Výboru MS, najmä Predsedníctvu MS, predsedovi a správcovi MS ďalšie odporúčania a návrhy na prijatie opatrení, resp. na riešenie a odstránenie zistených nedostatkov. DV MS prijímal za uplynulý rok 2023 uznesenia, ktorých obsahom boli navrhované opatrenia, odporúčania, resp. upozornenia voči orgánom, vedúcim funkcionárom a pracovníkom MS. DV MS predkladal aj stanoviská a žiadosti adresované predsedovi a správcovi MS s návrhmi a odporúčaniami. Príslušné odpovede zo strany predsedu a správcu MS na návrhy a odporúčania DV MS, sú uložené v kancelárii predsedu DV MS v Martine (dokumenty DV MS adresované predsedovi a správcovi MS: 1. Informácia predsedu DV MS o opatreniach a odporúčaní DV MS v roku 2022 – Návrhy a odporúčania opatrení Dozorného výboru MS pre Výbor a Predsedníctvo MS, 2. Informácia predsedu DV MS pre predsedu MS – Žiadosť predsedu DV MS k plneniu uznesení Valného zhromaždenia, Programu MS a ďalšie otázky k činnosti MS, 3. Informácia predsedu DV MS pre správcu MS – Žiadosť predsedu DV MS k plneniu rozpočtu MS za rok 2022 a ďalšie otázky k činnosti MS. Okrem týchto dokumentov DV MS navrhoval odporúčania aj riaditeľovi Členského ústredia MS, ktoré sú uložené taktiež v kancelárii predsedu DV MS v Martine). DV MS v roku 2023 zasielal aj ďalšie návrhy, odporúčania a zistenia členom Predsedníctva a Výboru MS v dokumente s názvom

Informácia predsedu DV MS k vykonaným kontrolám DV MS v roku 2022. Ide o dokument, kde DV MS po vykonaní vnútornej kontroly v organizačných zložkách MS, spracoval záznamy a správy z týchto kontrol.

V roku 2023 DV MS riešil došlé podnety, pričom na základe ich šetrenia prijal príslušné stanoviská a rozhodnutia, ale aj uznesenia i návrhy opatrení. Obsahom podnetov boli prevažne sťažnosti jednotlivých členov MS. Podané podnety a následné rozhodnutia k podaným podnetom, boli prerokované a prijaté v stanovenej lehote podľa Stanov a Rokovacieho poriadku DV MS a prijímali sa na základe uznesení na zasadnutiach DV MS. Predseda DV MS zvolal vždy aj operatívne zasadnutia DV MS k podaným podnetom od matičiarov. Všetky písomnosti k podaným podnetom a prijaté rozhodnutia DV MS sú uvedené v zápisniciach DV MS a sú uložené v kancelárii predsedu DV MS v Martine.

Členovia DV MS sa počas roka 2023 aktívne zúčastňovali na zasadnutí krajských, okresných a oblastných rád, rokovaní orgánov MS na všetkých stupňoch, ako aj na ďalších aktivitách, ale i podujatiach organizovaných členmi a oblastnými strediskami MS po regiónoch. Pravidelne sa zúčastňovali na zasadnutiach Predsedníctva a Výboru MS. Viac ako inokedy sa propaguje všestranná činnosť MS, pozitívny ohlas má práca Informačného ústredia MS a týmto útvaram spracovanie historických videí a krátkometrážnych filmov o národných a matičných osobnostiach našich dejín. Z Programu MS považujeme za pozitívne spoluprácu MS a škôl v tzv. podpísaných memorandách o spolupráci. DV MS odporúča, aby sa skvalitnilo riešenie problémov na národnostne zmiešaných územiach. V tomto smere DV MS oceňuje prijatie nového Programu MS na Sneme MS 21. októbra 2023 v Martine a ktorý bude potrebné aktívne naplniť príslušnými pracoviskami a útvarmi MS. V neposlednom rade bude potrebné posilniť personálne a materiálne oblastné strediská MS, ktoré sú najbližšie k potrebám matičiarov. Predseda DV MS Martin Fejko na zasadnutí Snemu MS predniesol stanovisko DV MS k návrhu novelizácie Stanov MS a návrhu Programu MS. Delegáti Snemu MS prednesené stanovisko predsedu DV MS schválili a odporučili tak schváliť novelizáciu Stanov MS a návrh Programu MS.

Realizácia navrhovaných opatrení, odporúčaní, resp. upozornení DV MS

V súlade s čl. 5 ods. 4 písm. d) Stanov MS DV MS upozorňuje na zistené nedostatky, navrhuje opatrenia na ich riešenie, informuje o zistenom stave a nápravných opatreniach. S poukázaním na toto ustanovenie DV MS priebežne z hľadiska svojej kontrolnej funkcie a preventívnej činnosti prijíma upozornenia voči vedúcim funkcionárom a orgánom MS, priebežne upozorňuje na nedostatky. Prípadné akty a ustanovenia, ktoré sú v rozpore so zákonom alebo Stanovami MS pozastavuje, k čomu vydáva písomné stanoviská so zdôvodnením a očakáva nápravu, o ktorej sa dožaduje byť informovaný. Priebežne každý kalendárny rok DV MS prijíma písomné stanoviská k rozpočtu na nasledujúce obdobie a prijíma písomné stanoviská k správe o činnosti a hospodárení za príslušný kalendárny rok a zároveň v nich písomne tlmočí svoje návrhy na odstránenie nedostatkov.

Kontrolná činnosť DV MS

Aby DV MS mohol vykonať kontroly, bolo potrebné vypracovať metodiku vykonania kontrol, ktoré následne na základe tejto metodiky vykonávajú kontrolnú činnosť členovia DV MS. Predseda DV MS začiatkom roka 2022 takúto metodiku vykonania kontrol DV MS vypracoval. Išlo o nasledovné dokumenty: Metodické usmernenie – finančná kontrola DV MS, Metodické usmernenie – technická kontrola DV MS, Správa o technických prehliadkach v oblastných strediskách MS, Kritériá pre vykonanie kontroly DV MS v matičných subjektoch. Základnou podmienkou efektívneho vykonávania kontrolnej činnosti je

stanovenie merateľných štandardov pre sledované premenné. Štandardy musia odrážať stanovené ciele, musia byť logické, jasné a jednoznačné. Štandardy sú kritériá, resp. hodnoty kritérií, s ktorými je možné porovnávať výsledky minulých, súčasných a budúcich aktivít. Zároveň určujú, ktoré informácie je potrebné zhromažďovať pre hodnotenie daného matičného subjektu. Podstata kontroly sa odráža v zadaných úlohách a bude závisieť od kontrolovaného matičného subjektu, či sa jedná o dom, oblasťné pracovisko, odbor, krajskú radu MS a pod. Každý z týchto matičných subjektov má svojou podstatou rozdielnu štruktúru ako napríklad majetkovú, finančnú, stav členskej základne a iné. Preto aj typ kontroly bude závisieť od kontrolovaného subjektu, ktorá sa určí individuálne podľa toho, o aký kontrolovaný matičný subjekt sa jedná (napríklad previerková kontrola a iné). V prípade domov bude potrebné nastaviť kontrolu podľa toho, či je matičný dom vo vlastníctve MS alebo v nájme. Tento dôležitý faktor je kľúčový pri nastavení kontroly. Každý dom a oblasťné pracovisko MS je iné svojím majetkom, finančným objemom, štruktúrou činnosti, členskou základňou, počtom členov a odborov v územnej pôsobnosti, počtom okresov patriacich do ich zverenej koordinačnej starostlivosti, počtom pracovníkov pracujúcich v oblasťných strediskách MS, aké sú možnosti spolupráce s verejnou správou a podnikateľmi a či sú zriadené na zmiešanom území a iné. To sú všetky faktory, ktoré musíme brať do úvahy. Nie všetky oblasťné strediská MS majú preto rovnaké podmienky na fungovanie a rozvoj svojej činnosti.

Ak chceme komplexne, ale rovnako s prihliadnutím na všetky špecifiká oblasťných stredísk MS, vykonať kontrolu každého domu a oblasťného pracoviska MS v tomto funkčnom období DV MS, samozrejme aj ďalších matičných subjektov, musíme takéto rôznorodosti brať za smerodajné. Netreba zabudnúť aj na to, že v mnohých oblasťných strediskách pracuje len jeden pracovník, čo sťažuje výkon práce daného domu a oblasťného pracoviska. Obmedzenosť finančných prostriedkov v porovnaní s minulosťou spôsobuje kumulatívnosť funkcií našich pracovníkov v OS MS. Pri porovnávaní jednotlivých pracovísk treba brať do úvahy aj to, že je rozdiel pracovať v dome MS s právnou subjektivitou alebo oblasťnom pracovisku MS bez právnej subjektivity, ktorý je vo vlastníctve MS a na pracovisku, ktorý je v nájme. Prináša to so sebou mnoho rozdielov pri hodnotení OS MS a rovnako to má vplyv na dĺžku vykonanej kontroly v kontrolovanom subjekte alebo nastavenia predmetu takejto kontroly. Ak príslušný riaditeľ domu, ktorý je na pracovisku sám/jeden pracovník a musí sa starať o činnosť domu MS po finančno-technickej stránke (stará sa aj o nájomcov) tzn., že dom MS je vo vlastníctve MS, následne mu zostáva menej času na starostlivosť o odbory, ktoré sú v správe domu MS. Na druhej strane OS MS v nájme majú viacej času na koordináciu odborov, prípadne okresných, oblasťných a krajských rád MS či organizovanie podujatí. Ale prináša to so sebou to, že nemôžu vygenerovať zisk ako domy MS vo vlastníctve MS. Rovnaký postup sa zvolí aj pri kontrole činnosti krajských rád, poprípade okresných a oblasťných rád, odborov MS alebo pridružených podnikateľských subjektov pri MS.

Cieľom práce DV MS musí byť najmä vykonávanie pravidelnej kontroly a dozoru plnenia rozpočtu v príslušnom kalendárnom roku organizačnými zložkami, útvarmi a pracoviskami MS. Ďalej kontrola technického stavu a zabezpečenia matičných subjektov a objektov vo vlastníctve MS. DV MS vykonávaná v spolupráci s Členským ústredím a Finančno-ekonomickým útvarom MS aj kontrolu plnenia si povinností OS MS, ktoré sú obsiahnuté v zriaďovacích listinách, Stanovách a Zásadách členstva v MS alebo stanovenými úlohami ústrednými orgánmi MS, ale aj útvarmi MS v Martine. Rovnako vykonáva dozor nad stavom členskej základne v regiónoch a plnenie si povinností OS MS voči členskej základni na zverenom území v zmysle prijatého Programu MS.

DV MS na základe schváleného Kalendárneho plánu kontrolnej činnosti vykonal v roku 2023 kontrolu v týchto matičných subjektoch, tzv. vnútornú kontrolu v MS (pozn.: kontroly boli vykonané od 1. 3. 2023 do 1. 12. 2023): Dom Matice slovenskej Prievidza, Komárno, Dunajská Streda, Fiľakovo, Galanta a Spišská Nová Ves; kontrolu Pedagogického, Športového a Vlastivedného odboru MS a krajských rád Matice slovenskej Prešovského a Trnavského kraja. Ďalej kontrolu Slovenských národných novín, Vydavateľstva a Členského ústredia Matice slovenskej.

Dňa 22. 1. 2024 predseda DV MS zaslal e-mailom správy z vykonaných kontrol všetkým matičným subjektom, v ktorých boli vykonané kontroly DV MS. Rovnako predseda DV MS e-mailom zaslal tieto správy aj členom DV MS, členom Predsedníctva a Výboru MS. Správy z vykonaných kontrol obsahovali tieto prílohy: Príloha č. 1 – Kontrola DV MS vykonaná v matičných subjektoch v roku 2023 – záznamy z vykonaných kontrol DV MS a Príloha č. 2 – Prílohy DV MS – Spracované dokumenty DV MS po vykonaných kontrolách v matičných subjektoch v roku 2023 – prílohy k záznamom DV MS.

V Prílohe č. 2 si teda nájdete tieto písomné dokumenty – Správy Dozorného výboru Matice slovenskej k vykonaným kontrolám (14 kontrol), Správy riaditeľa Technicko-investičného útvaru k vykonaným kontrolám, hodnotenie činnosti domov Matice slovenskej riaditeľom Finančno-ekonomického útvaru, správy riaditeľov domov Matice slovenskej, ktorí reagovali na výzvu predsedu Dozorného výboru Matice slovenskej, aby zaslali ich hodnotenie činnosti a celkového stavu pracoviska, návrhy na vylepšenia chodu a stavu pracovísk Matice slovenskej spracované riaditeľmi útvarov pôsobiacich v Martine, Programové zámery predsedu Krajskej rady Matice slovenskej Prešovského kraja a predsedu Krajskej rady Matice slovenskej Trnavského kraja k činnosti ich krajských rád s výhľadom do roka 2027 a ďalšie potrebné písomnosti k vykonaným kontrolám.

Dozorný výbor Matice slovenskej vykonal kontroly v týchto matičných subjektoch ako sú domy Matice slovenskej a to hodnotením celkového technického a finančného stavu pracoviska a členskej základne v územnej správe príslušného domu. Obdobným spôsobom postupoval aj v ostaných útvaroch a organizačných zložkách Matice slovenskej. Ambíciou súčasného Dozorného výboru Matice slovenskej je v tomto funkčnom období (2021 – 2025) vykonať kontroly vo všetkých oblastných strediskách, útvaroch a pracoviskách, aktívnych vedeckých a záujmových odboroch a krajských rád Matice slovenskej.

2.5 Poradné orgány Matice slovenskej

Prezídium Matice slovenskej / Mgr. Peter Schvantner

Prezídium MS je poradným orgánom predsedu Matice slovenskej a je zriadené na riešenie osobitných otázok smerovania a činnosti Matice slovenskej. Členmi Prezídia sú významné osobnosti slovenského spoločenského, vedeckého a kultúrneho života. Podrobnosti upravuje štatút vydávaný predsedom Matice slovenskej. Zvoláva ho predseda MS minimálne raz za rok. V roku 2023 sa zasadnutie Prezídia MS konalo 6. 6. v Bratislave. Predseda MS taktiež pravidelne počas roka konzultoval aktuálne otázky matičného života s predsedom Prezídia MS Miroslav Holečkom a ďalšími členmi Prezídia MS. Členovia Prezídia MS boli pravidelne pozývaní na všetky matičné podujatia, ktoré podľa svojich možností aj navštevovali.

Členmi Prezídia Matice slovenskej sú: PaedDr. Miroslav Holečko – predseda, PhDr. Peter Mulík, PhD. – tajomník, Dr. h. c., Mons. prof. ThDr. Viliam Judák, PhD., Dr. h. c. prof. ThDr. Július Filo, Dr. h. c. prof. JUDr. Mojmír Mamojka, CSc., Mgr. Jaroslav Rezník, Dr. h. c. RNDr. Jozef Kollár, Ing. Ondrej Mikula, Ing. Stanislav Májek, Ing. Karol Illés, Ing. Jozef Gálik, Ing. Jozef Tkáčik, Ing. Štefan Topľanský, Jozef Miko, prof. JUDr. Dr. h. c. Jaroslav Chovanec, CSc.

Vedecká rada Matice slovenskej (VR MS) / PhDr. Pavol Madura

Vedecká rada Matice slovenskej je poradným orgánom Matice slovenskej. Vedecká rada MS zasadala 26. 6. v Bratislave. Predseda VR MS prof. Róbert Letz spoločne s predsedom MS Dr. Mariánom Gešperom odovzdali menovacie dekréty novým členom. Novými členmi VR MS sa stali vedci a univerzitní pedagógovia: doc. Michal Hospodár, Mons. prof. Viliam Judák, Dr. Eva Frimová., prof. Ján Kačala, prof. Jozef Králik, doc. Kristína Králiková, prof. Jozef Leikert, prof. Peter Žeňuch, prof. Igor Palúš. VR MS pozitívne zhodnotila a zobrala na vedomie správu vedeckého tajomníka o vedeckej činnosti Matice slovenskej od posledného zasadnutia v septembri 2022 po koniec júna 2023, predovšetkým získanie Osvedčenia o spôsobilosti vykonávať výskum a vývoj, ktoré udeľuje po splnení podmienok Ministerstvo školstva, a realizáciu Záverov VR MS z posledného zasadnutia. Vedecká rada Matice slovenskej dňa 9. 10. hlasovala per rollam o uznesení, v ktorom Vedecká rada MS v zmysle Stanov MS a Štatútu Vedeckej rady MS odporučila udeliť štatút vedeckého odboru MS pre novozaložené odbory MS – Kulturologicko-filozofický odbor MS a Slovanský odbor MS.

Okrem nových členov tvoria VR MS: prof. PhDr. Róbert Letz, CSc. – predseda VR, doc. PaedDr. Július Lomenčík, PhD. – podpredseda VR, prof. JUDr. Ľubomír Cibulka, CSc., PhDr. Adriana Ferenčíková, CSc., prof. PhDr. Ján Gbúr, CSc., prof. JUDr. Dr. h. c. Jaroslav Chovanec, CSc., prof. JUDr. Igor Palúš, CSc., doc. PaedDr. Pavol Parenička, CSc., PhDr. Miroslav Pekník, CSc. a ďalší členovia z titulu svojej funkcie (vedecký tajomník, riaditelia vedeckých pracovísk, predsedovia vedeckých odborov).

Rada pre Slovákov žijúcich v zahraničí pri Matici slovenskej (RSŽZ) / PhDr. Zuzana Pavelcová

Slávnostné zasadanie najvyššieho poradného orgánu MS pre krajskú problematiku (bez odpočtu plnenia záverov) – *Rady pre Slovákov žijúcich v zahraničí* sa uskutočnilo na pôde Matice slovenskej 4. augusta 2023.

Grémium predsedov krajských rád (KR) Matice slovenskej / Mgr. Peter Schvantner

Grémium predsedov krajských rád MS je poradným orgánom predsedu MS. Predseda ho zvoláva dvakrát do roka.

Grémium predsedov KR MS sa konalo 10. 10. online. Prítomnými boli predseda MS Marián Gešper, podpredsedovia MS Marek Hanuska a Marek Nemeč, riaditeľ ČÚ MS Martin Hajník, tajomník MS Peter Schvantner, predseda DV MS Martin Fejko. Za krajské rady MS boli prítomní Ján Brloš (KR Banskobystrického kraja), Martin Bodis (KR Trnavského kraja),

Zlatica Halková (KR Košického kraja), Ľubomír Kleštinec (KR Nitrianskeho kraja), Rastislav Zacher (KR Prešovského kraja), Žofia Hrančová (KR Trenčianskeho kraja), Mária Voznická (KR Bratislavského kraja). Ospravedlnil sa Milan Stromko (KR Žilinského kraj).

Predseda informoval o posledných udalostiach z MS. Spomenul protest pred Divadlom P. O. Hviezdoslava v Bratislave, odhalenie trojsúsošia sv. Cyrila, Metoda a Gorazda na bratislavskom hrade, boli založené dva nové vedecké odbory MS – Kulturologicko-filozofický a Slovanský odbor, spomenul aj získanie dotácie z Ministerstva kultúry SR na vykrytie nárastu cien energií, ale zosumarizoval aj výsledky volieb do NR SR z hľadiska MS. Grémium sa hlavne venovalo organizácii slávnostného Snemu MS. Predseda informoval o malej novelizácii Stanov MS a návrhu Programu MS.

3 SEKRETARIÁT PREDSEDU A SPRÁVCU MATICE SLOVENSKEJ (SPS) / Mgr. Peter Schvantner

Sekretariát predsedu a správcu je spoločným pracoviskom predsedu MS a správcu MS (aj keď správca spadá pod FEÚ MS). Sekretariát zabezpečuje administratívne práce, organizačný servis, personálnu agendu vrátane evidencie ocenení a vyznamenaní a vnútornú kontrolnú činnosť. SPS je rozdelený do dvoch pracovísk MS, v Martine a v Bratislave. Oproti roku 2019 nenastali v rámci SPS žiadne personálne zmeny.

Zloženie je nasledovné:

JUDr. Marián Gešper – predseda MS,
Mgr. Marek Hanuska – prvý podpredseda MS,
Mgr. Peter Schvantner – tajomník MS
Bc. Eva Farkašová – referentka SPS v Martine,
Bc. Janetta Gábrišová – referentka SPS v Martine.

Sekretariát sa organizačne podieľal na všetkých dôležitých podujatiach MS nielen v Martine, ale aj na celom Slovensku. Išlo o zasielanie pozvánok, zabezpečovanie účasti a plynulého priebehu podujatí. Technicky a organizačne zabezpečoval zasadnutia Výboru MS a Predsedníctva MS.

Personálny stav zamestnancov MS sa vyvíjal nasledovne:

- počet zamestnancov k 1. 1. 2023: 62 zamestnancov
- počet zamestnancov k 31. 12. 2023: 61 zamestnancov

Neboli prijaté žiadne interné smernice. Prijali sa tieto príkazy správcu MS:

- 1/23-P Príkaz správcu MS o nariadení hromadného čerpania riadnej dovolenky v roku 2024
- 2/23-P Príkaz správcu MS o vyčerpanosti rozpočtových zdrojov na výdavky cestovných náhrad na rok 2023
- 3/23-P Príkaz správcu MS na vykonanie riadnej inventarizácie majetku a záväzkov a rozdielu majetku a záväzkov MS k 31. 12. 2023

Prehľad súdnych sporov, v ktorých je MS zapojená:

1. MS ako žalobca:

- Žalovaný: Peter Horňák

Predmet sporu: žaloba o zaplatenie 3.000,-€

Stav veci: MS vec právoplatne vyhrala. V súčasnej dobe sa vedie exekučné konanie voči povinnému.

- Žalovaný: Petit Press, a. s.

Predmet sporu: žaloba na ochranu dobrej povesti

Stav veci: vec je stále na I. stupni. Vzhľadom k skutočnosti, že zákonnej sudkyňi bol pozastavený výkon funkcie, nevieme predvídať, v akom termíne je možné očakávať rozhodnutie a či bude vo veci rozhodovať iný zákonný sudca.

2. MS ako žalovaný:

- Žalobca: Slovenská konsolidačná, a. s. (pôvodne Ministerstvo zahraničných vecí SR)

Predmet sporu: žaloba na vrátenie dotácie v sume 2.500,-€

Stav veci: 8. 2. 2024 Okresný súd Žilina žalobu zamietol. Čaká sa, či sa žalobca odvolá alebo rozsudok nadobudne právoplatnosť.

V roku 2023 udelila Matica slovenská celkovo 162 ocenení. V I. kategórii bolo udelených 78 cien. Z toho mimoriadnych cien bolo odovzdaných 18. Zlatých cien bolo odovzdaných 26, strieborných 14 a bronzových 20. V II. kategórii, cien predsedu MS, bolo celkovo udelených 84 cien. Z toho bolo udelených 8 krížov predsedu MS a 69 pamätných listov predsedu MS.

Predseda Matice slovenskej JUDr. Marián Gešper, PhD.

Predseda MS vykonával všetky právomoci a plnil si povinnosti vyplývajúce zo Stanov MS. Pravidelne sa zúčastňoval na podujatiach a aktivitách celonárodnej, regionálnej a miestnej úrovne, na zasadnutiach ústredných orgánov MS (Snem MS, Výbor MS, Predsedníctvo MS, porady vedenia MS) a na ďalších zasadnutiach KR MS, MO MS, VO a ZO MS atď.

Z hľadiska výkonu funkcie predsedu MS je potrebné zdôrazniť, že aj v porovnaní s rokom 2023 išlo o veľmi zložitú obdobiu. Matica i v tomto roku bojovala o prežitie pod útokom niektorých štátnych orgánov a liberálnych médií. Napriek tomu predseda MS kontinuálne reprezentoval a zastupoval MS na pracovných a formálnych stretnutiach na všetkých úrovniach štátu – vláda SR, NR SR, MK SR, VÚC, krajské mestá, mestá a obce. Zúčastňoval sa hlavných podujatí MS, porád riaditeľov DMS a OP MS. Absolvoval rozhovory vo viacerých médiách. Udržiaval a naďalej rozvíjal priateľské vzťahy s cirkvami. Uskutočnil množstvo pracovných a formálnych stretnutí s predstaviteľmi inštitúcií, organizácií, ale aj s predstaviteľmi verejnej a štátnej správy, vedeckej a akademickej obce a samozrejme aj s radovými matičiarimi po celom území Slovenska.

Mimoriadne dôležitou udalosťou v roku 2023 bolo 160. výročie založenia MS a 30. výročia vzniku SR. Ústredným podujatím boli matičné slávnosti, ktoré sa konali v dňoch 3. až 6. 8. 2023 v Martine. Predseda sa osobitne podieľal na príprave programu a scenára k divadelnej rekonštrukcii zakladajúceho valného zhromaždenia MS z roku 1863.

Predseda MS tradične aktívne pracoval na zlepšení stavu členskej základne, inicioval vznik nových MO MS, vykonával nábor nových členov MS, oživoval neaktívne MO MS, úspešne vyvíjal činnosť k zvýšeniu predplatiteľov matičných periodík. Dlhoročne pôsobí ako predseda MO MS vo Vranove nad Topľou. V rámci publicistickej činnosti aktívne prispieval nielen do matičných periodík, ale aj do odborných a vedeckých zborníkov i časopisov.

Spolupracoval na niekoľkých profesionálnych historických video-dokumentoch z dielne MS. Podieľal sa na historických dokumentoch: *Štefan Boleslav Roman – mecén slovenského národa/odhalenie historicky prvej busty v jeho rodnej obci*; *Hurban III. – Medzi Stalinom a Rooseveltom*; *František Fuga – Apoštol národného ducha*; *Matica slovenská – 160 rokov v slovenskom národe*; *Ambro Pietor – vplyvný muž v národe*.

Súčasne sa podieľal aj na organizovaní podujatí k výročiam národných osobností a dejinných udalostí, ktoré si pripomenula Matica slovenská. Okrem osláv 160. výročia MS je potrebné spomenúť tieto podujatia: 90. výročie narodenia Imricha Sedláka (Martin – spomienka); 90. výročie narodenia Imricha Sedláka (Prešov – odborný seminár); Dvestoročnica štúrovcov v Košiciach; Odhalenie pamätníka Štefana Boleslava Romana v Novom Ruskove; Vedecká konferencia o bernolákovcoch (Košice); 140. výročie narodenia Vladimíra Ladislava Hurbana (Martin); Odhalenie busty Vladimírovi Clementisovi (Rimavská Sobota); 100. výročie narodenia Františka Jozefa Fugu (Vinné); Odhalenie busty Františka Jozefa Fugu (Martin); V. Kongres matíc a inštitúcií slovanských národov (Martin); 120. výročie narodenia Jána Martáka (Martin); 79. výročie SNP (Juskova Voľa, Nižný Hrušov); 180. výročie narodenia Ambra Pietra (Martin); 80. výročie založenia tlačiarne Neografia (Martin); 130. výročie narodenia Dušana Hattalu (Prietrž).

Zapájal sa do prác v redakčných radách a systematicky prispieval článkami do periodík *Slovenské národné noviny*, *Národný kalendár*, *Hlas Matice*, *Slovenské pohľady*, *Slovensko – Národné spektrum*. Rovnako sa spolupodieľal na činnosti edičnej rady Vydavateľstva MS. Aj v tomto roku sa aktívne podieľal pri zostavovaní časopisu pre členské hnutie *Hlas Matice* a ako predseda redakčnej rady na zostavovaní časopisu *Slovensko – Národné spektrum*.

V rámci obrannej kampane počas mediálnych útokov na matičnú ustanovizeň aktívne koordinoval obranné protiakcie predovšetkým s Informačným ústredím MS i Slovenskými národnými novinami. Rovnako pokračoval v iniciovaní a nadväzovaní pracovných kontaktov s poslancami NR SR bez ohľadu na stranícku príslušnosť s cieľom vysvetľovať matičné stanoviská a získať všestrannú pomoc pre ustanovizeň v čase týchto útokov, čo sa stretlo s konkrétnym pozitívnym výsledkom.

V súvislosti s obrannými akciami sa podaril aj protest proti reklamnej kampani Divadla P. O. Hviezdoslava v Bratislave, na ktorom dehonestujúco zobrazili práve P. O. Hviezdoslava, predsedu MS. Protest pozitívne zarezoval v spoločnosti vďaka čomu si MS zastala svoje miesto.

Spoločne so správcom MS iniciovali navýšenie rozpočtu MS o 100 000 € na vykrytie nárastu energií. Ohľadom tohto sa stretol aj s ministerkou kultúry SR Silviou Hroncovou. Stretnutia prebiehali aj na úrovni ministerstva financií SR. Táto snaha sa ukázala ako efektívna, keďže sa podarilo vyjednať so štátom toto potrebné navýšenie.

Po parlamentných voľbách v septembri 2023 a po vymenovaní novej vlády sa stretol 30. 10. 2023 s ministerkou kultúry SR Martinou Šimkovičovou. Stretnutia sa zúčastnil spolu so správcom MS a tajomníkom MS. Prítomný bol aj podpredseda vlády Tomáš Taraba. V pozícii predsedu Dozornej rady Neografie, a. s., sa zúčastňoval jej zasadnutí, participoval na poradách aj v rámci predstavenstva a na poradách na úrovni hlavného akcionára.

Správca Matice slovenskej Mgr. Maroš Smolec

Správca MS zabezpečoval všetky úlohy vyplývajúce zo Zákona o MS ako aj zo Stanov MS. Počas celého roka zabezpečoval a dohliadal na sledovanie príjmov a výdavkov ustanovizne. Dodržiavanie rozpočtových pravidiel a výdavkov ustanovizne priebežne konzultoval na operatívnych pracovných poradách s riaditeľom FEÚ MS Ing. Jaroslavom Gustiňákom.

Správca MS absolvoval všetky rokovania matičných orgánov, teda rokovania Predsedníctva a Výboru MS počas roka. Absolvoval všetky oficiálne stretnutia predsedu MS i vedenia MS s predstaviteľmi Ministerstva kultúry SR, rokovania s poslancami NR SR a inými predstaviteľmi samosprávy a kultúrneho života. Rovnako absolvoval aj bilaterálne rokovania na ministerstvách financií a kultúry, týkajúce sa navýšenia dotácie v roku 2023 a návrh výšky dotácie na rok 2024. Osobne rokoval s MK SR o návrhu znenia zmluvy o dotácii na rok 2024 ako aj o poslednej zmene dotácie na rok 2023. Dňa 1. 5. mal rokovanie s riaditeľkou ekonomického odboru MK SR ohľadom nedostatku ekonomických zdrojov z dôvodu enormného zvýšenia cien energií v roku 2023. Dňa 18. 5. rokoval s primátorom mesta Martin o spolupráci a podpore osláv 160. výročia vzniku MS, ktoré sa konali v auguste v Martine. Dňa 8. 6. sa zúčastnil rokovania s novovymenovanou ministerkou kultúry ohľadom vzájomnej spolupráce. Dňa 19. 7. sa zúčastnil rokovania so štátnym tajomníkom Ministerstva financií SR ohľadom navýšenia účelovej dotácie pre MS na rok 2023 o 100 tisíc eur z dôvodu enormného zvýšenia cien energií. MF SR predložil analýzy, že rozpočtové výpadky ustanovizne z tohto dôvodu presiahli sumu 100 tisíc eur. Dňa 6. 9. pokračovali rokovania na MF SR ohľadom dofinancovania cien energií pre MS v roku 2023. Skončili rozhodnutím MF SR o navýšení dotácie o 100 rok v rámci roku 2023 rozpočtovým opatrením. Dňa 30. 10. sa hneď po kreovaní novej vlády SR pod vedením premiéra R. Fica zúčastnil na pôde MK SR rokovania s ministerkou kultúry M. Šimkovičovou a podpredsedom vlády SR T. Tarabom. Témou bolo navýšenie dotácie pre MS na rok 2024 na minimálnu úroveň 2 miliónov eur. Spolu s predsedom MS na stretnutí predložili vládnym predstaviteľom návrh na navýšenie dotácie na potrebnú úroveň 2,5 milióna eur. Dňa 21. 9. na MF SR doriešil formy úhrady navýšenia dotácie za rok 2023 a konzultoval navýšenie dotácie na rok 2024.

Okrem toho ako podpredseda predstavenstva spoločnosti Neografia, a. s., absolvoval všetky pravidelné rokovania Predstavenstva spoločnosti ako aj mnohé osobné bilaterálne porady s vedením spoločnosti o jej ekonomických výhladoch a problémoch. Na oficiálnych i neoficiálnych stretnutiach výrazne apeloval na ekonomické problémy, ktoré tlačiareň počas roka 2023 prežívala s negatívnym hospodárskym výhľadom na rok 2024. Vedenie spoločnosti aj zástupcov majiteľa, teda Matice slovenskej v orgánoch spoločnosti, niekoľko krát vyzýval a nabádal, aby v spoločnosti schválili ozdravný a konsolidačný plán na roky 2024 s výhľadom 2025 a 2026 ohľadom utlmenia a následného ukončenia rotačnej výroby v spoločnosti, ktorá v posledných obdobiach zaznamenáva prepád tržieb i rentability. Osobne predkladal a upozorňoval na viaceré nutné kroky – hlavne flexibilné správanie sa manažmentu a celej spoločnosti na vývoj nových udalostí. Všetky jeho zásadné pripomienky sú evidované v jednotlivých zápisniciach z rokovaní predstavenstva, žiaľ mnohokrát neboli jeho návrhy či odporúčania realizované. Ako podpredseda predstavenstva sa aktívne podieľal na riadení rokovania Valného zhromaždenia akciovkej spoločnosti.

V matičnom hnutí okrem profesionálnej funkcie v ustanovizni pôsobil naďalej vo funkcii predsedu MO MS v Bratislave-Ružinov. Správca MS pôsobil v roku 2023 aj ako šéfredaktor Slovenských národných novín.

Počas roka schválil príkazy a smernice Matice slovenskej. Spolupodielal sa na realizácii matičných podujatí, ako napríklad Výstup na Devín, Matičné slávnosti pri príležitosti 160. výročia založenia Matice slovenskej a 30. výročia vzniku Slovenskej republiky spojené so zasadnutím Kongresu matíc a inštitúcii slovenských národov a odhaľovaním busty Františka Fugu, aktívne sa zúčastnil Snemu Matice slovenskej a tiež spoluorganizoval významný protest Matice pred Divadlom P. O. Hviezdoslava v Bratislave.

Prvý podpredseda Matice slovenskej Mgr. Marek Hanuska

V matičnom hnutí naďalej vykonával okrem funkcie prvého podpredsedu aj pozíciu riaditeľa DMS v Banskej Bystrici, predsedu MO MS vo Zvolenskej Slatine, člena Krajskej rady BBSK, tajomníka Hudobného odboru MS. V pridružených subjektoch je členom Dozornej rady Inštitútu vzdelávania MS, n. o., predseda predstavenstva Neografie, a. s.

Z pozície podpredsedu MS sa zúčastňoval zasadnutí všetkých orgánov a porád v rámci MS. Zúčastnil sa na niektorých celoslovenských podujatiach, kde participoval aj organizačne (Národný výstup na Devín, Národný výstup na Pustý hrad, Snem MS v Martine a pod.) Zastupoval predsedu na podujatiach zahraničných Slovákov (Dni Slovenskej kultúry v Rijeke). Celkovo išlo o menší počet podujatí ako v minulých rokoch, nakoľko jeho hlavné zameranie v roku 2023 bolo na oslavy 160. výročia MS, ktorých bol hlavným koordinátorom. Pod gesciu prvého podpredsedu patrí agenda oceňovania.

Ako riaditeľ DMS v Banskej Bystrici zabezpečoval komplexný chod DMS. Zúčastňoval sa zasadnutí krajskej rady s tým, že DMS Banská Bystrica zabezpečuje jej chod. O podujatiach Domu MS vypracoval osobitnú správu. Ako predseda MO organizoval jeho chod, ktorého dvomi hlavnými aktivitami v roku 2023 boli oslavy výročia MS (22. 9.) a Dni ochotníckeho divadla od 15. do 22. 10. 2023. O činnosti MO MS vypracoval osobitnú správu. V Hudobnom odbore MS zabezpečil zasadnutie Výboru HO a jeho bežnú agendu. Práca HuO v roku 2023 bola aktívnejšia ako v predchádzajúcom roku a je o tom vypracovaná osobitná správa.

Ako predseda Predstavenstva spoločnosti Neografia, a. s., organizoval zasadnutia predstavenstva a ďalšie porady v rámci predstavenstva. Spolu s tajomníkom Viliamom Komorom vykonávali dohľad nad činnosťou spoločnosti Metod, s. r. o., ktorá prevádzkovala dve nehnuteľnosti v majetku tlačiarňí.

Druhý podpredseda Matice slovenskej bc. Marek Nemeč

V roku 2023 vykonával nasledovné funkcie: druhý podpredseda MS, člen Výboru MS, člen Predsedníctva MS, člen Dozorného výboru MM, riaditeľ Domu MS v Liptovskom Mikuláši, tajomník Krajskej rady MS Žilinský kraj, predseda Oblastnej rady Liptova a Oravy, člen Výboru MO MS Liptovský Mikuláš, člen redakčnej rady Hlasu Matice, člen predstavenstva spoločnosti Neografia, a. s.

Ako druhý podpredseda MS a člen Predsedníctva a Výboru MS sa zúčastňoval všetkých zasadnutí vedenia MS a orgánov MS. Maticu slovenskú reprezentoval na množstve podujatí. Zúčastňoval sa miestnych, regionálnych a celoslovenských podujatí organizovaných Maticou slovenskou alebo obdobných podujatí, kde Matica slovenská bola ako spoluorganizátor či bola na podujatí potrebná účasť zástupcu Matice slovenskej. Taktiež osobne pripravoval,

organizoval a sa spolupodieľal sa na množstve rôznorodých podujatí organizovaných na všetkých úrovniach.

Ako riaditeľ Domu MS v Liptovskom Mikuláši zabezpečoval chod daného oblastného strediska. Zabezpečoval prevádzku, krúžkovú a spolkovú činnosť návštevníkov. Realizoval alebo spoluorganizoval podujatia, ktoré bolo potrebné v danom roku pripraviť a z ktorých malo niekoľko aj celoslovenský rozmer (napr. Národný výstup na Kriváň, Divadelný festival Ivana Stodolu, Národné matičné slávnosti a iné). Rovnako tak pripravoval aj množstvo miestnych či regionálnych podujatí (napr. Žiadosti slovenského národa, Deň Ústavy SR, Vatra zvrchovanosti, Pamiatka zosnulých a iné). Koordinoval a metodicky usmerňoval prácu MO MS a OMM pôsobiacich v regióne Liptova a Oravy (okres Liptovský Mikuláš, Ružomberok, Námestovo, Tvrdošín, Dolný Kubín), pričom sa zúčastňoval na podujatiach organizovaných v daných regiónoch alebo sa spolupodieľal na ich realizácii. Činnosť matičiarov koordinoval aj z pozície predsedu Oblastnej rady MS alebo z pozície tajomníka Krajskej rady MS. Členom Výboru MO MS je v jednom z najväčších MO MS na Slovensku, keďže MO MS L. Mikuláš má zhruba 200 členov a počas daného roku zrealizoval 41 rôznorodých podujatí. Realizoval tiež viacero výstav uskutočnených v priestoroch Domu MS alebo sa spolupodieľal na odhalení niekoľkých pamätných tabúl a búst. Spomedzi všetkých podujatí sú to napr. 30. výročie vzniku SR, Ples OMM Matice slovenskej, fašiangové podujatia, beseda s Jozefom Banášom, matičný deň žien, Liptovské žiadosti, výročie oslobodenia Liptovského Mikuláša, výstup štúrovcov na Devín, výročie založenia Transciusu, Žiadosti slovenského národa, hokejbalové a futbalové turnaje, Sviatok sv. Cyrila a Metoda, vatra zvrchovanosti, 750 rokov obce Palúdzka, SNP, Deň Ústavy SR, Stretnutie harmonikárov, Pamiatka zosnulých, Deň MS v Močenku, 30 rokov MO MS Trstená, Otváranie studničiek, Slovesná jar a Memorandum národa slovenského, 100 rokov Vrbove pripojenej k mestu, spomienky na osobnosti (Krista Bendová, Ivan Krasko, Karol Komandera, Ladislav Paška, Martin Rázus, Peter Zaľko, Štefan M. Daxner, Ivan Stodola, Koloman Petrovič, Mária Rázusová Martáková, Zora Jesenská, Milan Rúfus, Aurel Stodola, Juraj Jánošík, Rehor Uram Podtatranský, Ján Levoslav Bella a ďalšie významné osobnosti), okrem týchto a ďalších podujatí realizoval ako prednášajúci prednášky v Liptovskom Mikuláši, Martine, Dolnom Kubíne, Svite, Poprade, Tisovci a inde.

Ako člen orgánov Neografie, a. s., sa zúčastnil na všetkých zasadnutiach predstavenstva a na veľkej časti porád hlavného akcionára.

Celkovo sa podpredseda MS Marek Nemeč (z titulu podpredsedu alebo ostatných matičných funkcií) spolupodieľal, zúčastnil, organizoval alebo zabezpečoval v roku 2023 spolu 222 najrôznejších podujatí a aktivít. Z toho: 8 celoslovenských podujatí, 36 podujatí na Slovensku, 16 regionálnych podujatí, 41 podujatí v Liptovskom Mikuláši, 38 programov, zasadnutí, a schôdzí uskutočnených inými organizáciami v priestoroch DMS L. Mikuláš, 31 zasadnutí na rôznych úrovniach MS, 12 pracovných porád iných organizácií, 26 pracovných porád mimo regiónu Liptova, 14 zasadnutí a porád k spoločnosti Neografia. Viaceré body a konkrétna činnosť je rozpísaná v iných správach o činnosti jednotlivých pracovísk a odborov. Preto konkrétne uvádzanie v tejto správe by bolo duplicitné.

Okrem vyššie uvedených funkcií vykonáva podpredseda MS Marek Nemeč aj funkcie, ktoré sa v mnohom prekrývajú, majú spoluprácu alebo napomáhajú pri činnosti v Matici slovenskej – poslanec Mestského zastupiteľstva Liptovský Mikuláš, člen Kultúrnej komisie pri Mestskom zastupiteľstve Liptovský Mikuláš, člen názvoslovnej komisie pri Mestskom zastupiteľstve, člen rady školy ZŠ Demänovská ulica, člen rady škôlky MŠ Vranka, člen

Olympijského klubu Liptova, člen občianskeho klubu Palúdzka, predseda TJ Sokol Beňadiková.

Tajomník Matice slovenskej pre problematiku národnostných menšín a zahraničné krajanské organizácie ThLic. Mgr. Viliam Komora, PhD.

Viliam Komora vykonával v Matici slovenskej funkciu tajomníka MS pre problematiku národnostných menšín a zahraničné krajanské organizácie, pôsobil v Stredisku národnostných vzťahov MS. Mimo pracovného pomeru a to bezplatne vykonával taktiež iné matičné funkcie. Pôsobil ako podpredseda Krajskej rady Žilinského kraja, predseda Oblastnej rady MS Turiec (okresy Martin a Turčianske Teplice), podpredseda Vlastivedného odboru MS, predseda Dozorného výboru Záujmového odboru slovensko-rusínskej vzájomnosti Adolfa Ivanoviča Dobrianskeho, podpredseda vedeckého Slovanského odboru MS, člen výboru vedeckého Kulturologicko-filozofického odboru MS, predseda Miestneho odboru MS Turčianske Jaseno, taktiež člen ďalších záujmových či vedeckých odborov MS. V pridružených subjektoch MS pôsobil ako predseda Správnej rady Inštitútu vzdelávania MS, n. o. a konateľ Vydavateľstva MS, s. r. o.

Z dôvodu funkcie tajomníka MS pre problematiku národnostných menšín a zahraničné krajanské organizácie sa zúčastňoval na zasadnutiach ústredných orgánov MS, ako aj na poradách vedenia MS, pôsobil vo Výbore MS ako jeho člen, v Predsedníctve MS sa zúčastňoval ako hosť. Bol nápomocný pri zabezpečovaní agendy orgánov MS a to podľa potreby. Ako zástupca MS bol účastný na viacerých celoslovenských podujatiach, zorganizoval, pripravil, zabezpečil a podieľal sa na odovzdávaní ocenení pri príležitosti 30. výročia vzniku SR ako zástupca Kongresu slovenskej inteligencie na podujatí vo Zvolenskej Slatine 5. januára, ako spoluorganizátor otváral za MS spoločne s predsedom Oblastnej organizácie cestovného ruchu Turiec video projekciu na sídelnej budove MS so sprievodným audiom o histórii MS spojenú s prehliadkou budovy (pri príležitosti stošesťdesiateho výročia založenia MS) 11. novembra v Martine, pripravil a zabezpečil ďalšie ústredné podujatia MS. Aktívne a to taktiež ako zástupca za MS pôsobil vo funkcii hovorcu Kongresu slovenskej inteligencie, kde pracoval aj v jeho výbore. Za MS sa zúčastnil a predniesol slávnostné príhovory na celoslovenských podujatiach: spomienkovom podujatí na Jurka Langsfelda v Kremnici, na Ústrednej vatre zvrchovanosti Slovenskej republiky v geografickom strede Európy pri Kremnických Baniach, v zahraničí na Medzinárodnom folklórnom mládežníckom festivale v Čerpotoku v Rumunsku, na hudobnom festivale Cez Nadlak je... v Nadlaku v Rumunsku, na viacerých podujatiach v rámci Slovenských národných slávností v Báčskom Petrovci v Srbsku, ako aj na ďalších podujatiach, ktoré boli viac-menej regionálneho charakteru najmä v Turci či na strednom Slovensku. Ďalej pôsobil v rámci matičného aj mladomatičného divadelného ochotníckeho divadla vo viacerých scénkach a predstaveniach po celom Slovensku.

Bol aktívny v rámci matičnej vedy. Ako člen Vedeckej rady MS sa zúčastnil na rokovaníach, taktiež na poradných rokovaníach k financovaniu vedeckých projektov. Pracoval ako člen viacerých komisií, v redakčných radách, na iných odborných prácach MS, vypracoval a predložil odborné posudky k publikáciám vydaných v MS, či analýzy k vykonávanej agende a činnosti. Ako konateľ Vydavateľstva MS, s. r. o., pracoval taktiež v oblasti činnosti, vedenia a jeho financií, zúčastnil sa viacerých zasadnutí, porád, na riešení pracovnej agendy priamo na pracovisku, ako aj na úrovni zakladateľky MS. V rámci matičnej obchodnej spoločnosti Metod, s. r. o., pomáhal jeho konateľovi Lukášovi Havlíkovi s agendou a na pracovných

poradách, ako aj pri zabezpečovaní administratívnej činnosti, právnych a ekonomických veciach, ostatnej činnosti.

Ako pracovník SNV MS zabezpečoval komplexný chod tohto pracoviska vrátane zabezpečovania monitorovania situácie na jazykovo a národnostne zmiešaných územiach. Taktiež vykonával analýzy, spracovanie a písanie príspevkov do matičných periodík a internetu MS, prípravy, spracovania a redakčné práce príspevkov a článkov, zúčastňoval sa na rokovaníach a zasadnutiach k tejto problematike, vykonával k tomu úzku spoluprácu s ostatnými pracoviskami MS, predovšetkým s matičnými pracoviskami a to ČÚ MS a OS MS, VÚ MS, ako aj MO MS, OR MS a KR MS, túto agendu a tematiku predkladal celkovo v rámci MS, bližšie pozri v Správe o činnosti SNV MS.

Taktiež mimo pracovnej činnosti bol aktívny ako podpredseda KR MS Žilinského kraja, okrem iného aktívne pôsobil na rokovaníach, pri spracovaní agendy, ako aj na ostatnej práci tohto krajského matičného orgánu. Okrem iných odborov pôsobil vo Vlastivednom odbore MS, kde zabezpečoval ako podpredseda chod odboru, spracoval viaceré koncepčné, organizačné a administratívne práce, taktiež príspevok do pripravovanej Pamätnice MS. Ako predseda Oblastnej rady MS Turiec zabezpečoval jej chod, taktiež pripravil niekoľko podujatí, ako predseda Miestneho odboru MS Turčianske Jaseno kompletne zabezpečoval jeho organizáciu a činnosť, podanie projektov a ich financovanie, konkrétne to boli dve podujatia. Ďalšia činnosť V. Komoru je uvedená v rámci časti Správy o činnosti MS v jej časti v rámci pracoviska Strediska národnostných vzťahov MS.

Tajomník Matice slovenskej Mgr. Peter Schvantner

V matičnom hnutí v roku 2023 zastával funkcie tajomníka MS, povereného riaditeľa Domu MS v Galante a povereného riaditeľa Domu MS v Bratislave. Je podpredsedom Mladej Matice a je predsedom OMM Lučenec. Ďalej je členom Divadelného odboru, Politologického odboru, Športového odboru, Slovanského odboru a Kulturologicko-filozofického odboru MS. Ako tajomník MS pripravoval všetky zasadnutia a materiály Výboru MS, Predsedníctva MS a poradných orgánov predsedu MS. Pomáhal pripraviť materiály na slávnostný Snem MS, kde zároveň moderoval slávnostnú časť. Zo Snemu MS následne vypracoval zápisnicu. Z nich následne zostavoval zápisnice. Taktiež aktívne participoval na príprave všetkých ústredných podujatí MS po celom Slovensku. Boli to napr.: 120. výročie narodenia Daniela Okáliho; Dvestoročnica štúrovcov v Košiciach; Odhalenie pamätníka Štefana Boleslava Romana v Novom Ruskove; 200. výročie narodenia Jozefa Podhradského; 200. výročie narodenia Sama Vozára; Odhalenie pamätnej tabule Danielovi Minichovi; 200. výročie narodenia Martina Čulena; Odhalenie busty Františka Jozefa Fugu; 180. výročie Kodifikácie spisovnej slovenčiny; 150. výročie úmrtia Samuela Jurkoviča; Matičné augustové slávnosti – 160. výročie založenia Matice slovenskej; 79. výročie SNP; 80. výročie založenia tlačiarne Neografia; 130. výročie narodenia Dušana Hattalu; 70. výročie úmrtia Júliusa Barča-Ivana. Okrem týchto podujatí sa zúčastnil a čiastočne participoval na príprave ďalších iných regionálnych či celoslovenských podujatí. Išlo o organizáciu, zasielanie pozvánok, výroba plagátov, vybavovanie priestorov, príprava scenára, moderovanie, účinkovanie v divadelných scénkach, fotografovanie, natáčanie a písanie článkov. Taktiež sa podieľal na tvorbe rôznych interných dokumentov MS. Aktívne sa zúčastňoval pracovných služobných ciest, najmä s predsedom MS a taktiež vybavoval jeho poštovú a inú agendu. Taktiež pripravoval viaceré oficiálne listy pre štátne orgány, orgány samosprávy a pre rôzne inštitúcie či cirkvi. Zúčastnil sa zahraničnej služobnej cesty v Srbsku, konkrétne v Matici srbskej (Nový Sad a Belehrad), v

Prahe a dvakrát v Budapešti. V rámci prednáškovej a osvetovej činnosti absolvoval viacero prednášok s predsedom MS, Dr. Lukášom Perným aj samostatne, pričom aktívne prednášal najmä o MS a Mladej Matici. Taktiež pravidelne prispieval do SNN a na web matica.sk.

Ako poverený riaditeľ Domov MS v Galante a Bratislave vykonával agendu v rámci povinností profesionálnych matičných pracovísk voči členskému hnutiu. Išlo o metodickú pomoc, organizáciu podujatí, rôznych zasadnutí, vrátane zasadnutí krajských rád trnavského a bratislavského kraja. Činnosti uvedených Domov MS sú uvedené v osobitných správach. Ako predseda OMM Lučenec som organizačne participoval na aktivitách MO MS Lučenec ako aj Domu MS v Lučenci. V rámci svojich pozícií sa taktiež zúčastnil viacerých výročných členských schôdzí či Valných zhromaždení MO MS. Ďalej v rámci podujatí spolu s kolegom Petrom Vrlíkom a kolegami z MS a Mladej Matice zahrli na viacerých podujatiach tematické divadelné scény.

V rámci mladomatičného hnutia sa s kolegami snažil obnoviť členstvo a aktivitu jednotlivých OMM. Snaha smeruje na udržanie aktuálnej členskej základne a získavanie členov z radov študentov základných a stredných škôl. Taktiež organizovali viaceré podujatia, ktoré sú uvedené v osobitnej správe.

Vedecký tajomník Matice slovenskej PhDr. Pavol Madura

Správa sa nachádza v časti Vedné ústredie Matice slovenskej.

Tajomník Matice slovenskej pre informačnú a mediálnu oblasť RNDr. Ján Seman

Správa sa nachádza v časti Informačné ústredie Matice slovenskej.

3.1 Hlavné aktivity Matice slovenskej

Názov podujatia: 30. výročie vzniku samostatnej Slovenskej republiky

Druh podujatia: slávnostné

Dátum a miesto: 5. 1., Zvolenská Slatina

Názov podujatia: 200. výročie narodenia, 150. výročie úmrtia – Peter Kellner-Hostinský

Druh podujatia: spomienkové

Dátum a miesto: 8. 1., Gemerská Poloma

Názov podujatia: 90. výročie narodenia Imricha Sedláka – seminár

Druh podujatia: spomienkové, odborné

Dátum a miesto: 24. 1., Martin

Názov podujatia: 210. výročie narodenia Sama Tomášika

Druh podujatia: spomienkové

Dátum a miesto: 12. 2., Jelšavská Teplica

Názov podujatia: Slávnostný koncert pri príležitosti 30. výročia vzniku Slovenskej republiky
Druh podujatia: slávnostné
Dátum a miesto: 23. 2., Košice

Názov podujatia: 120. výročie narodenia Daniela Okáliho
Druh podujatia: spomienkové, odborné
Dátum a miesto: 13. 3., Bratislava

Názov podujatia: 90. výročie narodenia Imricha Sedláka
Druh podujatia: odborné
Dátum a miesto: 9. 3., Prešov

Názov podujatia: Dvestoročnica štúrovcov
Druh podujatia: divadelné, spomienkové
Dátum a miesto: 21. 5., Košice

Názov podujatia: Odhalenie pamätníka Štefana Boleslava Romana v Novom Ruskove
Druh podujatia: slávnostné, spomienkové
Dátum a miesto: 16. 4., Nový Ruskov

Názov podujatia: Vedecká konferencia o bernolákovcoch
Druh podujatia: vedecké
Dátum a miesto: 9. 11., Košice

Názov podujatia: 140. výročie narodenia Vladimíra Ladislava Hurbana
Druh podujatia: spomienkové
Dátum a miesto: 4. 4., Martin

Názov podujatia: 200. výročie narodenia Jozefa Podhradského
Druh podujatia: spomienkové
Dátum a miesto: 23. 4., Skalica

Názov podujatia: 200. výročie narodenia Sama Vozára
Druh podujatia: spomienkové
Dátum a miesto: 28. 4., Hrachovo

Názov podujatia: Odhalenie pamätnej tabule Danielovi Minichovi – 200. výročie narodenia
Druh podujatia: spomienkové, slávnostné
Dátum a miesto: 5. 11., Modra

Názov podujatia: 14. ročník celoslovenskej súťaže Svätoplukovo kráľovstvo ožíva
Druh podujatia: literárne, pre mládež
Dátum a miesto: 28. 4., Nitra

Názov podujatia: 31. ročník súťaže Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko
Druh podujatia: literárne, výtvarné, pre mládež
Dátum a miesto: 25. 5., Nové Zámky

Názov podujatia: 100. výročie narodenia Richarda Marsinu – seminár
Druh podujatia: vedecké
Dátum a miesto: 10. 5., Bratislava

Názov podujatia: Odhalenie busty Vladimírovi Clementisovi
Druh podujatia: slávnostné
Dátum a miesto: 26. 5., Rimavská Sobota

Názov podujatia: 200. výročie narodenia Martina Čulena
Druh podujatia: spomienkové
Dátum a miesto: 27. 5., Brodské

Názov podujatia: Slovesná jar
Druh podujatia: literárne
Dátum a miesto: 6. – 8. 6., Martin

Názov podujatia: 100. výročie narodenia Františka Jozefa Fugu
Druh podujatia: spomienkové
Dátum a miesto: 9. 6., Vinné

Názov podujatia: Odhalenie busty Františka Jozefa Fugu
Druh podujatia: slávnostné
Dátum a miesto: 4. 8., Martin

Názov podujatia: 180. výročie Kodifikácie spisovnej slovenčiny
Druh podujatia: spomienkové, slávnostné
Dátum a miesto: 16. 7., Hlboké

Názov podujatia: 150. výročie úmrtia Samuela Jurkoviča – seminár
Druh podujatia: odborné
Dátum a miesto: 17. 6., Sobotište

Názov podujatia: Nitra, milá Nitra 2023 – 1160. výročie príchodu sv. Cyrila a Metoda na naše územie
Druh podujatia: spomienkové, slávnostné, výtvarné
Dátum a miesto: 3. – 5. 7., Nitra

Názov podujatia: Ústredná vatra zvrchovanosti
Druh podujatia: spoločenské
Dátum a miesto: 8. 7., Kremnické Bane

Názov podujatia: Národný výstup na Sitno
Druh podujatia: športové
Dátum a miesto: 16. 7., vrch Sitno

Názov podujatia: 230. výročie narodenia Jána Kollára
Druh podujatia: spomienkové
Dátum a miesto: 30. 7., Mošovce

Názov podujatia: V. Kongres matíc a inštitúcií slovanských národov

Druh podujatia: vedecké

Dátum a miesto: 3. – 4. 8., Martin

Názov podujatia: Matičné augustové slávnosti – 160. výročie založenia Matice slovenskej

Druh podujatia: slávnostné, vedecké, spoločenské, folklórne, divadelné

Dátum a miesto: 3. – 6. 8., Martin

Názov podujatia: Národný výstup na Kriváň

Druh podujatia: športové

Dátum a miesto: 11. 8., vrch Kriváň

Názov podujatia: Hontianska paráda

Druh podujatia: folklórne

Dátum a miesto: 18. – 19. 8., Hrušov

Názov podujatia: 120. výročie narodenia Jána Martáka

Druh podujatia: spomienkové

Dátum a miesto: 13. 12., Martin

Názov podujatia: 79. výročie SNP

Druh podujatia: spomienkové, divadelné

Dátum a miesto: 26. – 27. 8., Juskova Voľa, Nižný Hrušov

Názov podujatia: 150. výročie úmrtia Petra Kellnera Hostinského

Druh podujatia: spomienkové

Dátum a miesto: 3. 9., Gemerská Poloma

Názov podujatia: Národný výstup na Pustý hrad

Druh podujatia: spomienkové, turistické

Dátum a miesto: Zvolen

Názov podujatia: 120. výročie narodenia Františka Hrušovského

Druh podujatia: vedecké

Dátum a miesto: 20. 10., Bratislava

Názov podujatia: 180. výročie narodenia Ambra Pietra

Druh podujatia: spomienkové

Dátum a miesto: 16. 10., Martin

Názov podujatia: 120. výročie narodenia Petra Zaťka

Druh podujatia: spomienkové

Dátum a miesto: 17. 10., Vavrišovo

Názov podujatia: 170. výročie narodenia a 75. výročie úmrtia Jozefa Škultétyho

Druh podujatia: spomienkové

Dátum a miesto: 25. 11., Martin

Názov podujatia: 80. výročie založenia tlačiarne Neografia
Druh podujatia: spomienkové, spoločenské
Dátum a miesto: 9. 12., Martin

Názov podujatia: 130. výročie narodenia Dušana Hattalu
Druh podujatia: spomienkové
Dátum a miesto: 15. 12., Prietrž

Názov podujatia: 70. výročie úmrtia Júliusa Barča-Ivana
Druh podujatia: vedecké
Dátum a miesto: 21. 12., Bratislava

4 VEDNÉ ÚSTREDIE MATICE SLOVENSKEJ (VÚ MS) / PhDr. Pavol Madura

Vedné ústredie Matice slovenskej riadi a koordinuje vedecký výskum a jeho prezentáciu. V súlade so Stanovami MS je organizačným a metodickým ústredím pre oblasť spoločenských vied a tiež pre výskum Slovákov v zahraničí a vzťahov k nim. Združuje riaditeľov vedeckých pracovísk, ako aj predsedov vedeckých odborov. Na čele VÚ MS je vedecký tajomník.

Vedné ústredie MS a jeho odborné i vedecké pracoviská – Archív MS, Krajanské múzeum MS, Slovenský historický ústav MS, Slovenský literárny ústav MS a Stredisko národnostných vzťahov MS – podľa zákona a v rámci svojich zdrojov a možností vykonávali základný slovakistický výskum, vydávali vedecké i odborné monografie a periodiká, publikovali vo vedeckých zborníkoch a odborných periodikách, organizovali a aktívne sa zúčastňovali vedeckých konferencií a odborných seminárov.

Zamestnanci VÚ MS zabezpečili pravidelné vydávanie matičných periodických titulov. Odborný časopis *Slovensko – národné spektrum* zvýšil od 1.1.2023 periodicitu vydávania z polročnej na štvrťročnú. V mesačnej periodicite vychádzal *Orol tatranský* – príloha *Slovenských národných novín* pre mladú literatúru, umenie a spoločnosť, v polročnej periodicite *Historický zborník* – vedecký časopis o slovenských národných dejinách a odborný a kultúrno-spoločenský časopis *Slovanský obzor*. Vyšlo jedno číslo vedeckého zborníka *Slováci v zahraničí*.

Činnosť VÚ MS zabezpečuje od 1. 1. 2021 vedecký tajomník PhDr. Pavol Madura, ktorý pôsobí aj ako riaditeľ Archívu MS. Vedecký tajomník zabezpečoval agendu Vedného ústredia MS, koordinoval vedecké pracoviská a pravidelne sa stretával s pracovníkmi VÚ MS. Zostavil a redakčne upravil Správu o činnosti a hospodárení Matice slovenskej za rok 2022 (130 s.). Zastupoval MS v Komisii mesta Martin pre správu Národného cintorína. Pôsobil v redakčných radách periodík a zborníkov *Slovensko – národné spektrum*, *Historický zborník*, *Slováci v zahraničí*, *Slovenské národné noviny*, *Slovenské pohľady a Hlas Matice*. Prispieval do odborných a vedeckých zborníkov a periodík. Spracoval výber národných výročí 2024 pre Hlavné aktivity MS na rok 2024. Inicioval vyhlásenie roka MS 2024 za Rok slovenských žien v národnom hnutí.

Ako člen Výboru a Predsedníctva MS sa zúčastňoval ich zasadnutí, člen Výboru MO MS v Martine, člen Dozornej rady Vydavateľstva MS, s. r. o. Zúčastňoval sa na poradách vedenia MS. Člen pracovnej komisie Výboru MS pre prípravu Snemu MS a dokumentov

schvaľovaných Snemom MS, poverený zostavením Programu Matice slovenskej na roky 2023 až 2027 s výhľadom do roku 2030, ktorého návrh prezentoval na Sneme MS (21.10.). Taktiež pripravil koncepciu programu slávnostnej a pracovnej časti snemového programu. Absolvoval šesť služobných ciest, z toho jednu zahraničnú do Srbska.

Aktívna účasť na odborných podujatiach / Pavol Madura:

- konferencia *Kodifikácia štúrovskej spisovnej slovenčiny a vplyv evanjelickej cirkvi na zachovanie slovenského jazyka*, konaná pod záštitou J. E. mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca Slovenskej republiky v Srbskej republike Fedora Rosocha. Organizátor: Asociácia pre edukáciu a regionálny rozvoj. Dátum a miesto: 17. 11. 2023, Padina (Srbsko). Referát: *Stošesťdesiat rokov Matice slovenskej 1863 – 2023*.
- odborný seminár *František Hrušovský (1903 – 1956), osobnosť a dielo*. Organizátor: Historický odbor Matice slovenskej. Dátum a miesto: 20. 9. 2023, Bratislava. Referát: *František Hrušovský a jeho pôsobenie na pôde Matice slovenskej*.

Recenzentská činnosť / P. Madura:

- PARENIČKA, Pavol. *Peter Kellner Záboj Hostinský. Životný príbeh pobočníka Ľudovíta Štúra*. Dom Matice slovenskej v Rožňave, 2023, 66 s.
- LOMENČÍK, Július – PARENIČKA, Pavol (ed.) *Odkaz štúrovskej generácie (Zborník štúdií, referátov a koreferátov z rovnomennej vedeckej konferencie Matice slovenskej konanej 8. a 9. septembra 2022 v Martine v rámci Roka odkazu štúrovcov)*. Martin : Matica slovenská, 2023, 226 s. ISBN 978-80-8128-314-7.

Ako šéfredaktor zostavil dve čísla odborného časopisu *Slovanský obzor*. Zostavil stolový týždenný kalendár Matice slovenskej Národné výročia 2024. Na vydanie pripravil nástenný kalendár na rok 2024 formát A3 a A1. Spracoval koncepciu pamätnice Matica slovenská v dejinách a obrazoch 1863 – 2023. Ako editor pamätnice zozbieral príspevky o pracoviskách MS. Spracoval viacero kapitol: Matica slovenská v súčasnosti, Archív MS, Vedné ústredie, Slovanský odbor MS a časopis *Slovanský obzor*. Triedil obrazový materiál. Spravil prvé redakčné úpravy textov, v októbri sa do projektu ako hlavný redaktor zapojil skúsený redaktor Štefan Haviar.

Ako manažér a gestor realizoval nový výstavný projekt – Matica slovenská, najstaršia kultúrna ustanovizeň Slovákov založená roku 1863 (autorom textov je Pavol Parenička). Slávnostná vernisáž výstavy sa uskutočnila 7. júna 2023 v sídelnej budove Matice slovenskej v Martine. Zostavil rovnomenný katalóg k výstave (56 s.). Výstava odkaz štúrovskej generácie (2022) sa rozšírila o štyri nové panely, štúrovcov narodených v roku 1823. Na vydanie pripravil 2. upravené, doplnené a rozšírené vydanie katalógu k výstave Odkaz štúrovskej generácie (64 s.). Výstavy počas celého roka plánujete putovali a boli vystavované po celom území Slovenska.

Matica slovenská vedomá si významu vedy, potreby vykonávať základný slovakistický výskum a vydávať vedecké diela obnovila a vyhlásila výzvu na predkladanie žiadostí na poskytnutie dotácie na podporu vedeckých projektov v roku 2023. Na ich podporu bolo vyčlenených v rozpočte MS 6 000,-€. Do vedeckého grantu boli prihlásené celkovo štyri projekty z vedeckých odborov MS. Komisia na podporu vedeckých projektov sa na zasadnutí 2. októbra uzniesla, že z uvedeného rozpočtu je možné financovať maximálne tri projekty – dva väčšie a jeden menší ako vedecko-popularizačný. V roku 2023 sa podaril vydať jeden z nich:

- PERNÝ, Lukáš (ed.) *Samuel Jurkovič. Stopäťdesiat rokov života večného. Zakladateľ družstevníctva, prvého slovenského divadla a ľudovýchovy*. Martin : Matica slovenská, 2023.

Ostatné sú rozpracované a pripravujú sa na vydanie v roku 2024:

- Historický odbor MS – Miloš Marek. Cudzie etniká na stredovekom Slovensku
- Jazykový odbor MS – Ján Kačala. Syntaktické štúdie. State o gramatickom podmete a o predikácii

Vedné ústredie MS sa programovo a organizačne podieľalo na 57. ročníku Slovesnej jari (6. – 8. jún 2023), ktorá je najstarší literárny festival na Slovensku. Matica slovenská pripravila pestrú mozaiku kvalitných podujatí – 7. júna slávnostné rozšírené zasadnutie Predsedníctva Matice slovenskej, slávnostná vernisáž výstavného projektu *Matica slovenská – najstaršia kultúrna ustanovizeň Slovákov založená v roku 1863*, program na nádvorí pre mládež nazvaný *Štúrovci mladej generácii*, slávnostné polozenie vencov k Pamätníku Memoranda národa slovenského, vedecký seminár *Život a dielo Františka J. Fugu*, program pre žiakov 8. a 9. ročníka základných škôl *Štúrova kodifikácia slovenčiny alebo Čo Štúr vyštúral v slovenčine*, vyhlásenie víťazov literárnej súťaže *Matičná eseje*, výstavu archívnych klenotov *160-ročná Matica slovenská*, ktorá sa tematicky viazala na vznik Matice a jej prvé pôsobenie v rokoch 1863 až 1875.

Matica slovenská v Martine usporiadala 3 a 4. augusta 2023 v poradí už 5. kongres matíc a inštitúcií slovanských národov. Kongres bol pevnou súčasťou širšieho programu osláv 160. výročia vzniku Matice slovenskej a 30. výročia vzniku Slovenskej republiky. Vedecký tajomník bol I.8. poverený organizovaním priebehu Kongresu (nakoľko hlavná organizátorka sa stala práceneschopná). Na piaty Kongres sa prihlásilo 19 delegácií z 11 európskych štátov – menovite zo Slovenska, Česka, Nemecka, Poľska, Ukrajiny, Maďarska, Srbska, Ruska, Chorvátska, Slovinska a Čiernej Hory. Prítomní boli zástupcovia Matice sliezskej, srbskej, lužiskosrbskej a slovinskej. Okrem domácej Matice slovenskej sa zúčastnili aj slovenské matice zo Srbska a z chorvátskej Rijeky. Početné zastúpenie mali aj slovenské krajanské spolky z Poľska, Maďarka, Čiernej Hory a Srbska. Privítali sme aj delegátov z Inštitútu rusistiky Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove, Srbsko-slovenského fóra zo Srbska i Ruskej historickej spoločnosti. Rusínsku národnosť zastupovali Rada rusínskych regiónov Slovenska a Záujmový odbor Matice slovenskej slovensko-rusínskej vzájomnosti A. I. Dobrianskeho. Žiaľ, nepodarilo sa docestovať našim krajanom z Oblastnej kultúrno-osvetovej organizácie Matica slovenská na Ukrajinu a podobne sa na poslednú chvíľu ospravedlnili zástupcovia Matice bunevskej. Program kongresu tvorilo 21 prihlásených príspevkov. V nich sa delegáti venovali predovšetkým prezentácii svojich inštitúcií, ich dejinám, ale predovšetkým aktuálnej činnosti. Príspevky obsahovali návrhy na možnosti spolupráce, aktuálne výzvy a body do záverov kongresu. Rokovanie sa nieslo v priateľskej atmosfére a v bratskom slovanskom duchu. Na záver Kongresu sa prítomní podpísali na slávnostnú podpisovú listinu, z rúk predsedu Matice slovenskej dostali Pamätný list na konanie Kongresu a spoločne prijali záverečné Komuniké.

V roku 2023 boli založené dva nové vedecké odbory MS. Najprv bol 12. 9. založený Kulturologicko-filozofický odbor MS, následne 26. 9. bol založený Slovanský odbor MS. Slovanský odbor Matice slovenskej združuje v celoslovenskom rámci členov Matice slovenskej na báze ich špecifickej vedeckej, odbornej a osvetovej práce v oblasti slavistiky. Cieľom činnosti Kulturologicko-filozofickému odboru je združovať spoločenských vedcov z oblasti filozofie, kulturológie, sociológie, filológie, estetiky, etiky, teológie a ďalších vedných odborov.

Zamestnanci VÚ MS za rok 2023 vykázali tieto kategórie publikačnej činnosti :

- AAB / Vedecké monografie vydané v domácich vydavateľstvách (1)
- ADE / Vedecké práce v zahraničných nekarentovaných časopisoch (2)
- ADF / Vedecké práce v ostatných domácich časopisoch (1)
- ADM / Vedecké práce v zahraničných časopisoch registrovaných v databázach Web of Science alebo SCOPUS (1)
- AEC / Vedecké práce v zahraničných recenzovaných vedeckých zborníkoch, monografiách (2)
- AED / Vedecké práce v domácich recenzovaných vedeckých zborníkoch, monografiách (1)
- AFD / Publikované príspevky na domácich vedeckých konferenciách (13)
- BCI / Skriptá a učebné texty (2)
- BDF / Odborné práce v domácich nekarentovaných časopisoch (65)
- BEF / Odborné práce v domácich zborníkoch (konferenčných aj nekonferenčných) (3)
- CDF / Umelecké práce a preklady v domácich nekarentovaných časopisoch (3)
- CJB / Katalóg k výstave (4)
- EDI / Recenzie v časopisoch a zborníkoch (12)
- EDJ / Prehľadové práce, odborné preklady v časopisoch a zborníkoch, práce k jubileám, personálne bibliografie, bibliografie pracovísk, prehľady vydaných publikácií a pod., pokiaľ sú hodnotiace alebo sumarizačné, publikované partitúry, časti scenára alebo divadelnej hry a pod. (12)
- FAI / Zostavovateľské práce knižného charakteru (bibliografie, encyklopédie, katalógy, slovníky, zborníky, atlasy...) (66)
- GHG / Práce zverejnené spôsobom umožňujúcim hromadný prístup (1)
- GII / Rôzne publikácie a dokumenty, ktoré nemožno zaradiť do žiadnej z predchádzajúcich kategórií (65)

4.1 Archív Matice slovenskej (AMS) / PhDr. Pavol Madura

Archív MS je špecializovaným verejným archívom a ústredným odborným pracoviskom na zachovanie kultúrneho dedičstva a dejín Matice slovenskej. Preberá a získava písomné, fotografické, multimediálne, prípadne múzejné a galerijné dokumenty z organizačných jednotiek MS a od osobností národného a verejného života doma a v zahraničí. Tieto dokumenty eviduje, ochraňuje, odborne spracováva a sprístupňuje verejnosti.

Archív MS bol personálne obsadený tromi zamestnancami: riaditeľ PhDr. Pavol Madura (zároveň od 1. 1. 2021 vedecký tajomník MS), archivárka Helena Belláková a správca registratúrneho strediska, Mgr. Jana Žumárová. Zamestnanci archívu sa venovali odborným archívnym prácam. Helena Belláková zabezpečovala služby v bádateľni archívu, lektorovanie exkurzií v expozícii v Dome J. C. Hronského. Jana Žumárová sa venovala predovšetkým správe registratúry, katalogizácii kníh v Bibliotéke MS, lektorovaniu exkurzií v budove MS. Priebežne sa spracovávali akvizície. Výkaz pracovnej časti Pavla Maduru je v časti Vedné ústredie MS.

Evidencia archívneho dedičstva SR

Archív MS spravoval k 31. decembru 2022 celkovo 72 archívnych súborov. Opatruje depozit 71,64 bm archívnych dokumentov.

Akvizičná činnosť

Počas roka sme prijali päť akvizičných ponúk, všetky darom. Konkrétne sme získali tieto akvizície: Fotodokumentačný materiál budov a objektov Matice slovenskej, Diplom Matice slovenskej členovi Františkovi Hrbekovi z 28. 10. 1939, Osobný fond spisovateľky Eleonóry Gašparovej, Pamätné predmety (plaketa, medaila a odznaky) Spoločnosti M. R. Štefánika udelené Matici slovenskej za šírenie myšlienkového odkazu M. R. Štefánika pri príležitosti 160. výročia jej založenia, Osobný fond Borisa Gašpara. Všetky prírastky boli spracované, zaevidované a sú pripravené na posúdenie akvizičnou komisiou.

Ochrana archívnych dokumentov

Archív sídli v druhej budove MS na Ulici P. Mudroňa 1 v Martine. V depotoch sa vykonávala pravidelná kontrola požiarnych senzorov a zabezpečovalo sa meranie teploty a vlhkosti.

Spracovanie a sprístupňovanie archívnych dokumentov

Personálny stav neumožnil venovať sa tejto činnosti.

Prístup k archívnym dokumentom

V priebehu roka prejavilo záujem o štúdium v Archíve MS 105 bádateľov (pokles o 15 bádateľov v porovnaní s rokom 2022). V priestoroch bádateľne študovalo 43 bádateľov, z toho 3 zahraniční – 2 z Českej republiky, 1 z Maďarska a 16 bádateľov využilo elektronické služby (takmer 2,6 násobný nárast oproti roku 2022, keď ich bolo 6). V bádateľni sme zaznamenali 91 bádateľských návštev (pokles o 23 bádateľov oproti roku 2022). Bádatelia v súčasnosti preferujú elektronickú komunikáciu prostredníctvom ktorej sme vybavili až 132 žiadostí o informácie (čo je nárast o 37 oproti roku 2022), medzi nimi aj zahraničných bádateľov – z Chorvátska, z Čiech, Poľska, Maďarska a USA. V rámci ďalších služieb sme poskytli 12 telefonických a 18 osobných konzultácií. Pre 24 bádateľov sme vyhotovovali rešerš (71 hod., čo je o 15 hod. viac oproti minulému roku). Bádatelia vo zvýšenej miere už tradične vyhľadávali informácie o matičných miestnych odboroch (Zvolen, Košice, Vad'ovce, Martin, Senica, Valaská, Belá pri Varíne) a o Slovákoch v zahraničí J. Kulík, I. Gessay, Furdek. Z osobností sa prejavil bádateľský záujem o E. Suchoňa, Š. Krčméryho, J. B. Klemensa, L. J. Hrdličku, Petianovcov, J. Palárika, J. C. Hronského, K. Plicku, J. Kráľa, I. Textorisovú, T. Červeňa, J. Alexyho, Timravu, K. Z. Laskomerského... Archívne pramene boli využívané aj ako podklady pre pracovný zošit Bernolákovcov, k monografii obce Považská Bystrica, Hermanovce, Záborie, k publikáciám Jozef Melicherčík, k výstavám J. Palárik, Slovenské pohľady v Hradnom múzeu vo Fiľakove a k výstavkám 57. ročníka Slovesnej jari, Juraja Hirnera Stepanova, Slovenského rozhlasu, Jána Martáka a k vybudovaniu náučného chodníka v obci Čaka.

Kultúrno-osvetová činnosť

Stálu expozíciu Archívu MS *Jozef Cíger Hronský – Život bez oddychu* so sídlom v Dome J. C. Hronského na Hviezdoslavovej ulici v Martine navštívilo 78 exkurzií v počte 1 886 návštevníkov.

Matica slovenská ponúka vo svojej sídelnej (druhej) budove záujemcom prednášku spojenú s prezentáciou z dejín Matice slovenskej od jej vzniku až po súčasnosť. V roku 2023 prevažoval záujem zo strany základných a stredných škôl z celého Slovenska, ale zaznamenali sme aj návštevu Klubu dôchodcov z Lučivnej, či zamestnancov COOP Jednota z Trnavy. Lektorom pre väčšinu exkurzií bola Mgr. J. Žumárová. Lektorovanie v sídelnej budove MS sme zabezpečili pre 36 exkurzií (1 477 osôb).

Predĺžila sa výpožička dvoch obrazov Janka Alexyho za účelom ich verejného vystavenia v Liptovskej galérii Petra Michala Bohúňa v expozícii – 20. storočie – Moderna, v trvaní do 31. decembra 2024. Zapožičané boli tri čísla Slovenských pohľadov na výstavné účely pre Hradné múzeum vo Filákovke.

Výstava Život bez domova 1945 – 1960. Z argentínskej pozostalosti Jozefa Cígera Hronského v rozsahu 12 panelov bola vystavená od 12.9. do 20.10. v priestoroch okresnej knižnice Dávida Gutgesela v Bardejove. Následne bola zapožičaná do DMS v Michalovciach, kde je plánované ročné turné po miestnych školách.

P. Madura rozšíril štúrovskú výstavu z roku 2022 a pripravil jednu novú výstavu. Výstava Odkaz štúrovej generácie sa rozšírila o štyri nové panely, štúrovcov narodených v roku 1823. Na vydanie pripravil 2. upravené, doplnené a rozšírené vydanie katalógu k výstave Odkaz štúrovej generácie (64 s.). Ako manažér a gestor projektu realizoval novú výstavu Matica slovenská, najstaršia kultúrna ustanovizeň Slovákov založená roku 1863. Na vydanie pripravil katalóg k výstave (56 s.). Slávnostná vernisáž výstavy sa uskutočnila 7. júna 2023 v sídelnej budove Matice slovenskej v Martine. V tento deň si každoročne pripomíname výročie Memoranda národa slovenského – Pamätný deň Slovenskej republiky. Autorom textov je Pavol Parenička. Obidve výstavy nepretržite putujú po celom území Slovenska a sú rezervované aj vyše pol roka vopred.

Kolektív archívu zabezpečil viacero tematických výstav: k nedožitému 90. výročiu narodenia prof. Imricha Sedláka na spomienkovom podujatí v bádateľmi archívu (24.1.2023) a na vedeckom seminári na Prešovskej univerzite (9.3.2023). Ďalej výstavu pri príležitosti 160. výročia MS počas Slovesnej jari (6.-8. jún), pri príležitosti 160. výročia MS – videomapping (10.11.), 120. výročia narodenia Jána Martáka (13.12).

Tematické výstavy a výber archívnych klenotov sa uskutočnili aj pri vzácných návštevách v MS:

- Rafael Paulino Pino Bécquer, mimoriadny a splnomocnený Veľvyslanec Kubánskej republiky v Slovenskej republike, 22. marca
- reverend Dušan Tóth z Kanady, generálny tajomník Svetového kongresu Slovákov v rokoch 1971 – 1990, 11. júla
- Micheal Kopanič, editor pensylvánskeho krajanského periodika *Jednota*, 26. júla
- Dr. Csaba Balogh, mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec Maďarska v SR, 5. decembra

Bibliotéka Matice slovenskej

Od začiatku roka sa pokračovalo v katalogizácii publikácií v softvéri KIS MaSK2 (Knižnično-informačný systém pre malé a stredné knižnice). V roku 2023 bolo skatalogizovaných a zaradených do Bibliotéky MS 1539 publikácií. Katalogizované knihy sa priebežne ukladali do Bibliotéky podľa systému medzinárodného desatinného triedenia (MDT). Do Bibliotéky MS pribudlo darom 297 knižných exemplárov od 70 darcov. K 31. decembru 2023 bolo kompletne katalogizovaných 6709 knižničných jednotiek.

Registratúrne stredisko Matice slovenskej

Registratúrne stredisko Matice slovenskej zastrešuje správu registratúry nad organizačnými útvarmi Matice slovenskej. Organizačné útvary MS v Martine a v Bratislave vedú evidenciu záznamov a spisov bez využitia elektronického systému správy registratúry automatizovaným

spôsobom v počítačovej aplikácii na správu registratúry Bach. Oblastné strediská MS, miestne, záujmové a vedecké odbory a Vydavateľstvo MS, s. r. o. vedú evidenciu záznamov a spisov bez využitia elektronického systému správy registratúry centralizovaným spôsobom prostredníctvom klasického (papierového) registratúrneho denníka.

V roku 2023 bolo do registratúrneho strediska Matice slovenskej celkovo odovzdaných 18,34 bm (cca 152 škatúl) registratúrnych záznamov. Kompletne bolo usporiadaných 13,74 bm (cca 114 škatúl) registratúrnych záznamov. Správca registratúry sa zúčastnil online seminára na tému *Nové právne úpravy v správe registratúry a archívnych dokumentov (Novely vyhlášok účinné od 1.9.2023 a 1.1.2024) Nové povinnosti pôvodcov registratúry a potreba úpravy registratúrnych poriadkov*. Do správy registratúry boli zaškolení dvaja zamestnanci MS. V roku 2023 sa vykonali následné kontroly správy registratúry na pracoviskách MS v Martine. Prístup k spisom uloženým v registratúrnom stredisku formou výpožičky bol umožnený 5 zamestnancom, spolu 9 výpožičiek.

Dňa 1. 9. 2023 nadobudla platnosť novela vyhlášky MV SR č. 410/2015 Z. z. ako vyhláška č. 336/2023 Z. z. o podrobnostiach výkonu správy registratúry orgánov verejnej moci a o tvorbe spisu. Správca registratúry vyhotovil dodatky k matičným smerniciam o registratúrnom poriadku, ktorými ich uviedol do súladu s novelou vyhlášky. Dodatky neboli zatiaľ schválené zo strany odboru archívov a registratúr sekcie verejnej správy Ministerstva vnútra SR.

4.2 Krajské múzeum Matice slovenskej (KM MS) / PhDr. Zuzana Pavelcová

Rok 160. výročia založenia Matice slovenskej a 30. výročia slovenskej štátnosti sa do matičného diania zapísal veľkými písmenami. V prípravách naň nezaostávalo ani Krajské múzeum Matice slovenskej, ktoré od jeho začiatku dostalo po gesciu V. kongresu matíc slovanských národov a inštitúcií ako jedno z hlavných podujatí augustových matičných osláv.

Aj v roku 2023 prácu v KM zastrešovala iba jedna pracovníčka – jeho riaditeľka, Zuzana Pavelcová. Na absolventskej praxi pod jej vedením spracovávali fond KM MS – Natália Laubertová (od 1.12.2022 do 15.2.2023) a Nina Poliačková (od 1.12.2022 do 30.5.2023), ktoré pracovali na inventarizácii fondov KM zo Švédska, Španielska, Talianska, Uruguaja, Ruska a USA. Od 31. júna 2023 až do konca roka 2023 bola Zuzana Pavelcová dlhodobo práceneschopná.

Počas roku 2023 KM pracovalo na viacerých cieľoch v oblasti vedy, stykov a spolupráce s krajanmi a zástupcami slovanských matíc a inštitúcií aj v oblasti budovania dokumentačného strediska KM. V oblasti vedy zostavilo jubilejné, štyridsiate číslo vedeckej recenzovanej ročenky *Slováci v zahraničí*. Na jeho obsah dohliadala inovovaná redakčná rada. Recenzne sa na výslednej práci zborníka podieľal okrem docenta Pavla Pareničku i nový recenzent zo Slovenského historického ústavu MS, doktor Jaroslav Durec. V oblasti vedeckej činnosti KM v marci tlačou vydalo publikáciu (za finančnej podpory ÚSZZ) – *Život a dielo Štefana Boleslava Romana*. Koncom decembra 2023 vydalo KM ďalšie zborníkové dielo – *Život a dielo Františka Jozefa Fugu*, ktoré vzišlo z rovnomenného seminára Matice slovenskej konaného 7. júna 2023. Na oba semináre pripravila príspevky aj riaditeľka KM Z. Pavelcová (*Svetový kongres Slovákov a Matica slovenská; Fragmentsy zo života Mons. Františka Jozefa Fugu*). 16. až 18. marca 2023 sa Z. Pavelcová zúčastnila 15. ročníka udeľovania Ceny Ondreja Štefanka, na ktoré nadviazala vedecká konferencia, ktorá sa tento rok zamerala na tému *Združenia, spolky, organizácie a inštitúcie dolnozemskej Slovákov*. Na konferencii

vystúpila s príspevkom – *Združenia, spolky, organizácie a inštitúcie dolnozemsých Slovákov v spolupráci s Maticou slovenskou*. Tiež jej tlačou vyšli príspevky z konferencií konaných v roku 2022: *Život a literárne dielo Michala Borguľu* (Nadlak, Rumunsko), *Krajanská problematika Matice slovenskej počas predsedníctva Vladimíra Mináča* (Slovensko), *Synergie pôsobenia štúrovcov na Dolnej zemi v živote a diele Štefana Václava Homolu* (Slovensko), *Potenciál archívneho fondu Krajanského múzea Matice slovenskej pre možnosti genealogického výskumu potomkov dolnozemsých Slovákov* (Slovensko), *Hudobný archívny fond Krajanského múzea Matice slovenskej* (Srbsko), *Program a poslanie Matíc majú nadčasový rámeč, ktorý vždy bol, je i bude aktuálny* (Srbsko). V databázovom periodiku zaradenom vo Web of Science – *Yearbook of finno-ugric studies* publikovala štúdiu *Hungarian-Slovak synthesis in the life and literary works of Jan Sekera* (Estónsko). KM pod vlastnou gesciou zorganizovalo k 100. výročiu narodenia F. J. Fugu odborný seminár, na ktorom odznali viaceré prihovory i odborné príspevky.

V rámci stykovej činnosti a spolupráce s krajanmi KM v spolupráci s ostatnými kolegami v MS realizovalo, resp. spolupripravilo viacero služobných ciest. Patrila medzi ne už spomínaná cesta Z. Pavelcovej do Nadlaku, počas ktorej na centrálnom sídle Demokratického zväzu Slovákov a Čechov v Rumunsku odovzdala knižný dar Matice slovenskej – nové čítanky a šlabikáre z Neografie. Služobnú cestu na XVII. ročník Medzinárodného folklórneho festivalu Mládežnícky folklórny Čerpotok (15. – 16. júl 2023, Rumunsko) zastrelil tajomník MS – Viliam Komora. KM pre tento festival zabezpečilo reprezentáciu MS folklórnym súborom Orgonina z Vranova nad Topľou. Na Slovenské národné slávnosti do Báčskeho Petrovca (11. – 13. august 2023) opäť cestoval tajomník MS, Viliam Komora, ktorý krajanom vliezol knižný dar v podobe učebníc pre základné školy. Tiež sa zúčastnil ako delegát MS XIII. ročníka prehliadky slovenských interpretov, sólistov slovenskej ľudovej piesne *Cez Nadlak je...*, kde odovzdal Cenu Matice slovenskej Simone Sýkorovej z Nadlaku. Delegácia v zložení: tajomník MS – Ján Seman a riaditeľ Členského ústredia MS – Martin Hajník cestovali do juhobanátskej obce Jánošík v Srbsku pri príležitosti 200. výročia príchodu Slovákov do obce (30. september – 1. október 2023). Za Maticu slovenskú odovzdali dar – pamätnú tabuľu Jánovi Bysterskému a knižný dar pre vznik tamojšej knižnice. V závere roka (13. – 15. november 2023) sa početnejšia delegácia v zložení: predseda MS, Marián Gešper, riaditeľ SHÚ MS, Radoslav Žgrada, pracovník SLÚ MS, Lukáš Perný a tajomník MS, Peter Schvanter zúčastnili mnohovrstvej služobnej cesty do Srbska – s účelom posilnenia spolupráce s Maticou srbskou i s Maticou slovenskou v Srbsku, najmä na poli literárnej činnosti. Do Srbska (Padina) vycestovali i vedecký tajomník MS Pavol Madura a riaditeľ SLÚ MS Július Lomenčík (16. – 18. november 2023, Padina, Srbsko) s prínosom aktívnej účasti na vedeckej konferencii na pod názvom *Kodifikácia štúrovskej spisovnej slovenčiny a vplyv evanjelickej cirkvi na zachovanie slovenského jazyka*.

Posilňovanie spoločných stykov sa dialo aj na pôde Matice slovenskej. 4. augusta 2023 prebehlo vo Výborovni Matice slovenskej slávnostné zasadanie najvyššieho poradného orgánu MS pre krajanskú problematiku (bez odpočtu plnenia záverov) – *Rady pre Slovákov žijúcich v zahraničí*. Zo zámoria Maticu počas roku navštívili – krajan Paul Stacho z Kanady, Dušan Tóth, rovnako z Kanady a Michael Kopanič, z USA. Tieto návštevy prebiehali s osobitým programom, v spolupráci s ďalšími kolegami z Matice slovenskej. Na matičné národné slávnosti KM zabezpečilo krajanské folklórne a spevácke súbory (z Chorvátska a Srbska) a na Zraz Mladej Matice účasť krajanov z Vojvodiny.

Matica slovenská počas roku 2023 odhalila krajanom dve významné busty. Deň pred 102. výročím narodenia Štefana Boleslava Romana (16. apríla 2023) v spolupráci s obcou Nový

Ruskov za finančnej podpory Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí, mu odhalila historicky prvú bustu v jeho rodnej obci Nový Ruskov. Nadviazala tak na tvorivý oblúk osvetových, prezentačných a vedeckých aktivít venovaných jeho životu a dielu z rokov 2021 a 2022. V auguste 2023 počas národných matičných slávností bola odhalená aj busta Františkovi J. Fugovi v Aleji národných dejateľov v Martine.

Výnimočnú úlohu v procese vzájomného informovania a posilňovania stykov s krajanmi už tradične zastala spolupráca KM s krajaňskými redakciami a matičnými periodikami. Krajaňské redakcie celoročne uverejňovali články a správy z pera KM (v Kanade, USA, Česku, Francúzsku, Chorvátsku, Maďarsku, Rumunsku, Poľsku, Srbsku, Švajčiarsku, Švédsku, ...). Krajaňská problematika sa reflektovala i vďaka matičným médiám a to najmä vďaka *Slovenským národným novinám*, *Slovenským pohľadom*, *Slovanskému obzoru*, *Národnému spektru* i matičnej webovej stránke. V spolupráci s Informačným ústredím Matice slovenskej KM prispelo k dvom matičným historickým videofilmom; a to k filmu: *Tomáš Červeň – vznešený mecén slovenského národa* a *Vizionár slovenskej vlajky František Fuga*. Pre druhý film KM spoluzostavilo scenár a podieľalo sa na výbere fotodokumentačného materiálu.

Aj v školskom roku 2022/2023 KM zastrešovalo kategóriu prác v 31. ročníku literárnej súťaže *Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko*. Kategória prác Slovákov žijúcich v zahraničí bola v tomto roku zastúpená 90 prácami z desiatich krajín sveta, z viac ako dvoch desiatok škôl a vzdelávacích centier. Práce prišli z Anglicka, Cypru, Chorvátska, Írska, Maďarska, Poľska, Rumunska, Srbska, Švajčiarska a Ukrajiny. Osobitná cena Matice slovenskej putovala z rúk správcu Matice slovenskej Maroša Smolca do Maďarska, žiakovi Alexovi Dušanovi Birkašovi, zo Slovenskej dvojjazyčnej základnej školy v Slovenskom Komlóši v Maďarsku.

V oblasti podpory stykov s maticami slovanských národov a slovanskými inštitúciami KM organizačne zabezpečilo ich V. kongres, konaný v Martine (3. – 4. august 2024). Zúčastnili sa ho viac ako dve desiatky prednášajúcich z jedenástich krajín sveta (Čierna Hora, Česko, Chorvátsko, Maďarsko, Nemecko, Rusko, Poľsko, Slovensko, Slovinsko, Srbsko, Ukrajina). Zastúpené boli slovanské matice, krajaňské inštitúcie, vedecké organizácie i univerzity. V tejto oblasti KM spolupracovalo aj pri napĺňaní obsahu periodika *Slovanský obzor*.

V oblasti rozširovania knižnice KM naďalej celoročne prijímalo akvizície najmä z krajaňských redakcií, ale i z organizácií a od súkromných osôb (k 1.12.2023 má v databáze evidovaných 71 263 položiek kníh a časopisov). V prvej polovici roka prijalo knižný dar od honorárneho konzula v Srbsku – Mojmíra Vrlíka, od bývalej zamestnankyne MS – Márie Kataríny Hrkľovej, od historika Miroslava Kmeťa, od univerzitnej pracovníčky Márie Ďurkovej a od Slovenského vydavateľského centra v Srbsku. V oblasti spracovávanía fondu KM do elektronických databáz zapísalo 3 979 jednotlivín. Aktuálne doplnilo úplný inventarizačný prehľad o archíve z Poľska, Rakúska, Ruska, Švajčiarska, Španielska, Švédska, Uruguaja, Talianska a čiastočne USA (Banič, Baranovič, Bálent, Benka, Boor, Bradáč, Čulen). KM počas roka poskytlo niekoľko desiatok odborných konzultácií a pripravilo pre prezenčné výpožičky množstvo knižného materiálu. V oblasti digitalizácie fondov v roku 2023 obec Vinné samostatne zdigitalizovalo ďalšiu pozostalosť F. J. Fugu a zaslalo ju na KM na ďalšie spracovanie. Počas roka samostatne prijalo niekoľko pracovných návštev a sporadicky lektorovalo expozíciu v Dome J. C. Hronského.

Informačné články v krajaňských a slovanských periodikách, v kalendároch (výber)

- PAVELCOVÁ, Z. Vedecký seminár venovaný stému výročiu narodenia Mons. Františka Jozefa Fugu. In *Slovanský obzor*, 2023, roč. 3, č. 1, s. 19.
- PAVELCOVÁ, Z. 2023. Autora návrhu slovenskej vlajky takmer nepoznáme. In *Slovenské národné noviny*, 2023, roč. 38, č. 14, s. 14.
- PAVELCOVÁ, Z. 2023. Ďalší zbytočný útok na Maticu. In *Slovenské národné noviny*, 2023, roč. 38, č. 18, s. 11.
- PAVELCOVÁ, Z. 2023. Mecén kultúrneho života v slovenskom exile. In *Slovenské národné noviny*, 2023, roč. 38, č. 12, s. 13.
- PAVELCOVÁ, Z. 2023. Michael Kopanič predlžuje dlhovekosť Jednoty. In *Slovenské národné noviny*, 2023, roč. 38, č. 16, s. 15.
- PAVELCOVÁ, Z. 2023. Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko. In *Slovenské národné noviny*, 2023, roč. 38, č. 12, s. 16.
- PAVELCOVÁ, Z. 2023. Spomienky na stránkach excelentnej pamätnice. In *Slovenské národné noviny*, 2023, roč. 38, č. 10, s. 15.
- PAVELCOVÁ, Z. 2023. Uránový kráľ v zemplínskom rodisku. In *Slovenské národné noviny*, 2023, roč. 38, č. 9, s. 15.
- PAVELCOVÁ, Z. 2023. Vyšiel 39. ročník zborník Slováci v zahraničí. In *Bulletin Československého ústavu zahraničného*, 2023, č. 1 – 2, s. 16.
- PAVELCOVÁ, Z. 2023. Cena Ondreja Štefanka udelená po 15. krát. In *Jednota*, 2023, roč. 123, č. 6027, s. 21.
- PAVELCOVÁ, Z. 2023. Maticu slovenskú navštívil redaktor zámorského krajanského periodika Jednota – Michael Kopanič. In *Jednota*, 2023, roč. 123, č. 6030, s. 23.
- PAVELCOVÁ, Z. 2023. Historicky prvá busta Štefana Boleslava Romana v jeho rodnej obci Nový Ruskov. In *Kanadský Slováč*, 2023, roč. 81, č. 7, s. 7.
- PAVELCOVÁ, Z. 2023. Msgr. František Jozef Fuga. In *Kanadský Slováč*, 2023, roč. 81, č. 9, s. 6.
- PAVELCOVÁ, Z. 2023. Matica slovenská spracovala archívny fond Slovákov žijúcich v Maďarsku. In VALENTÍK, V. – MOSNÁKOVÁ-BAGĽAŠOVÁ, Katarína (eds). *Slovenský svetový kalendár na prestupný rok 2024*. Báčsky Petrovec : Slovenské vydavateľské centrum, 2023, roč. 8, 168-170.
- PAVELCOVÁ, Z. 2023. Maticu slovenskú navštívil redaktor zámorského krajanského periodika Jednota – Michael Kopanič. In VALENTÍK, V. – MOSNÁKOVÁ-BAGĽAŠOVÁ, Katarína (eds). *Slovenský svetový kalendár na prestupný rok 2024*. Báčsky Petrovec : Slovenské vydavateľské centrum, 2023, roč. 8, 297-298.
- PAVELCOVÁ, Z. 2023. Matica slovenská zinventarizovala archívny fond Slovákov žijúcich v Rumunsku. In VALENTÍK, V. – MOSNÁKOVÁ-BAGĽAŠOVÁ, Katarína (eds). *Slovenský svetový kalendár na prestupný rok 2024*. Báčsky Petrovec : Slovenské vydavateľské centrum, 2023, roč. 8, 228-229.
- PAVELCOVÁ, Z. 2023. Vyšiel 39. ročník zborníka Slováci v zahraničí. In VALENTÍK, V. – MOSNÁKOVÁ-BAGĽAŠOVÁ, Katarína (eds). *Slovenský svetový kalendár na prestupný rok 2024*. Báčsky Petrovec : Slovenské vydavateľské centrum, 2023, roč. 8, 302-303.
- PAVELCOVÁ, Z. 2023. Z činností Krajanského múzea Matice slovenskej na rok 2022. In *Svensk Slovak Info*, 2023, roč. 27, č. 1, s. 4.
- PAVELCOVÁ, Z. 2023. Južnoslovenské detské a mládežnícke folklórne slávnosti v Dulovciach uchované v spisoch excelentnej pamätnice. In *Život*, 2023, roč. 65, č. 4, s. 31 – 32.
- PAVELCOVÁ, Z. 2023. Nová publikácia Matice slovenskej – Život a dielo Štefana Boleslava Romana. In *Život*, 2023, roč. 65, č. 3, s. 32.
- PAVELCOVÁ, Z. 2023. Vyšiel 39. ročník zborníka *Slováci v zahraničí*. In *Život*, 2023, roč. 65, č. 2, s. 31.

4.3 Slovenský historický ústav Matice slovenskej (SHÚ MS) / Mgr. Radoslav Žgrada

Slovenský historický ústav Matice slovenskej (ďalej SHÚ) je vedeckým pracoviskom pre historický výskum, s dôrazom na slovenské a matičné dejiny. Je vedeckou platformou historiografie národno-štátneho charakteru. Jeho súčasťou je Knižnica slovenskej štátnosti. Vydáva vedecké periodiká Historický zborník a Slovensko – Národné spektrum. Udržiava a rozvíja pracovné kontakty s vedeckými inštitúciami a univerzitami.

V SHÚ pracovali v roku 2023 dvaja zamestnanci na plný pracovný úväzok: Mgr. Jaroslav Durec, PhD. a Mgr. Radoslav Žgrada. Funkciu povereného riaditeľa zastával Mgr. Radoslav Žgrada. Na dohodu pre SHÚ pracovali PhDr. Peter Sokolovič, PhD. ako šéfredaktor periodika Slovensko – Národné spektrum. Doc. Mgr. Ivan A. Petranský, PhD. mal licenčnú zmluvu na zostavenie vedeckého periodika Historický zborník s Vydavateľstvom MS. Mgr. Jaroslav Durec, PhD. nastúpil na ústav 1. 2. 2023.

Radoslav Žgrada prispieval do odborných a vedeckých časopisov a zborníkov ako Historický zborník, Národný kalendár, Slovenské pohľady a periodika Slovenské národné noviny. Jeho špecializáciou sú dejiny Matice slovenskej po roku 1945. Mgr. Jaroslav Durec, PhD. sa zameriaval na problematiku dejín Matice slovenskej a prvej polovici 20. storočia v slovenských dejinách. Publikoval v matičných periodikách ako Historický zborník, Národný kalendár, Slovensko – Národné spektrum, Slovenské pohľady a periodika Slovenské národné noviny. Ivan A. Petranský zostavil obe čísla Historického zborníka 2023. Peter Sokolovič zostavil štyri čísla periodika Slovensko – Národné spektrum 2023, rovnako publikoval v odborných a vedeckých časopisoch a zborníkoch. Historický zborník je matičné vedecké periodikum na prezentáciu slovenských národných dejín a širších dejinných súvislostí. Redakčne ho pripravuje Slovenský historický ústav a je hlavným vedeckým výstupom a periodikom v spolupráci s Historickým odborom Matice slovenskej. Tematicky sa orientuje najmä na oblasť slovenských dejín od najstarších čias až po súčasnosť. Vychádza v slovenčine s nemeckým a anglickým resumé a obsahom, od roku 2000 dvakrát ročne. Časopis Slovensko – Národné spektrum je odborné periodikum z oblasti dejín Slovenska, ale aj literatúry, národopisu a ďalších spoločenských vied. Jeho súčasťou sú štúdie, tak aj popularizačné články a materiály s dôrazom na matičné a národné témy. Od roku 2023 vychádza štyrikrát ročne.

Vedecké a odborné podujatia (konferencie, semináre, kolokviá):

- Odborný seminár k 100. výročiu narodenia prof. Richarda Marsinu (10. 5. 2023, Bratislava), organizoval Slovenský historický ústav MS v spolupráci s Historickým odborom MS

Účasť na odborných podujatiach:

- Medzinárodná vedecká konferencia Reflexia cyrilo-metodskej tradície (4. 7. 2023, Nitra) – organizovali Rada Konferencie biskupov pre históriu, Kňazský seminár sv. Gorazda v Nitre, Ústav pre výskum kultúrneho dedičstva Konštantína a Metoda Filozofickej fakulty UKF v Nitre, Katedra histórie Pedagogickej fakulty UK v Bratislave, Slovenský komitét slavistov, Nadácia Konštantína Filozofa a Nitriansky samosprávny kraj, DUREC, Jaroslav. Cyrilo-metodská tematika a kultúrno-osvetová činnosť Matice slovenskej v rokoch 1919 – 1948

- Odborný seminár František Hrušovský (1903 – 1956). Osobnosť a dielo (20. 9. 2023, Bratislava) – organizoval Historický odbor MS, DUREC, Jaroslav. František Hrušovský vo funkcii pedagóga a riaditeľa gymnázia v Kláštore pod Znievom
- Konferencia pri príležitosti 100 rokov Pedagogického seminára Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (19.10. 2023, Bratislava), organizovala Filozofická fakulta UK Bratislava, DUREC, Jaroslav. Pedagogické myslenie a tvorba Ľudovíta Bakoša
- Vedecká konferencia Odkaz A. I. Dobrianskeho pre súčasnosť (18. 12. 2023, Humenné) – organizovalo Vihorlatské múzeum Humenné v spolupráci s viacerými inštitúciami, ŽGRADA, Radoslav. Adolf Ivanovič Dobriansky v kontexte slavianstva v 19. storočí

4.4 Slovenský literárny ústav Matice slovenskej (SLÚ MS) / doc. PaedDr. Július Lomenčík, PhD.

Slovenský literárny ústav Matice slovenskej ako vedecké pracovisko Matice slovenskej sa podľa Stanov MS spolupodieľa s ostatnými vedeckými pracoviskami na základnom slovakistickom výskume. Ako vedecké pracovisko pre literárnu vedu uskutočňuje výskum v oblasti slovenskej literatúry s dôrazom na vybrané obdobia dejín slovenskej literatúry (najmä 19. a 20. storočie), ale aj so zameraním na literárnu regionalistiku spracovaním literárnych tradícií určitých krajov a osobností (najmä biografické profily) pôvodnej slovenskej literatúry a literárnej vedy, ktorým sa nevenuje dostatočná pozornosť na celoslovenskej úrovni a na iných vedeckých pracoviskách v Slovenskej republike (napr. katedry literárnej vedy a literatúry vysokých škôl, Literárnovedný ústav SAV, prípadne iné vedecké pracoviská). Naznačené aspekty literárnovedného výskumu sa uskutočňujú so zreteľom na národný a kultúrno-spoločenský aspekt aj v kontexte školskej literárnej výchovy na základných a stredných školách. Výsledky výskumu pracovníci SLÚ MS zverejňujú v monografiách, odborných knižných publikáciách, vedeckých zborníkoch, vedeckých i popularizačných časopisoch, ale aj populárno-náučnými prednáškami pre členov MO MS, žiakov základných škôl, študentov stredných škôl, poslucháčov vysokých škôl a kultúrnu verejnosť. Pracovníci SLÚ MS v rámci kultúrno-osvetovej činnosti sa zúčastňujú ako členovia odborných komisií aj literárnych súťaží na celoslovenskej i regionálnej úrovni, sú členmi odborných komisií, napríklad v Ústrednej komisii pre predprimárne a základné vzdelávanie Národného inštitútu vzdelávania a mládeže, členmi odborných komisií na udeľovanie významných ocenení za literárne diela, napr. ceny a prémie Spolku slovenských spisovateľov, sú členmi redakčných rád literárnych a odbornopopularizačných časopisov, vedeckých rád, členmi organizačných a vedeckých výborov vedeckých a odborných domácich konferencií, redaktormi a jazykovými korektormi odborných publikácií.

SLÚ MS mal v roku 2023 troch pracovníkov: doc. PaedDr. Július Lomenčík, PhD. (čiastkový úväzok – 0,5), poverený riaditeľ a vedeckovýskumný pracovník, doc. PaedDr. Pavol Parenička, CSc. (čiastkový úväzok – 0,5), vedeckovýskumný pracovník, a PhDr. Lukáš Perný, PhD. (úväzok – 1,0), vedeckovýskumný pracovník.

Významné publikačné počiny uvádzame nasledovne:

Zborník z vedecko-odborných a spoločenských aktivít k 100. výročiu narodenia Vladimíra Mináča a k 120. výročiu narodenia Vladimíra Clementisa pod názvom *CLEMENTIS & MINÁČ: Vlastenci alebo „buržoázni nacionalisti“* (editori Lukáš Perný a Marián Gešper). Obsahuje unikátne a originálne výpovede, spomienky, štúdie, eseje a komentáre nielen

pracovníkov SLÚ MS (doc. J. Lomenčík, doc. P. Parenička, Dr. L. Perný, PhD.), ale aj významných akademických vedcov (napr. prof. D. Hajko, prof. J. Leikert), spisovateľov, publicistov a redaktorov (napr. E. Chmelár, G. Rothmayerová).

Vedecká štúdia *Stredoškolské dimenzie Palárikovej tvorby v diachróni (stručný prehľad)* (Adamčík, T. a kolektív: Palárik. – Čadca : Kysucké múzeum, 2023); autor doc. J. Lomenčík.

Biografická publikácia *Peter Kellner Záboj Hostinský. Životný príbeh pobočníka Ludovíta Štúra*. Dom Matice slovenskej, 2023; autor doc. P. Parenička.

Publikácia *Samuel Jurkovič. Stopäťdesiat rokov života večného. Zakladateľ družstevníctva, prvého slovenského divadla a ľudovýchovy*. Martin : Matica slovenská, 2023; autor Dr. Lukáš Perný, PhD.

(Poznámka: komplexná publikačná činnosť vedeckovýskumných pracovníkov SLÚ MS tvorí súčasť prílohy správy o činnosti Slovenského literárneho ústavu Matice slovenskej).

Okrem uvedených najvýznamnejších publikačných počínov v roku 2023 to boli aj autorské i spoluautorské participácie na tvorbe výstavných projektov Matice slovenskej (doc. P. Parenička, autor scenára; doc. J. Lomenčík, odborná spolupráca), publikovanie vo vedeckých zborníkoch, vedeckých, odborných i populárno-náučných časopisoch a účasť na medzinárodných a domácich vedeckých konferenciách a odborných seminároch v Slovenskej republike i v zahraničí.

Účasť na vedeckých a odborných podujatiach – doc. Július Lomenčík:

- Medzinárodná vedecká konferencia BULHARISTIKA A SLOVAKISTIKA: TRADÍCIE A MODERNÉ VÝZVY pri príležitosti 45. výročia odboru bulharský jazyk a literatúra a 30. výročia odboru slovenský jazyk a literatúra na Ľvovskej národnej univerzite Ivana Franka. Organizátor: Ministerstvo školstva a vedy Ukrajiny, Ľvovská národná univerzita Ivana Franka, Filologická fakulta, Sofijská univerzita sv. Klimenta Ochridského, Velikotnavská univerzita sv. Cyrila a Metoda, Slovenská spoločnosť Milana Rastislava Štefánika vo Ľvove. Dátum a miesto: 2. – 3. 11. 2023, Ľvov (ukrajina); účasť online. Referát: *Zo zvykoslovia novohradského Málinca v kontexte (horno)ipeľského nárečia*.
- Medzinárodná vedecká konferencia *220 rokov života Slovákov v Nadlaku*. Organizátor: Kultúrna a vedecká spoločnosť Ivana Krasku. Demokratický zväz Slovákov a Čechov v Rumunsku. Dátum a miesto: 17. – 18. 11. 2023, Nadlak (Rumunsko). Referát: *Pavel Rohárik – znalec nadlackého jazyka*.
- Konferencia *Kodifikácia štúrovej spisovnej slovenčiny a vplyv evanjelickej cirkvi na zachovanie slovenského jazyka*, konaná pod záštitou J. E. mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca Slovenskej republiky v Srbskej republike Fedora Rosocha. Organizátor: Asociácia pre edukáciu a regionálny rozvoj. Dátum a miesto: 17. 11. 2023, Padina (Srbsko). Referát: *Spisovná slovenčina v kontexte národného jazyka: historické i súčasné kontúry*. Doc. J. Lomenčík bol aj odborný garant konferencie.
- Vedecký seminár *O živote a diele profesora Imricha Sedláka*. Organizátor: MO MS Prešov, D MS Prešov a Inštitút slovakistiky a mediálnych štúdií Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity. Dátum a miesto konania: 9. 3. 2023, FF PU Prešov. Referát: *Pedagogické pôsobenie Imricha Sedláka na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici*.

Účasť na vedeckých a odborných podujatiach – doc. Pavol Parenička:

- Vedecký seminár *O živote a diele profesora Imricha Sedláka*. Organizátor: MO MS Prešov, D MS Prešov a Inštitút slovakistiky a mediálnych štúdií Filozofickej fakulty

Prešovskej univerzity. Dátum a miesto konania: 9. 3. 2023, FF PU Prešov. Referát: *Profesijný tezaurus profesora Imricha Sedláka (jeho základné témy a tézy)*.

- Piaty kongres matíc a inštitúcií slovanských národov. Organizátor: Matica slovenská. Dátum a miesto: 3. 8. 2023, Martin. Referát: *Okolnosti vzniku Matice slovenskej (pri príležitosti jej 160. výročia založenia)*.

Vedeckovýskumní pracovníci SLÚ MS sa venovali aj recenzentskej a posudzovateľskej činnosti, vypracovaniu posudkov na rukopisy zaslané do Slovenského literárneho ústavu MS a rukopisov pre vydavateľstvá – vydavateľstvo Miloš Hric, Vydavateľstvo Matice slovenskej, lektorovanie učebníc a pracovných zošitov zo slovenského jazyka pre vydavateľstvo TAKTIK, recenzovanie pracovných zošitov ZŠ a SŠ pre Maticu slovenskú, recenzný posudok na projekt pre Fond na podporu umenia (doc. J. Lomenčík); recenzné posudky rukopisov na vydanie publikácií, časopisov a zborníkov pre vydavateľstvo Signis a Maticu slovenskú a i. (doc. P. Parenička). Doc. J. Lomenčík a doc. P. Parenička ako editori pripravili na vydanie zborník štúdií, referátov a koreferátov z vedeckej konferencie Matice slovenskej konanej 8. a 9. septembra 2022 v Martine v rámci Roka odkazu štúrovcov pod názvom *Odkaz štúrovskej generácie* (222 s.).

Okrem toho doc. P. Parenička recenzoval publikácie:

Slováci v zahraničí 39 (zostavila Zuzana Pavelcová). Martin : Matica slovenská, 2022, 263 s.

Život a dielo Štefana Boleslava Romana. Zborník z medzinárodného vedeckého seminára Matice slovenskej 26. október 2022. Martin (zostavila Zuzana Pavelcová), 111 normostrán.

LETZ, Róbert – MANKYNA, Pavol: *Andrej Hlinka*. Autorská bibliografia. Bratislava : Post Scriptum, 2022, 164 s.

František Fuga (zborník z vedeckej konferencie, zostavila Zuzana Pavelcová), rukopis, 100 s. (neodporúčené na knižné vydanie).

PAVELCOVÁ, Zuzana (ed.): *Slováci v zahraničí 40* (zborník Krajanského múzea Matice slovenskej, rukopis, 200 s.)

Vedeckovýskumní pracovníci odborne spolupracovali aj v mediálnej oblasti, napr. video, historický dokument *František Fuga – Apoštol národného ducha*. TV Matica, Youtube, máj 2023, a video historický dokument *Ambro Pietor – vplyvný muž v národe*. TV Matica, Youtube (doc. P. Parenička). Poskytli rozhovory, resp. prezentovali výsledky vedeckovýskumných aktivít a informácie o dielach slovenskej literatúry pre médiá, napr. Rádio Regina Stred, ale aj pre médiá v zahraničí, napr. regionálne televízie v Srbsku: TV Pančevo, relácia v slovenskej reči pod názvom „Nádhera v slovenského slova“: rozhovor o kodifikácii štúrovskej spisovnej slovenčiny (6. 12. 2023); Radio Televizija Opštine Kovačica, in Aktualne Vesti, Slovački: rozhovor o kodifikácii štúrovskej spisovnej slovenčiny (21. 11. 2023), doc. J. Lomenčík.

Členstvo v redakčných radách: *Slovensko – Národné spektrum*: odborný časopis Matice slovenskej – člen redakčnej rady (J. Lomenčík, P. Parenička, L. Perný); *Slovenské pohľady na literatúru, umenie a vedu* – člen redakčnej rady (J. Lomenčík, L. Perný); *Orol tatranský – príloha Slovenských národných novín pre mladú literatúru, umenie a spoločnosť* – hlavný redaktor Július Lomenčík, člen redakčnej rady Lukáš Perný); *Dotyky* (L. Perný).

Redakčná rada Orola tatranského pod vedením hlavného redaktora J. Lomenčíka pripravila počas roka 2023 12 čísel (každé na štyroch stranách), v ktorých prezentovali básnickú i prozaickú tvorbu, okrem toho uverejnili aj odborné články a recenzie autorov/autoriek (do 45 rokov). Súčasťou všetkých čísel bola rubrika „Mladí vo večnosti“ a rubrika prezentujúca výtvarníkov, ktorí zomreli v mladom veku. V každom čísle bol úvodník na aktuálnu tému.

Doc. Július Lomenčík sa aktívne zúčastňoval na prácach v odborných komisiách v celoslovenských literárnych súťažiach, ale aj v odborných komisiách a predstavenstvách. Člen odbornej komisie v literárnej časti 15. ročníka celoslovenskej literárnej a výtvarnej súťaže tvorivosti detí a mládeže *Cesty za poznaním minulosti* (organizátor Múzeum SNP Banská Bystrica); predseda odbornej poroty 20. ročníka celoštátnej literárnej súťaže mladých autorov *Mladá slovenská poviedka 2023* (organizátor Oravské kultúrne stredisko Dolný Kubín v spolupráci so Slovenským literárnym ústavom MS); člen Ústrednej predmetovej komisie pre VO Jazyk a komunikácia, subkomisia: Slovenský jazyk a literatúra, Slovenský jazyk ako druhý jazyk a Jazyk národnostnej menšiny, člen Predstavenstva Spolku slovenských spisovateľov.

Dr. Lukáš Perný je členom Predstavenstva a podpredsedom Spolku slovenských spisovateľov, predsedom Spoločnosti Ladislava Novomeského, členom Výboru Mladej Matice, členom poroty Ceny Rudolfa Fabryho.

Aktívne ako tvorca a moderátor sa podieľal na propagácii slovenských spisovateľov v cykle *Rozhovory so spisovateľmi a osobnosťami Matice slovenskej* v spolupráci so Spolkom slovenských spisovateľov v Dome Matice slovenskej, Knižnica slovenskej štátnosti, v Bratislave (napr. beseda s literárnym vedcom prof. D. Hajkom a autorom literatúry faktu prof. J. Leikertom o kultúre, tvorbe a poézii (Večer kulturológov, 23. 2. 2023); so spisovateľmi G. Murínom a J. Rezníkom st. (23. 3. 2023); kulturológom a autorom literatúry faktu P. Pareničkom (26. 10. 2023). Organizoval vernisáže výtvarníkov Matice slovenskej spojené s besedami so spisovateľmi ako multižánrové podujatie v matičnej galérii (30. 5. 2023, 26. 6. 2023, aj s pripomenutím významných výročí: 160 rokov založenia Matice slovenskej a 100. výročia vzniku Spolku slovenských spisovateľov. Z podujatí spracoval reportáže publikované na Matica.sk, v Slovenských národných novinách, Slovenských pohľadoch a Literárnom týždenníku, prípadne aj video na Youtube (napr. https://www.youtube.com/watch?v=PwZ2_y7iDH8). Zorganizoval multižánrové podujatie s tematickým zameraním na Vianočnú dohodu (80. výročie) a osobnosť dramatika Július Barča-Ivana (21. 12. 2023, Bratislava).

Dr. Lukáš Perný sa tiež aktívne zúčastnil na odhalení busty Vladimíra Clementisa s uvedením knihy v Rimavskej Sobote (26. 5. 2023), na podujatí venovanom 150. výročiu úmrtia Samuela Jurkoviča v Sobotišti (17. 6. 2023).

Dr. Lukáš Perný bol členom delegácie Matice slovenskej v Srbsku na pozvanie Matice srbskej (Nový Sad, Belehrad, Báčsky Petrovec), počas ktorej na vedeckej časti podujatia *Matica slovačka i časopis Slovenské pohľady* (v Novom Sade) vystúpil s príspevkom o funkcii a význame časopisu Slovenské pohľady; v Báčskom Petrovci prezentoval časopis Slovenské pohľady aj za prítomnosti miestnych médií – RTV, TV PETROVEC a miestneho rozhlasu.

Slovenský literárny ústav Matice slovenskej pripravil do programu 57. ročníka literárneho festivalu SLOVESNÁ JAR 2023 s podtitulom Literatúra v čase program pod názvom *Štúrova kodifikácia slovenčiny alebo Čo Štúr vyštúral v slovenčine* (8. 6. 2023), ktorý sa uskutočnil pre žiakov Spojenej evanjelickej školy, Martin. Doc. J. Lomenčík predniesol prednášku o procese uzákoňovania štúrovskej spisovnej slovenčiny a členovia literárneho zoskupenia Generácia Nula prezentovali literárno-hudobné podujatie v podobe striedania umeleckého slova a hudby..

Pracovníci SLÚ MS v súvislosti s odkazom štúrovcov do súčasnosti uskutočnili viacero prednášok pre študentov stredných škôl i kultúrnu verejnosť, napr. prednáška *Učebnice slovenského jazyka z historického a súčasného pohľadu* pri príležitosti otvorenia výstavy

„Učebnice slovenského jazyka v histórii slovenského národa“ (14. 2. 2023, Dom Matice slovenskej Lučenec, účastníci: učitelia ZŠ a SŠ Lučenec a kultúrna verejnosť, doc. J. Lomenčík); prednáška *Súčasný stav vyučovania slovenského jazyka a učebnice slovenského jazyka v diachrónni* v rámci Metodického dňa pre učiteľov slovenského jazyka a literatúry, dejepisu a regionálnej výchovy ZŠ a SŠ z Novohradu (21. 2. 2023, Dom Matice slovenskej Lučenec), doc. J. Lomenčík. Na slávnostnej akadémii k nedožitému 90. výročiu narodenia profesora Imricha Sedláka (24. 1. 2023, Martin) vystúpili doc. P. Parenička s referátom *Život a dielo profesora Imricha Sedláka* a doc. J. Lomenčík s referátom *Pedagogická činnosť profesora Imricha Sedláka*.

Prednáška *Význam cyrilo-metodskej tradície pri založení Matice slovenskej* v rámci slávnostnej akadémie k 160. výročiu založenia Matice slovenskej (5. 7. 2023, Vyšný Kubín), doc. P. Parenička; prednáška *Život a dielo Petra Kellnera-Záboja Hostinského* v rámci slávnostnej akadémie k 200. výročiu narodenia a 150. výročiu úmrtia štúrovského dejateľa Petra Kellnera Hostinského (3. 9. 2023, Gemerská Poloma), doc. P. Parenička; prednáška *Osobnosti Matice slovenskej* v rámci Dni Mesta Vrútky, premiéra Inšpiratívni maticári, putovná výstava Matice slovenskej (5. 9. 2023, Vrútky), doc. P. Parenička; prednáška *Dejiny a vývoj Matice slovenskej (pri príležitosti jej 160. výročia založenia)* v rámci výročnej schôdze Miestneho odboru Matice slovenskej vo Vrútkach (12. 9. 2023, Vrútky), doc. P. Parenička; prednáška *Matica slovenská – svetlica národa* v rámci Dní európskeho kultúrneho dedičstva a otvorenie výstavy k 160. výročiu založenia Matice slovenskej (19. 9. 2023, Čadca), doc. P. Parenička; prednáška *Založenie Matice slovenskej v kontexte cyrilo-metodskej tradície* na Obchodnej akadémii v Dolnom Kubíne pre stredné školy k 160. výročiu založenia Matice slovenskej (12. 10. 2023), doc. P. Parenička; prednáška *Národovec a žurnalista Ambro Pietor* v rámci slávnostnej akadémie a odborného seminára k 180. výročiu narodenia Ambra Pietra (16. 10. 2023, Martin), doc. P. Parenička; prednáška *Život a dielo Jána Martáka* v rámci slávnostnej akadémie k 110. výročiu narodenia Jána Martáka (13. 12. 2023, Martin). Dr. Lukáš Perný, PhD. sa aktívne zúčastnil kulturologického turné podujatí pod názvom *Globálne a národné utópie* (7., 8. a 9. 11. 2023, Prešov, Košice a Bardejov) s cieľom propagácie vlastnej tvorby a celkovo vedeckej a osvetovej činnosti. Absolvoval prednášky: o štúrovcoch (školy vo Veľkých Lovciach, marec 2023), o osobnostiach E. Urx, J. Rob Poničan a Križka (SZPB Bratislava, 15. 5. 2023), o národnom obrodení (pre školy v Žiline, 7. 6. 2023).

Zúčastnili sa aj literárnych podujatí venovaných osobnostiam slovenskej literatúry, napr. doc. J. Lomenčík v rámci literárneho projektu *Vlak literatúry* (26. 6. 2023 na železničnej trati Lučenec – Utekáč) – netradičnej prezentácie tvorby literárnych autorov v pohybe (vlak) a na pevných miestach (stanice) – prezentoval významné osobnosti literatúry z Novohradu (napr. F. Kreutz, J. Findra, Z. Kasáč, D. Banga, K. Horák a ďalší). Do zborníka z literárnej exkurzie prispel vlastnou básnickou tvorbou a príspevkom *LITERATÚRA „na kolajniciach“ V NOVOHRADĚ*.

Pracovníci SLÚ MS publikovali aj na webovej stránke Matice slovenskej (www.matica.sk): napríklad *Jozef Škultéty (1853 – 1948) – renesančná osobnosť* (doc. J. Lomenčík), *Július Barč-Ivan: dramatik a sociálne kritický spisovateľ z povolania* (Dr. L. Perný) a ďalšie.

Pracovníci SLÚ MS sa podieľali na vypracovaní katalógov výstav a stolového kalendára. Doc. P. Parenička autorsky pripravil katalóg výstavy *Matica slovenská najstaršia kultúrna ustanovizeň Slovákov založená roku 1963* (57 s.), *Odkaz štúrovskej generácie. Dvestoročnice*

generácie štúrovcov (64 s.) a kalendár Národné výročia 2024. Týždenný stolový kalendár Matice slovenskej. Materiály (katalóg a kalendár) odborne posudzoval doc. J.. Lomenčík.

4.5 Stredisko národnostných vzťahov Matice slovenskej (SNV MS) / ThLic. Mgr. Viliam Komora, PhD.

Stredisko národnostných vzťahov MS vykonáva pracovnú agendu v oblasti práv Slovákov, ich postavenia a to aj v komparácii k národnostným menšinám predovšetkým na jazykovo zmiešanom území Slovenskej republiky. Najmä s vedeckým a odborným zameraním z hľadiska výskumu vzťahov Slovákov a národností v Slovenskej republike. Sleduje dodržiavanie platných zákonov s cieľom upevňovať slovenskú štátnosť, používať štátnu symboliku a slovenský jazyk, chráni slovenskú kultúru a duchovný život národa na jazykovo zmiešaných územiach. Pôsobí v spolupráci s regionálnymi i celoslovenskými organizáciami národnostných menšín a oblastnými strediskami na jazykovo zmiešanom území.

V stredisku národnostných vzťahov pracoval jeden zamestnanec: ThLic. Mgr. Viliam Komora, PhD., ktorý zároveň vykonával aj funkciu tajomníka MS pre problematiku národnostných menšín a zahraničné krajanské organizácie, mimo pracovného času vykonával ďalšie bezplatné funkcie a aktivity najmä v matičnom hnutí a dobrovoľníckej matičnej činnosti, ktoré boli z veľkej miery zamerané na oblasť národných a národnostných vzťahov a zamerania.

SNV MS veľmi úzko spolupracovalo s viacerými odbormi MS v rámci svojej špecifickej činnosti a práce. V. Komora absolvoval viacero rokovaní matičných odborov po celom Slovensku, kde mal slávnostný príhovor, odovzdávanie ocenení MS, pozdrav za MS a jej predsedu, okrem iného vždy hovoril aj o činnosti a práci SNV MS a to najmä k postaveniu Slovákov na národnostne a jazykovo zmiešaných územiach SR a ich vzťah k národnostným menšinám. Okrem iných to boli pri celej agende a všetkých aktivitách taktiež ostatné matičné pracoviská a to osobitne oblastné strediská MS predovšetkým na jazykovo a národnostne zmiešaných územiach SR, taktiež Vlastivedný odbor MS, Hudobný odbor MS, Kulturologicko-filozofický odbor MS, Záujmový odbor MS slovensko-rusínskej vzájomnosti A. I. Dobrianskeho, Pedagogický odbor MS, ako aj ďalšie odbory, či viaceré MO MS po celom Slovensku, ako aj v zahraničí, slovenské krajanské organizácie. SNV MS pripravilo viacero prednášok k národnostnej oblasti v Slovenskej republike, ako aj k celkovej práci MS a spolupráci so SNV MS. Boli to predovšetkým besedy či rozhovory v oblasti práv Slovákov, k ich postaveniu, vzťahov a spolupráci s národnostnými menšinami. Ďalej to bolo k slovenskej štátnosti všeobecne, k používaniu štátneho jazyka a jazykov národnostných menšín, k vlastníckym právam k nehnuteľnému majetku SR najmä vo vzťahu ku národným pamiatkam na vedeckej konferencii v Pezinku, taktiež v rámci spomienok na prof. PhDr. Imricha Sedláka, CSc. k národnostnej problematike a koncepcii práce SNV MS, keďže ako vedecký tajomník MS pripravil a spracoval viacero návrhov, zámerov a usmernení k tejto oblasti práce MS s vtedajšími pracovníkmi tohto pracoviska. Táto téma a oblasť bola predmetom i na ďalších podujatiach a rokovaniach profesionálnych pracovísk, ako aj odborov MS. Pracovník SNV MS taktiež robil exkurzie v sídelnej matičnej budove v Martine.

Prednášková činnosť:

- KOMORA, Viliam. Reminiscencie na posledné vedecké aktivity profesora Imricha Sedláka. Vedecký seminár: O živote a diele profesora Imricha Sedláka (k nedožitým

90. narodeninám literárneho a kultúrneho historika, vysokoškolského pedagóga, člena a aktivistu Matice slovenskej). (9. marca 2023, Prešov)

- KOMORA, Viliam. 160. výročie vzniku Matice slovenskej. Spomienková slávnosť: S ohňom v srdci. Osobnosti Klenovca. (15. októbra 2023, Klenovec)
- KOMORA, Viliam. Právny pohľad na kupovanie nehnuteľností v Slovenskej republike Maďarskom. Vedecká konferencia: SIC FATA VOLUERUNT (1. decembra 2023, Pezinok)

Exkurzie:

- KOMORA, Viliam. Matica slovenská – o histórii a súčasnosti MS – v sídelnej budove MS.

V. Komora vykonával taktiež iné pracovné činnosti, povinnosti a úlohy. Spolupráca v oblasti niektorých administratívnych prác a agendy orgánov MS – Výboru MS a Predsedníctva MS, zápisnice a pod. Účasť na rokovaníach ústredných matičných orgánov, ako aj na zasadnutiach poradných orgánov MS. Členstvo v redakčných radách: *Slovensko – Národné spektrum*: odborný časopis Matice slovenskej, *Slovenské pohľady na literatúru, umenie a vedu*, *Slovenské národné noviny*, *Hlas Matice*, *Slováci v zahraničí*, *Culturologica Slovaca*, *Slovanský obzor*, člen vedeckého výboru konferencie Potenciál súčasnej a budúcej tvorby v oblasti právnych a spoločenských vied, konanej 31. marca 2023 v Sládkovičove. Pracovník SNV V. Komora pracoval aj v oblasti agendy, činnosti a práce v rámci niektorých matičných podnikateľských subjektov a pri výkone ich činností, a to bez nároku na odmenu a vo voľnom čase, oficiálne ako konateľ Vydavateľstva MS, s. r. o., pomáhal pri práci Metodu, s. r. o. Taktiež pôsobil ako predseda Správnej rady Inštitútu vzdelávania Matice slovenskej, n. o., ktorý okrem iného poskytoval finančné prostriedky na činnosť odborov MS predovšetkým z asignačnej 2 % dane, tieto vykonával bez nároku na odmenu. Okrem toho pracoval, a to taktiež vo voľnom čase a bez nároku na finančnú odmenu, aj v orgánoch viacerých záujmových a vedeckých odborov MS, Krajskej rade MS Žilinského kraja ako podpredseda, Oblastnej rady MS Turiec ako predseda, zúčastňoval sa na rokovaníach, činnosti a podujatiach MS a matičných odborov po celom území Slovenska. Vykonával agendu v oblastiach postavenia Slovákov na národnostne zmiešaných územiach SR, národnostných menšín a ich organizácií. Monitoroval dodržiavanie Zákona o štátnom jazyku, postavenie Slovákov na národnostne a jazykovo zmiešanom území SR a vzťah národnostných menšín k štátnosti SR. Bol v neustálom komunikačnom styku s matičnými odbormi a pracoviskami na národnostne a jazykovo zmiešaných územiach štátu, oslovoval ich z dôvodu podávania informácií a komunikácie. Vykonával a zúčastňoval sa prác, činností, najmä rokovaní, konzultácií, poradenstva a spolupráce s odbormi Matice slovenskej k národnostným, jazykovým a menšinovým právam a súvisiacej problematike. Pracovisko vypracovalo viaceré správy o predmetnej problematike aj pre orgány MS, keďže SNV MS a MS plní úlohy v rámci oblasti národnostných a jazykových práv a vzťahov na území Slovenskej republiky. V rámci spolupráce MS s Kongresom slovenskej inteligencie (KSI) V. Komora bol nápomocný pri agende a iných pracovných úlohách a povinnostiach KSI, spolupráca s presahom na MS, taktiež zabezpečenie a pomoc pri odovzdávaní ocenení MS a KSI na podujatí Slávnostný novoročný koncert pri príležitosti 30. výročia slovenskej štátnosti (5. januára 2023, Zvolenská Slatina). Taktiež spoluorganizátor slávností pri 160. výročí vzniku MS v Martine (4. – 6. augusta 2023, Martin).

Pracovník SNV V. Komora sa zúčastnil s pozdravmi, príhovormi a referátmi na podujatiach aj so zahraničnými Slovákami, kde bol v Rumunsku: Siplak (Čerpotok, 14. – 16. júla 2023) a Nadlak (22. – 25. septembra 2023), či v Srbsku: Báčsky Petrovec (viaceré podujatia v rámci

Slovenských národných slávností 10. – 13. augusta 2023), ako aj pri návštevách zahraničných Slovákov v MS a v SR, osobitne to boli rozhovory a rokovania so Srbsko-slovenským fórom k spolupráci najmä v oblasti slovanskej spolupráce, ktoré boli na Slovensku a v Srbsku.

Za MS mal slávnostný príhovor, polozenie venca či iného slávnostného aktu na viacerých celoslovenských podujatiach, vždy bola spomenutá národná a národnostná problematika, činnosť a práca MS, spomeňme najvýznamnejšie: Spomienková slávnosť pri príležitosti 174. výročia popravy Juraja Langsfelda (22. júna 2023 v Kremnici), 100. výročie úmrtia Jozefa Ľudovíta Holubyho (25. júna 2023 v Zemianskom Podhradí), Ústredná Vatra zvrchovanosti 2023, ktorú za MS aj spoločne s prvým podpredsedom Marekom Hanuskom spoluorganizoval s MO MS Kremnica (8. júna 2023 v Kremnických Baniach), 230. výročie narodenia Jána Kollára a taktiež zástupca za spoluorganizátorku MS (30. júla 2023 v Mošovciach), Koncelebrovaná pontifikálna svätá omša v deň sviatku Sedembolestnej Panny Márie (15. septembra 2023 v Šaštíne), S ohňom v srdci. Osobnosti Klenovca (15. októbra 2023 v Klenovci).

V. Komora pôsobil ako člen poroty Okresných kôl súťaží v prednese slovenských povestí Šaliansky Maľko Jozefa Cígera Hronského (30. januára 2023 v Galante a 1. februára 2023 v Banskej Bystrici). Pripravil viacero podujatí s presahom do slovenskej štátnosti a kultúry, postaveniu štátotvorného národa v SR, aj k národnostným menšinám a to tak v minulosti ako i v súčasnosti. Spomeňme za všetky aspoň podujatia, ktoré celé pripravil, usporiadal a zabezpečil V. Komora: Spomienkové podujatie pri príležitosti deväťdesiateho výročia narodenia univ. prof. PhDr. Imricha Sedláka, CSc., významného matičného činovníka, pedagóga, vedca, literárneho historika a kultúrneho dejateľa (24. januára 2023 v Martine), Vladimír Ladislav Hurban – svetovo najznámejší Martinčan, slávnostná premiéra dokumentárneho filmu o živote, osudoch a diele jedného z najvýznamnejších martinských rodákov, politika, diplomata, spisovateľa, prekladateľa a česko-slovenského legionára (31. mája 2023 v Martine), Ambro Pietor, právnik, novinár, redaktor, publicista, národnokultúrny pracovník, člen výboru Matice slovenskej, spoluzakladateľ Živeny (180. výročie narodenia) (16. október 2023 v Martine), Spomienkové podujatie pri príležitosti stodvadsiateho výročia narodenia PhDr. Jána Martáka, CSc., významného matičného činovníka, správcu, literárneho historika, publicistu, literárneho kritika, prekladateľa a teatrologa (13. decembra 2023 v Martine), Odhalenie pamätnej tabule – Univ. prof. PhDr. Imrich Sedlák, CSc. (18. decembra 2023 v Belej-Duliciach).

4.6 Publikačná činnosť zamestnancov vedeckých pracovísk Matice slovenskej

AAB / Vedecké monografie vydané v domácich vydavateľstvách (1)

- SOKOLOVIČ, Peter. *100 rokov Miestneho odboru Matice slovenskej v Trnave*. Martin : Matica slovenská, 2023. 168 s. ISBN 978-80-8128-291-1.

ADE / Vedecké práce v zahraničných nekarentovaných časopisoch (2)

- PERNÝ, Lukáš. Introduction to the Aesthetic Aspects of the Slovak Left-Wing Revue DAV. In *GNOSI: An Interdisciplinary Journal of Human Theory and Praxis*, 5 (2), 2022 (2023), 183-197; <https://www.gnosijournal.com/index.php/gnosi/article/view/198>
- PERNÝ, Lukáš: *Philosophical Attitudes of Vladimír Mináč in the Context of the Philosophy of the History of the Slovak Nation (s Radoslav Žgrada)*. In *GNOSI: An Interdisciplinary Journal of Human Theory and Praxis*, 6 (2), 2023, 80-86. Retrieved from <https://www.gnosijournal.com/index.php/gnosi/article/view/234>

ADF / Vedecké práce v ostatných domácich časopisoch (1)

- DUREC, Jaroslav. Štátna pedagogická akadémia v Bratislave v kontexte otázky reformy vzdelávania učiteľstva v medzivojnovom období. In *Historický zborník*, 2023, roč. 33, č. 2, s. 78 – 112. ISSN 1335-8723.

ADM / Vedecké práce v zahraničných časopisoch registrovaných v databázach Web of Science alebo SCOPUS (1)

- PAVELCOVÁ, Zuzana. 2023. Hungarian-Slovak synthesis in the Life and Literary Work of Ján Sekerka (in Eng.) In *Yearbook of Finno-Ungaric Studies*, 2023, vol. 17, iss. 1, s. 87 – 96.

AEC / Vedecké práce v zahraničných recenzovaných vedeckých zborníkoch, monografiách (2)

- LOMENČÍK, Július. Jazyková výchova v bilingválnom prostredí v kontexte jazykovej kultúry. In *Horyzonty slowacystyki: literatura, język, dydaktyka* – Katowice : Uniwersytet Śląski w Katowiciach, 2023, s. 272 – 281.
- LOMENČÍK, Július. Literatúra v regióne – región v literatúre (skice k danému problému). In *InterKult 21. Tematski zbornik. Izabrani radovi sa Sedme međunarodne konferencije Interkulturalnost u obrazovanju 2021 održane 02. 10. 2021. godine u Novom Sadu*. Editor Silvia Ilić. – Novi Sad : Pedagoški zavod Vojvodine, 2022, s. 161 – 177. – ISBN 978-86-80707-84-6.

AED / Vedecké práce v domácich recenzovaných vedeckých zborníkoch, monografiách (1)

- LOMENČÍK, Július. Skice k esejistickej tvorbe Vladimíra Mináča. In Perný, L. – Gešper, M.: *Clementis & Mináč: „Vlastenci alebo „buržoázni nacionalisti“? Zborník z vedecko-odborných a spoločenských aktivít k 100. výročiu narodenia Vladimíra Mináča a k 120. výročiu narodenia Vladimíra Clementisa*. Martin : Matica slovenská a Inštitút Analýzy-Stratégie-Alternatívy, 2023, s. 214 – 220. ISBN 978-80-8128-297-3.

AFD / Publikované príspevky na domácich vedeckých konferenciách (13)

- LOMENČÍK, Július. Stredoškolské dimenzie Palárikovej tvorby v diachróni (stručný prehľad). In ADAMČÍK, T. a kolektív: *Palárik*. Čadca : Kysucké múzeum, 2023, s. 181 – 194. ISBN 978-8089751-35-8.
- LOMENČÍK, Július. Pedagogický odkaz štúrovcov pre súčasný výchovno-vzdelávací proces. In *Odkaz štúrovskej generácie : zborník štúdií, referátov a koreferátov z rovnomennej vedeckej konferencie Matice slovenskej konanej 8. a 9. septembra 2022 v Martine v rámci Roka odkazu štúrovcov*. Martin : Matica slovenská, 2023, s. 114 – 123. ISBN 978-80-8128-314-7.
- PARENIČKA, Pavol. Štúrovskí rebeli, revolucionári a vizionári na ceste za vzdelaním. In *Odkaz štúrovskej generácie : zborník štúdií, referátov a koreferátov z rovnomennej vedeckej konferencie Matice slovenskej konanej 8. a 9. septembra 2022 v Martine v rámci Roka odkazu štúrovcov*. Martin : Matica slovenská, 2023, s. 75 – 83. ISBN 978-80-8128-314-7.
- PARENIČKA, Pavol. Koncepcia zodpovednej spoločnosti – Romanov a Löblov príspevok k ekonomickému myslieniu. In *Život a dielo Štefana Boleslava Romana. Zborník z medzinárodného vedeckého seminára Matice slovenskej 26. október 2022*. Martin : Matica slovenská, 2023, s. 106 – 130. ISBN 978-80-81-28-293-5.

- PAVELCOVÁ, Zuzana. Fragmenty zo života F. J. Fugu. In PAVELCOVÁ, Zuzana (ed.) *Život a dielo Františka Jozefa Fugu*. Martin : Matica slovenská, 2023, s. 42-62.
- PAVELCOVÁ, Zuzana. Krajanská problematika Matice slovenskej počas predsedníctva Vladimíra Mináča. In PERNÝ, L. – GEŠPER, M. (eds). *CLEMENTIS & MINÁČ. Vlastenci alebo „buržoázni nacionalisti“?* Martin : Matica slovenská, 2023, s. 238-245.
- PAVELCOVÁ, Zuzana. Svetový kongres Slovákov a Matica slovenská. In PAVELCOVÁ, Zuzana (ed.) *Život a dielo Štefana Boleslava Romana*. Martin : Matica slovenská, 2023, s. 87-106.
- PAVELCOVÁ, Zuzana. Synergie pôsobenia štúrovcov na Dolnej zemi v živote a diele Štefana Václava Homolu. In LOMENČÍK, J. – PARENÍČKA, P. *Odkaz štúrovskej generácie : zborník štúdií, referátov a koreferátov z rovnomennej vedeckej konferencie Matice slovenskej konanej 8. a 9. septembra 2022 v Martine v rámci Roka odkazu štúrovcov*. Martin : Matica slovenská, 2023, s. 176-180. ISBN 978-80-8128-314-7.
- PERNÝ, Lukáš. Sociálna filozofia štúrovcov a jej praktická implementácia v dokumentoch slovenskej štátnosti. In LOMENČÍK, J. – PARENÍČKA, P.: *Odkaz štúrovskej generácie : zborník štúdií, referátov a koreferátov z rovnomennej vedeckej konferencie Matice slovenskej konanej 8. a 9. septembra 2022 v Martine v rámci Roka odkazu štúrovcov*. Martin : Matica slovenská, 2023, s. 181. ISBN 978-80-8128-314-7.
- PERNÝ, Lukáš. Filozofický a politologický odkaz Jána Palárika. In ADAMČÍK, T. a kol. *Palárik*. Čadca : Kysucké múzeum v Čadci, 2023, s. 115. ISBN 978-80-89751-35-8.
- ŽGRADA, Radoslav. Generálne zhromaždenia Svetového kongresu Slovákov. In *Život a dielo Štefana Boleslava Romana. Zborník z medzinárodného vedeckého seminára Matice slovenskej*. Martin : Matica slovenská, 2023, s. 78 – 86. ISBN 978-80-8128-293-5.
- ŽGRADA, Radoslav. Vladimír Mináč a Matica slovenská. In PERNÝ, Lukáš – GEŠPER, Marián (eds.). *Clementis & Mináč. Vlastenci alebo „buržoázni nacionalisti“?* Martin : Matica slovenská a Inštitút ASA, 2023, s. 250 – 253. ISBN 978-80-8128-297-3.
- ŽGRADA, Radoslav – PERNÝ, Lukáš. 100 rokov od narodenia brilantného esejistu, zaslúžilého predsedu Matice slovenskej Vladimíra Mináča. In PERNÝ, Lukáš – GEŠPER, Marián (eds.). *Clementis & Mináč: Vlastenci alebo „buržoázni nacionalisti“?* Martin : Matica slovenská a Inštitút ASA, 2023, s. 178 – 185. ISBN 978-80-8128-297-3

BCI / Skriptá a učebné texty (2)

- DUREC, Jaroslav. *Matica slovenská 1863 – 1875*. Martin : Matica slovenská, 2023, 47 s. ISBN 978-80-8128-299-7.
- DUREC, Jaroslav – GEŠPER, Marián. *Od Samovej rieše po Veľkú Moravu*. Martin : Matica slovenská, 2023, 72 s. ISBN 978-80-8128-300-0.

BDF / Odborné práce v domácich nekarentovaných časopisoch (65)

- DUREC, Jaroslav. Politik s dušou sociológa. Anton Štefánek zostal verný agrárnikom. In *Národný kalendár 2024*. Martin : Matica slovenská, 2023, s. 275 – 278. ISBN 978-80-8128-303-1.
- DUREC, Jaroslav. Očarený pansofiou. Ján Kvačala putoval po stopách Komenského. In *Národný kalendár 2024*. Martin : Matica slovenská, 2023, s. 164 – 166. ISBN 978-80-8128-303-1.

- DUREC, Jaroslav. S myjavským regiónom v srdci. Štyridsať rokov od úmrtia spisovateľky Zuzky Zgurišky. In *Národný kalendár 2024*. Martin : Matica slovenská, 2023, s. 306 – 308. ISBN 978-80-8128-303-1.
- DUREC, Jaroslav. Životný príbeh generála Dr. Milana Rastislava Štefánika ako inšpirácia pre inovatívne edukačné prístupy v kontexte múzejnej pedagogiky. In *Slovensko – Národné spektrum*, 2023, roč. 45, č. 1, s. 46 – 51. ISSN 0231-7303.
- DUREC, Jaroslav. Charizmatický kňaz so srdcom pedagóga – Martin Čulen. In *Slovenské národné noviny*, 2023, roč. 38, 17. 6. 2023, s. 10. ISSN 0862-8823.
- DUREC, Jaroslav. Životný príbeh učiteľa Jána Valašťa Dolinského. In *Hlásnik spod Plešivca*, 2023, roč. XXII., č. 1, s. 6 – 9.
- DUREC, Jaroslav. Založenie Matice slovenskej ako zrod symbolu slovenskej nádeje. In *Slovenské pohľady*, 2023, č. 11 – 12, s. 12 – 22. ISSN 0862-8823.
- LOMENČÍK, Július. Filozofické kreácie v tvorbe básnických obrazov. In *Slovenské pohľady na literatúru, umenie a vedu*. Roč. 4 + 139, č. 5 – 6 (2023), s. 14 – 18. ISSN 1335-7786.
- LOMENČÍK, Július. Pedagogický odkaz Augusta Horislava Škultétyho. In *Slovenské pohľady na literatúru, umenie a vedu*. Roč. 4 + 139, č. 11 – 12 (2023), s. 53 – 58. – ISSN 1335-7786.
- LOMENČÍK, Július. Tradičné vianočné zvyky v novohradskom Málinci: Po štedrovečernej večeri nasledovali vianočné spevy a vinšovania. In *Slovenské národné noviny*. Roč. 38, 2023, č. 26, s. 5. ISSN 0862-8823.
- LOMENČÍK, Július. Farba slova v mladíckom duchu. Mladá slovenská poviedka 2023. In *Orol tatranský. Príloha Slovenských národných novín pre mladú literatúru, umenie a spoločnosť*, č. 12, 2023, s. 4. *Slovenské národné noviny*, roč. 38, č. 24, 2023.
- LOMENČÍK, Július. Čítanie/nečítanie krásnej literatúry v očiach mladých duší. In *Orol tatranský. Príloha Slovenských národných novín pre mladú literatúru, umenie a spoločnosť*, č. 9, 2023, s. 1. *Slovenské národné noviny*, roč. 38, č. 17, 2023.
- LOMENČÍK, Július. Literatúra „na koľajniciach“ v Novohrade. In *Vlak literatúry. Zborník z literárneho projektu – netradičnej prezentácie tvorby literárnych autorov v pohybe (vlak) a na pevných miestach (stanice), čítačky, literárnej exkurzie a tvorivej dielne na koľajniciach...* Editori Michal Abelovský a Hana Košková. Lučenec : Novohradské osvetové stredisko, 2023, s. 52 – 55.
- LOMENČÍK, Július. JAZYKOVÉ OKIENKO Júliusa Lomenčíka. O používaní názvu *euro*. In *REKUS. Regionálny kultúrny spravodajca*. Roč. 33, číslo 1 (január 2023), s. 15. ISSN 1338-9939.
- LOMENČÍK, Július. JAZYKOVÉ OKIENKO Júliusa Lomenčíka. Jazyk internetu prezradí človeka aj v anonymite. In *REKUS. Regionálny kultúrny spravodajca*. Roč. 33, číslo 2 (február 2023), s. 10. ISSN 1338-9939.
- LOMENČÍK, Július. JAZYKOVÉ OKIENKO Júliusa Lomenčíka. „TÝM PÁDOM“ alebo kde sa stratili slovenské spojky. In *REKUS. Regionálny kultúrny spravodajca*. Roč. 33, číslo 3 (marec 2023), s. 14. ISSN 1338-9939.
- LOMENČÍK, Július. JAZYKOVÉ OKIENKO Júliusa Lomenčíka. Zlomkové číslovky. In *REKUS. Regionálny kultúrny spravodajca*. Roč. 33, číslo 4 (apríl 2023), s. 14. ISSN 1338-9939.
- LOMENČÍK, Július. JAZYKOVÉ OKIENKO Júliusa Lomenčíka. Písanie veľkých písmen I. In *REKUS. Regionálny kultúrny spravodajca*. Roč. 33, číslo 5 (máj 2023), s. 14. ISSN 1338-9939.

- LOMENČÍK, Július. JAZYKOVÉ OKIENKO Júliusa Lomenčíka. Písanie veľkých písmen II. In *REKUS. Regionálny kultúrny spravodajca*. Roč. 33, číslo 6 (jún 2023), s. 15. ISSN 1338-9939.
- LOMENČÍK, Július. JAZYKOVÉ OKIENKO Júliusa Lomenčíka. Kedy bola uzákonená štúrovská spisovná slovenčina? In *REKUS. Regionálny kultúrny spravodajca*. Roč. 33, číslo 7 – 8 (júl – august 2023), s. 18. ISSN 1338-9939.
- LOMENČÍK, Július. JAZYKOVÉ OKIENKO Júliusa Lomenčíka. Písanie veľkých písmen III. In *REKUS. Regionálny kultúrny spravodajca*. Roč. 33, číslo 9 (september 2023), s. 15. ISSN 1338-9939.
- MADURA, Pavol. Album skutočných členov Matice slovenskej. In *Slovensko – Národné spektrum*, 2023, roč. 45, č. 1, s. 55-57. ISSN 0231-7303.
- MADURA, Pavol. Matica slovenská ako centrum slovenskej vedy. Stanovy vedeckých a umeleckých odborov Matice slovenskej prispeli k rozvoju matičnej vedy. In *Slovensko – Národné spektrum*, 2023, roč. 45, č. 2, s. 54-57. ISSN 0231-7303.
- MADURA, Pavol. Zápisnica z historicky prvého zasadnutia Výboru Matice slovenskej. In *Slovensko – Národné spektrum*, 2023, roč. 45, č. 3, s. 54-57. ISSN 0231-7303.
- MADURA, Pavol. „Svieť národu nášmu“. Historicky prvá budova Matice slovenskej vznikala pred 160 rokmi. In HAVIAR, Štefan (ed.). *Národný kalendár 2024*. Martin : Matica slovenská, 2023, s. 106-110. ISBN 978-80-8128-303-1.
- MADURA, Pavol. „Vítazstvo naše, vítazstvo Matice“. Pred sto rokmi položili základný kameň druhej budovy Matice slovenskej v Martine. In HAVIAR, Štefan (ed.). *Národný kalendár 2024*. Martin : Matica slovenská, 2023, s. 214-221. ISBN 978-80-8128-303-1.
- PARENIČKA, Pavol. Nedožitá deväťdesiate výročie narodenia Imricha Sedláka. In *Historický zborník*, roč. 33, 2023, č. 1, s. 89 – 98. ISSN 1335-8723.
- PARENIČKA, Pavol. Vladimír Mináč na krátkej prozaickej ceste (Od Ernesta Hemingwaya cez Il'fa a Petrova až k Milanovi Lasicovi). In *Slovensko – Národné spektrum*, roč. 45, 2003, č. 1, s. 26 – 31. ISSN 0321-7303.
- PARENIČKA, Pavol. Matičný projekt – úvaha o okolnostiach vzniku. Na margo 160. výročia vzniku Matice slovenskej. In *Slovensko – národné spektrum*, 45, 2023, č. 2, s. 11 – 23. ISSN 0321-7303.
- PARENIČKA, Pavol. Vplyvný muž národniarov, novinár a redaktor Ambro Pietor. K 180. výročiu narodenia. In *Slovensko – národné spektrum*, roč. 45, 2023, č. 4, s. 38 – 45. ISSN 0231-7303.
- PARENIČKA, Pavol. Matičné životopisy štúrovcov včera, dnes a zajtra (K 160. výročiu biografického bádania v Matici slovenskej). In *Slovenské pohľady*, IV. + 139, 2023, č. 5 – 6, s. 37 – 44. ISSN 1335-7786.
- PARENIČKA, Pavol. Cesta Romana Kaliského búrnym storočím. In *Slovenské pohľady*, IV. + 139, 2023, č. 7 – 8, s. 16 – 23. ISSN 1335-7786.
- PARENIČKA, Pavol. Slovenský štát a Slovenské národné povstanie v životnom kontexte Ladislava Novomeského a Ivana Horvátha. In *Slovenské pohľady*, IV. + 139, 2023, č. 11 – 12, s. 64 – 77. ISSN 1335-7786.
- PARENIČKA, Pavol. Keď sa ponad Tatrou blýskalo... Pred 180 rokmi odišli štúrovci z Bratislavy do Levoče. In *Národný kalendár 2024*. Martin : Matica slovenská, 2023, s. 139 – 142. ISBN 978-80-8128-303-4.
- PARENIČKA, Pavol. Na hranici geniality a šialenstva. Pred 130 rokmi zomrel básnik a národný dejateľ Samo Bohdan Hroboň. In *Národný kalendár 2024*. Martin : Matica slovenská, 2023, s. 222 – 226. ISBN 978-80-8128-303-4.

- PARENIČKA, Pavol. Známy službou národu. Pred 140 rokmi zomrel štúrovec Ján Drahotín Makovický. In *Národný kalendár 2024*. Martin : Matica slovenská, 2023, s. 264 – 267. ISBN 978-80-8128-303-4.
- PARENIČKA, Pavol. Človek renesančného typu. Posledný slovenský polyhistor Zechenter-Laskomerský sa narodil pred 200 rokmi. In *Národný kalendár 2024*. Martin : Matica slovenská, 2023, s. 301 – 305. ISBN 978-80-8128-303-4.
- PERNÝ, Lukáš. Matica a svet budúcnosti. In *Slovenské pohľady*, č. 11-12, 2023. ISSN 1335-7786.
- PERNÝ, Lukáš. Úvodník k storočnici Spolku slovenských spisovateľov. In *Slovenské pohľady*, č. 9-10, 2023, ISSN 1335-7786.
- PERNÝ, Lukáš. Davisti a Matica. In *Slovenské pohľady*, č. 7-8, 2023. ISSN 1335-7786.
- PERNÝ, Lukáš. K ROKU ODKAZU ŠTÚROVCOV pred ďalšími výročiami. In *Slovenské pohľady*, č. 5-6, 2023. ISSN 1335-7786.
- PERNÝ, Lukáš. Eduard Urx, 120 rokov od narodenia literárneho kritika. In *Nové Slovo*, 2023, <https://noveslovo.eu/historia/presvedceny-o-nevyhnutnosti-zmenit-svet/>
- PERNÝ, Lukáš. Samuel Jurkovič. In *Slovensko – Národné spektrum*, č. 4, 2023. ISSN 0231-7303.
- PERNÝ, Lukáš. Mináčova filozofia. In *Slovensko – Národné spektrum*, č. 3, 2023. ISSN 0231-7303.
- PERNÝ, Lukáš. Skvelý žurnalista, špičkový básnik , rozhladený politik. 120 rokov od narodenia Ladislava Novomeského. In *Národný kalendár 2024*, 2023, s. 229, ISBN 978-80-8128-303-1.
- PERNÝ, Lukáš. Upozorňovali na sociálnu biedu prvej republiky. Sto rokov od vzniku intelektuálnej skupiny DAV. In *Národný kalendár 2024*, 2023, s. 261. ISBN 978-80-8128-303-1.
- PERNÝ, Lukáš. Neprávom zabudnutý „slovenský Fitzgerald“. Ivan Horváth bol prvým Slovákom , ktorý literárne opísal Paríž. In *Národný kalendár 2024*, 2023, s. 196. ISBN 978-80-8128-303-1.
- PERNÝ, Lukáš. K hororu cez koncentračný tábor. K nedožitej deväťdesiatke režiséra Juraja Herza. In *Národný kalendár 2024*, 2023, s. 318, ISBN 978-80-8128-303-1.
- PERNÝ, Lukáš. Vladimír Clementis a slovenská literatúra. In *Literárny týždenník*, č. 3-4, 2023. ISSN 0862-5999.
- PERNÝ, Lukáš. Davisti v kontexte štúrovskej vízie vzdelaného národa. In *Orol tatranský*, č. 9, 2023. ISSN 1337 1614.
- PERNÝ, Lukáš. Alexander Križka – spoluzakladateľ DAV-u, kritik cenzúry, divadelný teoretik, ktorý kliesnil cestu k modernému divadlu. In *Nové Slovo*, 2023, <https://noveslovo.eu/historia/obmedzenie-slobody-slova-dokaz-neschopnosti-panujuceho-rezimu/>
- PERNÝ, Lukáš. Davistický „básnik proletárov“, ktorý vniesol erotiku do slovenskej ľúbostnej poézie (120 rokov od narodenia Jána Poničana). In *Nové Slovo*, 2023, <https://noveslovo.eu/kultura/davisticky-basnik-proletarov-ktory-vniesol-erotiku-do-slovenskej-lubostnej-poezie/>
- PERNÝ, Lukáš. Davista, ktorý pomenoval mestá po národných dejateľoch (120 rokov od narodenia Daniela Okáliho). In *Nové Slovo*, 2023, <https://noveslovo.eu/osobnosti/davista-ktory-pomenoval-mesta-po-narodnych-dejateloch/>

- PERNÝ, Lukáš. Jarko Elen – davista, dramatik a tvorca operiet, ktorý písal aj pre F. K. Veselého. In *Nové Slovo*, 2023, <https://noveslovo.eu/historia/jarko-elen-davista-dramatik-a-tvorca-operiet-ktory-pisal-aj-pre-f-k-veseleho/>
- PERNÝ, Lukáš. Fraňo Kráľ, prozaik drsnej sociálnej skutočnosti medzivojnového obdobia. In *Nové Slovo*, 2023, <https://noveslovo.eu/kultura/frano-kral-prozaik-drsnej-socialnej-skutocnosti-medzivojnového-obdobia>
- SOKOLOVIČ, Peter. Ako Nemci a Maďari prichádzali po 2. svetovej vojne o pozemky. In *Slovensko – Národné spektrum*, 2023, č. 3, s. 38 – 44. ISSN 0231-7303
- SOKOLOVIČ, Peter. Trojnásobný návrat strateného syna. In *Národný kalendár 2024*. Martin : Matica slovenská, 2023, s. 161 – 163. ISBN 978-80-8128-303-1.
- SOKOLOVIČ, Peter. Lukratívne majetky „správnym ľudom“. In *Národný kalendár 2024*. Martin : Matica slovenská, 2023, s. 268 – 270. ISBN 978-80-8128-303-1.
- SOKOLOVIČ, Peter. Vznik Miestneho odboru Matice slovenskej v Trnave. In HORVÁTHOVÁ, Adriena (ed.). *100. výročie založenia. Miestny odbor Matice slovenskej v Trnave. 1923 – 2023*. Trnava, 2023. 164 s.
- ŽGRADA, Radoslav. Na prahu klinickej smrti. In *Národný kalendár 2024*. Martin : Matica slovenská, 2023, s. 238 – 240. ISBN 978-80-8128-274-4.
- ŽGRADA, Radoslav. Autorita národnej kultúry. In *Národný kalendár 2024*. Martin : Matica slovenská, 2023, s. 294 – 297. ISBN 978-80-8128-274-4.
- ŽGRADA, Radoslav. Melódiou poslúžila pesnička Kopala studienku. In *Slovenské národné noviny*, roč. 39, 2023, č. 3, s. 13. ISSN 0862-8823.
- ŽGRADA, Radoslav. Vo svojej dobe bol svetovo najznámejší Martinčan. In *Slovenské národné noviny*, roč. 39, 2023, č. 8, s. 12. ISSN 0862-8823.
- ŽGRADA, Radoslav. Spleťtá cesta k Matici slovenskej. In *Slovenské pohľady*, roč. IV + 139, 2023, č. 11 – 12, s. 5 – 11. ISSN 0862-8823.
- ŽUMÁROVÁ, Jana. Majster deviatich remesiel. Karol Plicka sa narodil pred 130 rokmi. In *Národný kalendár 2024*, Martin : Matica slovenská, 2023, s. 285-290. ISBN 978-80-8128-303-1.

BEF / Odborné práce v domácich zborníkoch (konferenčných aj nekonferenčných) (3)

- PARENÍČKA, Pavol. Samuel Jurkovič a Matica slovenská. In PERNÝ, Lukáš a kol. *Samuel Jurkovič. Zakladateľ družstevníctva, prvého slovenského divadla a ľudovýchovy*. Martin : Matica slovenská, 2023, s. 47 – 52. ISBN 978-80-8128-309-3.
- PARENÍČKA, Pavol. Slovenské národné povstanie a Matica slovenská. In *Memoriabilita. Spomienky*. Zostavili Ladislav Skrak a Martin Krno. (2023). Bratislava : Klub výtvarných umelcov a teoretikov, s. 81 – 90. ISBN 978-80-974759-0-1.
- PERNÝ, Lukáš. Predslov. In WELLS, H. G.: *Moderná utópia*. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, 2023. ISBN 97-88-08202-216-5.

CDF / Umelecké práce a preklady v domácich nekarentovaných časopisoch (3)

- LOMENČÍK, Július. Hra dvojobrazu. In *Orol tatranský. Príloha Slovenských národných novín pre mladú literatúru, umenie a spoločnosť*, č. 9, 2023, s. 1. *Slovenské národné noviny*, roč. 38, č. 17, 2023.
- LOMENČÍK, Július. Svetlo v tichu... Rozhovor v tichu... In *Orol tatranský. Príloha Slovenských národných novín pre mladú literatúru, umenie a spoločnosť*, č. 12, 2023, s. 1. *Slovenské národné noviny*, roč. 38, č. 24, 2023.
- LOMENČÍK, Július. Pútnik. Mesto moje. In *Vlak literatúry. Zborník z literárneho projektu – netradičnej prezentácie tvorby literárnych autorov v pohybe (vlak) a na*

pevných miestach (stanice), čítačky, literárnej exkurzie a tvorivej dielne na koľajniciach... Editori Michal Abelovský a Hana Košková. – Lučenec : Novohradské osvetové stredisko, 2023, s. 10.

CJB / Katalóg k výstave (4)

- MADURA, Pavol (ed.). *Odkaz štúrovskej generácie : Dvestoročnice generácie štúrovcov*. (katalóg k výstave). 2. upravené, doplnené a rozšírené vydanie. Martin : Matica slovenská, 2023, 64 s. ISBN 978-80-8128-292-8.
- MADURA, Pavol (ed.). *Matica slovenská, najstaršia kultúrna ustanovizeň Slovákov založená roku 1863*. (katalóg k výstave). Martin : Matica slovenská, 2023, 56 s. ISBN 978-80-8128-298-0.
- PARENÍČKA, Pavol. *Odkaz štúrovskej generácie. Dvestoročnice generácie štúrovcov* (katalóg výstavy). 2. upravené, doplnené a rozšírené vydanie. Martin : Matica slovenská, 2023, 64 s. ISBN 978-80-8128-292-8.
- PARENÍČKA, Pavol. *Matica slovenská najstaršia kultúrna ustanovizeň Slovákov založená roku 1863*. (katalóg výstavy). Martin : Matica slovenská, 2023, 56 s. ISBN 978-80-8128-298-0. EAN 9788081282980.

EDI / Recenzie v časopisoch a zborníkoch (12)

- DUREC, Jaroslav : PERNÝ, Lukáš – GEŠPER, Marián (eds.). Clementis&Mináč: vlastenci alebo „buržoázni nacionalisti“? In *Slovenské národné noviny*, 2023, roč. 38, 3. 6. 2023, s. 14. ISSN 0862-8823.
- DUREC, Jaroslav : PERNÝ, Lukáš – GEŠPER, Marián (eds.). Clementis & Mináč: vlastenci alebo „buržoázni nacionalisti“? Zborník z vedecko-odborných a spoločenských aktivít k 100. výročiu narodenia Vladimíra Mináča a k 120. výročiu narodenia Vladimíra Clementisa. Martin, Bratislava : Matica slovenská, Inštitút ASA, 2023, 300 s. In *Historický zborník*, 2023, roč. 33, č. 2, s. 189 – 192. ISBN 978-80-8128-297-3.
- DUREC, Jaroslav : LOMENČÍK, Július – PARENÍČKA, Pavol (eds.). Odkaz štúrovskej generácie. Zborník z vedeckej konferencie Matice slovenskej v Martine. In *Slovenské národné noviny*, 2024, roč. 39, č. 1, s. 14. ISSN 0862-8823.
- KOMORA, Viliam : MIKOLÁŠ, Pavel. Konfesijné vzťahy na Slovensku – dejiny a súčasnosť (vybrané kapitoly). 1. vyd. Bratislava: VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2016. 126 s. ISBN 978-80-224-1558-3. In *Potenciál súčasnej a budúcej tvorby v oblasti právnych a spoločenských vied. Zborník príspevkov z vedeckej konferencie*. Sládkovičovo : Vysoká škola Danubius, 2023, s. 157-158, ISBN 978-80-7392-405-8.
- LOMENČÍK, Július. Heda Kubišová: Letokruhy času v tvorbe Jána Jurča. In *Slovenské pohľady na literatúru, umenie a vedu*. Roč. 4 + 139, č. 11 – 12 (2023), s. 121 – 123.
- PERNÝ, Lukáš. Žijeme v dobe prechodu? In *Filosofický časopis* 3/2023, 2023. ISSN 0015-1831.
- PERNÝ, Lukáš. Slovenský preklad Heineho filozofovania najmä o nemeckých klasických filozofoch. In *Filosofický časopis* 2/2023, 2023. ISSN 0015-1831.
- PERNÝ, Lukáš. Ali Brindová: Horolezci (recenzia) In *Orol tatranský* 11/2023, 2023. ISSN 1337 1614.
- PERNÝ, Lukáš. Filozofia v každodennosti „nekonečných koncov“ (Rumanovský: Koniec nekonečných koncov, recenzia). In *Orol tatranský* 10/2023, 2023. ISSN 1337 1614.

- PERNÝ, Lukáš. Filozofujúce spomínanie na hýbateľov kultúrou (Dalimír HAJKO, Stopy v (mojej) duši. Vydavateľstvo SSS, Bratislava 2022). In *Slovenské národné noviny*, roč. 38, č. 2, 2023. ISSN 0862-8823.
- PERNÝ, Lukáš. Slzy bieleho úhora a O tichu, pomalosti a iných hodnotách (recenzia Farkašová). In *Slovenské národné noviny*, roč. 38, č. 5, 2023. ISSN 0862-8823.
- ŽGRADA, Radoslav : PARENÍČKA, Pavol. Štúrovskí revolucionári a vizionári na nemeckých univerzitách (Sonda do kritického myslenia štúrovcov). In *Historický zborník*, roč. 33, 2023, č. 1 – 2023, s. 112 – 114. ISSN 1335-8723.

EDJ / Prehľadové práce, odborné preklady v časopisoch a zborníkoch, práce k jubileám, personálne bibliografie, bibliografie pracovísk, prehľady vydaných publikácií a pod., pokiaľ sú hodnotiace alebo sumarizačné, publikované partitúry, časti scenára alebo divadelnej hry a pod. (12)

- PERNÝ, Lukáš.. Básnik, ktorý miloval život (K 40. výročiu úmrtia Jána Smreka). In *Matica.sk*, <https://matica.sk/basnik-ktory-miloval-zivot/>, 2022
- PERNÝ, Lukáš. Július Barč-Ivan. In *Matica.sk*, 2023, <https://matica.sk/julius-barc-ivan/>
- PERNÝ, Lukáš. Tvorca s črtami Dostojevského aj severských dramatikov. In *Slovenské národné noviny*, roč. 38, 26/2023, ISSN 0862-8823.
- PERNÝ, Lukáš. Ondrej Caban. In *Matica.sk*, 2023, <https://matica.sk/ondrej-caban/>
- PERNÝ, Lukáš, ŽGRADA, Radoslav, DUPKALA, Rudolf. Michal Miloslav Hodža. In *Matica.sk*, 2023, <https://matica.sk/michal-miloslav-hodza/>
- PERNÝ, Lukáš. Tri osobnosti Gemera. 200 rokov od narodenia Petra Kellnera-Hostinského, 210 rokov od narodenia Sama Chalupku a 240 rokov od narodenia Samuela Reussa. In *Matica.sk*, 2023, <https://matica.sk/tri-osobnosti-gemera-hostinsky-reuss-chalupka/>
- PERNÝ, Lukáš. Ján Kollár. In *Matica.sk*, 2023, <https://matica.sk/jan-kollar/>
- PERNÝ, Lukáš. Slávil slávu slávnych Slávov. Ján Kollár - básnik zjednotených Slovanov. In *Slovenské národné noviny*, roč. 38, 16/2023, ISSN 0862-8823.
- PERNÝ, Lukáš. Samuel Jurkovič. In *Matica.sk*, 2023, <https://matica.sk/samuel-jurkovic/EDJ>
- PERNÝ, Lukáš, DUPKALA, Rudolf. Janko Kráľ. In *Matica.sk*, 2023, <https://matica.sk/200-rokov-od-narodenia-revolucneho-basnika-janka-krala/>
- PERNÝ, Lukáš. Adam František Kollár. In *Matica.sk*, 2023, <https://matica.sk/adam-frantisek-kollar-2/>
- DUPKALA, Rudolf, PERNÝ, Lukáš. Peter Kellner-Hostinský. In *Matica.sk*, 2023, <https://matica.sk/peter-kellner-hostinsky/>

FAI / Zostavovateľské práce knižného charakteru (bibliografie, encyklopédie, katalógy, slovníky, zborníky, atlasy...) (66)

- LOMENČÍK, Július. [Zostavovateľ 50 %, P. Parenička 50 %] *Odkaz štúrovskej generácie : zborník štúdií, referátov a koreferátov z rovnomennej vedeckej konferencie Matice slovenskej konanej 8. a 9. septembra 2022 v Martine v rámci Roka odkazu štúrovcov*. Martin : Matica slovenská a Vydavateľstvo Matice slovenskej, 2023. 226 s. ISBN 978-80-8128-314-7.
- MADURA, Pavol (ed.). *Slovanský obzor. Informačný spravodajca Matice slovenskej pre slovanský svet a slovenské zahraničie*, roč. 3, 2023, č. 1, 36 s. ISSN 2729-9570.
- MADURA, Pavol (ed.). *Slovanský obzor. Informačný spravodajca Matice slovenskej pre slovanský svet a slovenské zahraničie*, roč. 3, 2023, č. 2, 40 s. ISSN 2729-9570.

- MADURA, Pavol (ed.). *80 rokov NEOGRAFIE (1869) – 1943 – 2023. Od knihárskeho lisu k moderným rotačkám: Stopäťdesiat rokov polygrafie v Martine*. Martin : Neografia, 2023, 42 s. ISBN 978-80-570-5405-4.
- PARENÍČKA, Pavol. [Zostavovateľ 50 %, LOMENČÍK, Július 50 %] *Odkaz štúrovskej generácie : zborník štúdií, referátov a koreferátov z rovnomennej vedeckej konferencie Matice slovenskej konanej 8. a 9. septembra 2022 v Martine v rámci Roka odkazu štúrovcov*. Martin : Matica slovenská, 2023. 226 s. ISBN 978-80-8128-314-7.
- PARENÍČKA, Pavol. *Národné výročia 2024 : týždenný stolový kalendár Matice slovenskej*. Martin : Matica slovenská 2023, nestr.
- PAVELCOVÁ, Zuzana (ed.). *Slováci v zahraničí 40*. Martin : Matica slovenská, 2023. 263 s. ISSN 0081-0061.
- PAVELCOVÁ, Zuzana (ed.). *Život a dielo Františka Jozefa Fugu. Zborník z vedeckého seminára Matice slovenskej. 7. jún 2023*. Martin : Matica slovenská, 100 s. ISBN 978-80-8128-317-8.
- PAVELCOVÁ, Zuzana. *Život a dielo Štefana Boleslava Romana. Zborník z medzinárodného vedeckého seminára Matice slovenskej*. Martin : Matica slovenská, 2023, 144 s. ISBN 978-80-8128-293-5.
- PERNÝ, Lukáš (ed.). *Samuel Jurkovič. Stopäťdesiat rokov života večného. Zakladateľ družstevníctva, prvého slovenského divadla a ľudovýchovy*. 1. vyd. Martin : Matica slovenská, 2023. ISBN 978-80-812-8310-9.
- PERNÝ, Lukáš (ed.). *CLEMENTIS & MINÁČ: Vlastenci alebo „buržoázni nacionalisti“?* 1. vyd. Martin : Matica slovenská, Inštitút ASA, 2023. ISBN 978-80-812-8297-3.
- PERNÝ, Lukáš (ed.). BACULÁKOVÁ, Jana. KARAMELKA (zbierka poézia, zostavovateľ). Martin : Matica slovenská, 2023, ISBN 9788081282966. <https://books.google.sk/books?id=WdjbEAAAQBAJ>
- PETRANSKÝ, Ivan (ed.). *Historický zborník. Vedecký časopis o slovenských národných dejinách*. roč. 33, č. 1 – Matica slovenská, 2023, 134 s. ISSN 1335-8723.
- PETRANSKÝ, Ivan (ed.). *Historický zborník. Vedecký časopis o slovenských národných dejinách*. roč. 33, č. 2 – Matica slovenská, 2023, 214 s. ISSN 1335-8723.
- SOKOLOVIČ, Peter (ed.). *Slovensko – Národné spektrum. Odborný časopis Matice slovenskej*. roč. 45, 2023, č. 1, 56 s. ISSN 0231-7303.
- SOKOLOVIČ, Peter (ed.). *Slovensko – Národné spektrum. Odborný časopis Matice slovenskej*. roč. 45, 2023, č. 2, 56 s. ISSN 0231-7303.
- SOKOLOVIČ, Peter (ed.). *Slovensko – Národné spektrum. Odborný časopis Matice slovenskej*. roč. 45, 2023, č. 3, 56 s. ISSN 0231-7303.
- SOKOLOVIČ, Peter (ed.). *Slovensko – Národné spektrum. Odborný časopis Matice slovenskej*. roč. 45, 2023, č. 4, 56 s. ISSN 0231-7303.

GHG / Práce zverejnené spôsobom umožňujúcim hromadný prístup (1)

- LOMENČÍK, Július. *Jozef Škultéty (1853 – 1948) – RENESANČNÁ OSOBNOSŤ*. <https://matica.sk/jozef-skutety-1853-1948/>

GII / Rôzne publikácie a dokumenty, ktoré nemožno zaradiť do žiadnej z predchádzajúcich kategórií (65)

- DUREC, Jaroslav. Doslov. In PERNÝ, Lukáš (ed.). *Samuel Jurkovič. Stopäťdesiat rokov života večného. Zakladateľ družstevníctva, prvého slovenského divadla a ľudovýchovy*. Martin : Vydavateľstvo Matice slovenskej, 2023, s. 59 – 63. ISBN 978-80-8128-309-3.

- KOMORA, Viliam. Nový historický dokument. Vladimír Ladislav Hurban. Svetovo najznámejší Martinčan. In *Hlas Matice*, roč. 6, 2023, č. 1, s. 4-5. ISSN 2585-9927.
- KOMORA, Viliam. Rumunsko bolo slovenské. Mládežnícky folklórny Čerpotok 2023. In *Hlas Matice*, roč. 6, 2023, č. 1, s. 12. ISSN 2585-9927.
- KOMORA, Viliam. Slovenské národné slávnosti 2023 v Báčskom Petrovci. In *Hlas Matice*, roč. 6, 2023, č. 1, s. 19. ISSN 2585-9927.
- KOMORA, Viliam. Zasadala Vedecká rada. Zhodnotila činnosť a prijala smerovanie. In *Hlas Matice*, roč. 6, 2023, č. 1, s. 20. ISSN 2585-9927.
- KOMORA, Viliam. Štúrovci mladej generácii. In *Hlas Matice*, roč. 6, 2023, č. 1, s. 22. ISSN 2585-9927.
- KOMORA, Viliam. Venček pre Izidora ŽIAKA-SOMOLICKÉHO. Spomienka. In *Slovenské národné noviny*, roč. 38, 2023, č. 4, s. 11. ISSN 0862-8823.
- KOMORA, Viliam. Slávnostný martinský týždeň. Program osláv a podujatí k 160. výročiu Matice slovenskej. In *Slovenské národné noviny*, roč. 38, 2023, č. 9, s. 12. ISSN 0862-8823.
- KOMORA, Viliam. Žiaci a študenti nasadli do symbolického stroja času. Interaktívne podujatie Štúrovci mladej generácii v Martine zaujalo. In *Slovenské národné noviny*, roč. 38, 2023, č. 13, s. 15. ISSN 0862-8823.
- KOMORA, Viliam. Hurban III. – medzi Stalinom a Roosewelptom. Ďalší unikátny historický filmový dokument z matickej dielne. In *Slovenské národné noviny*, roč. 38, 2023, č. 13, s. 15. ISSN 0862-8823.
- KOMORA, Viliam. Posila matickej vedeckej obce. Vedecká rada zhodnotila činnosť a prijala ďalšie smerovanie. In *Slovenské národné noviny*, roč. 38, 2023, č. 14, s. 15. ISSN 0862-8823.
- KOMORA, Viliam. Mládežnícky folklórny Čerpotok. Slovenské folklórne súbory z celého sveta sa stretli v Rumunsku. In *Slovenské národné noviny*, roč. 38, 2023, č. 16, s. 16. ISSN 0862-8823.
- KOMORA, Viliam. Petrovčan pokoril veľkoklub z Liverpoolu. Publicista Michal SPEVÁK o monografii k storočnici futbalu v Petrovci. In *Slovenské národné noviny*, roč. 38, 2023, č. 17, s. 4. ISSN 0862-8823.
- KOMORA, Viliam. Slovenské národné slávnosti našich krajanov. Báčsky Petrovec bol v minulých dňoch hlavným mestom všetkých Slovákov. In *Slovenské národné noviny*, roč. 38, 2023, č. 18, s. 11. ISSN 0862-8823.
- KOMORA, Viliam. Dôstojná spomienka na veľkého Slovana. Oslavy Kollárovo jubilea v Mošovciach aj s Maticou slovenskou. In *Slovenské národné noviny*, roč. 38, 2023, č. 18, s. 15. ISSN 0862-8823.
- KOMORA, Viliam. Pocta Moysesovi. In *Slovenské národné noviny*, roč. 38, 2023, č. 19, s. 15. ISSN 0862-8823.
- KOMORA, Viliam. Dvadsiaty tretí ročník festivalu Cez Nadlak je... Naši krajanovia sa usilujú udržať folklórne tradície predkov. In *Slovenské národné noviny*, roč. 38, 2023, č. 21, s. 16. ISSN 0862-8823.
- KOMORA, Viliam. Opomínaný nestor slovenského novinárstva. V Matici a na Národnom cintoríne v Martine spomínali na Ambra Pietra. In *Slovenské národné noviny*, roč. 38, 2023, č. 22, s. 16. ISSN 0862-8823.
- KOMORA, Viliam. Osobnosti Klenovca s ohňom v srdci. Duchovne bohaté podujatie na oslavu maticného jubilea a významných dejateľov. In *Slovenské národné noviny*, roč. 38, 2023, č. 23, s. 15. ISSN 0862-8823.
- KOMORA, Viliam. S ohňom v srdci. In *Slovenské národné noviny*, roč. 38, 2023, č. 23, s. 15. ISSN 0862-8823.

- KOMORA, Viliam. Tabuľa Sedlákovi. In *Slovenské národné noviny*, roč. 38, 2023, č. 26, s. 19. ISSN 0862-8823.
- KOMORA, Viliam. Spomienkové podujatie. In *Slovenské národné noviny*, roč. 38, 2023, č. 26, s. 19. ISSN 0862-8823.
- KOMORA, Viliam. Ideológ národného hnutia. In: <https://matica.sk/ideolog-narodneho-hnutia/> 28. 12. 2023.
- KOMORA, Viliam. Rumunsko bolo slovenské. In: <https://matica.sk/rumunsko-bolo-slovenske/> 31. 7. 2023.
- KOMORA, Viliam. 230. výročie narodenia Jána Kollára. In: <https://matica.sk/230-vyrocie-narodenia-jana-kollara/> 25. 8. 2023.
- KOMORA, Viliam. Cez Nadlak je.... In: <https://matica.sk/cez-nadlak-je/> 4. 10. 2023.
- KOMORA, Viliam. Cielene k mladej generácii. In: <https://matica.sk/cielene-k-mladej-generacii/> 21. 10. 2023.
- KOMORA, Viliam. Mikuláš s anjelom na koči. In: <https://matica.sk/mikulas-s-anjelom-na-koci/> 17. 12. 2023.
- KOMORA, Viliam. Tabuľa prof. I. Sedlákovi. In: <https://matica.sk/tabula-prof-i-sedlakovi/> 20. 12. 2023.
- KOMORA, Viliam. Významné Slovenky. In: <https://matica.sk/vyznamne-slovenky/> 22. 12. 2023.
- KOMORA, Viliam. [Úvodník.] In *Slovensko. Národné spektrum*, roč. 45, 2023, č. 3, s. 1. ISSN 0231-7303.
- KOMORA, Viliam. Matica slovenská, slovanstvo a svet budúcnosti. In *Slovanský obzor. Informačný spravodajca Matice slovenskej pre slovanský svet a slovenské zahraničie*, roč. 3, 2023, č. 1, s. 3. ISSN 2729-9570.
- KOMORA, Viliam. Rozhovor s predsedom Matice slovenskej v Srbsku Branislavom Kulíkom. In *Slovanský obzor. Informačný spravodajca Matice slovenskej pre slovanský svet a slovenské zahraničie*, roč. 3, 2023, č. 2, s. 31-33. ISSN 2729-9570.
- LOMENČÍK, Július. Polárna žiara nad Novohradom pred osemdesiatimi piatimi rokmi. In *REKUS. Regionálny kultúrny spravodajca*. Roč. 33, číslo 5 (máj 2023), s. 13. ISSN 1338-9939.
- LOMENČÍK, Július. Žriedla slova. In *Málinový hlásnik*, roč. XV., č. 1, marec 2023, s. 1.
- LOMENČÍK, Július. Veľkonočné sviatky. In *Málinový hlásnik*, roč. XV., č. 1, marec 2023, s. 16.
- LOMENČÍK, Július. Svätójánske ohne. In *Málinový hlásnik*, roč. XV., č. 2, jún 2023, s. 16.
- LOMENČÍK, Július. Vôňa domova. In *Málinový hlásnik*, roč. XV., č. 3, september 2023, s. 1.
- LOMENČÍK, Július. Jazykovedec Richard Schnek. In *Málinový hlásnik*, roč. XV., č. 3, september 2023, s. 12.
- LOMENČÍK, Július. Modlitba ticha. In *Málinový hlásnik*, roč. XV., č. 4, december 2023, s. 1.
- LOMENČÍK, Július. Vianoce v pamäti Jána Findru-Košarca. In *Málinový hlásnik*, roč. XV., č. 4, december 2023, s. 7.
- MADURA, Pavol (ed.). *Správa o činnosti a hospodárení Matice slovenskej za rok 2022*. Martin : Matica slovenská, 2023. 130 s.
- MADURA, Pavol (ed.). *Národné výročia 2024. Týždenný stolový kalendár Matice slovenskej*. Martin : Matica slovenská, 2023. 58 s.

- MADURA, Pavol. 5. kongres matíc a inštitúcií slovanských národov. In *Hlas Matice*, roč. 6, 2023, č. 1, s. 2. ISSN 2585-9927. <https://matica.sk/5-kongres-matic-a-institucii-slovanskych-narodov/>
- MADURA, Pavol. Podpis memoranda v Partizánskom. Unikátny projekt pri vzdelávaní študentov. In *Hlas Matice*, roč. 6, 2023, č. 1, s. 20. ISSN 2585-9927. <https://matica.sk/unikatny-projekt-matice-slovenskej-s-mestom-partizanske-pri-vzdelavani-studentov/>
- MADURA, Pavol. Reverend Dušan Tóth z Kanady navštívil Maticu slovenskú. In *Hlas Matice*, roč. 6, 2023, č. 1, s. 14. ISSN 2585-9927. <https://matica.sk/navsteva-reverenda-dusana-totha-z-kanady-v-matici-slovenskej/>
- MADURA, Pavol. Rok slovenských žien v národnom hnutí. Matičiarci vyhlásili Rok Matice slovenskej 2024. In *Slovenské národné noviny*, roč. 38, 18. 11. 2023, č. 23, s. 9.
- PARENIČKA, Pavol. Kontinuita slovenských a matičných dejín a jej genius loci. In *Slovanský obzor*, 2, 2022, č. 2, s. 3. ISSN 2729-9570
- PARENIČKA, Pavol. Literárny vedec, pedagóg a múzejník s celoživotným matičným srdcom. Nedožitá deväťdesiate výročie narodenia Imricha Sedláka. In *Slovenské národné noviny*, roč. 39, 11. 2. 2003, č. 3, s. 15. ISSN 0862-8823.
- PARENIČKA, Pavol. Výstavný projekt stošesťdesiat rokov Matice slovenskej. In *Slovanský obzor*, 3, 2023, č. 1, s. 20-21. ISSN 2729-9570.
- PARENIČKA, Pavol. Osudom a komunistami skúšaný matičiar. Spomienka na 120. výročie narodenia správcu Matice Jána Martáka. In *Slovenské národné noviny*, roč. 38, 23. 12. 2023, č. 26, s. 15. ISSN 08628823.
- PARENIČKA, Pavol. Kníhtlačiarsky účastinársky spolok (1869 – 1949). In *80 rokov Neografie v Martine (1869) – 1943 – 2023. Od knižárskeho lisu k moderným rotačkám – stopäťdesiat rokov polygrafie v Martine*. Martin : Neografia, 2023, s. 3 - 8. ISBN 978-80-570-5405-4.
- PARENIČKA, Pavol. Kníhkupecko-nakladateľský účastinársky spolok v Martine (1885 – 1908). In *80 rokov Neografie v Martine (1869) – 1943 – 2023. Od knižárskeho lisu k moderným rotačkám – stopäťdesiat rokov polygrafie v Martine*. Martin : Neografia, 2023, s. 9 – 14. ISBN 978-80-570-5405-4.
- PARENIČKA, Pavol. O formách a víziách vzájomnej spolupráce. Komentár a komuniké na margo 5. kongresu matíc a inštitúcií slovanských národov. In *Slovanský obzor. Informačný spravodajca Matice slovenskej pre slovanský svet a slovenské zahraničie*, roč. 3, 2023, č. 2, s. 4 – 6. ISSN 2729-9570.
- PERNÝ, Lukáš. Filmový mág nám zanechal trvalé dielo. Zomrel Felini slovenského filmu JURAJ JAKUBISKO. In *Slovenské národné noviny*, roč. 38, č. 5, 2023. ISSN 0862-8823.
- JAROŠ, Peter, PERNÝ, Lukáš. Rozhovor s Petrom Jarošom. In *Slovenské pohľady*, č. 9-10, 2023. ISSN 1335-7786.
- ROTH-NEVEĎALOVÁ, Katarína, PERNÝ, Lukáš. Matica je ako živá pamäť národa. Rozhovor s K. Roth-Neved'alovou. In *Slovenské národné noviny*, roč. 38, č. 18, 2023. ISSN 0862-8823.
- PERNÝ, Lukáš. Matica obnovuje svoju tvorivú podstatu. Kurátor Ladislav SKRAK o poslaní novej Galérie MS v Bratislave. In *Slovenské národné noviny*, roč. 38, č. 15, 2023. ISSN 0862-8823.
- SOKOLOVIČ, Peter. Štúdiá a život lekára a pedagóga v tieni režimu. In *Slovensko – Národné spektrum*. roč. 45, 2023, č. 3, s. 46 – 55. ISSN 0231-7303.

- ŽGRADA, Radoslav. Do dávnych vekov videl, akoby sa udiali včera. In *Slovenské národné noviny*, roč. 39, 2023, č. 1, s. 7. ISSN 0862-8823.
- ŽGRADA, Radoslav. Matičiari si pripomenuli významného legionára. In *Slovenské národné noviny*, roč. 39, 2023, č. 1, s. 16. ISSN 0862-8823.
- ŽGRADA, Radoslav. V Martineu o velikánovi slovenskej historiografie. In *Slovenské národné noviny*, roč. 39, 2023, č. 11, s. 6. ISSN 0862-8823.
- ŽGRADA, Radoslav. Výrazná osobnosť prvého matičného výboru. In *Slovenské národné noviny*, roč. 39, 2023, č. 12, s. 10. ISSN 0862-8823.
- ŽGRADA, Radoslav. Matičná činnosť zameraná na propagáciu národnej histórie. In *Historický zborník*. Martin : Matica slovenská, roč. 33, 2023, č. 1 – 2023, s. 127 – 131. ISSN 1335-8723.
- ŽUMÁROVÁ, Jana. Spomienka na Memorandum národa slovenského. Matica slovenská spoluorganizovala úspešný program Slovesnej jari. In *Slovenské národné noviny*, roč. 38, 17. 6. 2023, č. 12, s. 14.

5 ČLENSKÉ ÚSTREDIE MATICE SLOVENSKEJ

5.1 Členské ústredie Matice slovenskej (ČÚ MS) / Mgr. Martin Hajník

Členské ústredie Matice slovenskej je riadiace, koordinačné, organizačné, programové a metodické pracovisko pre matičné hnutie a oblastné strediská MS, patrí k základným útvarom Matice slovenskej. Plní úlohy spojené so zakladaním miestnych (MO MS), záujmových odborov (ZO MS), vedeckých odborov (VO MS) Matice slovenskej a odborov Mladej Matice (OMM), registráciou, usmerňovaním, aktivizáciou činnosti a rozširovaním členskej základne. Udržiava kontakty s odbormi MS, usmerňuje a eviduje prácu okresných, oblastných a krajských rád, vedie ústrednú evidenciu členov a odborov Matice. Regionálne orgány MS zasadali podľa schválených ročných plánov, spravidla štvrťročne v súlade s vlastnými štatútmi. V rámci oživotvorenia činnosti miestnych odborov sa upriamovala pozornosť na omladzovanie ich riadiacich orgánov a členstva. V spolupráci so záujmovým odborom Mladá Matica a oblastnými strediskami sa začali vytvárať predpoklady na aktívne zapojenie žiakov do matičnej činnosti aj na stredných a základných školách. ČÚ MS v rámci svojich možností úzko kooperuje so zahraničnými odbormi MS a kolektívnymi členmi MS, zabezpečuje aj agendu zakladajúcich a podporujúcich členov. Plní aj úlohy súvisiace s matičným vzdelávaním a kultúrno-osvetovou činnosťou. Spolupracuje s ostatnými piliermi Matice slovenskej.

Spolu 26 pracujúcich oblastných stredísk Matice slovenskej – Domy Matice slovenskej (DMS) a Oblastné pracoviská Matice slovenskej (OP MS), boli nositeľmi zodpovednosti za kultúrno-spoločenské a duchovné podujatia na celom území Slovenska. Všetci pracovníci uvedených oblastných stredísk plnili špecifické poslanie ochrany, rozvoja a posilnenia kultúrneho a národného dedičstva so zreteľom na niekoľkotisícovú matičnú členskú základňu. Chceme upozorniť na fakt, že nie všetky pracujúce pracoviská sú obsadené na plný úväzok. Činnosť jednotlivých oblastných stredísk popíšeme nižšie. Na ČÚ MS v Martine pracujú v súčasnosti traja zamestnanci Martin Hajník, Jaroslav Kerekanič a Eva Rišiaňová. ČÚ MS v roku 2023 organizovalo 5 porád riaditeľov DMS a vedúcich OP MS. Prvá porada sa konala 9. 2. v Martine, kde sa vyhodnotil rok 2022 a stanovili sa nové úlohy na rok 2023. Druhá porada sa konala online formou 25. 4., kde sa priebežne kontrolovali stanovené úlohy

a hovorilo sa hlavne o augustových matičných slávnostiach v Martine. K slávnostiam sa konala aj tretia dvojdná porada v Martine na chate Neografia, kde Veronika Bilicová, Ján Brlož a Zlatica Halková odprezentovali výber matičných folklórnych skupín na augustové slávnosti jednotlivým riaditeľom a vedúcim. Rozoberali sa aj ďalšie pracovné úlohy k slávnostiam a organizačné pokyny. Piata porada sa konala online formou 27. 9., kde sa vyhodnotili augustové matičné slávnosti s oficiálnym názvom 160 rokov Matice slovenskej a 30. výročie vzniku Slovenskej republiky. Ďalej sa na porade rozoberali prípravy Slávnostného snemu MS. Posledná piata porada sa konala 30. 11. online formou a zhodnotil sa na nej Slávnostný snem MS a vyhodnotili sa úlohy oblastných stredísk MS.

Neodmysliteľnou stálou úlohou ČÚ MS je účasť na matičných podujatiach po celom Slovensku. Okrem toho ČÚ MS musí vyvinúť maximálne úsilie, aby Výbor MS schválil zriadenie DMS v každom krajskom meste, čo sa mu zatiaľ nepodarilo len v Trenčíne a Trnave. Len kvalitnými službami, priestormi a personálnym obsadením oblastných stredísk, oslovíme nových členov a sympatizantov Matice slovenskej. Matica slovenská musí naďalej svojimi aktivitami podporovať súčasných členov MS, ktorí sú vo väčšom počte zastúpení v strednej a staršej generácii. Musíme si ich vzťah k Matici slovenskej, ich obetavej dobrovoľníckej práci vážiť a brať si príklad. Mladí ľudia si musia uvedomiť nezastupiteľné miesto skúsených matičiarov v našej najstaršej ustanovizni. Ponúknuť aktívnym matičným subjektom v zahraničí, aby sa zaregistrovali priamo na ČÚ MS s rovnakými právami a povinnosťami tak, ako to majú MO, ZO a VO MS fungujúce v SR. Navýšiť počet všetkých odborov, počet členov v týchto odboroch. Musia to byť aktívne odbory, ktoré reálne každoročne vykazujú matičnú činnosť. Vyvinúť maximálne úsilie o znovuoživenie matičnej práce v neaktívnych odboroch.

Tradičné matičné podujatia organizujú MO MS v spolupráci s domami a oblastnými pracoviskami. Ide najmä o tieto podujatia, ktoré sa cyklicky každoročne opakujú – Šaliensky Matko J. C. Hronského, Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko, Materinská moja reč, Štúrovo pero, Mladé pero, Škultétyho rečňovanky, Ranená breza, Rozprávkové vretienko, Rázusovie Vrbica, Gorazdov literárny Prešov, Literárne Šurany, Kellnerova Poloma, Literárny Kežmarok, Pro Slavis Žilina, Ó, matky mojej reč je krásota (Michalovce), Pribinove poklady, Kráľove Šahy, Cena A. Chudobu, Gorazdov Močenok, Račiansky jahodový kvet, Znej, rómska pieseň (Šarišské Michalany), Slávik Slovenska v Rožňave, Kytička domovine (Prešov), Hviezdoslavov Stropkov, Spievajže si, spievaj vo Filakove, Šuriensky zlatý slávik, Hľadáme talenty Oščadnice, Zemplín špiva a hutori (Humenné), Matičná galéria Slovensko – moja vlasť v Snine, Poznaj svoje mesto, Futbalový turnaj generála M. R. Štefánika, Kostelničákov ornament, Veľkonočné a vianočné ozdoby a ďalšie podujatia a súťaže organizované v spolupráci s materskými a základnými školami. Mnohé podujatia sa počas rokov vyprofilovali a stali sa nielen tradičnými, ale aj reprezentačnými podujatiami MS – Hontianska paráda v Hrušove, Roztoky (Banské), Dni A. H. Škultétyho vo Veľkom Krtíši, Letný festival Vlachovo, Rejdová, Šaffova ostroha v Dlhom Klčove, Kantiléna Karola Duchoňa v Galante, Východoslovenské roľnícke povstanie v Zemplínskej Teplici, Kojšovská heligónka a iné. K 12. 3. 2024 bolo zaslaných 113 Výkazov o činnosti matičných odborov za rok 2023. Tieto matičné odbory organizovali 887 vlastných podujatí a na ďalších 309 podujatiach účinkovali ako hostia.

Slávnostný snem Matice slovenskej sa konal 21. 10. v priestoroch Aula Magna Jesseniovej lekárskej fakulty UK v Martine, kde sa zišlo 383 matičných delegátov a 50 hostí z celého Slovenska. Dôvodom zvolania snemu bola novelizácia Stanov MS a schválenie Programu MS na nasledujúce obdobie. V úvode snemu mali prítomní delegáti a hostia možnosť si pozrieť

historický dokument tajomníka Jána Semana, ktorý mapoval bohatú 160 ročnú históriu najstaršej a doteraz jestvujúcej ustanovizne slovenského národa v oblasti kultúry, osvety a vedy. Následne sa prítomným prihovril predseda MS Marián Gešper a ďalší hostia. V rámci slávnostnej časti snemu sme udelili niekoľko vysokých ocenení významným matičným osobnostiam za ich prínos v prospech Matice slovenskej. Zaslúžilým matičiarom sme odovzdali cenu predsedu MS, ceny MS všetkých kategórií a aj mimoriadne ceny. V rámci tejto časti programu boli odovzdané aj diplomy novým zakladajúcim členom Matice slovenskej. V ďalšej slávnostnej časti snemu vystúpila speváčka Nikola Kusendová z Bošáče, víťazka súťaže Česko-Slovensko má talent z roku 2022 a po nej sa predstavila mladá talentovaná heligonkárka Alexandra Chovanová zo Žiliny. V rámci pracovnej časti snemu sa delegátom predložil na schválenie návrh novelizácie Stanov MS a návrh Programu MS na roky 2023 až 2025 s výhľadom do roku 2027. Novelizácia Stanov MS sa týkala niekoľkých drobných zmien, ktoré vyplývali z doterajšej matičnej praxe a z poznania pomerov v MS. Asi najzásadnejšou zmenou bol návrh vypustenia ustanovenia týkajúceho sa obmedzenia dvoch funkčných období predsedu MS a predsedu DV MS. Uvedené ustanovenie totiž nemalo oporu ani v Stanovách MS z roku 1862 a nebolo ani zvyklosťou aplikované v matičnej tradícii počas celej existencie MS. Aj v tomto prípade bola však rozhodujúca členská základňa, ktorá jediná cez svojich delegátov môže na Valnom zhromaždení MS opakovane vyjadriť alebo aj nevyjadriť dôveru svojmu predsedovi. Matica slovenská prišla aj s aktualizovaným Programom MS, ktorý taktiež obsahoval zmeny vyplývajúce nielen z doterajšej matičnej činnosti, ale aj zo súčasnej spoločensko-politickej situácie. V rámci programu MS sa stanovili nové úlohy a ciele, ktoré sa bude matičné hnutie snažiť v najbližších rokoch naplňať a aj tak prispievať k plneniu úloh MS, ktoré jej vyplývajú zo zákona. Tieto hlavné matičné dokumenty boli po demokratickej a plodnej diskusii delegátov jednoznačne podporené a schválené.

Na ochranu a rozvoj miestnej a regionálnej kultúry (OR MRK) v roku 2023 bolo vyčlenených celkovo 57 490,-€. Z toho bolo reálne vyplatených na projekty OR MRK 55 140,-€ a zvyšných 2 350,-€ bolo neuhradených, resp. nevyplatených. Do výzvy na predkladanie žiadostí na OR MRK sa zapojilo 193 MO MS, OMM alebo ZO a VO MS. Z toho 22 žiadostí nebolo podporených z dôvodu nesplnenia si základných povinností voči ČÚ MS alebo nespĺňali požadované kritéria. Rovnako 4 MO MS boli vyradené z dôvodu nezaslania riadneho vyúčtovania finančnej podpory z predchádzajúceho roka na základe zmluvných podmienok. Výška finančnej podpory pre jednotlivé projekty bola objektívnym spôsobom pridelovaná trojčlennou komisiou, ktorá o žiadostiach rozhodovala v dvoch kolách. Maximálna výška finančnej podpory na jeden projekt bola 500,-€. Z vyčlenej sumy (57 490,-€) bolo poskytnutých na schválené projekty 55 140,-€. Z toho 10 230,-€ (18,55 %) získali projekty Banskobystrického kraja, 16 210,-€ (29,40 %) projekty Košického kraja, 2 600,-€ (4,72 %) projekty Trenčianskeho kraja, 4 000,- € (7,25 %) získali projekty Nitrianskeho kraja, 4 400,-€ (7,98 %) získali projekty Žilinského kraja, 14 650,-€ (26,57 %) získali projekty Prešovského kraja, 1 900,-€ (3,45 %) získali projekty Trnavského kraja a 1 150 € (2,09 %) projekty Bratislavského kraja. Z celkových finančných prostriedkov sa vrátila suma 738,-€, ktorú 4 MO MS nevyužili. Celkovo bolo podaných 193 (100,00 %) projektov na ochranu a rozvoj miestnej a regionálnej kultúry v roku 2023. Z toho bolo schválených a riadne finančne podporených 162 (83,94 %). V Banskobystrickom kraji bolo finančne podporených 28 z 33 (84,85 %) projektov. V Košickom kraji bolo finančne podporených 44 z 51 (86,27 %) projektov. V Trenčianskom kraji bolo finančne podporených 7 z 9 (77,78 %) projektov. V Nitrianskom kraji bolo finančne podporených 13 zo 14 (92,86 %) projektov. V Prešovskom kraji bolo finančne podporených 43 z 57 (75,44 %) projektov. V Trnavskom kraji bolo finančne podporených 6 zo 7 (85,71 %) projektov. V Bratislavskom kraji boli finančne

podporené všetky 4 (100,00 %) projekty. V Žilinskom kraji bolo finančne podporených 17 z 18 (94,44 %) projektov.

Pozornosť venovali pracovníci ČÚ MS najmä registrácii a evidencii odborov MS. ČÚ MS vyžaduje od odborov MS zasielanie matričných kníh v elektronickej podobe, ktorá vyplýva zo skutočnosti, že Matica slovenská už od roku 2015 prešla na digitalizáciu databázy svojej členskej základne, čo umožňuje efektívnu a rýchlu prácu s týmito údajmi. Od 18. 10. 2022 na základe informácii z listu Štatistického úradu Slovenskej republiky zo dňa 7. 2. 2022 sme sa rozhodli našim MO MS, OMM, ZO MS a VO MS umožniť používanie 8-miestnych identifikačných čísel organizácie. Dôvodom bola najmä nemožnosť maticných odborov uchádzať sa o rôzne dotácie a nemožnosť zakladania bankových účtov.

Členské ústredie v zmysle Stanov MS registrovalo k 31. 12. 2023 26 190 členov, tzn. v miestnych, záujmových, vedeckých odboroch, v odboroch Mladej Matice, individuálnych členov, zakladajúcich a kolektívnych členov. ČÚ MS eviduje 788 MO MS, z toho 498 aktívnych a 68 MO MS v osobitnej evidencii, 30 Odborov Mladej Matice a 15 ostatných aktívnych záujmových a vedeckých odborov. V roku 2023 boli 2 MO MS preradené medzi neaktívne. Vznikli 4 nové MO MS a 5 MO MS bolo obnovených. Kolektívnych členov pri MS je 23 a individuálnych členov registrovaných priamo ČÚ MS, ktorí nie sú členmi v žiadnom odbore MS je 146. Zakladajúcich členov je v súčasnosti 93. Zahraničné MO MS sú 2 s 89 členmi.

Maticné hnutie predstavovali:

- I. Domy Matice slovenskej v počte 20:** Bratislava, Banská Bystrica, Dunajská Streda (od 1. 4. 2023), Filákov (jeho činnosť zastupuje DMS Lučenec), Galanta, Košice, Komárno, Levice, Liptovský Mikuláš, Lučenec, Michalovce, Prešov, Nitra, Prievidza, Rimavská Sobota, Rožňava, Spišská Nová Ves, Snina, Šurany (zrušený od 1. 4. 2022), Žilina, Bardejov (od 1. 1. 2023 aktívna činnosť ako DMS, predtým OP MS).
- II. Oblastné pracoviská v počte 7 aktívnych:** Brezno, Čadca (personálne neobsadené), Holíč (od 1. 2. 2020 personálne neobsadené), Poprad (činnosť zastupuje DMS Spišská Nová Ves), Šamorín, Topoľčany (od 28. 2. 2013 pozastavená činnosť, činnosť zastupuje DMS Nitra), Stropkov (personálne neobsadené, činnosť zastupuje DMS Snina), Štúrovo (personálne neobsadené), Trenčín, Nové Zámky (zrušené od 30. 6. 2014), Veľký Krtíš, Vranov nad Topľou, Zvolen.
- III. Miestne odbory Matice slovenskej:** Banskobystrický kraj 133 (z toho 72 aktívnych), Bratislavský kraj 33 (z toho 23 aktívnych), Košický kraj 133 (z toho 90 aktívnych), Nitriansky kraj 135 (z toho 81 aktívnych), Prešovský kraj 135 (z toho 100 aktívnych), Trenčiansky kraj 67 (z toho 37 aktívnych), Trnavský kraj 64 (z toho 39 aktívnych), Žilinský kraj 80 (z toho 48 aktívnych).
- IV. Záujmové a vedecké odbory 15:** Historický, Hudobný, Jazykový, Mladá Matica, Pedagogický, Politologický, Športový, Výtvarný, Národohospodársky, Divadelný, Vlastivedný, Regionalistický, Slovensko – rusínskej vzájomnosti Adolfa I. Dobrianskeho, Kulturologicko-filozofický (od 12. 9. 2023), Slovanský (od 26. 9. 2023).

Prehľad a stav MO MS podľa samosprávnych krajov SR

Samosprávny kraj	registrované MO MS	neaktívne MO MS	aktívne MO MS
-------------------------	---------------------------	------------------------	----------------------

Košický kraj	137	36	92
Nitriansky kraj	133	34	79
Prešovský kraj	137	30	102
Banskobystrický kraj	133	40	73
Trenčiansky kraj	69	28	40
Trnavský kraj	65	16	40
Žilinský kraj	80	29	48
Bratislavský kraj	34	9	24

MO MS 788
 Neaktívne MO MS 222
 Aktívne MO MS 498
 Osobitná evidencii (chýba predseda) .. 68

Stav členskej základne k 31.12.2023:

Členov registrovaných v MO MS..... 24 431
 K tomuto číslu je potrebné pripočítať členov v:
 OMM 670
 ZO a VO MS 770
 Individuálnych členov 146
 Kolektívnych členov 23
 Zakladajúcich členov 88
 Zahraničných členov 89
Spolu členov MS 26 217

5.2 Oblastné strediská Matice slovenskej (OS MS)

Dom Matice slovenskej Banská Bystrica / Mgr. Marek Hanuska

DMS Banská Bystrica vznikol 1.6.1990, slávnostné otvorenie v priestoroch na Národnej ulici sa konalo 15.6.1990. Od 1.3.2011 sa DMS nachádza na Hornej ulici 21 v Banskej Bystrici. V súčasnosti má k dispozícii jednu kanceláriu s výmerou približne 20 m². Pod pôsobnosť DMS Banská Bystrica spadajú 4 okresy: Banská Bystrica, Banská Štiavnica, Žarnovica a Žiar nad Hronom. Pod DMS sú zaradené oblastné pracoviská Zvolen (okresy ZV, DT, KA), Brezno a Veľký Krtíš (Hrušov). V DMS aj na OP MS Zvolen neboli personálne zmeny. Na dohodu pracovali Anna Smutná a Filip Bazala. Na OP MS Zvolen od 1.1.2023 pracoval na dohodu Jozef Paška. Na OP MS Hrušov pracuje na polovičný úväzok Ján Brlož. OP MS Brezno bolo počas roka vedené dobrovoľníčkou pani Kristínou Magerovou.

Medzi najaktívnejšie MO MS patria Banská Bystrica a Žarnovica. V oblasti MO nenastali žiadne významné zmeny. Uvádzame aj najlepšie fungujúce odbory pod OP Zvolen a Brezno (nakoľko za tieto pracoviská nie je vypracovaná osobitná správa). V okrese Brezno sú dva vzorné odbory a to Brezno a Valaská. V troch okresoch patriacich pod OP Zvolen sú to odbory Očová a Zvolenská Slatina. Krajská rada zasadala v roku 2023 jedenkrát. Okresné a

oblastné rady v tomto roku nepracovali alebo ak pracovali tak o tom neupovedomili DMS B. Bystrica.

Priority DMS B. Bystrica aj v roku 2023 boli práca s mládežou, šírenie matičných tlačovín, zabezpečovanie chodu krajskej rady, vedenie agendy Hudobného odboru MS. Pracovníci DMS B. Bystrica sa podieľali aj na aktivitách niektorých MO MS (napríklad: Vatra zvrchovanosti Kremnické Bane, Dni divadla Zvolenská Slatina a pod.). Ďalším MO MS pomáhali pri vypracovaní a administrácii projektov takzvanej regionálnej kultúry. Pracovníci sa ďalej podieľali na organizovaní hlavných aktivít MS (napríklad: Hontianska paráda, Oslavy 160. výročia MS a 30. výročie vzniku SR v Martine).

Významnejšie podujatia realizované s výrazným podielom domu v roku 2023:

- 5.1.2023 Zvolenská Slatina – Koncert k 30. výročiu SR,
- 9.3.2023 Detva – Šaliensky Mat'ko – krajské kolo,
- 8.7.2023 Kremnické Bane – Ústredná Vatra Zvrchovanosti,
- 3.-6.8.2023 Martin – Oslavy 160. výročia MS a 30. výročie vzniku SR v Martine,
- 18.8.2023 Hrušov – Hontianska paráda – matičný stánok,
- 2.9.2023 Zvolen – Národný výstup na Pustý Hrad – matičný stánok,
- 22.9.2023 Zvolenská Slatina – 90 rokov MO MS Zv. Slatina.

Na základe toho, že riaditeľ DMS vykonáva úlohy podpredsedu (reprezentuje MS na podujatiach na Slovensku aj v zahraničí, zúčastňuje sa na rokovaní predsedníctva výboru a pod.) a rovnako je predsedom predstavenstva Neografie, a. s., čo je spojené rovnako s množstvom rokovaní a úkonov je činnosť DMS oklieštená najmä v starostlivosti o členskú základňu. Počet MO nepribúda. Naopak činnosť členskej základne má stagnujúci až zhoršujúci sa charakter. Tomuto prispeli aj ďalšie už spomínané personálne zmeny na pracovisku v Banskej Bystrici a vo Zvolene. Záujmový odbor – Hudobný odbor, ktorý pôsobí v dome rovnako nevie aktívne rozbehnúť svoju činnosť. Hudobný odbor pracuje, ale aj pre nedostatok finančných prostriedkov je to len obmedzený režim. Aktivity mladých v pôsobnosti DMS v posledných rokoch rovnako stagnujú a nedarí sa ich rozbehnúť v bývalom rozsahu. DMS aktívne propaguje MS a jej vydania a tlače na viacerých podujatiach, čo je ale zaznamenané v osobitnom hodnotení ČÚ MS. Na viacerých podujatiach boli rozdávané SNN a na predaj ponúkané knihy vydané v MS. V územnej pôsobnosti DMS nevidujeme výraznejšie problémy s používaním štátneho jazyka a štátnu symboliku sa snažíme na našich podujatiach propagovať.

Dom Matice slovenskej Bardejov / Mgr. Gabriela Kaščáková

Naším cieľom je, aby Matica slovenská bola prirodzenou a modernou oporou slovenskosti a vlastenectva, aby bola blízka a nápomocná každému. V tomto duchu pripravujeme všetky folklórne festivaly, kultúrne podujatia, výstavy, semináre, divadlá a súťaže. Dedinské folklórne skupiny bardejovského okresu sú živou pozvánkou do radov Matice slovenskej. DMS Bardejov vznikol 1.1.2023 a má svoju riaditeľku na plný pracovný úväzok. Snažíme sa metodicky usmerňovať aktívne MO MS a neustále pozitívne zviditeľňovať MS, informovať o matičných aktivitách prostredníctvom médií a masovokomunikačných prostriedkov ako je rádio, BTV, noviny a internet. Naším cieľom je, aby Matica slovenská bola prirodzenou a modernou oporou slovenskosti a vlastenectva, aby bola blízka a nápomocná každému, kto cíti za slovenský národ. Dom Matice slovenskej v Bardejove slúži ako poradenské, metodické, a

zároveň aj administratívne miesto pre miestne odbory Matice slovenskej v Bardejovskom okrese.

Pravidelnými stretnutiami členov Okresnej rady Matice slovenskej sa koordinuje činnosť MO MS v bardejovskom okrese, vymieňajú sa skúsenosti a navzájom sa DFSk prezentujú tak, aby sa všetky predstavili postupne na úrovni regiónu. Niektoré DFSk hostujú mimo oblasť, v zahraničí, kde nadväzujú družobné styky v rámci cezhraničnej spolupráce – Poľsko, Česká republika, Ukrajina a pod. (Kurima, Zborov, Raslavice, Sveržov, Dubinné, Hankovce, Hažlín, Rokytov, Osikov, Hertník, Rešov, Kobyly, Kľušov, Fričkovce, Tarnov, Zlaté a iné). Základná orientácia DMS spočívala predovšetkým v práci s MO MS, s deťmi a mládežou, samosprávami, v spolupráci so školami a všetkými kultúrnymi organizáciami v meste Bardejov, sme sa snažili udržať a pokračovať v započatej práci.

V Dome MS sa pravidelne stretáva Matičný klub heligonkárov. DMS aj v tomto roku organizovalo a participovalo na množstve podujatí: plesy, divadlá, súťaže, výstavy, festivaly, jarmoky, slávnostné akademie a iné. Zabezpečujeme požičiavanie krojov a čepčenie nevesty na súkromných akciách a svadbách. Udržiavame kontakty a vzťahy s kultúrnymi inštitúciami, s ktorými dlhodobo spolupracujeme a participujeme na kultúrnych podujatiach. Mesto Bardejov, Oddelenie kultúry, Hornošarišské osvetové stredisko v Bardejove, Šarišské múzeum v Bardejove a skanzen v Bardejovských Kúpeľoch, generálne riaditeľstvo v Bardejovských Kúpeľoch a samozrejme samosprávy obcí, kde máme miestne odbory Matice slovenskej. So Zväzom protifašistických bojovníkov v Bardejove sme usporiadali veľmi pekné podujatie zložené z dvoch častí: kladenie vencov pri pamätníku v Bardejove a následne v ten istý deň kladenie vencov pri Pamätníku SNP v obci Kríže, kde sa koná kultúrny program pod záštitou DMS Bardejov. S organizáciou Jednota dôchodcov sme usporiadali podujatie Deň chleba venovanú úcte a práci našim predkom.

Usporiadali sme cyklus prednášok na Strednej priemyselnej škole a Gymnáziu L. Stöckela k Odkazu Štúrovcov spojenej s výstavou a taktiež sa uskutočnila prednáška o Štúrovcoch v štúdiu HOS v Bardejove. V rámci výstavy J .C. Hronského sa uskutočnili interaktívne vyučovacie hodiny, o ktoré bol veľký záujem zo strany pedagógov. V jeseni sa konala beseda pre verejnosť pod názvom Kam kráčaš Európa s predsedom MS Mariánom Gešperom a kulturológom Lukášom Perným.

V roku 2023 Dom Matice slovenskej v Bardejove organizoval tieto podujatia:

- 2.2.2023 Bardejov – Šaliansky Maľko, okresné kolo súťaže v prednese povestí,
- 25.3.2023 Bardejov – Vansovej Lomnička, okresné kolo v prednese žien od 18 rokov,
- 30.3.2023 Bardejov – Za krásu slova, rétorická súťaž pre Stredné školy,
- 8.2.2023 Bardejov – Výstava Odkaz štúrovskej generácie (3 školy),
- 1.5.2023 Mokroluh – Stavanie mája,
- 12.9.2023 Bardejov – Výstava Jozefa Cígera Hronského,
- 27.9., 11.10., 20.10., 23.10.2023 Bardejov – Interaktívne hodiny v študovni pre ZŠ a SŠ,
- 2.3.2023 Bardejov – prednáška predsedu MS o štúrovcoch,
- 8.7.2023 Sveržov – Cyrilo-metodské slávnosti,
- 5.7.2023 Bardejov – Cyrilo-metodský deň na Šibenej hure ,
- 17.2.2023 Bardejov – Vivodzene Kačura,
- 5.8.2023 Martin – 160 rokov MS a 30. výročie SR, organizácia delegácie z regiónu,
- 24. až 26.8.2023 Bardejov – Bardejovský jarmok,

- 30.8.2023 Bardejov – Kladenie vencov a Vatra SNP,
- 9.9.2023 Bardejovské Kúpele – Bardejovská heligónka,
- 20.10.2023 Bardejov – Deň chleba,
- 26.10.2023 Bardejov – Ocenenia jubilentov,
- 5.7.2023, 6.10.2023 Bardejov – odhalenie pamätných tabúl,
- 17.9.2023 Lascov – Oslavy 20.výročia založenia MO MS Lascov,
- 3.3.2023 Bardejov – Stretnutie pri Cyrilo-metodskom kríži, brigáda,
- 31.5.2023 Exkurzia Matice slovenskej po stopách vojenských cintorínov v okrese Bardejov,
- 10.11.2023 Bardejov – beseda Kam kráčaš Európa?,
- 15.12.2023 Bardejov – Vianočný jarmok remesiel,
- 10.2.2023 Mokroluh – Matičný bál.

Na sociálnej sieti je stránka Matica slovenská v Bardejove, kde uverejňujeme informácie a fotografie o podujatiach, aby sme sa čím viac dostali do povedomia širokej verejnosti. Maticu slovenskú sa snažíme zviditeľniť aj periodikami vydávanými MS alebo získavanie predplatiteľov odborného časopisu Národné spektrum, o ktorom informujeme kultúrne inštitúcie na úrovni mesta Bardejov, školy, samosprávy, matičiarov i bežných ľudí. Ponúkame knihy z vydavateľstva MS a pracovné zošity i maľovanky.

Dom Matice slovenskej Bratislava / Mgr. Peter Schvantner

Dom Matice slovenskej v Bratislave má medzi inými OS špecifické postavenie. Vyplýva to z jeho lokalizácie v hlavnom meste Slovenska. Preto je jeho pôsobnosť dôležitá a potrebná. V Bratislave je množstvo kultúrnych, spoločenských a iných organizácií a Matica slovenská má medzi nimi, aj v 21. storočí, opodstatnené postavenie. DMS vznikol 19.4.1997. Pôsobí ako jediné OS v Bratislavskom kraji, pričom kraj je tvorený z okresov Bratislava (I-V), Senec, Malacky a Pezinok. Pod DMS Bratislava spadá celkovo 33 MO z toho aktívnych 24 a 1 OMM (Bratislava – Staré Mesto). Zároveň sú v rámci Bratislavského kraja aktívne aj vedecké odbory MS, a to Historický odbor MS, Politologický odbor MS a Národohospodársky odbor.

Medzi najaktívnejšie MO MS patria vďaka svojej činnosti a matičnej práci MO MS Bratislava I – Staré Mesto, MO MS Bratislava II – Ružinov, MO MS Bratislava III – Rača, MO MS – Bratislava IV – Devínska Nová Ves, MO MS Bratislava II – Podunajské Biskupice a MO MS Bratislava V – Petržalka. Z tých „mimobratislavských“ sú to MO MS Pezinok, MO MS Budmerice, MO MS Slovenský Grob a MO MS Čataj. DMS rovnako registruje 4 aktívne umelecké telesá – FS Obstreleze pri MO MS v Pezinku, SFS Bystričan pri MO MS Bratislava IV – Záhorská Bystrica, FS Karpaty pri MO MS Bratislava II – Ružinov a FS Kytica pri MO MS IV. – Devínska Nová Ves. Taktiež funguje aj jedna škola ľudového umenia pri MO MS Budmerice, ktorá prevádzkuje aj tzv. „izbu starých mám“. Ako znovu dočasne poverený riaditeľ (od 1.8.2021) som sa v rozhodol, že charakteristickým predmetom činnosti DMS v Bratislave bude zameriavanie sa na lokálnu, ale aj národnú históriu. V roku 2023 na DMS Bratislava pribudol pracovník na dohodu Ján Kšiňan.

V roku 2023 Dom Matice slovenskej v Bratislave organizoval tieto podujatia:

- 13.3.2023 Bratislava – 120. výročie narodenia Daniela Okáliho,
- 24.4.2023 Bratislava – Výstup na hrad Devín, po stopách štúrovcov,
- 10.5.2023 Bratislava – 100. výročie narodenia Richarda Marsinu,

- 6.9.2023 Bratislava – Protest pred divadlom P. O. Hviezdoslava,
- 5.11.2023 Modra – Odhalenie busty Danielovi Minichovi,
- počas roka 2023 Bratislava – Diskusie k 160. výročiu MS a 30. výročiu SR,
- 21.12.2023 Bratislava – 80. výročie prijatia Vianočnej dohody.

V Knižnici slovenskej štátnosti sa konalo viacero prednášok vďaka iniciatíve vedeckého pracovníka SLÚ MS Lukáša Perného. Taktiež z jeho iniciatívy a v spolupráci s Výtvarným odborom MS a jeho predsedom Ladislavom Skrakom bola vytvorená galéria, kde sa konali už dve vernisáže. Súčasťou galérie sú obrazy aj od V. Hložníka a pod. Ide o zaujímavé miesto, ktoré významne pozdvihlo priestory MS v Bratislave.

Počas roka boli aktívne viaceré MO MS. V Bratislave najmä MO MS Petržalka, ktorý je hlavným iniciátorom „Petržalského náučného chodníka“. Ten sa podarilo úspešne dotiahnuť do konca. Ďalej MO MS Pezinok reprezentuje MS na rôznych folklórnych podujatiach. Taktiež sa zúčastnil matičných slávností v Martine, kde vystúpil v rámci prehliadky matičných súborov. Rovnako p. predsedníčka Helena Slamková sa účastní aj súťaží v ľudovom rozprávaní. Tiež MO MS Slovenský Grob aktívne propaguje MS vo svojej obci na rôznych podujatiach. Vynikajúco MS a svoju činnosť prezentuje aj MO MS Budmerice, najmä vďaka svojej izbe ľudových tradícií a ďalšej činnosti. Veľmi aktívnym je aj MO MS Bratislava – Podunajské Biskupice, ako aj MO MS Bratislava – Ružinov, či MO MS Bratislava – Staré Mesto.

V tomto roku v rámci činnosti DMS neprebehla nijaká spolupráca s orgánmi štátnej správy a samosprávy. Spolupracovali sme najmä s inými organizáciami, akými sú SZPB, Spolok slovenských spisovateľov, Inštitútom ASA a pod. Neustále pokračuje snaha o rozvoj matičnej členskej základne, ako aj tej mládežníckej. Spolu s Lukášom Perným sme absolvovali viacero prednášok na školách a začali sme aktívnu spoluprácu najmä s Gymnázium L. Novomeského. V roku 2023 zasadala KR MS celkovo dvakrát v priestoroch DMS Bratislava. Rovnako priebežne pokračovala propagácia matičných tlačovín a kníh, najmä vďaka stojanu na noviny priamo pred budovou MS, ako aj plagátmi na dverách budovy MS. Taktiež je z ulice viditeľný roll-up MS a zabezpečili sa aj nové vľajky na budovu MS.

Dom Matice slovenskej Dunajská Streda / RNDr. Monika Benkovská

Od roku 2023 je riaditeľkou DMS v Dunajskej Strede Monika Benkovská.

Uskutočnené podujatia DMS v D. Strede v roku 2023:

- 1.1.2023 Víťanie Nového roka 2023 – pravidelné spoločenské posedenie matičiarov,
- 3.2.2023 Šaliensky Mat'ko – účasť v porote a odmeny pre víťazov školského kola,
- 4.2.2023 1. charitatívny komunitný ples – účasť matičiarov na plese, ktorý organizovala n.o. Komunita DS, ktorá nadviazala na 25-ročnú tradíciu slovenských matičných plesov,
- 15.3.2023 Marec – mesiac knihy, Môj najobľúbenejší hrdina – beseda a výstava detských kníh na ZŠ Smetanov háj,
- 10.3.2023 Oslavy MDŽ – batôžkové posedenie pre matičiarky spojené s kultúrnym programom a pohostením,
- 1.4.2023 Víťanie jari – veľkonočné tvorivé dielne – pripomenutie si slovenských zvykov a tradícií, a to maľovanie vajíčok rôznymi technikami, vymaľovávanie

sadrových odliatkov vajíčok, zajačikov, sliepočiek a kvetiniiek, ako i vytvorenie veľkonočných venčekov z rôznych ozdôb,

- 30.4.2023 Stavanie mája – ďalšia slovenská ľudová tradícia spojená s kultúrnym programom, pohostením a zábavou,
- 5.5.2023 Deň víťazstva nad fašizmom – pripomenutie 78. výročia ukončenia II. svetovej vojny v Európe a Deň víťazstva nad fašizmom aktom polozenia vencov k Pamätníku padlých hrdinov,
- 12.5.2023 Oslavy Dňa matiek – slávnostné posedenie pre mamičky spojené s kultúrnym programom a pohostením,
- 26.5.2023 Galanta – Kantiléna Karola Duchoňa, účasť matičíarov na 23. ročníku Kantilény Karola Duchoňa – spomienkového festivalového večera na legendu slovenskej populárnej hudby,
- 30.5.2023 Skladanie mája – ďalšia slovenská ľudová tradícia spojená s kultúrnym programom, pohostením a zábavou,
- 10.6.2023 Oslavy MDD – športový deň, oslava MDD športovým podujatím a súťažami v športovom areáli na Trhovisku pre malých matičíarov a ich rodiny,
- 16.6.2023 Spomíname na významných slovenských dejateľov, VIII. ročník vedomostnej literárno-výtvarnej súťaže pre žiakov 8. ročníkov ZŠ okresu D. Streda, venovaný 160. výročiu založenia MS,
- 14.7.2023 Vatra zvrchovanosti – pripomenutie si významného dňa slovenských dejín – prijatia Deklarácie o zvrchovanosti SR pri Vatre zvrchovanosti,
- 25.8.2023 Výročie SNP – pripomenutie si 78. výročie SNP aktom polozenia vencov k Pamätníku padlých hrdinov,
- 22.9.2023 Stretávka na dunajskostredskom jarmoku – utuženie priateľských vzťahov medzi matičíarmi,
- 21.10.2023 Martin – Slávnostný snem MS,
- 21.10.2023 Oslavy Dňa seniorov – slávnostné posedenie pre seniorov spojené s kultúrnym programom a pohostením,
- 28.10.2023 Výlet na Vínnej ceste v Skalici, celodenný výlet v rámci Dňa otvorených viníc na Vínnej ceste v Skalici, akcia spojená s ochutnávkou a kúpou vín, tradičného trdelníka a iných gastronomických špecialít,
- 8.11.2023 Stretnutie s pedagógmi – posedenie pre pedagógov, ktorí pripravovali žiakov na vystúpenia ako poďakovanie za ich záslužnú prácu s deťmi,
- 23.11.2023 Zasadnutie Krajskej rady MS Trnavského kraja,
- 29.11.2023 Návšteva divadla – účasť na divadelnom predstavení muzikálu Jozef a jeho zázračný plášť v Divadle Andreja Bagara v Nitre,
- 30.11.2023 Vianočné tvorivé dielne – pripomenutie si slovenských zvykov a tradícií spoločne s vyzdobením vianočného stromčeka, vytvorením vianočných ikebán a ozdôb,
- 8.12.2023 Stretnutie detí s Mikulášom – každoročné stretnutie detí s Mikulášom, čertom a anjelom s básničkami a pesničkami pre Mikuláša,
- 15.12.2023 Posedenie pri vianočnej kapustnici – koncoročné posedenie matičíarov pri matičnej vianočnej kapustnici a domácich koláčov spojené s kultúrnym programom a zábavou.

Dom Matice slovenskej Galanta / Mgr. Peter Schvantner

Dom Matice slovenskej v Galante bol založený v septembri 1993. Pod jeho pôsobnosť spadajú okresy Skalica, Senica, Piešťany, Trnava, Hlohovec, Galanta a Dunajská Streda. Vzhľadom k tomu, že južná časť Trnavského kraja leží na jazykovo zmiešanom území vznikol aj DMS Dunajská Streda a keďže kraj má z juhu na sever až 150 km, na podporu severných častí vzniklo v roku 2010 aj Oblastné pracovisko Holíč (pôsobnosť ukončená k 29.2.2020). DMS je sídlom Krajskej rady MS a Okresnej rady Galanta. Špecifikom DMS je aj starostlivosť o nehnuteľnosť, ako aj o MO MS. Od svojho nástupu ako dočasne povereného riaditeľa DMS v Galante (1.3.2021) som sa snažil o rozvoj spolupráce so všetkými MO MS a priblížiť tak DMS viac pre MO MS. Medzi najaktívnejšie MO MS patria MO MS Galanta, MO MS Horné Saliby, MO MS Abrahám, MO MS Sereď, MO MS Sládkovičovo, MO MS Cífer, MO MS Sládkovičovo MO MS Matúškovo. Na Záhorí sú to MO MS Senica, MO MS Dojč, MO MS Prietržka a MO MS Petrova Ves. Pri DMS pôsobí aj detský folklórny súbor. V rámci spolupráce s MO MS som sa osobne zúčastnil na viacerých podujatiach MO MS alebo aj na výročných členských schôdzach. Taktiež som bol prítomný na zasadnutiach KR MS Trnavského kraja, ktorá sa konala 21.4. v Skalici, 14.6. v Šúrovciach a 23.11. v Dunajskej stredě. OR Galanta v roku 2023 nezasadala.

Podujatia DMS Dunajská Streda alebo podujatia, na ktorých DMS participoval:

- 26.1.2023 Galanta – Diskusia s Romanom Michelkom – Kam kráčaš Slovensko,
- 30.1.2023 Galanta – Šaliarsky Maľko – okresné kolo,
- 23.3.2023 Galanta – Diskusia s Eduardom Chmelárom – Kam kráčaš Slovensko,
- 23.4.2023 Skalica – 200. výročie narodenia Jozefa Podhradského,
- 27.4.2023 Sereď – Folklórna Sereď,
- 16.5.2023 Galanta – Tanečné pásmo pri príležitosti Dňa matiek,
- 26.5.2023 Galanta – Kantiléna 2023,
- 27.5.2023 Brodské – 200. výročie narodenia Martina Čulena,
- 17.6.2023 Sobotište – 150. výročie úmrtia Samuela Jurkoviča,
- 23.6.2023 Galanta – Diskusia s Petrom Weissom – Kam kráčaš Slovensko,
- 14.7.2023 Galanta – TAPI pre Galantu,
- 4.8.2023 Galanta – Vatra zvrchovanosti a prehliadka folklórnych súborov,
- 1.9.2023 Abrahám – Vatra Ústavy,
- 16.9.2023 Horné Saliby – Vatra pod Hviezdami,
- 19.11.2023 Dojč – 10. výročie založenia MO MS Dojč,
- 15.12.2023 Prietrž – 130. výročie narodenia Dušana Hatalu.

V rámci spolupráce je na vysokej úrovni nastavená spolupráca s mestom Galanta, hlavne s primátorom mesta Petrom Kolekom. Mesto Galanta dlhodobo finančne podporuje podujatia, ktoré organizuje DMS, ale aj MO MS. Na vysokej a bezproblémovej úrovni je aj spolupráca s MsKS, ako aj ostatnými kultúrnymi inštitúciami v meste. Rok 2023 bol charakteristický energetickou krízou, keď sme museli zdvihnúť nájom našim nájomcom. Taktiež pre mňa osobne je riadenie DMS trochu náročné z hľadiska vyťaženia inou agendou. V tejto veci mi však veľmi pomohla p. Horňáková, ktorá je priamo platená z peňazí DMS. Ju vystriedala od 1.2.2023 p. Katarína Fekulová.

Dom Matice slovenskej Komárno / Jozef Černek

Dom Matice slovenskej v Komárne si vybudoval stabilnú pozíciu v oblasti tvorby regionálnej kultúry v okrese Komárno. Je sídlom mnohých krúžkov a organizácií, ktoré sa významnou mierou podieľajú na kultúre v regióne a je strategickým a najvýznamnejším nositeľom slovenskej kultúry v Komárne. Najvýznamnejšou jeho činnosťou z pohľadu celospoločenského vnímania MS je mimoriadne úspešná divadelná činnosť, najmä prostredníctvom FMS Slovenskí rebeli a divadelného spolku Dramat'ák i prvého slovenského profesionálneho divadla v okrese Komárno – divadla Komora. Všetky tri telesá sú kolektívnymi členmi MS. Dom je spoluorganizátorom rôznych kultúrnych akcií a hlavným organizátorom akcií zameraných na osvetovú činnosť. V roku 2023 bola ideovo-matičná činnosť Domu zameraná na 160. výročie založenie Matice slovenskej.

Najmä prostredníctvom folklórnych a divadelných počínov sa podarilo matičiarom z Komárna priblížiť činnosť Matice slovenskej širokej verejnosti s pozitívnym ohlasom. O podujatia v réžii samotnej MS je obrovský záujem. Dokonca kapacita divadelnej sály na nosných podujatiach nestačí. Od roku 2021 spolupracujeme s Bratislavským divadlom – Radošinským naivným divadlom, v ktorom sme už uviedli všetky naše predstavenia. Našou dominantou v Komárne je teda folklór a divadlo. Prostredníctvom Slovenských rebelov širíme folklór už aj za hranicami okresu a kraja, účasťou na svetových festivaloch aj za hranicami Slovenska. Vytvorili sme predstavenie Na rováš!, Taľafatky, Helenka, Tajná láska – Titkos szerelem, Bosorka či Milenka. Všetky predstavenia sa stretli s obrovským úspechom. Predstaveniami a výjazdami sme podporili aj MO MS v našom okrese, ale i mimo neho. Matičiari a JDS z celého Slovenska, v roku 2023 to bolo 45 autobusov, pricestovali do Komárna, kde sme ich v celodňovom programe previedli mestom, spravili výklad našich aktivít a v závere pozvali na niektoré z našich predstavení. V roku 2023 sme obnovili činnosť Rebeličkov – súbor detí z materských a základných škôl.

Výber z hlavných aktivít DMS Komárno:

- apríl 2023 Komárno – Slovenskí rebeli – MIELNKA,
- 5.7.2023 Komárno – Oslavy príchodu sv. Cyrila a Metoda,
- 28.7. až 30.7.2023 Horná Zátaná – Ujcov minifestival,
- október 2023 Vydanie knihy LEGENDY KOMÁRNA,
- 17.12.2023 Komárno – Vianočná kapustnica,
- Celoročne hráme divadelné predstavenia + LEGENDY KOMÁRNA (historická cesta).

Dlhodobé výstavy podľa aktuálnej ponuky a schválených grantov sú u nás samozrejmosťou. Väčšinou sme my hlavní organizátori, v niektorých prípadoch sme spoluorganizátori v spolupráci s Národným alebo Regionálnym osvetovým centrom, poprípade so Štátnym archívom. Organizujeme besedy o dejinných osobnostiach v rámci Šulekových dní (v spolupráci s Gymnáziom L. J. Šuleka), pripomienka generála M. R. Štefánika (naše každoročné podujatie, socha je pred budovou) sa koná na výročie narodenia aj smrti. Programové pásma, kladenie vencov a besedy pri pripomienkach (dejinných udalostiach) SNP (každoročne v spolupráci s mestom Komárno, Zväzom protifašistických bojovníkov, Klubom dôchodcov, Okresným úradom Komárno), Oslobodenie mesta Komárno (v spolupráci s Okresným úradom Komárno), Výročie vpádu vojsk Varšavskej zmluvy (naša akcia – festival), Advent – programové pásmo venované tradíciám slovenského národa (akcia našich krúžkov). Organizujeme aj súťaže na regionálnej úrovni a to Šalianskeho Matka, Slávika Slovenska, Súťaž v speve ľudovej piesne a Súťaž v speve populárnej piesne. Okrajovými

činnosťami DMS sú napríklad seniorské cvičenia (v priebehu celého roka) a dychová hudba – Veselá kapela (matičná aktivita, akcie v priebehu celého roka konajú samostatne).

V roku 2023 sme sa „vďaka“ enormnému zvyšovaniu cien energií ocitli v druhej platobnej neschopnosti. V spolupráci s predsedom MS a správcom MS sme dokonca vo veci navštívili aj parlament SR. Podarilo sa vyrokovať podporu DMS Komárno vo výške 25 % z celkovej dlžnej sumy. Podpora manažovaná správcom MS sa v roku 2023 cez matičné ústredie dostala k nášmu dodávateľovi plynu, čo malo minimálne oddialiť existenčný problém do času, kým vláda nevyrieši danú otázku plošne. Napriek ekonomickým problémom, ktoré zapríčinila energetická kríza DMS rok 2023 nakoniec aj vďaka zbierke divákov a podporovateľov ustál, vo veľkej sále sa uskutočnilo 54 predstavení, z toho 7 v maďarskom jazyku a veľká časť vo vlastnej produkcii DMS Komárno, najväčší počet predstavení spravili Slovenskí rebeli v rámci projektu Legendy Komárna. Aj preto do Komárna prišlo viac ako 45 zájazdov z celého Slovenska. Od novembra tu máme už len pani upratovačku na „dohodu“, čo je neprijateľný stav.

Zoznam podujatí DMS a MO MS v Komárne v roku 2023:

- 11.3.2023 RND v Bratislave – ČAJ O PIATEJ (KOMORA),
- 22.4.2023 DMS Komárno – MILENKA, premiéra,
- 23.4.2023 DMS Komárno – MILENKA,
- 28.4.2023 DMS Komárno – MILENKA,
- 29.4.2023 DMS Komárno – RND Madona s dieťaťom,
- 30.4.2023 DMS Komárno – TAJNÁ /Titkos szerelm,
- 14.5.2023 DMS Komárno – BOSORKA,
- 21.5.2023 RND v Bratislave – MILENKA,
- 28.5.2023 MsKS Komárno – MILENKA,
- 17.6.2023 DMS Komárno – BOSORKA,
- 18.6.2023 DMS Komárno – ČAJ O PIATEJ,
- 2.7.2023 DMS Komárno – BOSORKA,
- 9.7.2023 DMS Komárno – MILENKA
- 28.7.2023 Horná Zlatná – ČAJ O PIATEJ, Ujcov mini fest Horná Zlatná,
- 29.7.2023 Horná Zlatná – MILENKA, Ujcov mini fest Horná Zlatná,
- 4.8.2023 Martin – Čaj o piatej, predstavenie v rámci Osláv 160. výročia založenie Matice slovenskej a 30. výročia vzniku Slovenskej republiky, Dom kultúry Strojár,
- 19.8.2023 Hrušov – Hontianska paráda,
- 24.9.2023 DMS Komárno – Čaj o piatej,
- 13.10.2023 Komárno – Krst knihy LEGENDY KOMÁRNA,
- 14.10.2023 Komárno – Čaj o piatej,
- 18.11.2023 Komárno – MILENKA,
- 2.12.2023 Komárno – BOSORKA,
- 17.12.2023 Komárno – MILENKA a Vianočná kapustnica.

Dom Matice slovenskej Košice / Mgr. Martina Matečková

Prvý DMS Košice bol založený 2. júla 1990, následne bol pretransformovaný do oblastného strediska. Znovu obnovený DMS Košice začal oficiálne svoju činnosť 11.9.1998. Do územnej pôsobnosti DMS Košice patria okresy: Košice I., Košice II., Košice III., Košice IV., Košice-okolie a okres Trebišov. DMS Košice sa plnohodnotne sústreďuje na svoje miestne odbory. S

plným nasadením plní funkciu odborného, kultúrno-spoločenského a metodického zariadenia, čím poskytuje svojim miestnym odborom podporu v rôznych oblastiach. Je silným oporným pilierom pre svoje miestne odbory. DMS Košice sa aktívne podieľa na organizácii takmer všetkých podujatí miestnych odborov. V odbornej spolupráci poskytuje cenné rady a konzultácie v oblasti kultúry, vzdelávania a histórie, čím posilňuje odborné znalosti miestnych odborov. Podporuje kultúrno-spoločenskú činnosť svojich miestnych odborov. Zhotovuje pozvánky k podujatiam, zabezpečuje propagačné materiály. V prípade možnosti podporuje miestne odbory po finančnej stránke. Pomáha miestnym odborom s hľadaním a aktivizáciou nových členov, čím sa snaží posilniť matičnú rodinu. Prostredníctvom facebookovej stránky informuje verejnosť o činnosti miestnych odborov a o dianí v Matici slovenskej. DMS Košice si veľmi cení prácu členov svojich miestnych odborov. Takto spoločne s nimi dokáže budovať silné a súdržné spoločenstvo a presadzovať spoločné ciele.

Predmet činnosti DMS Košice v roku 2023:

- prezentovať významné osobnosti z východného Slovenska,
- venovať sa zabudnutým osobnostiam,
- práca s mládežou,
- zakladať nové miestne odbory a rozširovať členskú základňu,
- zachovať tradičné podujatia,
- organizovať prednášky, besedy, diskusie,
- propagovať vydavateľskú činnosť Matice slovenskej.

DMS Košice pôsobí v prenajatých priestoroch, čo značne obmedzuje možnosti organizovania podujatí. Kapacita a vybavenie týchto priestorov nie sú ideálne pre väčšie akcie a preto sme nútení hľadať alternatívne riešenia. Hľadáme priestory dostupné bezplatne alebo za symbolickú cenu. Tu využívame možnosti spolupráce s inými inštitúciami. Môžeme byť spokojní, že prenájom priestorov pre DMS Košice sa pohybuje v cenovo dostupných čiastkach. V minulom roku sa na preplatkoch podarilo ušetriť 1586,80,-€. Mesačná zálohová úhrada sa od 1.1.2024 znižuje o 251,36,-€. DMS Košice sa snaží budovať a rozvíjať sieť svojich spolupracovníkov. Spolupráca s rôznymi inštitúciami nám umožňuje osloviť širšie publikum a je pre nás dôležitá z hľadiska posolania šíriť národné povedomie a posilňovať hodnoty.

Medzi našich spolupracovníkov patria:

- Mestá a obce: DMS Košice úzko spolupracuje s primátormi a starostami obcí a miest v regióne, s mestskými časťami v Košiciach. Spoločne organizujeme rôzne podujatia a aktivity pre širokú verejnosť,
- Centrá voľného času a kluby dôchodcov: Tak ako mladým aj starším občanom je potrebné sprostredkovať kultúrne podujatia a vzdelanostné aktivity,
- Knižnice: DMS Košice si cení spoluprácu s knižnicami, s ktorými organizujeme spoločné podujatia ako literárne besedy, prednášky a výstavy. V tomto kontexte je pre nás obzvlášť dôležitá spolupráca so Štátnou vedeckou knižnicou v Košiciach a Zemplínskou knižnicou Trebišove,
- Cirkvi: Spolupracujeme s gréckokatolíckou, evanjelickou a rímskokatolíckou cirkvou pri rôznych podujatiach s duchovným a kultúrnym zameraním. V tomto roku nás so spoluprácou oslovila aj Židovská náboženská obec v Košiciach. Mimoriadne dobrú spoluprácu máme so Spolkom sv. Cyrila a Metoda v Michalovciach,
- Nová spolupráca: Veľmi si vážime nadviazanie spolupráce s Inštitútom sociálnych práv. Organizujeme spoločné podujatia zamerané predovšetkým na prednáškovú

činnosť. Zameriavame sa na rôzne aspekty slovenských dejín od najstarších čias po súčasnosť. Predstavujeme životy a diela významných osobností slovenského diania, ktoré formovali našu históriu a kultúru.

Uvedomujeme si dôležitosť prepojenia mladej generácie s našou najstaršou kultúrnou ustanovizňou Maticou slovenskou. DMS Košice sa snaží zapájať mladých ľudí do svojej činnosti. Zároveň ich chce motivovať k vlastnej činnosti. Sme verní odkazu prvého predsedu Matice slovenskej Štefana Moysesu a jeho výroku: Na mládeži svet stojí. A rovnako sa mladých snažíme motivovať k činnosti v duchu bernolákovsko-štúrovskom. Pretože tak ako bernolákovci odovzdali svoje skúsenosti do rúk štúrovcov, tak ich aj my odovzdávame našej mladej generácii. DMS Košice ponúka mladým možnosť diskusií a spoločných stretnutí, kde rozoberáme aktuálne témy a dianie v Matici slovenskej. V roku 2023 sa podarilo obnoviť činnosť Odboru Mladej Matice v Sečovciach. V Košiciach funguje Odbor Mladej Matice Košice-Staré Mesto. Mladých matičiarov sa snažíme zapojiť do rôznych dobrovoľníckych aktivít, či už organizačná výpomoc, priame zapojenie sa do priebehu podujatí, čestná stráž a podobne. Naši mladí matičiari sa zapájajú aj do celoslovenskej činnosti Matice slovenskej. Rovnako sa ich snažíme motivovať k propagácii Matice slovenskej na svojich školách a k získavaniu nových členov.

Úspechy DMS Košice v roku 2023:

- Podpis dohody: DMS Košice a Spolok sv. Cyrila a Metoda v Michalovciach spája už dlhoročná spolupráca v oblasti šírenia slovenských tradícií a kultúry. Táto vzájomná úcta a zdieľané ciele vyústili do významného kroku, k podpísaniu Dohody o spolupráci v Chráme sv. Petra a Pavla v Košiciach 12.2.2023. Činnosť oboch inštitúcií vychádza z úcty k cyrilometodskému dedičstvu a snahy o jej zachovanie medzi širokou verejnosťou. Rovnako podpora duchovných hodnôt a posilňovanie slovenskej identity sú kľúčové piliere tejto spolupráce. Podpis dohody nás naďalej zaväzuje k zachovávaniu a šíreniu cyrilometodského dedičstva,
- Obnovenie činnosti Odboru Mladej Matice v Sečovciach,
- Založenie nového Miestneho odboru MS v Kokšov-Bakši,
- Nadviazanie spolupráce s Inštitútom sociálnych práv.

DMS Košice patrí k najaktívnejším prispievateľom na webovej stránke Matice slovenskej. Pravidelne publikujeme články o našich aktivitách. Takýmto spôsobom najlepšie dokážeme informovať verejnosť o priebehu našich aktivít. Za rok 2023 uverejnil DMS Košice 62 článkov. Články zasielame aj do matičných Slovenských národných novín. DMS Košice venuje pozornosť zabudnutým osobnostiam katolíckeho duchovenstva a články rovnako publikuje na webovej stránke MS. Rok 2023 sa zapísal do histórie DMS Košice ako rok plný prelomových momentov a rekordných počtov. Podarilo sa nám uskutočniť viac ako 60 podujatí, čím sme prekonalí predchádzajúcu činnosť a posunuli sme sa do novej éry propagácie Matice slovenskej. Uskutočnili sme rôzne besedy a prednášky, koncerty, folklórne podujatia, vzdelávacie aktivity, spomienkové podujatia, oslovili sme publikum, ktoré nemalo vedomosť o Matici slovenskej.

Najvýznamnejšie podujatia v roku 2023:

- Slávnostný koncert pri príležitosti 30. výročia vzniku Slovenskej republiky. Uskutočnil sa 23.2.2023 v Kultúrno-spoločenskom centre Južan. V kultúrnom programe vystúpili: Detský folklórny súbor HANIČKA, komorný súbor Jantar Brass, gitarový súbor Základnej umeleckej školy Jantárova 6, južanský spevácky súbor RUŽA, matičná spevácka skupina Studnička z Čakanoviec,.

- Odhalenie busty Štefanovi Boleslavovi Romanovi v Novom Ruskove,
- Dedovizeň a Tokaj v Európe. Festival Slovákov žijúcich v zahraničí. Podujatie bolo bohatou prehliadkou folklórnych zoskupení z domova i zahraničia. Súčasťou bol jarmok tradičných ľudových umení. Tunajší miestny odbor MS tu mal rovnako svoj prezentačný stánok. Úvod podujatia patril pietnemu aktu kladenia vencov k pamätníku M. R. Štefánika,
- Dvesto rokov štúrovcov. Národný matičný sprievod mestom Košice s obrovskou účasťou,
- Plechocicki dobroty. Stretnutie nadšencov folklóru a dobrého jedla,
- Slávnostný koncert pri príležitosti 160. výročia založenia Matice slovenskej. Opätovná spolupráca s Mestskou časťou Košice-Juh. Vystúpili: Detský folklórny súbor Hanička, deti pod vedením Mariána Demetera, Mužská spevácka skupina Košickí špivaci, Mužská spevácka skupina Bakšanske Parobci,
- Vedecká konferencia – Bernolákovci – začiatok novej cesty pre slovenský národ. Iniciatíva riaditeľky Domu Matice slovenskej v Košiciach. Jedno z mála veľkých podujatí zameraných na bernolákovcov za posledných desať rokov. Podujatie zdôraznilo dôležitosť bernolákovského hnutia pri formovaní slovenskej národnej identity a vyzdvihlo prínos Antona Bernoláka a jeho spolupracovníkov a nasledovníkov pre slovenský národ.

DMS Košice sa zúčastnil všetkých veľkých podujatí Matice slovenskej: Odhalenie busty Vladimírovi Clementisovi, Slovesná jar v Martine, Celonárodné matičné slávnosti, Pamiatke našich predkov. Vypomáha aj na podujatiach mimo okruhu svojho pôsobenia.

Podujatia DMS Košice za okresy Košice I.-IV., Košice-okolie a Trebišov:

- 1.1.2023 Vyšná Kamenica – Novoročná vatra vo Vyšnej Kamenici,
- 3.1.2023 Košice – Spomienka na Pavla Kušníra,
- 7.1.2023 Vyšná Kamenica – Stolnotenisový turnaj o pohár starostu,
- 15.1.2023 Košice – Spomienka na vznik SR,
- 19.1.2023 Oslobodenie mesta Košice (78. výročie) s účasťou predsedu MS,
- 26.1.2023 Trebišov – Okresné kolo Šaliansky Maľko,
- 30.1.2023 Sečovce – Slávenie spomienky na ThDr. Jána Murína v Sečovciach,
- 1.2.2023 Valné zhromaždenie Zemplínska Teplica,
- 10.2.2023 Košice – Olympiáda zo slovenského jazyka a literatúry, krajské kolo,
- 12.2.2023 Košice – Podpis vzájomnej spolupráce DMS Košice a Spolok sv. Cyrila a Metoda v Michalovciach, sv. liturgia pri príležitosti skonu sv. Konštantína Filozofa,
- 17.2.2023 Košice – Krajské kolo Šaliansky Maľko,
- 23.2.2023 Košice – Slávnostný koncert pri príležitosti 30. výročia vzniku Slovenskej republiky, zúčastnil sa predseda MS,
- 24.2.2023 Valné zhromaždenie MO MS Slovenské Nové Mesto,
- 13.3.2023 Bačkov – Prednáška o Imrichovi Frivaldskom,
- 22.3.2023 Košice – 180. výročie kodifikácie spisovnej slovenčiny,
- 16.4.2023 Nový Ruskov – Odhalenie busty Štefana Boleslava Romana,
- 27.4.2023 Košice – Hlaholika – Odkaz pre slovenský národ,
- 28.4.2023 Valné zhromaždenie Košice-Sever,
- 30.4.2023 Slovenské Nové Mesto – Dedovizeň a Tokaj v Európe,
- 3.5.2023 Košice – Detské rozprávkové Košice,
- 4.5.2023 Košice – Spomienka na M. R. Štefánika,

- 6.5.2023 Košice – Divadelné Košice Jozefa Adamoviča,
- 10.5.2023 Košice – Kolorit slovenského ornamentu,
- 20.5.2023 Opiná – Geologické bohatstvo Slanských vrchov,
- 21.5.2023 Košice – Dvesto rokov štúrovcov,
- 30.5.2023 Košice – ZŠ Staničná, prednáška predseda MS,
- 9.6.2023 Košice – Rómska pieseň,
- 20.6.2023 Košice – Spoznaj svoju vlasť, výlet do mesta Humenné,
- 21.6.2023 Moldava n. Bodvou – Valné zhromaždenie,
- 23.6.2023 Košice – Matica slovenská Lipovľany,
- 24.6.2023 Čakanovce – Juniáles, krst CD ŽSS Studnička,
- 28.6.2023 Košice – Oblastná rada,
- 1.7.2023 Poproč – Výročná schôdza,
- 5.7.2023 Sečovce – Odpustové slávnosti, 1160. výročie príchodu sv. Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu,
- 9.7.2023 Košice – 1160. výročie príchodu sv. Cyrila a Metoda, spomienka na Štefana Moysesu,
- 29.7.2023 Košice – Spomienka na Sama Vozára a ostatných národovcov,
- 30.7.2023 Plechotice – Plechocicki dobroty,
- 16.8.2023 Košice – Spomienka na Andreja Hlinku,
- 19.8.2023 Sečovce – Dni mesta Sečovce,
- 3.9.2023 Nižný Žipov – Žipovská Novta,
- 7.9.2023 Košice – Maličká slzička, Kto o tom našim deťom vypovie,
- 19.9.2023 Výlet do Ružomberka,
- 19. – 20.9.2023 – Poznávací zájazd do Bratislavy,
- 5.10.2023 Košice – Pôvod Slovanov, prednáška,
- 12.10.2023 Košice – Slávnostný koncert 160 rokov Matice slovenskej,
- 22.10.2023 Bačkov – Úcta k starším,
- 23.10.2023 Košice – Právno-historický pohľad na Maticu slovenskú, prednáška predsedu MS Marián Gešper,
- 9.11.2023 Košice – Vedecká konferencia Bernolákovci – nová cesta pre slovenský národ,
- 9.11.2023 Košice – Kam kráčaš Európa, rozhovor, predseda MS Gešper, pracovník Literárneho ústavu MS Perný a riaditeľka Domu MS Košice Matečková,
- 12.11.2023 Poznávací výlet do Trebišova,
- 25.11.2023 Sečovce – Spomienka na básnika Jána Besterciho,
- 27.11.2023 Moldava nad Bodvou – Znej ľudová pieseň,
- 28.11.2023 Košice – Hlaholika a jej poslanstvo, prednáška,
- 29.11.2023 Košice – Stretnutie s predstaviteľmi gréckokatolíckej cirkvi,
- 2.12.2023 Poproč – Ondrejovanie, pečenie ondrejovského cukru,
- 4.12.2023 Košice – Oblastná rada,
- 5.12.2023 Košice – Prednáška o vyst'ahovalectve do Ameriky,
- 5.12.2023 Košice – Predmikulášske posedenie,
- 12.12.2023 Košice – Prednáška Odkaz štúrovskej generácie, M. Matečková,
- 12.12.2023 Košice – Predvianočné posedenie,
- 14.12.2023 Košice – Posedenie s mladými matičiarimi,
- 18.12.2023 Košice – Matičné vianočné posedenie,
- 28.12.2023 Sečovce – Matičný koniec roka v Sečovciach,
- 30.12.2023 Košice – Zabudnutí bernolákovci, prednáška M. Matečková.

Dom Matice slovenskej Levice / Mgr. Miroslav Považan

Dom Matice slovenskej v Leviciach vznikol 11. decembra 1998. Dovtedy pracovalo v Leviciach Oblastné pracovisko Matice slovenskej, ktoré vzniklo v roku 1990. Pod jeho pôsobnosť spadá územie okresu Levice, ktorý je národnostne zmiešaný a rozlohou najväčší okres na Slovensku. V okrese Levice bolo založených 38 miestnych odborov Matice slovenskej, no v súčasnosti viac alebo menej aktívne pracuje len 25 MO MS a 13 MO MS sme museli pre nečinnosť preradiť do nefunkčných MO MS. Od roku 2012 je riaditeľom Domu MS Miroslav Považan.

Medzi dlhodobo najaktívnejšie miestne odbory patria MO MS Rybník, kde je predsedníčkou Daniela Trňanová, ktorá je zároveň predsedníčkou Okresnej rady MS v Leviciach, MO MS Horša s predsedníčkou Martou Chanovou, MO MS Levice s predsedom Milošom Zovčákom, MO MS Tlmače s predsedom Júliusom Žuborom, MO MS v Kozárovciach s predsedom Igorom Benčaťom, MO MS Želiezovce s predsedníčkou Magdalénou Holkovou, MO MS Šarovce s predsedníčkou Juditou Antalíkovou, MO MS v Jure nad Hronom s predsedníčkou Helenou Valentovou, MO MS Veľké Kozmálovce s predsedom Miroslavom Vargicom.

Zameranie Domu Matice slovenskej v Leviciach v roku 2023 bolo široké, no prioritu mala práca s mládežou a to hlavne cez materské, základné a stredné školy, no i dospelými. V našom regióne má silnú tradíciu folklór, preto sme sa aj my zamerali na zachovávanie ľudových tradícií – dedičstva našich predkov už na základných školách. Každoročne v jarých mesiacoch organizujeme prehliadku detských folklórnych súborov ČRIEPKY, ktorá sa koná striedavo v Leviciach a v Tlmačoch. Organizujeme aj školenia pre vedúcich DFS, kde nám veľmi pomáhajú vedúci FS VATRA z Tlmáč Ján Urban s manželkou. Každoročne organizujeme aj plánované zájazdy po krásach Slovenska, do divadiel a iné. V tomto roku to boli zájazdy do Nitry a Martina.

Z literárnych súťaží a súťaží v prednese poézie a prózy sme tento rok organizovali súťaž v prednese poézie a prózy pre seniorov a literárnu súťaž Cena Andreja Chudobu v Pukanci. Tradične sme organizovali už 22. ročník Národného výstupu na Sitno. Tento rok nám vyšlo aj počasie a tak výstup bol masívny so zástupcami z celého Slovenska Na vrchu Sitno i po zostupe pri Počúvadlianskom jazere bol bohatý kultúrny program rôznych speváckych súborov a jednotlivcov, no pravidelne nám vystupujú spevácky zbor Prameň zo Žarnovice a mužská spevácka skupina Veselí chlapi z Veľkých Kozmáloviec.

V okrese Levice už tradične zvykneme spolupracovať s mestom Levice a Mestským kultúrnym strediskom, ktorí nám poskytujú priestory na podujatia a niektoré aj dotujú. S Regionálnym osvetovým strediskom organizujeme literárne súťaže ap. Ďalej spolupracujeme s Okresným archívom, Tekovskou knižnicou, Tekovskou hvezdárňou, Tekovským múzeom, materskými, základnými a strednými školami, kde tieto školy s nami pekne spolupracovali pri rôznych súťažiach, vystúpeniach, zájazdoch, školeniach, no i s niektorými obcami v okrese Levice. Niektoré organizácie a obecné úrady však nemajú záujem spolupracovať s Maticou slovenskou, našťastie sú aj také, ktoré sú ochotné pomáhať svojmu Miestnemu odboru MS a aj celému matičnému hnutiu. Pre stredné školy každoročne organizujeme súťaže Putujeme za ľudovou piesňou, Poznaj svoju vlasť. Pre mládež i dospelých organizujeme šachové turnaje ap. V Kozárovciach každoročne spolupracujeme pri organizovaní prehliadky v speve ľudovej piesne Memoriál Márie Švolíkovovej. Pravidelne organizujeme okresné oslavy svätého Cyrila a Metoda pri dvojkríži v Tlmačoch pri pozostatkoch hradiska z obdobia Veľkej Moravy a tiež

pravidelne organizujeme okresnú Vatru zvrchovanosti. Spolupracovali sme so Spolkom vincúrov Krížny vrch pri organizovaní prednášky z oblasti záhradkárstva, čo by mohlo pomôcť Slovensku v zabezpečovaní sebestačnosti v ovocí a zelenine, nakoľko sa dnes preferuje pestovanie trávnikov a dovoz nezdravej zeleniny a ovocia. S MO MS v Jure nad Hronom sme organizovali už tradičný stolnotenisový turnaj o Pohár riaditeľa Domu MS v Leviciach. V lete sme zorganizovali matičné cyklotúry do prírody v našom regióne. Vzdávali sme úctu i iným významným osobnostiam a udalostiam pri ich výročiach v DMS formou prednášky alebo besedy a priamo položením venca pri pamätníkoch v našom okrese a na nástenných tabuliach. Pre levických matičiarov každoročne organizujeme stretnutia pri rôznych ľudových zvykoch a tradíciách, organizujeme kultúrny program pri MDŽ, Dni matiek ap.

Na národnostne zmiešanom území podporujeme slovenskú kultúru a jazyk hlavne prostredníctvom miestnych odborov MS a všetkých stupňov škôl. Sú to hlavne súťaže v prednese slovenskej poézie a prózy, súťaže v speve slovenskej ľudovej piesne, folklórne prehliadky, kvízy o Slovensku, turistika po Slovensku ap. Sledujeme aj dodržiavanie zákona o štátnom jazyku monitorovaním tohto územia prostredníctvom miestnych odborov MS a aktivistov. Na zmiešanom území levického okresu najlepšie pracuje Miestny odbor MS v Želiezovciach. O rozširovanie členskej základne MS sa snažíme osobnou agitáciou, sústavnými výzvami smerom k MO MS, pozývaním i nematičnej verejnosti na podujatia MS ap. Stav členstva nám síce narastá, no nie je to také, ako by sme si to predstavovali. Na našich podujatiach sa nám zúčastňuje aj mládež, no vždy v početnej menšine oproti dôchodcom. Matičných podujatí sa zúčastňuje veľa osôb, ktoré sympatizujú s Maticou slovenskou, no organizovať sa z rôznych príčin v Matici slovenskej nechcú.

Podujatia DMS Levice v roku 2023:

- 26.1.2023 Levice – Spomienková oslava k 30. výročiu vzniku SR,
- 10.1.2023 Levice – Gustáv Husák, 110. výročie narodenia,
- 15.2.2023 rodný dom v Kalinčiakove – Imrich Karvaš, 120. výročie narodenia,
- 22.2.2023 Levice – Samova ríša, 1400. výročie vzniku,
- 9.3.2023 Levice – Stretnutie pri MDŽ,
- 15.3.2023 Levice – Dominik Tatarka,
- 12.4.2023 Levice – Muzeálna slovenská spoločnosť, 130. výročie vzniku,
- 4.5.2023 Levice – Okresná súťaž v prednese pre seniorov,
- 10.5.2023 Levice – Deň matiek, stretnutie s kultúrnym programom,
- 31.5.2023 cintorín Čaka – Martin Čulen, 200. výročie narodenia,
- 10.6.2023 Slovensko – Zájazd po krásach Slovenska,
- 18.6.2023 Levice – Slovenská akadémia vied, 70. výročie založenia,
- 5.7.2023 Tlmače – Sv. Cyril a Metod a 1160. výročie ich príchodu na naše územie,
- 16.7.2023 Vrch Sitno a jazero Počúvadlo – Národný výstup na Sitno,
- 6.7.2023 Levice – Kodifikácia spisovnej slovenčiny, 180. výročie,
- 5.8.2023 Martin – Zájazd Martin, 160. výročie vzniku MS,
- 12.8.2023 Rybník – Okresné matičné slávnosti v Rybníku,
- 6.9.2023 Levice – Deň Ústavy SR,
- 1.10.2023 Kozárovce – Memoriál Márie Švolíkovej v Kozárovciach,
- 18.10.2023 Levice – Poznaj svoju vlasť, okresný vedomostný kvíz pre stredné školy,
- 1.10.2023 Levice – Stretnutie seniorov – matičiarov v rámci mesiaca úcty k starším,
- 19.10.2023 Levice – Založenie Banskej akadémie v Banskej Štiavnici, 260. výročie,
- 24.11.2023 Levice – Jozef Škultéty, 180. výročie narodenia,

- 14.12.2023 Levice – Stretnutie pod Jedličkou, Stretnutie matičiarov,
- 31.12.2023 Levice – Silvestrovské stretnutie matičiarov.

Propagáciu MS a jej tlačovín robíme prostredníctvom rôznych súťaží, podujatí, výstav a spoločenských stretnutí v Dome MS, no i prostredníctvom hlavne okresných masmédií. Slovenské národné noviny na matičných podujatiach rozdáваме ako propagáciu k odberu, no matičiari si ich radšej prídu prečítať do Domu MS, ako si ich objednať. Táto naša činnosť bola v roku 2023 ešte poznačená niektorými obmedzeniami, no pevne veríme, že v roku 2024 už nebude ničím obmedzovaný a my budeme môcť naplňať svoj plán činnosti.

Dom Matice slovenskej Liptovský Mikuláš / Bc. Marek Nemec

DMS v Liptovskom Mikuláši vznikol v roku 1991. V jeho pôsobnosti pracujú MO MS v okresoch Liptovský Mikuláš, Ružomberok, Dolný Kubín, Tvrdošín, Námestovo. V okrese Liptovský Mikuláš pôsobia tieto MO MS: Važec, Východná, Kráľova Lehota, Pribylina, Liptovský Hrádok, Liptovský Mikuláš, Lubeľa, Kvačany, Liptovské Sliače (9 MO MS), v okrese Ružomberok: Ružomberok, Stankovany (2 MO MS), tohto roku bol obnovený MO MS v Liptovských Sliačoch, teda spolu už 3 MO MS, v okrese Dolný Kubín: Dolný Kubín, Istebné (2 MO MS), v okrese Tvrdošín: Tvrdošín, Trstená (2 MO MS), v okrese Námestovo: Námestovo, Oravská Polhora, Oravská Jasenica, Štefanov na Orave, Babín (5 MO MS). Celkovo v pôsobnosti DMS v Liptovskom Mikuláši pôsobí 21 MO MS z toho dvanásť v Liptove a deväť na Orave. Okrem toho v okrese Liptovský Mikuláš pracujú tri odbory Mladej Matice (Podtureň, Beňadiková, Liptovský Mikuláš), tri divadelné súbory v rámci Divadelného odboru MS (MADOS, LHTS, ŠAPO Ploštín). V Liptove je v miestnych odboroch MS celkovo združených 501 členov, na Orave je to 351 členov. V Odboroch Mladej Matice je organizovaných 63 členov a v záujmovom Divadelnom odbore je to 60 členov. Celkove je v pôsobnosti DMS v Liptovskom Mikuláši organizovaných v MO MS a v záujmových odboroch 989 členov. V roku 2023 bol založený, resp. obnovený len MO MS v Liptovských Sliačoch.

Medzi najaktívnejšie miestne odbory patria na Liptove Východná, Važec, Liptovský Mikuláš, Kráľova Lehota, Stankovany, Kvačany. Na Orave sú to Trstená, Dolný Kubín, Oravská Jasenica a Oravská Polhora. Hlavným predmetom činnosti DMS v Liptovskom Mikuláši sú divadelníctvo a ľudová kultúra, uchovávanie regionálnych tradícií. Divadlu sa okrem súborov združených v Divadelnom odbore venujú aj matičiari v Kvačanoch a Lubeľi. Ľudovej kultúre a zachovávaniu kultúrneho dedičstva sa venujú vo Važci, Východnej, Kráľovej Lehote, Stankovanoch a matičiari na Orave.

V roku 2023 organizoval DMS tieto hlavné úlohy: príprava a organizovanie 160. výročia založenia Matice slovenskej, 30. výročie vzniku SR, 175. výročie vyhlásenia Žiadostí slovenského národa, Vatra zvrchovanosti, spomienka na 86. výročie úmrtia spisovateľa, politika, evanjelického kňaza Martina Rázusa, Národný výstup na Kriváň, spomienka na prijatie Ústavy SR (31. výročie), v novembri sme si na Vrbskom cintoríne pripomenuli významné osobnosti tam pochované. Vyzdvihnúť je potrebné aj prácu matičiarov v Trstenej, ktorí nadviazali veľmi úzku spoluprácu s krajanmi v Poľsku a náš DMS je nápomocný pri udržiavaní stykov s touto slovenskou komunitou. Musíme vyzdvihnúť aj spoluprácu s orgánmi štátnej správy a samosprávy. Predstavitelia okresu alebo mesta sa pravidelne zúčastňujú na našich podujatiach a niektoré aktivity aj finančne podporujú.

Prioritou nášho DMS je divadelná ochotnícka činnosť. V DMS sídli Divadelný odbor MS, je tu bohatá divadelná knižnica, ktorá poskytuje divadelné hry pre ochotnícke súbory na Slovensku. Pri DMS pôsobí Matičná divadelná ochotnícka scéna (MADOS), ktorá si získala divákov po celom Slovensku. Tohto roku matiční divadelníci uviedli divadelné predstavenie pod názvom Ako Vrbičania o Maticu prišli. Pripravili si aj úspešný zábavný program pod názvom Zbojnícky prepád. Divadelníci sa zúčastnili aj na programe Lampiónového sprievodu a Mikulášskeho jarmoku. Celkovo tohto roku vystúpili matiční divadelníci dvadsaťosem krát. Divadelníci z Liptovského Mikuláša združení v Divadelnom odbore MS pomáhajú v spolupráci s Mladou Maticou na rôznych podujatiach po celom Slovensku. Krátke dramatické výstupy píše zamestnanec Domu MS Peter Vrlík, spisovateľ a publicista.

DMS svojou metodickou prácou podporuje rast členskej základne vo svojej pôsobnosti na Orave a v Liptove. V roku 2019 vznikol nový MO MS v Oravskej Jasenici, niektoré MO MS zaznamenali veľký nárast ako v Trstenej a v Liptovskom Mikuláši. V roku 2023 sme obnovili MO MS v Liptovských Sliačoch, ktoré paria do okresu Ružomberok. Snahou nášho pracoviska je zakladať nové MO a OMM. O tom, že sa nám to darí, svedčí skoro tisíc členná matičná základňa na Orave a v Liptove. Práca s mládežou je naozaj príkladná, v pôsobnosti pracujú tri odbory Mladej Matice, ktoré pripravujú rôzne, hlavne športové aktivity, v niektorých výboroch MO MS pracujú mladí ľudia, ako príklad môžeme uviesť Liptovský Mikuláš. Členmi Výboru MO MS L. Mikuláš sú mladí matičiari: M. Nemeč, T. Paprčka, L. Konupka, L. Havlík a člen DV MO MS J. Sálus. Snažíme sa o to, aby naše Slovenské národné noviny a Národné spektrum odoberalo čo najviac matičiarov, máme vedenú presnú evidenciu, ale nie je to zanedbateľný počet odberateľov. DMS dôsledne naplňa svojimi aktivitami Národný program MS, ako aj úlohy vyplývajúce zo Stanov MS.

Uskutočnené podujatia DMS L. Mikuláš v roku 2023:

- 11.1.2023 L. Mikuláš – 30. výročie vzniku SR,
- 27.1.2023 L. Mikuláš – pamätná tabuľa a spomienka na Kristu Bendovu,
- 11.2.2023 L. Mikuláš – Ples odboru Mladá Matica,
- 17.2. 2023 L. Mikuláš – Fašiangy v meste Liptovský Mikuláš,
- 18.2.2023 L. Mikuláš – Fašiangy v mestskej časti Palúdzka,
- 7.3.2023 L. Mikuláš – beseda s Jozefom Banášom,
- 18.3.2023 L. Mikuláš – burza filatelistov,
- 21.3.2023 L. Mikuláš – prednáška klubu M. R. Štefánika,
- 28.3.2023 L. Mikuláš – Liptovské žiadosti,
- 4.4.2023 L. Mikuláš – spomienka na Kolomana Petroviča,
- 7.4.2023 L. Mikuláš – Výročná členská schôdza Základnej organizácie Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov,
- 28.4.2023 L. Mikuláš – Spomienka na Transcius,
- 13.5.2023 L. Mikuláš – spomienka pri pamätníku Žiadosti slovenského národa v mestskej časti Liptovská Ondrašová (175. výročie),
- 24.6.2023 L. Mikuláš – Memoriál – hokejbalový turnaj,
- 25.6.2023 Závažná Poruba – Futbalový turnaj v Závažnej Porube,
- 6.6.2023 L. Mikuláš – výborová schôdza Spoločnosti Aurela Stodolu, spojená s prednáškou o jeho živote,
- 4.6.2023 L. Mikuláš – Partnerstvo na najväčšom hokejbalovom turnaji v Európe Orszagh cup,
- 5.6.2023 L. Mikuláš – Partnerstvo na podujatí Bačova cesta,

- 5.7.2023 Dolný Kubín – stretnutie matičiarov Oravy a Liptova pri ekumenickom kríži na Vyšnokubínskych Skalkách, pre nepriaznivé počasie sa podujatie uskutočnilo v Mestskom kultúrnom stredisku v Dolnom Kubíne,
- 12.7.2023 L. Mikuláš – Spomienka na Pašku a Komanderu,
- 14.7.2023 L. Mikuláš – Vatra zvrchovanosti, DMS spoluorganizátor,
- 15.7.2023 L. Mikuláš – Súťaž vo varení gulášu v pivárni Litrák,
- 22.7.2023 L. Mikuláš – Palučanský deň,
- 8.8.2023 L. Mikuláš – spomienka pri soche Martina Rázusa (86. výročie úmrtia),
- 12.8.2023 L. Mikuláš – Národný výstup na Kriváň, DMS spoluorganizátor,
- 31.8.2023 L. Mikuláš – Stretnutie pri Lipe Ústavy SR, na Námestí Ústavy SR pred DMS, pripomenutie si 30. výročia prijatia Ústavy SR,
- 7.9.2023 L. Mikuláš – krst knihy Jozefa Daníka,
- 8. až 10.9.2023 L. Mikuláš – Divadelný festival Ivana Stodolu,
- 23.9.2023 L. Mikuláš – Súťaž vo varení gulášu,
- 15.10.2023 Vavrišovo – spomienka na Petra Zaťka vo Vavrišove,
- 30.10.2023 Vrbický cintorín – spomienka na zosnulých, významných liptovských rodákov na Vrbickom cintoríne,
- 4.11.2023 Liptovské Sliače – divadlo v Liptovských Sliačoch,
- 9.12.2023 L. Mikuláš – výstava holubov,
- 15.12.2023 L. Mikuláš – Predvianočné stretnutie matičiarov, varenie kapustnice,
- 28.12.2023 Važec – Vianočné perníčky.

V priestoroch DMS Liptovský Mikuláš prebieha množstvo podujatí či pracovných stretnutí na dennej báze. Priestory Domu MS využívajú nielen matičné subjekty, ale aj kluby a krúžky, s ktorými má Dom MS úzku spoluprácu:

- Miestny odbor Matice slovenskej – v priestoroch DMS zasadá výbor MO MS, uskutočňujú sa tu výročné schôdze a prednášky, ktorých organizátorom je MO MS,
- Mladá Matica Liptovský Mikuláš – zasadá výbor, konajú sa tu výročné schôdze a podujatia, ktoré usporadúvajú mladí matičiari,
- Matičná divadelná ochotnícka scéna – využíva priestory na nácvik inscenácií a rôznych programov, pravidelne usporadúva spomienkové večery na významné osobnosti a udalosti v regióne,
- Klub Spoločnosti Milana Rastislava Štefánika Liptovský Mikuláš – výbor klubu sa tu pravidelne schádza na svojich zasadnutiach, v priestoroch Domu MS pripravuje aj svoje prednášky. Konajú sa tu aj výročné schôdze tohto spolku,
- Klub Zväzu slovenských filatelistov – pravidelne sa schádza výbor tohto klubu, raz do mesiaca mávajú stretnutia a štyri razy v roku sa v našich priestoroch uskutočňuje filatelistická burza s pôsobnosťou pre celé Slovensko,
- Okresná organizácia Zväzu diabetikov Slovenska – pravidelne v Dome MS má výbor tejto organizácie zasadnutia a konajú sa tu aj výročné schôdze organizácie,
- Klub slovenských turistov Liptov – v našom dome sa konajú výročné schôdze tohto klubu, zasadá tu výbor klubu a organizačné výbory Národného výstupu na Kriváň,
- Klub paličkovanej čipky – členky klubu sa tu pravidelne stretávajú a zaučajú iných záujemcov do tajov tejto textilnej techniky,
- Spolok chovateľov poštových holubov Vrbica – pravidelne zasadá výbor tohto spolku a konajú sa tu výročné schôdze,
- Okresná organizácia Slovenského zväzu záhradkárov – zasadajú v DMS výbory jednotlivých miestnych organizácií v našom meste, usporadúvajú aj výročné schôdze,

- Základná organizácia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov – pravidelne sa v našom Dome konajú výročné schôdze tejto organizácie a stretnutie s jubilantmi ZO SZPB,
- Pravoslávna cirkev – Dom poskytuje dvakrát mesačne priestory pre Bohoslužby,
- Spoločenstvá bytov Nábřežie Dr. Aurela Stodolu – v priestoroch domu sa konajú pravidelné schôdze vlastníkov bytov z celého sídliska,
- Materské škôlky Stodoláčik, Žirafka – Pravidelné chodia do našej knižnice a pracovníci Domu MS pripravujú pre nich hodiny vlasteneckej výchovy,
- Matičná knižnica – jedna z najväčších matičných knižníc na Slovensku (7000 zväzkov), má svojich pravidelných čitateľov, poskytuje materiály pre záverečné práce stredoškôľakov a vysokoškôľakov,
- Výstavná sieň Domu MS – priestory poskytuje aj iným organizáciám (Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva, Múzeum Janka Kráľa), svoju tvorbu tu prezentujú neprofesionálni umelci.

Dom Matice slovenskej Lučenec a Fil'akovo / PaedDr. Jana Vitteková

DMS Lučenec je stálym pracoviskom Matice slovenskej. DMS Lučenec bol zriadený 15.11.1997. Realizuje, podporuje, napomáha a plní kultúrne, spoločenské a metodické zámery a ciele Matice slovenskej na území vymedzenom okresmi Lučenec a Poltár. Svojimi rôznorodými aktivitami pôsobí v Novohradskom regióne. Aktívne spolupracuje s Región Neogradiensis, z.p.o., v certifikačnej komisii, ktorá udeľuje značku „Regionálny produkt NOVOHRAD“. Ďalej spolupracuje s organizáciami a inštitúciami v regióne Gemer – Malohont, rôznymi inými OZ na území regiónu a SR. Rovnako aktívne spolupracujeme so základnou školou v Aradáči – Vojvodina, ZŠ a MŠ v maďarskej pohraničnej oblasti Šamšonháza.

DMS Lučenec je sídlom MO MS Lučenec, sídlom Okresnej rady Lučeneckého a Poltárskeho okresu. Rovnako poskytuje priestor pre fungovanie OMM Lučenec. V DMS Lučenec sídli a pravidelne realizuje nácvik svojich aktivít zmiešaný spevácky zbor Ozvena. DMS poskytuje priestor na nácvik a pravidelné stretávanie sa detskému folklórnemu súboru Jánošík. V priestoroch DMS aktívne funguje a na spolupráci s DMS Lučenec a MO MS Lučenec sa podieľa Spolok M. R. Štefánika.

V roku 2019 sa v ľavom krídle DMS v Galérii č. 1 začala budovať stála výchovno-vzdelávacia expozícia „Galéria osobností Novohradu“. V súčasnej dobe (január 2024) má Galéria osobností Novohradu 33 portrétov osobností. Počas mesiacov február a marec bude Galéria osobností Novohradu rozšírená o ďalších 11 portrétov osobností, medzi nimi žijúca poetka a spisovateľka Novohradu pani Hana Košková, žijúci historik a spisovateľ pán Jozef Drenko, Mária Hájková, Lenka Dedinská, Ema Goldpergerová a ďalší. V súčinnosti s MO MS Lučenec a spolkom Milana Rastislava Štefánika v Lučenci sme v roku 2023 vydali rozšírenú publikáciu – Sprievodca galériou osobností Novohradu, ktorý dopĺňa vizuálne prevedenie Galérie. Súčasťou DMS je novovybudovaná knižnica otvorená pri príležitosti stého výročia narodenia pani Márie Hájkovej. Knižnica je umiestnená v pravom krídle domu. Knižnica je počas klasického režimu prevádzky DMS prístupná pre verejnosť bezplatne. DMS disponuje od októbra 2020 DVD nosičom o Kolomanovi Banšelovi a výber jeho tvorby z vlastnej produkcie. Pri príležitosti 100-ročnice MO MS v Lučenci sme vydali publikáciu Matica slovenská a náš Miestny odbor v Lučenci v rokoch 1921 – 2021, ktorá je k dispozícii na zakúpenie širokej verejnosti u nás v DMS. V DMS Lučenec sú pre verejnosť dostupné

rôzne tlačoviny MS. Rovnako dostupné sú počas záveru roka pre členov MS a jej priateľov, dostupné kalendáre a plagáty k významným výročiam MS.

V roku 2023 bol najaktívnejším odborom MO MS Lučenec pod vedením pani predsedníčky Elišky Lorinczovej. Ďalšími aktívnymi odbormi sú: MO MS Polichno pod vedením pani predsedníčky Miroslavy Babicovej, MO MS Vidiná pod vedením Anny Kropáčovej, MO MS Fiľakovo a MO MS Ratka spadajúce pod pôsobnosť DMS Fiľakovo pod vedením p. Pavla Krpel'ana. MO MS Halič pod vedením súčasného predsedu pána Emila Ďuricu má drobné aktivity, ktoré vypovedajú zníženej členskej základni z dôvodov úmrtí a tiež nepriaznivého zdravotného stavu samotného pána predsedu MO MS.

Cieľové skupiny, s ktorými pracuje a spolupracuje DMS Lučenec:

- základné, stredné a ZUŠ v regióne,
- žiaci materských, základných a stredných škôl s pôsobnosťou v regióne,
- pedagogickí pracovníci zo škôl,
- kultúrni pracovníci a kultúrno-osvetové organizácie v regióne,
- samospráva a Mesto Lučenec,
- MO MS v regióne,
- Mladá Matica,
- Banskobystrický samosprávny kraj,
- Spolok Živena,
- Spolok M. R. Štefánika,
- Jednota dôchodcov,
- Novohradské osvetové stredisko,
- Novohradská galéria, knižnica a Novohradské múzeum,
- Harmonická záhrada – Mgr. Krchniaková Magdaléna,
- Coworking centrum Lučenec,
- OZ Podnikavci Novohradu,
- Environmentálne organizácie v regióne,
- Slováci žijúci v zahraničí (obec Šamšónháza HU, Srbsko, Ukrajina, Chorvátsko).

Všetky aktivity a podujatia, ktoré sme zrealizovali boli podmienené vývojom a priebehom energetickej situácie v SR a finančnou situáciou v MS Martin ako zastrešujúcou organizáciou. Pre celkový obraz o finančnej situácii v DMS Lučenec vyberáme a prikladáme citáciu zo správy DV MS, ktorá urobila kontrolu DMS Lučenec a DMS Fiľakovo: „DMS Lučenec nedokáže vygenerovať vlastný zisk. Dom nemá žiadnych nájomníkov, nemá vhodné priestory na prenájom a ani nevytvára z vlastnej činnosti príjem. Organizovanie podujatí či už domu alebo miestnych odborov je preto zložité financovať zo zdrojov domu.“

- Týždeň materinského jazyka spojený s metodickým dňom pre učiteľov slovenského jazyka. Deň novohradských nárečí – zrealizovaný tretí ročník súťaže, február 2023,
- Týždeň materinského jazyka. Výstavy učebníc slovenského jazyka od najstarších, ktoré sme mali k dispozícii z 19. storočia až po súčasnosť, február 2023,
- Šalianský Maťko – okresné kolo – 28. ročník súťaže v prednese povestí, február 2023.
- Výstava veľkonočných kraslíc z oblasti Novohradu. Minulosť a súčasnosť. Prezentovali sme staré zbierky existujúcich a zachovaných veľkonočných vajíčok a súčasné autorky, ktoré maľujú kraslice a získali značku regionálny produkt Novohradu, marec – apríl 2023 v DMS Lučenec,
- Výstava krojov zo stratených obcí Lešť a Turie Pole, stretnutie rodákov z týchto obcí, doplnenie rôznych artefaktov do zbierky predmetov z týchto obcí, apríl 2023,

- M. R. Štefánik – 104. výročie úmrtia. Beh o pohár DMS, máj 2023, mestský park Lučenec, pamätník M. R. Štefánika,
- Rodným krajom Novohradu, jún 2023, Letné kino mesta Lučenec,
- Prázdninové detské hracie skupiny (play group), tvorba záhradného priestoru, bylinky, tvorivé dielne, júl 2023, DMS Lučenec,
- Spevácky zbor OZVENA – 90. výročie vzniku, 160 rokov MS, 30 rokov SR – oslavy a koncert Ozvena, september 2023, synagóga Lučenec a exteriér DMS Lučenec,
- Timraviným chodníčkom – 32. ročník a výtvarná súťaž Maľujeme Timravu –12. ročník, október 2023, Polichno,
- Stretnutie troch generácií v Kole roka – Súťaž o najlepšie jablkový koláč, deti z MŠ, dôchodcovia a matičiari, november 2023, DMS Lučenec,
- Oslava – 100 rokov narodenia Márie Hájkovej, svetoznámej autorky kuchárskych kníh, rodáčky z Novohradu, november 2023, DMS Lučenec,
- Advent v DMS Lučenec. Kolo roka – zvyky a obyčaje v období adventu. Vianočný stôl, posedenie, poďakovanie, december 2023, DMS Lučenec,
- Aktivity v DMS Fiľakovo, DMS Fiľakovo je v uspatom prevádzkovom režime.

Dom Matice slovenskej Michalovce / PhDr. Karina Obšatníková, PhD.

DMS Michalovce vznikol 1.2.1991 a metodicky riadi MO MS v okresoch Michalovce a Sobrance. Taktiež spolupracuje s Oblastnou organizáciou Matice slovenskej na Zakarpatsku a s inštitúciami najmä v meste Michalovce a Sobrance a s obecnými úradmi v obciach týchto okresov. Základná orientácia DMS sa sústreďuje na rozvíjanie kultúrno-spoločenských a športových aktivít, na podnikateľskú činnosť, prácu s mládežou, spoluprácu so Slováckmi na Ukrajine. Ďalej sú to viaceré školiteľské akcie a podujatia tradičnej ľudovej kultúry a ďalších oblastí záujmovej umeleckej činnosti.

Rok 2023 bol z hľadiska podujatí veľmi bohatý. Začiatok roka sme začali výstavou umiestnenou na ZŠ v Zalužiciach a pokračovali už tradične na okresnom kole recitačnej súťaže Šaliansky Matko v Michalovciach. V rámci tradičných podujatí DMS Michalovce nechýbali ani ďalšie recitačné súťaže, výstavy, návštevy pamätných izieb, besedy pre žiakov ZŠ a SŠ na rôzne témy k rôznym osobnostiam a udalostiam. V letných mesiacoch sa konali folklórne slávnosti v meste alebo v obciach, kde vystúpilo množstvo matičných kolektívov, potešili nás aj naši krajanovia z Chorvátska, Srbska, Poľska, Maďarska a iných kútov sveta. Organizovali sme aj rôzne športové podujatia, ktoré potešili hlavne mladšiu generáciu. Cieľom všetkých podujatí bolo zviditeľniť MS a upozorniť na jej dôležitú úlohu, ktorú zastáva v tejto dobe.

Aj na základe výstav, prednášok, besied sa nám podarilo osloviť a zaujať veľa mladých ľudí, ktorí sa nenásilnou formou dozvedeli nové informácie o našich významných osobnostiach a aktivitách, ktoré organizujeme. Výsledkom bolo aj zorganizovanie rôznych okresných, krajských, či celoslovenských súťaží študentov v priestoroch DMS, čím prezentovali MS. V zasadačke v priestoroch DMS tiež prebieha výučba žiakov SZŠ, ktorí si počas prestávky môžu pozrieť naše aktivity v SNN a iných rôznych časopisoch a publikáciách, ktoré vydáva MS a získať tak lepší prehľad o činnosti MS.

V rámci 160. výročia MS a 100. výročia mons. F. J. Fugu sa uskutočnilo:

- 8.1.2023 Trnava pri Laborci, Výstava – Odkaz štúrovskej generácie spojená s besedou aj k 160. výročiu MS,

- 9.1. až 16.1.2023 Zalužice, Výstava – Odkaz štúrovskej generácie spojená s besedou aj k 160. výročiu MS,
- 16.1. až 20.1.2023 Michalovce, Výstava – Odkaz štúrovskej generácie spojená s pripomenutím si 160. výročia MS na Strednej odbornej škole technickej,
- 18.1.2023 Michalovce, beseda so žiakmi ZŠ T. J. Moussona spojená s pripomenutím si 160. výročia MS,
- 17.2.2023 Michalovce – beseda so žiakmi Gymnázia P. Horova k 160. výročiu MS,
- 17.3.2023 Michalovce – beseda aj k 160. výročiu MS so žiakmi Strednej odbornej školy technickej,
- 12.5.2023 Martin – návšteva Matice slovenskej a Národného cintorína so žiakmi SOŠT a členmi MO MS Michalovce – Močarany, pri príležitosti 160. výročia MS a 110. výročia G. Zvonického,
- 12.5. až 29.5.2023 Michalovce, KHaZKC, Fugova domovina,
- 5.6.2023 Michalovce, beseda so žiakmi Gymnázia P. Horova k 100. výročiu mons. F. J. Fugu s predsedom MS Mariánom Gešperom,
- 5.6.2023 Vinné, beseda so žiakmi ZŠ k 100. výročiu mons. F. J. Fugu s predsedom MS Mariánom Gešperom,
- 7.6.2023 Michalovce, Zlatý býk, Vernisáž výstavy Kresťanské symboly v tvorbe M. Jacečka a Ľ. Lakomej k 100. výročiu mons. F. J. Fugu,
- 9.6.2023 Vinné – Spomienková slávnosť pri príležitosti 100. výročia narodenia mons. F. J. Fugu,
- 23.10. až 3.11.2023 Michalovce – Výstava – 160 rokov MS, beseda so žiakmi ZŠ T. J. Moussona k 160. výročiu MS,
- 6.11. až 24.11.2023 Michalovce – Výstava – 160 rokov MS so žiakmi Gymnázia P. Horova k 160. výročiu MS,
- 27.11. až 1.12.2023 Vinné – Výstava – 160 rokov MS,
- prednášky pre žiakov základných škôl.

Hlavné podujatia DMS Michalovce v roku 2023:

- 23.3.2023 Pavlovce nad Uhom – Pripomenutie si hrdinov Malej vojny,
- 24.3.2023 Michalovce – Pripomenutie si osobnosti prof. Hlaváča pri pamätníku, A. I. Dobrianskeho pri buste, ako aj prvého predsedu MS Š. Moysesa pred budovou MS pri jeho buste so žiakmi ZŠ T. J. Moussona,
- 30.3.2023 Michalovce – Zápis do knihy rekordov, Emília Soročinová z MO MS Michalovce, počas tvorivých veľkonočných dielní za najväčšieho upečeného medovníkového zajaca podľa tradičného receptu,
- 30.7.2023 Močarany – Deň Močarian – Spomienková slávnosť na Gorazda Zvonického pri príležitosti 110. výročia od jeho narodenia,
- 17.10. 2023 Michalovce – Zlatý matičný hlások pre MŠ,
- 19.10.2023 Michalovce – Zlatý matičný hlások pre ZŠ.

Uskutočnené podujatia DMS Michalovce za rok 2023:

- 24.1.2023 Michalovce, ZKGZ – Šalianský Mat'ko, recitačná súťaž pre ZŠ,
- 24.1.2023 Močarany – pripomenutie si osobnosti Ernesta Sirochmana, ktorý stál pri zrode pamätnej izby G. Zvonického,
- 17.2.2023 Michalovce – Pripomenutie si osobnosti prof. Hlaváča pri pamätníku so žiakmi GPH Michalovce,
- 17.2.2023 Michalovce – Pripomenutie si osobnosti prof. Hlaváča pri pamätníku so žiakmi GPH Michalovce,

- 22.2.2023 Michalovce, MŠ Školská – maľovanie znaku MS, spievanie hymny SR a tradičných ľudových piesní,
- 23.2.2023 Strážske – Vansovej Lomnička, výstava paličkovanej čipky,
- 27.2.2023 Michalovce – Prezentácia zemplínskeho kroja,
- 17.3.2023 Michalovce – Otvorenie výstavy k MDŽ,
- 17.3.2023 Michalovce – Beseda v DMS Michalovce so žiakmi SOŠT na tému Štúrovci, pripomenutie si prvého predsedu MS Š. Moysesu pred budovou MS pri jeho buste,
- 28.3.2023 Michalovce – Okresné kolo I.-II. kategória 69. Hviezdoslavov Kubín,
- 29.3.2023 Michalovce – Okresné kolo III.- IV. kategória 69. Hviezdoslavov Kubín,
- 30.3.2023 Michalovce – Okresné kolo kolektívy 69. Hviezdoslavov Kubín,
- 30.3. 2023 Michalovce – Výroba tradičného medovníčka a výrobkov z prútia, dreva,
- 6.4.2022 Záhор – Matičiar krajanom, zbierka CD s ľudovými piesňami pre krajanov do zahraničia,
- 3.4.2023 Michalovce – Veľkonočné tvorivé dielne pre seniorov v priestoroch DMS,
- 12.4.2023 Vinné – Pripomenutie si mons. Fugu pri pamätníku vo Vinnom,
- 13.4.2023 Michalovce – Pripomenutie si osobnosti A. I. Dobrianskeho pri buste,
- 20.4.2023 Michalovce – Pripomenutie si prvého predsedu MS Š. Moysesu pred budovou MS pri jeho buste so žiakmi ZŠ,
- 21.4.2023 Michalovce – Vansovej Lomnička,
- 23.4.2023 Strážske – Slávik,
- 3.5.2023 Michalovce – Krajské kolo I.-II. kategória 69. Hviezdoslavov Kubín,
- 4.5.2023 Michalovce – Krajské kolo, divadlá, 69. Hviezdoslavov Kubín,
- 5.5.2023 Michalovce – Krajské kolo III.- IV. kategória 69. Hviezdoslavov Kubín,
- 5.5.2023 Michalovce – Pietny akt kladenia vencov, Cintorín Červenej armády na Hrádku,
- 12.5.2023 Návšteva MS v Martine, Národný cintorín, Dom J. C. Hronského, SNK, žiaci SOŠT, členovia MO MS Michalovce, OZ Močarany,
- 15.5.2022 Záhор – Deň matiek,
- 17.5.20223 Michalovce – Deň matiek, stretnutie matičiarov,
- 25.5.2023 Trnava nad Laborcom – pripomenutie si osobnosti V. Gaňu pri pamätníku a návšteva jeho pamätnej izby,
- 25.5.2023 Bánovce nad Ondavou – P. Horov 108.výročie narodenia,
- 27.5.2023 Majstrovstvá Slovenska v silovom trojboji našich matičiarov,
- 29.5.2023 Michalovce – Fugova Domovina, 12. ročník,
- 2.6.2023 Ukrajina – Posledný zvonček,
- 17.6.2023 Michalovce – Súťaž o najlepší guľáš,
- 3.7.2023 Michalovce – Silový trojboj matičiarov na majstrovstvách Európy,
- 11.7.2023 Michalovce – Tvorivé dielne, denný tábor pre MŠ,
- 14.7.2023 Michalovce – Na Zemline tak...,
- 29.7.2023 Záhор – 15. výročie FS Záhорčan, vydanie CD,
- 30.7.2023 Močarany – Deň Močarian, Gorazd Zvonický,
- 30.7. 2023 Záhор – Záhorská šípkarcka liga,
- 30.7.2023 Poruba pod Vihorlatom – Podvihorlatské Matičné folklórne slávnosti, 38. ročník,
- 17.8.2023 Michalovce – Na zemliňe tak...,
- 5.8.2023 Budkovce – Uvedenie knihy do života Putovanie minulým storočím v Budkovciach,

- 21.8.2023 Záhор – Oslavy obce, ukážka zvykov a tradícií,
- 25.8.2023 Poruba pod Vihorlatom – Pietny akt kladenia vencov, pripomenutie si hrdinov Malej vojny, ako aj kpt. Nálepku,
- 28.8.2023 Michalovce – Pietny akt kladenia vencov na Bielej hore,
- 28.8.2023 Strážske – Pietny akt kladenia vencov,
- 28.8.2023 Strážske – Súťažná prehliadka v aranžovaní ikebán, vencov, kytíc,
- 16.9.2023 Pinkovce – Odhalenie pamätnej tabule Štefanovi Hapakovi,
- 16.9.2022 Klokočov – Zemplínsky kapor, medzinárodná účasť, plaketa MS,
- 19.9. až 23.9.2023 Viedeň – majstrovstvá sveta vo Viedni, reprezentácia DMS,
- 9.10.2023 Strážske – Pavučinka,
- 22.10.2023 Pinkovce – Úcta k starším,
- 17.10. 2023 Michalovce – Zlatý matičný hlások pre MŠ,
- 19.10.2023 Michalovce – Zlatý matičný hlások pre ZŠ,
- 22.10.2023 Záhор – Úcta k starším,
- 13.11.až 24.11.2023 Zalužice – výstava J. C. Hronský,
- 23.11.2023 Michalovce – Horovov Zemplín, recitačná súťaž,
- 24.11.2023 Michalovce – Pietny akt kladenia vencov,
- 24.11.2023 Michalovce – Beh o štít mesta Michalovce – Detský beh Ivana Pšenka,
- 27.11.- 11.12.2023 Michalovce – Výstava J. C. Hronský, SOŠT,
- 4.12.2023 Michalovce, ZUŠ – Beseda – Vyst'ahovalectvo,
- 8.12.2023 Michalovce, ZKGZ – Beseda so žiakom G. Zvonického M. Kaňom,
- 5.12.2022 Michalovce – Výstava – Štúrovci na Strednej odbornej škole technickej,
- 10.12.2023 Kaluža – Vianočné tvorivé dielne,
- 16.12.2023 Záhор – Vianočné vystúpenie, koledy,
- 17.12. 2022 Močarany – Vianočné posedenie,
- 19.12.2023 Michalovce – Od Ondreja do Troch kráľov,
- 26.12.2023 Michalovce, DMS – výročná schôdza ŠK Zemplín Michalovce silový trojboj – členov MO MS Michalovce, ocenenie najúspešnejších športovcov klubu,
- 30.12.2022 Pavlovce nad Uhom – Vianočné koledy,
- 30.12.2023 Sobrance – Vianočné koledy.

Čo nás však veľmi teší máme za sebou celý rad krásnych podujatí, ktoré patrili aj k hlavným aktivitám MS. Celý rok sa niesol v duchu niekoľkých výročí, akým bolo 160. výročie založenia MS, 100. výročie narodenia mons. F. J. Fugu, 110. výročie narodenia G. Zvonického, 120. výročie narodenia prof. Š. Hlaváča a 130. výročie od narodenia V. Gaňu. K propagácii spomenutých osobností a ich výročí nám pomohol aj dokument, ktorý sme natočili k pamätným izbám ešte pri príležitosti 100. výročia MO MS a 30. výročia DMS, ktoré sú v Močaranoch, v Trnave pri Laborci, vo Vinnom a v Bánovciach nad Ondavou. Všetky štyri pamätne izby sú sprístupnené širokej verejnosti, ako aj žiakom a učiteľom základných, stredných a vysokých škôl. Vďaka týmto pamätným izbám mohli a môžu návštevníci získať predstavu o živote, tvorbe štyroch významných velikanov (Gorazd Zvonický, Viliam Gaňo, mons. František J. Fuga a Pavol Horov), ale aj ďalších osobností, ktoré boli súčasťou ich života. Hovorí sa, že je lepšie raz vidieť, ako stokrát počuť, čo návšteva týchto pamätných izieb len potvrdila a potvrdzuje.

Osobitnou kategóriou je spolupráca s Oblastnou organizáciou Matice slovenskej na Zakarpatí. Tradične sa tam už dve desaťročia konajú výnimočné podujatia, ktoré udržiavajú národné povedomie Slovákov žijúcich na Ukrajine – Slovenský slávik, Čaro rozprávky, Slávnosti

Slovenskej kultúry na Ukrajine, Slovenská veselica a azda najkrajšie podujatie Slovenský Betlehem v Užhorode. Spolupráca DMS Michalovce s OO MS na Zakarpatsku pretrváva naďalej aj napriek ťažkej situácii, ktorá bola v minulom roku na podujatia ohraničená iba na školách a v online priestore. S predsedom OO MS pánom Hajnišom aj s učiteľmi a krajanmi sme v neustálom kontakte a pomáhame im ako sa dá. Katolícke kalendáre, knihy pre deti a iné potrebné školské pomôcky putovali na školu, tak ako každý rok.

Na všetkých podujatiach sa snažíme o propagáciu MS a mesta Michalovce, či už formou uverejnenia príspevkov v regionálnych novinách Michalovčan, odvysielaním reportáží v regionálnej TV Mistrál, určite však aj na sociálnych sieťach, rozdávaním SNN a iných tlačovín na besedách, školách ako aj širokej verejnosti u nás v DMS Michalovce. O propagáciu MS a mesta Michalovce a šírenia ich dobrého mena sa snažíme vo všetkých možných dostupných médiách. To, že pracujeme a je našu prácu vidieť svedčí aj udelenie Ceny mesta Michalovce za rok 2021, ktorá bola udelená MO MS v Michalovciach v roku 2022 kvôli pandemickej situácii, Cena primátora mesta za rok 2022 členke MO MS a OZ Močarany Anne Kostovčíkovej, za rok 2023 členke MO MS Michalovce Emílii Soročinovej a bývalému žiakovi G. Zvonického Michalovi Kaňovi – člena Gorazdovej rodiny.

Dom Matice slovenskej Nitra / Mgr. Veronika Bilicová

DMS Nitra je koordinačným metodickým pracoviskom pre 43 miestnych odborov Matice slovenskej. Pri jednotlivých MO MS pracuje 32 folklórnych, divadelných a záujmových združení, z toho 25 združení sú aj kolektívnymi členmi MS. Viaceré matičné odbory majú rozvinutú družobnú spoluprácu s inými odbormi zo Slovenska, ako aj krajanmi v zahraničí. Špecifikom pracoviska je tvorba vlastných vzdelávacích programov zameraných na deti a mládež a tvorba edukačných materiálov s dôrazom na interaktivitu a zážitkové učenie. Pracovisko za posledné roky vytvorilo samostatnú ponuku putovných projektov a výstav. Od roku 2019 je partnerom Európskej kultúrnej cesty sv. Cyrila a Metoda na území Nitrianskeho samosprávneho kraja. DMS v Nitre vytvára zázemie pre matičné organizačné zložky v kraji, kolektívneho člena Matice slovenskej – Klub filatelistov 52-51 Nitra a Tréningové stolnotenisové centrum.

V roku 2023 sa pracovisku podarilo udržať stabilných dlhodobých nájomcov, ako aj menšie stabilné nájomy (pravidelný krátkodobý nájomcovia – komerční, nekomerčná spolupráca a voľnočasová činnosť). V roku 2023 sa navýšili pravidelné platby za energie – elektrina, plyn. Od roku 2024 budú navýšené aj platby za pravidelné zabezpečenie BOZP a PO pracoviska. V roku 2023 sme zabezpečili finančne náročnejšie revízie vrátane bežných ročných revízií, servisov a služieb. Matica slovenská zabezpečila opravu schodov a osadenie nového zábradlia (bočný služobný vchod Slovenskej pošty). Pracovisko z vlastných finančných zdrojov v decembri 2023 realizovalo opravu strešnej krytiny a výlezového okna (havarijný stav zatekania do viacerých priestorov vrátane javiska a ohrozovania svetlenej a zvukovej techniky), v lete 2023 renovovalo vnútorné priestory – malú sálu (oprava a nátery podlahovej plochy) a vykonalo všetky bežné opravy a renovácie súvisiace s celoročným opotrebením priestorov. Na budove postupne vzniká alarmujúci stav týkajúci sa predovšetkým strešnej krytiny (postupne bude nutná oprava celej strechy), nákup nového kotla do plynovej kotolne a zničená vonkajšia fasáda budovy.

DMS Nitra pokračovalo vo využívaní stabilných grantových schém podpory (partnermi na rok 2023 zostali grantové schémy Mesta Nitra, NSK a Európska kultúrna cesta NSK).

Pracovisko výpadok „covidových“ príjmov postupne eliminuje zavedením vstupeniek na podujatiach (zavedenie virtuálnej pokladne) a predajom výrobkov (Schéma podpory slovenských umelcov, zoskupení či lokálnych a regionálnych výrobcov a predajcov v spolupráci s MO MS – vlastný predaj/projekt S láskou k tradíciám). DMS Nitra dlhodobo spolupracuje s obecnou a územnou samosprávou, školami, cirkvou, kultúrnymi inštitúciami a záujmovými spolkami.

Pod pôsobnosť DMS Nitra patria okresy Nitra, Šaľa, Topoľčany a Zlaté Moravce. Od roku 2019 má v poverení aj riadenie DMS Šurany – ktorý medzičasom zanikol, miestne odbory v okrese Nové Zámky a OP MS Štúrovo. Spolu 43 MO MS. Nitra je aj sídlom Športového a Jazykového odboru MS. Pri MO MS pracuje spolu 33 folklórnych, divadelných a záujmových združení, z toho 25 združení sú aj kolektívnymi členmi MS. Viaceré MO MS majú rozvinutú družobnú spoluprácu s inými MO MS zo Slovenska ako aj s krajanmi v zahraničí. Od roku 2019 je pracovisko partnerom Európskej kultúrnej cesty sv. Cyrila a Metoda NSK. V roku 2023 pokračovala spolupráca na organizovaní celoslovenskej súťaže Svätoplukovo kráľovstvo oživa, kde sme sprostredkovali rozšírenie súťaže o spoluprácu so Slovákmi žijúcimi v zahraničí.

Matičnú činnosť v regióne odzrkadlilo každoročné národné podujatie, a to slávnosti Nitra, milá Nitra a ich súčasť – projekty realizované v rámci Európskej kultúrnej cesty sv. Cyrila a Metoda NSK. V roku 2023 sme rozšírili autorskú výstavu Svätí sedmopočetníci o nový banner Sv. Cyril a Metod a vytvorili ďalšiu autorskú výstavu Poznáš tieto tváre? (venovanú predsedom Matice slovenskej v rámci 160. výročia Matice slovenskej). Súčasťou podujatia bola každoročná Národná púť sv. Cyrila a Metoda a Cyrilo-metodské putovanie. V roku 2023 sme pokračovali v projekte Rozvoja udržateľného cestovného ruchu v novej kvalite v rámci projektu zameraného na gajdošské tradície Nitry a okolia, a to pokračovaním Medzinárodného zahraničného festivalu Zagajduj gajdoško, výstavou Gajdošská izba a novým projektom Tradičná Nitra zameraným na tradičné tvorivé dielne, remeselné techniky a oblasť tradičného ľudového odievania a hudby. Medzinárodný zahraničný festival Zagajduj gajdoško je pokračovaním podujatia, ktorého hlavným organizátorom je Miestny odbor Matice slovenskej Veľké Zálužie a jeho gesciu po druhý rok preberal DMS Nitra. Súčasťou festivalu boli účinkujúci zo Slovenska, Česka, Poľska/Škótska, Chorvátska a Maďarska. DMS Nitra v roku 2023 pokračoval vo svojich stabilných aktivitách z minulých rokov, a to vzdelávanie pre deti a mládež, podpora súťaží (Šaliansky Maťko J. C. Hronského, Regionálna súťaž v prednese poézie a prózy Janka Kráľa, Myrtina Ivanka), pokračovaní s Pedagogickým odborom MS a ZŠ Kráľa Svätopluka na literárno-výtvarnej súťaži Svätoplukovo kráľovstvo oživa (celoslovenská súťaž).

Pracovisko sa ďalej zameriava na podporu významných výročí formou spomienkových slávností osobností či udalostí (Janko Kráľ, Ján Damborský, Marta Longauerová, Anton Bernolák), kalendárnych cyklov zameraných na tradície a zvyky (Stavanie Mája, Čermánske červené, tradičné ľudové techniky – nový projekt Inšpirujeme sa našim v rámci Tradičná Nitra 2023). Pracovisko sa podieľalo na podpore súťaže MO MS Zlaté Moravce v prednese poézie a prózy Janka Kráľa. Spolu s MO MS Nitra – Klokočina a Nitra – Chrenová zorganizoval Popoludnie so slovenskou poéziou – pripomínajúce si 30. výročie SR, 160. výročie MS, Mateja Bela z Očovej a slovenského Sokrata Adama Františka Kollára z Terchovej. DMS Nitra pokračuje aj v športových aktivitách a naďalej zostáva sídlom Športového odboru MS (Tréningové stolnotenisové centrum, Matičná stolnotenisová liga).

V roku 2023 sme sa zamerali na udržanie si dobrého mena a vyhľadávanie nášho partnerstva v rámci stabilných podujatí Mesta Nitra a NSK. Pomocou a ponukou sme systematicky ponúkli našim MO MS sprievodné aktivity, ktoré viac profesionalizujú ich činnosť. Naším cieľom bolo rozšíriť aktivity MO mimo matičnú komunitu so zameraním na oslovenie mladej generácie. Zvlášť sme sa zamerali na koordináciu a podpornú činnosť obnoveného MO MS Tešedíkovo, ktoré pôsobí na národnostne zmiešanom území. K tejto mladej matičnej základni pribudlo aj výrazné obnovenie a generačné vystriedanie v MO MS Vlčany v máji 2023 a v októbri 2023 zmeny v MO MS Šurianky, ktoré výrazne pomáhajú aktivizovať činnosť s prepojením na obecnú samosprávu a farnosť. Naším cieľom bolo zvlášť udržať aktívnu činnosť v okrese Nové Zámky a ďalšej motivácie v pokračovaní vo svojej činnosti, ale aj v podpore ďalších MO MS a obcí na národnostne zmiešanom území Slovenska. Pracovisko bolo oporou pre všetky aktivity MO MS s našimi krajanmi a zahraničnými Maticami (Chorvátsko, Srbsko a Maďarsko – MO MS Štúrovo, Rumunsko – MO MS Dražovce). Slovenské miestne odbory sme samostatne s Maticou slovenskou v Chorvátsku – MS Osijek prepojili na spoločnom podujatí v Nitre Partnerské stretnutie Matíc. V júni sme sa s MO MS Čakajovce zúčastnili nielen reprezentatívne, ale aj organizačne aktívne podujatia 30 rokov Matice slovenskej Osijek a 7. ročník dní slovenskej kultúry v Osijeku.

V roku 2023 sme pokračovali v memorandovej spolupráci so školami, pre ktoré zabezpečujeme vlastné vzdelávacie projekty a v súčasnosti distribuujeme vzdelávacie videá a pravidelne zabezpečujeme ako matičné, tak vlastné výstavné projekty. Stabilnú podporu vytvárame pre naše matičné umelecké kolektívy, ktoré začleňujeme do našich aktivít, alebo im inak pomáhame pri ich prezentácii. Pracovisko šíri aj matičnú tlač a knihy Vydavateľstva MS, ako aj možnosti.

Podporné pracovisko pre miestne odbory. DMS Nitra zabezpečuje pomoc alebo priamo spolupracuje na mnohých podujatiach MO MS vo všetkých svojich okresoch /Nitra, Šaľa, Zlaté Moravce, Topoľčany a Nové Zámky/. Mnohým MO MS poskytuje pracovisko spoluprácu v rámci mediálnej, marketingovej a propagačnej oblasti. Na rok 2023 sme rozšírili ucelenú ponuku našich projektov smerovanú priamo do matičných obcí a MO MS – rozšírenie výstavy Svätí sedmopočetníci a tvorba novej výstavy venovanej 160. výročiu Matice slovenskej a predsedom MS – Poznáš tieto tváre?.

Výber z podujatí DMS Nitra podľa kategórií:

- matičné súťaže: Šaliensky Matko J. C. Hronského (Šaľa), Myrtina Ivanka (Ivanka pri Nitre), Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko (Nové Zámky), Súťaž v prednese poézie a prózy Janka Kráľ (Zlaté Moravce),
- festivaly: Požitavské folklórne slávnosti (Maňa) – 33. ročník, Gorazdov Močenok (Močenok), Vzdušné Zámky (Nové Zámky), Celonárodný festival kresťanského divadla Gorazdov Močenok – 31. ročník, Medzinárodný gajdošský festival Zagajduj gajdoško – MO MS Veľké Zálužie, Slovenská rodná dedina – MO MS Sľažany, Slávnosti chleba – MO MS Dražovce, MO MS Solčany – Lidovec a hostia a viaceré menšie folklórne prehliadky a matičné slávnosti,
- okrúhle výročia: 15. výročie svojho založenia si pripomenul MO MS Čakajovce a pokračovali v zahraničnej spolupráci s chorvátskou Maticou slovenskou Osijek, 50. výročie vzniku a účinkovania Folklórnej skupiny Krnčianka (MO MS Krnča), 30. výročie obnovenia MO MS Ivanka pri Nitre, 30. výročie detského a mládežníckeho folklórneho súboru Matičiarik – MO MS Nové Zámky, MO MS Močenok – slávnostné podujatie k 30. výročiu vzniku SR,

- pamätná tabuľa: Odhalenie pamätnej tabule Dr. Ladislavovi Novomeskému – MO MS Lehota,
- dokument: Gajdošská tradícia vo Veľkom Záluží (spracovateľ TV Nitrička – dokumentárny cyklus Cennosti nášho kraja),
- uvedenie a podpora publikačnej činnosti: MO MS Zlaté Moravce – Turci v Tekovskej župe, autor: Miroslav Pius,
- Cyrilo-metodské slávnosti: Nitra, Šurianky, Čierne Kľačany, Nesvady, Nové Zámky.
- nová výstavná plocha: MO MS Čierne Kľačany – tvorba nového materiálu na tému 30 rokov stretnutia Kľačian na Slovensku,
- športové podujatia: 26. ročník cestného behu Čiernokľačianska Pyxida, matičné stolnotenisové turnaje v mnohých MO, ktorých vyvrcholením je Matičná stolnotenisová liga, Športový deň v Lehote, Janíkovciach a Nedede, Rybárske preteky vo Vlčanoch,
- súťaže vo varení/tradičné pokrmy: Veľký Kýr, Nesvady, Tradičné jedlá dolnozemsých Slovákov – Diakovce a Neded,
- spolupráce a vzdelávacie projekty pre ZŠ: Močenok – 160 rokov Matice slovenskej, Vlčany, Štúrovo, Nové Zámky a Jacovce,
- rozvoj dychovej hudby a vytváranie platformy pre folklórne a hudobné združenia: MO MS Bánov, MO MS Nové Zámky, MO MS Maňa,
- ochotnícke divadelníctvo: MO MS Nové Zámky – Divadlo Paradox, MO MS Skýcov – Divadelný súbor Hrušov v Skýcove, MO MS Tovarníky – podpora krajanov Divadlo KUS Zvolen Kulpín zo Srbska v Topoľčanoch,
- osobnosti SR: Anton Bernolák – Nové Zámky, Janko Kráľ – Zlaté Moravce, Štúrovo – viaceré osobnosti, návšteva zahraničných Slovákov a Matíc.

Špecifikom pracoviska a jeho MO MS je rozvinutá vzájomná medziodborová spolupráca a podpora. Väčšina MO je stabilnou súčasťou kultúrnej politiky obcí a miest. Mimo špecifické a jedinečné podujatia s dôrazom na odlišnosti okresov patria aj komerčnejšie podujatia organizované pre širokú verejnosť mimo svojej členskej základne. Obľúbené sú rodinné športové podujatia, poznávacie zájazdy, plesy a zábavy, súčasť dní obcí, pripomínanie si výročia oslobodenia obcí a miest a podujatia tradičného slovenského kalendárneho zvykoslovía. Tento rok mnohé MO MS podporili svojou účasťou aj oslavy 160. výročia Matice slovenskej v Martine.

Dom Matice slovenskej Prešov / PhDr. Erik Germuška, PhD.

DMS vznikol ako jeden z ostatných v krajských mestách od 1.3.2013. Od septembra 2016 bola poverenou riaditeľkou DMS Prešov Sláva Jurková, ktorá v DMS pracovala do augusta roku 2023 s referentom Markom Gajdošom. Súčasným riaditeľom DMS je Erik Germuška od septembra 2023. V novembri 2023 pracovisko opustil aj referent Marko Gajdoš. Matičné pracovisko plní koordinačné a v mnohom i organizačné poslanie v miestnych odboroch Prešovského kraja. V súčasnosti na základe uvedenej zriaďovacej listiny DMS pôsobí v územnom obvode okresov Prešov a Sabinov. Do svojej činnosti zahŕňa i účtovníctvo finančných prostriedkov na jeho vnútornú prevádzku.

Matica slovenská je cez DMS a MO MS inšpirátorkou a organizátorkou mnohých kultúrnych, vzdelávacích i športových podujatí. Prispieva nimi k prehĺbeniu slovenského historického vedomia, národného povedomia, národnej hrdosti, vlastenectva a štátnosti. Na pôde DMS v Prešove sa organizujú spoločné stretnutia Krajskej i Oblastnej rady MS a Výboru MO MS v

Prešove, čím sa naplňa úloha organizovať a prispievať k tvorbe úspešných podujatí. DMS sa svojou činnosťou snaží získavať do radov MS aj ďalších členov a pomáha vytvárať nové mieste odbory. V roku 2023 bo oživotvorený MO MS v Šarišských Michaľanoch.

DMS počas svojej doterajšej aktívnej činnosti inicioval a zorganizoval mnohé významné kultúrne podujatia, ktoré boli zamerané aj na významné výročia osobností a výročia dôležitých udalostí našich národných dejín, akými boli: každoročné Cyrilo-metodské slávenia, výročie Bela Pollu, 30. výročie Ervína Lazara, výročie Albína Kolarčíka, výročie P. O. Hviezdoslava, 190. výročie Východoslovenského roľníckeho povstania v Haniske pri Prešove, výročie ukončenia druhej svetovej vojny, 145. výročie úmrtia Jonáša Záborského a mnohé iné.

Medzi kultúrne podujatia organizované DMS Prešov patria:

- oslavy 20. výročia vzniku DFS Záborský zo Župčian,
- Gorazdov literárny Prešov – celoslovenská literárna súťaž v duchovnej tvorbe,
- Za krásu slova – regionálna súťaž žiakov stredných škôl v rétorike a zo slovenského jazyka,
- Folklór Prešov – pokračovanie v 15-ročnej úspešnej histórii organizovania nesúťažnej prehliadky mládežníckych folklórnych súborov a skupín, určená folklórnym skupinám základných a stredných škôl,
- Cyrilo-metodské slávenie – každoročné výročie príchodu sv. Cyrila a Metoda na naše územie bolo pripravované v dobrej spolupráci so všetkými tromi biskupstvami v Prešove, dramaticko-literárno-spevné pásmo v jednotlivých kostoloch Cyrilo-metodské slávenie za účinkovania speváckych zborov týchto cirkví. Ich realizácia sa strieda každoročne v inom cirkevnom chráme,
- Dom MS vo svojej činnosti venuje náležitú pozornosť aj spolupráci s národnosťami žijúcimi v Prešove. Úspešne naplňa obsah Memoranda o spolupráci MO MS v Prešove a MO Rusínskej obrody na Slovensku. Každoročne sa Rusíni i slovenskí účinkujúci stretávajú na súťažiach a prehliadkach, ako sú Šaliarsky Mat'ko, Duchnovičov Prešov, Dni Rusínov, Folklór Prešov a mnohé iné,
- Kytička domovine – súťaž žiakov ZŠ v speve ľudových piesní,
- besedy: k vzniku Československa, beseda s predsedom MS o štúrovskej generácii, výročie P. O. Hviezdoslava, Svetový deň poézie, Deň knižníc, beseda k výročiu M. R. Štefánika, beseda o Malej vojne a i.,
- výtvarná súťaž pre žiakov ZŠ v Prešove a blízkom okolí Rodina – mesto – ornament
- Futbalový turnaj žiakov ZŠ O Pohár MDD,
- celoslovenské oslavy pri príležitosti výročí významných osobností.

K uskutočneniu niekoľkých podujatí prispela finančná pomoc na základe vypracovaných a schválených projektov MS pre rozvoj miestnej a regionálnej kultúry, z projektov schválených MsÚ v Prešove a PSK. Obsahovo a programovo bohaté matičné podujatia si získali v Prešove mnohých priaznivcov, stretli sa s veľkou ústretovosťou pri spolupráci zo strany mestskej samosprávy, Knižnice P. O. Hviezdoslava, DJZ, škôl, ZUŠ, arcibiskupstiev jednotlivých cirkví a Prešovskej univerzity. DMS spolu s MO MS v Prešove, MO MS a OMM v Prešovskom kraji sa snaží matičnými podujatiami i naďalej posilňovať národné povedomie, slovenskú štátnosť a vlastenectvo obyvateľov Slovenska – Slovákov i neslovákov doma i v zahraničí. Zviditeľňovať významné, ale aj zabúdané osobnosti nášho národného života v regióne, šíriť, chrániť a rozvíjať miestnu a regionálnu kultúru.

Dom Matice slovenskej Prievidza / Mgr. Vlastimil Uhlár

Dom Matice slovenskej v Prievidzi vznikol v roku 2015, kedy sa pretransformoval z Oblastného pracoviska Matice slovenskej Prievidza. Do jeho územnej pôsobnosti patrilo v uplynulom roku všetkých 9 okresov Trenčianskeho kraja: Bánovce nad Bebravou, Ilava, Myjava, Nové Mesto nad Váhom, Partizánske, Považská Bystrica, Prievidza, Púchov, Trenčín. Úlohy a aktivity počas roka zabezpečoval v súčinnosti s Oblastným pracoviskom Matice slovenskej v Trenčíne, ktoré je vysunutým pracoviskom DMS a do ktorého pôsobnosti patria okresy Ilava, Myjava, Nové Mesto nad Váhom, Púchov a Trenčín.

Počas roka sa DMS venoval tradičným aktivitám, ako aj ďalšej činnosti za účelom zvyšovania povedomia širokej verejnosti o matičných aktivitách v regióne, ako aj o Matici slovenskej ako takej. V roku 2023 DMS pokračoval v úspešnej spolupráci s viacerými samosprávami, kultúrnymi a inými inštitúciami, občianskymi združeniami a médiami. Znížený rozpočet na rok 2023 ovplyvnil činnosť DMS, jeho aktivity a financovanie aktivít. V tejto oblasti sme zaznamenali aj značný pokles finančných príjmov z dotácií samospráv a nadácií. Po personálnej stránke DMS fungoval v obmedzenom režime, len s jedným pracovníkom, rovnako ako v predchádzajúcom roku.

V oblasti členskej základne sa podarili pokroky v oblasti stabilizácie činnosti viacerých miestnych odborov a pokračovali aj prípravy na založenie nových miestnych odborov. K miestnym odborom, ktoré s DMS spolupracovali v uplynulom roku najaktívnejšie, patria predovšetkým v okresoch Prievidza, Partizánske a Trenčín. Okrem odborov v okresných mestách, teda miestne odbory Prievidza, Partizánske a Trenčín, sa vo výraznej miere na aktivitách DMS podieľali aj miestne odbory (v abecednom poradí) Diviaky nad Nitricou, Chynorany, Kanianka, Koš, Nedožery-Brezany a Nováky. K aktívnym odborom patria tiež MO MS Trenčianske Teplice, Trenčianska Teplá a Omšenie v okrese Trenčín, MO MS Bošáca a Kálnica v okrese Nové Mesto nad Váhom, MO MS Bánovce nad Bebravou, odbory Mladej Matice Prievidza a Veľké Hoste a mnoho ďalších.

DMS sa okrem napĺňania jeho základných cieľov, medzi ktoré patrí koordinácia činnosti miestnych odborov MS a odborov Mladej Matice v územnej pôsobnosti, metodická pomoc pri príprave a realizácii ich podujatí a zabezpečovanie propagácie a dokumentácie významných regionálnych matičných aktivít, venuje predovšetkým aktívnej spolupráci so základnými a strednými školami, oslovovaniu mladej generácie prostredníctvom cielených aktivít a atraktívnych podujatí a pripomínaniu si slovenských osobností a historických udalostí slovenských dejín.

Zároveň sú jeho aktivity zamerané aj na fotografickú tvorbu, predovšetkým k témam ľudové zvyky, tradície, historické pamiatky, ľudová architektúra a prírodné krásy regiónu. K hlavným podujatiam patrí regionálny projekt so zámerom dokumentovať tradičnú ľudovú kultúru s názvom Tradície nášho kraja a fotografická súťaž Horná Nitra mojimi očami. V rámci kultúrnej činnosti sa tiež venuje aktivitám v oblasti zachovávanía kultúrneho dedičstva predkov, upevňovania národného povedomia, realizuje poznávacie zájazdy, literárne exkurzie pre žiakov a študentov, prednášky, besedy s významnými slovenskými osobnosťami, výstavy, súťaže, turistické výstupy a športové podujatia.

K najvýznamnejším vlastným podujatiam DMS Prievidza patrí:

- Horná Nitra mojimi očami – regionálna fotografická súťaž,
- Tradície nášho kraja – regionálny projekt zameraný na fotografickú dokumentáciu,

- Stretnutie pri súsoší sv. Cyrila a Metoda – spomienková slávnosť pri príležitosti výročia príchodu vierozvestcov,
- Od prameňa národnej rieky Nitry – výstup na Kľak spojený s kultúrnym programom.

Jednou z priorít je aj aktívna podpora významných regionálnych a celoslovenských aktivít, ktoré naplňajú ciele Matice slovenskej. DMS sa preto aktívne podieľa na organizácii podujatí:

- Beniakové Chynorany – celoslovenský festival poézie,
- Gazdovsko-remeselnícky deň v Mačove.

DMS sa takisto podieľal aj na príprave viacerých lokálnych a regionálnych podujatí venovaných tradičnej ľudovej kultúre a výročiam významných osobností. V spolupráci s miestnymi odbormi sa uskutočnili viaceré aktivity v oblasti zachovávanía kultúrneho dedičstva predkov a upevňovania národného povedomia, predovšetkým išlo o spomienkové slávnosti, prednášky, besedy, vzdelávacie aktivity, súťaže, turistické výstupy a športové podujatia.

Ako spoluorganizátor sa DMS podieľal na realizácii okresných kôl postupových súťaží a ďalších podujatiach:

- Hviezdoslavov Kubín,
- Šaliensky Matko,
- Literárna jar Ondreja Čiliaka,
- Literárna súťaž Príbeh spod jedličky.

Dom Matice slovenskej Rimavská Sobota / PhDr. Ingrid Krštieňová Šulková

Dom Matice slovenskej v Rimavskej Sobote vznikol v roku 1996 a do jeho územnej pôsobnosti patria miestne odbory nachádzajúce sa v okrese Rimavská Sobota: MO MS Bottovo, MO MS Čerenčany, MO MS Klenovec, MO MS Kráľ, MO MS Lukovištia, MO MS Rimavská Baňa, MO MS Rimavská Sobota, MO MS Rimavské Janovce, MO MS Tisovec, MO MS Tornaľa a MO MS Zacharovce. Medzi najaktívnejšie patria miestne odbory v Rimavskej Sobote, v Tisovci, v Lukovištiach a Králi. Ostatné miestne odbory realizujú svoje matičné podujatia 1 až 3 krát ročne. Pri miestnych odboroch pracujú aj kolektívni členovia, a to nasledovne:

- MO MS Rimavská Sobota – DFS Lieskovček, FS Lieščina, Miešaný spevácky zbor BONA FIDE, Klub záujmovej činnosti seniorov DÚHA,
- MO MS Klenovec – FS Vepor,
- MO MS Tisovec – DFS Čižiček,
- MO MS Kráľ – FS Šajava,
- MO MS Tornaľa – DFS Šafáriček, Klub Mladej Matice.

Realizácia hlavných aktivít DMS v Rimavskej Sobote v roku 2023 bola zameraná na prácu s mládežou v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu na základných a stredných školách v okrese Rimavská Sobota nasledovne: realizácia putovnej výstavy Odkaz štúrovskej generácie a 160. výročie vzniku Matice slovenskej, poznávanie slovenských dejín a významných osobností nielen regiónu Gemer-Malohont, prezentácia ľudových tradícií, obyčajov a zvykoslovía formou zážitkových aktivít na školách, organizovanie literárnych súťaží, organizovanie projektu osádzania búst slovenských dejateľov v okrese Rimavská Sobota a ďalších. Čo sa týka propagácie a šírenie tlačovín Matice slovenskej – Vydavateľstva Matice

slovenskej a aktivity smerujúce k dodržiavaniu platných zákonov SR, hlavne zákona o štátnom jazyku a zákona o národnostných menšinách na Slovensku.

DMS v Rimavskej Sobote v roku 2023 organizoval a spoluorganizoval nasledovné podujatia:

- MO MS Rimavská Sobota – spomienkové podujatie ku dňu vzniku Slovenskej republiky,
- okresné kolo literárnej súťaže Šaliansky Mat'ko,
- účasť v odbornej porote – krajské kolo Šaliansky Mat'ko,
- Májka – symbol jari v DMS,
- spomienková slávnosť na P. K. Hostinského v Aleji dejateľov,
- slávnostné odhalenie busty V. Clementisa v Aleji dejateľov,
- Vatra zvrchovanosti a 30 rokov Slovenskej republiky na Kurinci,
- exkurzia Po stopách dejateľov Turca,
- internetové vydávanie Matičný občasník zo života MO MS v Rimavskej Sobote, 3. čísla,
- advent – vystúpenie matičného súboru Bona Fide pri zapálení prvej adventnej sviečky na Hlavnom námestí v Rimavskej Sobote,
- MO MS Bottovo – slávnostná akadémia ku 160. výročiu vzniku MS a divadelné predstavenie divadla Havran,
- vernisáž k výstave Odkaz štúrovskej generácie,
- Deň detí,
- účasť členov miestneho odboru na matičných podujatiach v okrese Rimavská Sobota a v Martine,
- Mikuláš v Bottove,
- MO MS Kráľ – Na Fašiangy u Novoklenovčanov,
- Spomienka na návrat Novoklenovčanov – kultúrno-spoločenské podujatie,
- Posolstvo pre Slovensko – literárno-hudobné pásmo,
- Deň detí – rozprávanie o časoch dávnych i nedávnych,
- Vedomostná súťaž o MS pre deti spojená so športovými aktivitami,
- šachový turnaj v Králi,
- Malá jesenná súťaž pre deti o slovenských tradíciách,
- Advent v Králi,
- MO MS Rimavské Janovce – kultúrno-spoločenské podujatie Fašiangy sa krátia,
- Majáles spojený s oslavami 160 rokov vzniku MS,
- MO MS Tisovec – Spomienka na 205. výročie Bohuša Nosáka Nezabudova – prednáška a výstava v KD,
- matičná putovná výstava Odkaz štúrovskej generácie spolu s kultúrnym programom a prednáškami,
- spoluorganizácia s MO MS Lukovišťa – Ivan Krasko maják s večným svetlom – literárna súťaž stredoškolákov okresu Rimavská Sobota,
- literárno-hudobné pásmo Noc literatúry 3-krát do roka,
- matičiari spolu so študentami – exkurzia Po stopách Vansovcov, v spolupráci s mestom Tisovec zapojenie matičiarov do skrášľovacích brigád v meste,
- v septembri a v decembri kultúrno-spoločenské podujatie Clementisove dni,
- Noc gotických kostolov na Gemeri – exkurzia a prednášky,
- päť matičných stánkov s ľudovými výrobkami (tkanie, vyšívanie, maľovanie obrázkov) a matičnými periodikami – Dni mesta Tisovec,
- dve stretnutia so študentmi v Tornali – záujem o založenie Odboru Mladej Matice,

- adventný počin mladých matičiarov – Koľko lásky sa zmestí do krabice (darčeky pre seniorov v Klube dôchodcov),
- v DMS štyri prednášky o štúrovských dejateľoch v regióne Gemer-Malohont pre žiakov 8. a 9. ročníka ZŠ ako aj dve prednášky o vzniku Matice slovenskej,
- výstava Odkaz štúrovcov v štyroch školách v Dome osvetly a KD v Tisovci,
- prednáška a výstava 160. výročie vzniku MS v DMS,
- slávnostná akadémia venovaná Samovi Vozárovi v Hrachove,
- predseda MS – prednáška spojená s besedou P. K. Hostinský a štúrovci v ZŠ v Rimavskej Sobote,
- seminár Štúrovci na Gemeri a Malohonte spojený s matičnou výstavou,
- dve prednášky žiakom venované ľudovým tradíciám a výrobe dedinského náradia s M. Kmeťom,
- literárna súťaž Šaliensky Maľko (okresné kolo, krajské kolo),
- Detská literárna tvorba pri príležitosti 200. výročia Sama Vozára v Hrachove,
- regionálne kolo súťaže v prednese rozprávok Zlatá podkova, zlaté pero, zlatý vlas v Drienčanoch,
- MO MS Klenovec – Pokoj ľudom dobrej vôle – kultúrno-spoločenské podujatie v KD v Klenovci,
- Klenovská Rontouka – gemersko-malohontské folklórne slávnosti – spoluorganizácia pri matičnom dvore,
- S ohňom v srdci – osobnosti Klenovca – služby Božie, seminár, prednášky ku 160. výročiu vzniku MS,
- MO MS Čerenčany – pripomienka k výročiu sv. Cyrila a Metoda – turistický výstup na Magin hrad,
- Matičná kapustnica – letné stretnutie matičiarov,
- v októbri Matica slovenská v zrkadle času – spomienková akcia ku vzniku MS,
- MO MS Rimavská Baňa – kultúrno-spoločenské podujatie Fašiangy,
- turistické stretnutie – Výstup na Sinec,
- Vatra zvrchovanosti,
- novembrové stretnutie matičiarov – Matica slovenská v súradniciach času – prednáška a literárno-hudobné pásmo venované vzniku MS a MO MS v Rimavskej Bani,
- MO MS Lukovištie – Ivan Krasko – maják modernej slovenskej poézie – prezentácia a súťaž študentskej literárnej tvorby z okresu Rimavská Sobota a Revúca,
- spoluorganizácia Dňa obce v lete,
- spoluorganizácia Mikuláš pre deti,
- účasť matičiarov z Lukovišťa na matičných podujatiach v okrese Rim. Sobota a Martin
- MO MS Zacharovce – kultúrno-spoločenské podujatie a prednáška ku vzniku MS spojené s oslavami Dňa detí v Zacharovciach,
- MO MS Tornaľa – kultúrno-spoločenské podujatie Deň matiek v KD,
- matičiari v spolupráci s Klubom Mladej Matice a učiteľkami ZŠ P. J. Šafárika – beseda, prednáška, výstava v rámci projektu regionálnej kultúry MS Rendezvous s ... prvý krát prijala pozvanie do ZŠ v Tornali spisovateľka detských kníh Gabriela Futová,
- Posedenie pod jedličkou – podujatie venované adventu.

Lokálny a regionálny význam pôsobenia Domu Matice slovenskej v Rimavskej Sobote mala organizačná a metodická pomoc smerujúca k jednotlivým MO MS pri príprave rôznych žiadostí o finančné príspevky z projektov k pripravovaným kultúrnym podujatiám podľa

plánu činnosti organizovaných MO MS Gemera-Malohontu počas celého roka 2023. Celkovo participoval DMS v Rimavskej Sobote pri ôsmich projektoch regionálnej kultúry finančne podporovaných MS. DMS poskytoval svoju súčinnosť pri organizácii rokovaní Okresnej rady MS. Spolupráca s orgánmi samosprávy bola na požadovanej a dobrej úrovni, a to hlavne v obciach Rimavská Baňa, Lukovišťa a Rimavská Sobota. Medzi dôležitú aktivitu DMS Rimavská Sobota patrila v roku 2023 aj starostlivosť o rast členskej základne v okrese Rimavská Sobota – pribudli noví riadni členovia MO MS a to hlavne v Rimavskej Sobote a v Tisovci. Pri MO MS Tornaľa vznikol kolektívny člen Klub Mladej Matice.

DMS Rimavská Sobota na matičných podujatiach v okrese Rimavská Sobota spoluorganizoval výstavy a predaj kníh a tlačovín Vydavateľstva Matice slovenskej okrem iného aj na podujatí odhalenia busty V. Clementisa v Aleji dejateľov. DMS Rimavská Sobota vyvíjal svoje aktivity na národnostne zmiešanom území a aktivity jednotlivých miestnych odborov hlavne v Rimavskej Sobote, Králi a Tornali, ktoré boli zamerané na zabezpečenie kultúrnej kontinuity, udržiavanie slovenských tradícií a folklóru, pripomínanie významných slovenských udalostí a slovenských dejateľov smerom k deťom a mládeži v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu, a tým aj o snahu o výchovu k vlastenectvu formou prednášok v DMS. V neposlednom rade DMS naďalej prijateľnou a zákonnou formou upozorňoval jednotlivé obecné samosprávy na aktivity smerujúce k porušovaniu zákona o štátnom jazyku.

Dom Matice slovenskej Rožňava / Ing. Zlatica Halková

Dom Matice slovenskej v Rožňave vznikol 1.7.2009 a slávnostné otvorenie bolo 7.7.2009 za účasti vrcholných predstaviteľov Matice slovenskej, ako aj za účasti matičiarov a priaznivcov z celého okresu. Predtým tu pôsobilo Oblastné pracovisko Matice slovenskej, ktoré vzniklo 1.1.1992. V súčasnom období sa DMS metodicky venuje 20 subjektom v okresoch Rožňava a Revúca. Pôsobí tu aktívna Oblastná rada MS. V orgánoch MS je jeden člen Výboru MS, podpredseda Dozorného výboru MS, jeden člen výboru Mladej Matice, predsedníčka a dvaja členovia Krajskej rady MS Košického samosprávneho kraja z okresu Rožňava.

Počas existencie pracoviska MS veľa podujatí získalo nadokresné rozmery, ako Šaliansky Matko, Hviezdoslavov Kubín, Zlatá podkova, zlaté pero, zlatý vlas – Dobšinského rozprávky, Zábavné čísla Jura Hronca, Slávik Slovenska a mnohé iné súťaže pre deti a mládež. Rok 2023 však bol znovu výnimočný. Skončila pandemická situácia a s aktivitami sa roztrhlo vrece. Pripomenuli sme si výročie narodenia Jura Hronca zaujímavou súťažou Zábavné čísla Jur Hronca, tentoraz vo Vlachove. Po súťaži mali súťažiaci aj zaujímavú prednášku v kaštieli Andrassyovcov. Boli sme spoluorganizátormi recitačných a speváckych súťaží. Nezabudli sme ani na príchod našich vierozvestcov Cyrila a Metoda a venovali sme sa aj prednáškam na školách k Odkazu štúrovskej generácie a samozrejme aj pre seniorov. Nezabudli sme na výročia našich rodákov a medzi takéto významné osobnosti patrili napríklad: Peter Kellner Hostinský (v spolupráci s vedeckým tajomníkom MS sme spracovali novú publikáciu), Samuel Tomášik, Samo Chalupka, Pavol Emanuel Dobšinský. Mnohí štúrovci aj študovali v Rožňave na evanjelickom gymnáziu, bývalá ZŠ Sama Tomášika na Ulici zeleného stromu. Medzi osobnosti patrili aj Ján Antal, pôsobiaci veľa rokov na evanjelickej fare v Betliari. Už rok 2022 bol pre nás aj začiatkom novej aktivity „Zviditeľňovanie nadaných ľudí a umelcov, ktorí žijú, alebo pochádzajú z bývalej Gemersko-malohontskej župy“. Myšlienka vznikla na základe toho, že si pripomíname našich slávnych rodákov, ktorí niečo vo svojom živote urobili v prospech nášho národa, ale nezabúdame aj na rodákov, ktorí žijú a teraz tvoria. Projekt zviditeľniť takéto osobnosti sa nám veľmi osvedčil a v besedách s nimi bolo cítiť

hrdosť a krásu ich prejavu. V týchto aktivitách sme pokračovali aj v roku 2023. Zapálením Vatry zvrchovanosti si každoročne pripomíname Deklaráciu Slovenskej národnej rady o zvrchovanosti Slovenskej republiky. Spomienkové pietne akty sú samozrejmosťou. Pokračujeme aj v prednáškach pre školy o Matici slovenskej. Nezabúdame ani na Troch sokolov (Štefan Marko Daxner, Ján Francisci, Michal Bakulíny). Pripomíname si na našich slávnych predchodcov a znovu sme pripravili niektoré aktivity vo forme tlačných brožúrok, či letákov.

Dom MS v Rožňave sa prioritne sústreďuje na aktivizáciu, koordináciu a metodickú spoluprácu s MO MS, prácu s deťmi a mládežou, upevňovanie národného povedomia a pozdvihnutie slovenskej hrdosti na zmiešanom území, zachovávanie kultúrneho dedičstva našich predkov, oživovanie regionálnej a miestnej kultúry, oživovanie ľudových tradícií, zachovávanie pamiatky našich rodákov (Dobšinský, Šafárik, Hronec, Madáč, Kellner, Ormis).

Nespomenuli sme všetky podujatia, ale naše poďakovanie patrí celej matickej základni za obetavú prácu v prospech širokého okolia. Poďakovanie patrí aj všetkým organizáciám či subjektom, ktoré prejavili záujem s nami spolupracovať a vytvárať krásne hodnoty pre všetkých. S radosťou konštatujeme, že naše aktivity sme uskutočnili aj vďaka finančnej pomoci nielen Matice slovenskej, ale aj Mesta Rožňava.

Spolupracujeme so všetkými kultúrnymi a inými organizáciami, ktoré prejavia záujem. Spolupráca – samosprávny kraj, Mesto Rožňava, obecné úrady v okrese, Gemerské osvetové stredisko, Gemerská knižnica Pavla Dobšinského, Centrum voľného času, základná umelecká škola, základné a stredné školy, obecné knižnice, občianske združenia a so všetkými, ktorí chcú podporiť maticnú myšlienku o vzájomnej úcte a rešpekte na národnostne zmiešanom území. V priebehu celého obdobia sa do podujatí zapájali všetky miestne odbory a niektoré prednášky nám zrealizoval aj predseda MS.

Dom Matice slovenskej Snina / Ing. Jozef Makariv

Dom Matice slovenskej v Snine vznikol v novembri 1997 a do jeho pôsobnosti spadajú okresy Snina, Humenné, Medzilaborce, Vranov nad Topľou, Svidník a Stropkov včítane Oblastného pracoviska vo Vranove nad Topľou. Najaktívnejšie MO MS sú MO MS Belá nad Cirochou, MO MS Dlhé nad Cirochou, MO MS Snina, MO MS Stakčín, MO MS Humenné a MO MS Zemplínske Hámre. Pri MO MS Zemplínske Hámre pracuje ženská spevácka skupina Hamorčanka a pri Dome MS pracuje Folklorný súbor ŠIŇAVA.

V roku 2023 sa Dom MS v Snine zamerával na metodickú pomoc miestnym odborom Matice slovenskej a na prípravu na Snem Matice slovenskej v Martine. Pokračovala spolupráca s Mestským kultúrnym a osvetovým strediskom v Snine (MKaOS), keďže výstavný priestor, ktorý predtým spravoval Dom MS v Snine po čiastočnej rekonštrukcii prešiel do správy MKaOS a tak sa predovšetkým niektoré výstavné a kultúrne aktivity robia spoločne. Dom sa opäť podieľal v spolupráci s mestom Snina na príprave reprezentačného nástenného kalendára – Snina na dobových pohľadoch XVI. na rok 2024, ale pripravil aj nástenný kalendár na rok 2024 KROJE V POHYBE z obrazov autorky Anety Lattovej, aby sa aj touto formou propagoval bohatý slovenský folklór a samotné kroje.

Aktivity DMS Snina v roku 2023:

- Prednášky z dejín Matice slovenskej (od februára do decembra 2023), 160. výročie vzniku, boli realizované vo výstavnom priestore DMS počas návštev výstav, aby sa využila prítomnosť žiakov a študentov na výstavách a bol plnohodnotne využitý čas strávený vo výstavnej sieni. Tento spôsob je už odskúšaný v predchádzajúcich rokoch,
- Dobové nástenné kalendáre III. – výstava (marec 2023) – v poradí už tretia výstava dobových pohľadov na mesto Snina,
- Matičná galéria – výstava (máj 2023) z vybraných výtvarných prác z celoslovenského projektu súťaže vo výtvarnej tvorbe základných a základných umeleckých škôl – výstavy výtvarných prác z celoslovenského projektu Matičná galéria slúžia zároveň ako metodická pomôcka pre deti aj pedagógov, nakoľko sa jedná o pestrú paletu výtvarných techník kvalitných výtvarných prác z celého Slovenska,
- Odetí do krásy – výstava fotografií krojov zo Šatnice Matice slovenskej (apríl 2023),
- V zasklených rámoch sa kultúrnej verejnosti predstavila ukážka krojov, ktoré má v svojom zbierkovom fonde Šatnica Matice slovenskej,
- Zasklené panely Snina – na dobových pohľadoch – stála expozícia troch panelov, ktorú pripravil Dom MS v Snine pre ZŠ Hviezdoslavova, ktorá je najstaršou základnou školou v našom meste. Expozícia bola slávnostne otvorená za účasti vedenia školy a stretla sa u žiakov i pedagógov s veľmi pozitívnym ohlasom,
- V chráme času – básnická zbierka autorky Jany Matulajovej zo Sniny, ktorú vydal a slávnostne uviedol v októbri 2023 DMS v Snine v historickej budove Sninského kaštieľa za hojnej účasti kultúrnej verejnosti pod záštitou primátora mesta Snina,
- Dobové pexeso Snina v minulosti – prebehla pokusná súťaž medzi žiakmi na ZŠ Hviezdoslavova v Snine. Súťažilo sa v kategórii mladší žiaci a v kategórii starší žiaci. V roku 2024 plánujeme rozšíriť túto súťaž pre všetky Sninské školy,
- Diplom zakladajúceho člena MS – grafické spracovanie a výroba diplomov v tvrdom obale so zlatením a kovaním pre potreby Matice slovenskej v Martine,
- Ďakovné listy k 160. výročíu Matice slovenskej – grafické spracovanie a tlač desiatok ďakovných listov pre potreby vedenia MS počas roka 2023,
- Fotoalbum Vysoké Tatry v minulosti v drevenej kazete – vydanie dobového albumu vo formáte A3+,
- Slávnostný preukaz Matice slovenskej – priebežná výroba slávnostných preukazov pre záujemcov z členskej základne MS.

Ako spoluorganizátor sa DMS spolu s Miestnou organizáciou Únie žien Slovenska podieľa každoročne na organizovaní už tradičného podujatia: Ochutnávka tradičných jedál. Najuššiu spoluprácu má už dlhodobo DMS v Snine s Mestom Snina a teraz už aj s Mestským kultúrnym a osvetovým strediskom v Snine. Za najväčší úspech posledných rokov možno považovať pokračovanie spolupráce na vydávaní HLASU MATICE, keď bolo graficky spracované a do tlače pripravené ďalšie nové číslo zachytávajúce matičné dianie na celom Slovensku, čo napomáha lepšej propagácii matičného hnutia smerom k širšej kultúrnej verejnosti a zároveň dáva MO MS a ďalším odborným pracoviskám väčší priestor na propagáciu svojej činnosti. Podarilo sa získať aj nových predplatiteľov matičných periodík, čo nie len prispieva k propagácii matičnej činnosti, ale aj pomáha Matici získavať finančné prostriedky na ďalšiu činnosť. K rozšíreniu členskej základne došlo len o niekoľko členov, nebol založený žiadny nový MO MS nakoľko je tam potrebné vycestovať a aj viackrát rokovať. Mládeži sa DMS venuje pomocou vzdelávania cez odborné prednášky venované národným témam a národným dejateľom. Prednášková činnosť sa skvalitnila, lebo sa obohatila aj o premietanie. Rok 2023 bol venovaný predovšetkým 160. výročiu Matice slovenskej. Keďže DMS v Snine pôsobí na jazykovo zmiešanom území s rusínskou

národnostnou menšinou, orientuje svoju činnosť hlavne na spoluprácu, nakoľko v tomto priestore nie je situácia tak vyhrotená, ako napríklad na juhu Slovenska.

Dom Matice slovenskej Spišská Nová Ves/ Mgr. Rastislav Zacher, PhD.

Dom Matice slovenskej v Spišskej Novej Vsi vznikol 1.7.1990 a sídli v objekte, ktorý je majetkom Matice slovenskej. V priamom riadení DMS Spišská Nová Ves (SNV) je aj Oblastné pracovisko MS Poprad. Dom sa stará o matičnú činnosť v okresoch Spišská Nová Ves, Levoča, Gelnica, Poprad, Kežmarok, Stará Ľubovňa. Konkrétne iba v okrese Spišská Nová Ves je aktívnych 17 MO MS.

Základná orientácia DMS v roku 2023 spočívala predovšetkým v práci s mládežou, samosprávami, v spolupráci so školami a všetkými kultúrnymi organizáciami v meste. Pre DMS je tiež veľmi prioritná prezentácia tradičnej ľudovej kultúry cez folklórne súbory a skupiny v oblasti, organizácia prednáškovej činnosti pre stredoškolákov, ale aj pre učiteľov slovenského jazyka a literatúry a histórie. Oboznamuje ich s osobnosťami a udalosťami národnej i regionálnej histórie a aktívne ich zapája do matičnej činnosti. DMS sa snažil aj v roku 2023 o spoluprácu so Slováckmi v zahraničí. V Poľsku už prebehli stretnutia s možnými partnermi v tejto oblasti (napr. formou darovania knižných publikácií).

Rozsiahla bola aj činnosť, ktorá denne naplňa DMS. Predovšetkým sa v DMS stretávali deti z Divadelného štúdia pri DMS, v DMS pôsobila spevácka skupina Majorán zo Spišskej Novej Vsi, Divadelný súbor Hviezdoslav nacvičoval v divadelnej sále domu. Pôsobilo tu aj úspešné divadlo Kontra. Úzka spolupráca prebiehala s Kaviarňou Mlynček, ktorá sa úspešne etablovala v Dome a je jednou z najnavštevovanejších kaviarní v regióne Spiša. S touto kaviarňou a Divadlom Kontra už DMS nadviazal úzku spoluprácu, aj čo sa týka kultúrnych podujatí.

DMS sa podieľal na organizovaní a participovaní podujatí a akcií, ako napríklad:

- Okresná súťaž v prednese slovenskej povesti Šaliansky Matko,
- Spomienkové podujatie Malá vojna,
- Ekumenické stretnutie pri kríži na Kojšovskej holi,
- Pripomenutie si úmrtia a narodenia M. R. Štefánika v Poprade a v Spišskej Novej Vsi,
- Divadelno-dramatické spracovanie o živote a diele M. R. Štefánika v spolupráci so Spoločnosťou M. R. Štefánika, ktoré sa konalo v meste Poprad, ako aj v meste Brezno,
- Vatra zvrchovanosti v Štrbe, Batizovciach, na Kojšovskej holi,
- Kostelničákov ornament – výtvarná súťaž v Spišskej Starej Vsi,
- Kúdelňá izba v obci Batizovce – zachovávanie tradícií našich predkov,
- v marci 2023 sme v spolupráci s podpredsedom MS M. Nemcom zorganizovali prednášku spojenú s besedou pre žiakov Spojenej školy Mierovej vo Svite pod názvom Význam a poslanie Matice slovenskej v súčasnosti,
- DMS zorganizoval pri príležitosti 160. výročia MS aj Deň Matice slovenskej, ktorý sa konal v mesiaci máj v Podtatranskej knižnici v Poprade,
- v novembri sa v Podtatranskej knižnici konal Deň Spisovnej slovenčiny – Slovo o rodnej reči, ktorý zanechal u študentov a verejnosti pozitívny ohlas. Tohto podujatia sa zúčastnil aj podpredseda MS M. Nemeč,

- v novembri sa v priestoroch DMS konala prednáška spojená s besedou pre žiakov a študentov z Gymnázia na Školskej ulici v Spišskej Novej Vsi. Témou besedy bola osobnosť M. R. Štefánika. Táto beseda sa uskutočnila aj v spolupráci so Spoločnosťou gen. M. R. Štefánika,
- v decembri sme okrem iného zorganizovali aj vedomostnú súťaž o Matici slovenskej pre študentov základných škôl v podtatranskom regióne pri príležitosti 160. výročia MS. Súťaž sa konala v priestoroch Mestského úradu v Poprade,
- taktiež sa v roku 2023 v priestoroch DMS konali aj viaceré pútavé prednášky, predovšetkým pre študentov základných a stredných škôl. S týmito školami plánuje Dom podpísať aj memorandá o spolupráci.

DMS SNV aj v roku 2023 taktiež úzko spolupracoval aj s regionálnymi televíziami a novinami a Slovenským rozhlasom – rádiom Regina z Košíc, taktiež TV Reduta SNV, TV Poprad, TV Levoča a pod. DMS veľmi dobre spolupracuje aj s Mestským úradom v Spišskej Novej Vsi, všetkými kultúrnymi inštitúciami a zariadeniami v meste Spišská Nová Ves (napr. Spišské osvetové stredisko, Únia žien Slovenska, Centrum voľného času a iné). Z činnosti DMS ešte v krátkosti spomeniem získavanie predplatiteľov Slovenských národných novín, časopisu Národné spektrum, Slovenské pohľady, Historický zborník a pod. Okrem organizovania podujatí sa aktívne podieľame aj na písaní článkov o všetkých aktivitách a činnosti DMS SNV a OP MS Poprad do Slovenských národných novín, web Matice slovenskej, FB MS a pod.

Dom Matice slovenskej Žilina / Ing. Katarína Kalanková

Dom Matice slovenskej v Žiline ako pracovisko bolo zriadené 1.1.1996, kedy vtedajšie vedenie mesta Žilina darovalo Matici slovenskej budovu so sídlom Hollého 1 v Žiline. Podľa dohody mesta Žilina a Matice slovenskej bola budova zriadená za účelom naplňovania národných, duchovných a kultúrnych princípov Matice slovenskej ako národnej inštitúcie Slovákov. V spolupráci s kultúrnymi inštitúciami, štátnou správou a samosprávou organizuje DMS podujatia, akcie, výstavy, prednášky venované našim dejateľom a svojimi podujatiami na úrovni okresnej, krajskej aj celoštátnej oslovuje širokospektrálne rôzne vekové kategórie, či už deti, MŠ, ZŠ, SŠ, ale aj našich seniorov, odborné obce, pedagógov, umelcov za účelom naplňovania a zachovávania kultúrnych a národných hodnôt našich predkov. Dom Matice slovenskej v Žiline je výrazným zjednocovateľom a informačným centrom pre všetky skupiny obyvateľstva. Pod pôsobnosť DMS Žilina spadajú okresy Žilina, Bytča, Kysucké Nové Mesto, Martin, Turčianske Teplice.

V pôsobnosti DMS pracuje 40 MO MS, z ktorých sú niektoré menej aktívne, niektoré neaktívne vzhľadom na poproduktívny vek členov výborov MO MS. Medzi najaktívnejšie MO MS patria: MO MS Žilina, MO MS Lietavská Závadka, MO MS Bytčica, MO MS Diaková, MO MS Martin, MO MS T. Teplice, MO MS Valča, MO MS Varín, MO MS Vrútky, MO MS Sučany, MO MS Čadca, MO MS Bytčica. V roku 2023 sa konalo valného zhromaždenie MO MS Kysucké Nové Mesto, na ktorom sa obnovil výbor a činnosť MO MS.

Kolektívnymi členmi pracujúcimi pri DMS Žilina sú: ZO Slovenský zväz diabetikov, Slovenský skauting, MO Živena, Únia žien Slovenska Žilina a folklórny súbor Lúčanka. V členskej základni nastal úbytok z dôvodu úmrtí, ale pribudlo aj niekoľko nových členov.

V spolupráci so samosprávou, školami, kultúrno-osvetovými zariadeniami, seniormi, cirkvami, občianskymi združeniami sme rozvíjali a obohacovali kultúrno-spoločenský život, výchovno-vzdelávaciu činnosť, záujmovo-umeleckú, knižničnú, informačnú, edičnú a osvetovú činnosť. Musíme konštatovať, že došlo k stagnácii spolupráce so Žilinským samosprávnym krajom. Žiadosti o granty, ktoré boli zaslané v roku 2023 ŽSK však neboli schválené. S mestom Žilina je pomerne slušná komunikácia, primátor a poslanci národnejšie orientovaní sú nápomocní pri pomoci organizovania matičných podujatí. Čo sa týka žiadostí MO MS, je DMS vždy nápomocný, či už pri vyplňovaní žiadostí alebo pri ich vyúčtovaniach. Žiadosti o dotáciu z regionálnej kultúry MS požiadalo niekoľko MO MS, ktorým bola schválená dotácia na podujatia, za čo sa chceme vedeniu MS poďakovať. Dom Matice slovenskej v Žiline orientuje svoju činnosť na folklór, prácu s mládežou – deti MŠ, ZŠ a SŠ – rôzne súťaže, pódiové vystúpenia, prednášky o dejateľoch slovenského národa. V roku 2023 bolo plánovaných niekoľko významných prednášok k dejateľom slovenského národa a niekoľko výstav, besied s názvom „Slovenčina moja krásna“, na ktorých sa v hojnom počte zúčastňuje nielen verejnosť, ale aj študenti ZŠ a SŠ. V roku 2023 sa uskutočnili aj prednášky na stredných školách. Pri oslovení niektorých škôl však nie je záujem o matičné prednášky, čo prisudzujeme liberálnejšiemu vedeniu jednotlivých škôl, ale aj napriek tomu sme zrealizovali niekoľko kvalitných prednášok.

V roku 2023 v spolupráci s detským folklórnym súborom CIPOVIČKA sme dokončili fotenie regionálnych krojov z Turca, Považia a Kysúc. V roku 2024 chceme spracovať nástenný kalendár na rok 2025. O grant chceme požiadať mesto Žilina. Veľmi nám v tomto projekte pomohla Šatnica MS.

V roku 2023 DMS Žilina v spolupráci s MO MS plánovalo niekoľko desiatok podujatí – výstavy, prednášky, besedy, prehliadky školskej a mimoškolskej činnosti zameranej na pódiové vystúpenia detí MŠ a ZŠ s akcentom na folklór a tradície sviatkov z rôznych regiónov Slovenska, smerujúce k zachovávaniu tradícií našich predkov. Niektoré sa nám podarilo zrealizovať, niektoré z dôvodu financií boli presunuté na rok 2024. Medzi tradičné akcie a podujatia DMS v spolupráci s MO MS Žilina patria: Kolovrátok, Šaliansky Maťko (krajské a okresné kolo), Vansovej Lomnička (okresné a krajské kolo) – v spolupráci s Úniou žien Slovenska, Naše talenty – kultúrne aktivity smerujúce k deťom a mládeži. Od roku 2014 je DMS hlavným organizátorom súťaže SLÁVIK SLOVENSKA, krajské kolo v spolupráci s Ministerstvom školstva SR. Matičné pondelky a Slovenčina moja krásna – prednášky spojené s besedami o dejateľoch slovenského národa, stretnutie jubilentov a pod. V roku 2023 sa DMS podarilo v rámci možností zrealizovať výstup na chatu pod Suchým a Minčol. Na výstupe sa zúčastnili študenti Súkromnej umeleckej školy v Žiline a členovia MO MS Žilina. Počas roka sme niekoľko krát navštívili štátny archív v Bytči so študentmi súkromnej umeleckej školy Žilina. Podarilo sa nám zrealizovať výstavy v DMS Žilina Odkaz štúrovskej generácie ako aj v OC Mirage. V rámci krajskej úrovne organizuje DMS Žilina krajské kolá súťaží ŠALIANSKY MAŤKO, SLÁVIK SLOVENSKA, VANSOVEJ LOMNIČKA. Významným podujatím DMS Žilina je projekt Kolovrátok, pódiové interaktívne vystúpenia detí MŠ v spolupráci s SPV Žilina. Významnou súťažou, ktorú DMS organizuje na celoslovenskej úrovni, je celoslovenská súťaž PROSLAVIS – celoslovenská súťaž triednych a školských časopisov MŠ, ZŠ, SŠ, špeciálnych škôl a zahraničných škôl, kde sa každoročne do súťaže zapája niekoľko stoviek časopisov zo všetkých regiónov Slovenska, ale aj zo zahraničia (Maďarsko, Srbsko). V roku 2023 sa slávnostné vyhodnotenie súťaže uskutočnilo v marci.

Dom Matice slovenskej v Žiline sa ako spoluorganizátor podieľa na rôznych podujatiach v rámci okresu a kraja, ktorými sú DEŇ MATIEK v spolupráci s Úniou žien Slovenska, VALČIANSKE MELÓDIE, PRÁZDNINY BEZ NUDY, NAŠE TALENTY, výstavy organizované spolkom Živena a Úniou žien Slovenska a iné.

Dom Matice slovenskej v Žiline spolupracuje s orgánmi štátnej správy – MŠ SR, Obvodný úrad Žilina a samosprávou – Žilinský samosprávny kraj, mesto Žilina, Krajské kultúrne stredisko Žilina, Krajská knižnica Žilina, konzervatórium Žilina, umelecká škola L. Arvaya Žilina, obecné úrady v pôsobnosti ŽSK. V rámci dostupných možností propagujeme akcie a podujatia MS a DMS formou zverejňovania mesačných podujatí v mesačníku Kam do mesta, Žilinskom večerníku, na nástenke DMS Žilina v Krajskej knižnici v Žiline, ako aj vo vitríne DMS Žilina na Hlinkovom námestí a na nástenke v DMS, web Matice slovenskej a web Domu Matice slovenskej. Propagácia všetkých podujatí je zverejňovaná na FB DMS Žilina a stránke Matice slovenskej. Z každého podujatia sú zasielané mediálne výstupy a fotodokumentácia na ústredie Matice slovenskej. Pravidelne prispievame článkami a komentármi do SNN. V čase realizácie podujatí a akcií, závisiac od typu akcie a podujatia, posielame pozvánky inštitúciám štátnej správy a samosprávy, ZŠ, SŠ a inštitúciám v pôsobnosti ŽSK. Snažíme sa v rámci možností pri podujatiach rozdávať Národné kalendáre, ktoré DMS nakupuje niekoľko desiatok každoročne (nákup matičných periodík).

Oblasťné pracovisko Matice slovenskej Šamorín / Eva Jandáčková

Oblasťné pracovisko Matice slovenskej v Šamoríne je v prevádzke od roku 1998. Činnosť OP a MO MS Šamorín je zameraná najmä na prácu s členmi MO MS mesta Šamorín a okolitých obcí za účelom naplňovania národných, duchovných a kultúrnych princípov Matice slovenskej ako národnej inštitúcie Slovákov. OP MS v Šamoríne spolupracuje s kultúrnymi inštitúciami, samosprávou mesta, organizuje podujatia, akcie, výstavy a prednášky. Svojimi akciami oslovuje rôzne vekové kategórie, či už deti, MŠ, ZŠ, SŠ, ale aj našich seniorov. Existencia tejto kultúrnej inštitúcie má nezameniteľné miesto na jazykovo zmiešanom území južného Slovenska najmä pre obyvateľov slovenskej národnosti. Do pôsobnosti OP MS v Šamoríne patria obce Kvetoslavov, Hviezdoslavov, Hamuliakovo, Kalinkovo. V pôsobnosti OP MS Šamorín pracuje aj MO MS Veľká Paka, Detský folklórny súbor Prvosienka a Spevácka skupina LIPA.

Medzi najznámejšie pravidelné aktivity OP MS Šamorín patria:

- Tradičný Reprezentačný ples Matice slovenskej,
- Fašiangové zvyky,
- Deň žien,
- Pietna spomienka na gen. M. R. Štefánika, organizujeme ju meste v spolupráci s mestom a školami,
- Účasť mládeže na kladení vencov v Ivanke pri Dunaji pri mohyle M. R. Štefánika,
- Stavanie a váľanie mája,
- Vatra zvrchovanosti,
- Stretnutie s jubilantmi,
- Slovenské Vianoce,
- Poznávacie zájazdy – v roku 2023 sme navštívili Dolnú Krupú.

Oblasťné pracovisko Matice slovenskej Trenčín / Žofia Hrančová

Oblastné pracovisko MS Trenčín bolo založené v roku 2016. Pracovisko sídli v budove Trenčianskeho samosprávneho kraja v Trenčíne. Do pôsobnosti OP MS Trenčín spadajú okresy na strednom Považí, a to okresy Myjava, Nové Mesto n/V., Trenčín, Ilava, Púchov, Považská Bystrica a Bánovce n/B. V roku 2023 sa podarilo obnoviť po dlhých rokoch činnosť MO MS Rybany v okrese Bánovce n/B., MO MS Púchov a MO MS Myjava. Oblastné pracovisko MS v spolupráci s miestnymi odbormi MS v kraji sa svojou činnosťou podieľajú na spoločenskom a kultúrnom živote miest a obcí pri zachovávaní a oživovaní kultúrnych tradícií a kultúrneho dedičstva našich predkov. Dôležitá je spolupráca s miestnymi odbormi MS v regióne, s ktorými nám významne napomáha spolupráca s ostatnými organizáciami, ako sú mestské kultúrne strediská, samosprávy, cirkevné zbory, knižnice, múzeá, školy, SZPB, Spoločnosť M. R. Štefánika, jednoty dôchodcov a iné. Významná a bohatá je spolupráca s Trenčianskym osvetovým strediskom v Trenčíne, s ktorým sme uskutočnili množstvo významných a zaujímavých podujatí.

Každoročne sa v našom regióne konajú významné podujatia, ako divadelný Festival Aničky Jurkovičovej v N. Meste nad Váhom, Literárna súťaž Jozefa Braneckého vo vlastnej tvorbe poézie a prózy v Trenčíne, Turistický výstup na Ostrý vrch k slovanskému dvojkrížu pri príležitosti sv. Cyrila a Metoda, výstup na Machnáč pri príležitosti sv. Cyrila a Metoda, Turistický pochod Hurbanovým chodníkom z Kálnice do Beckova. Nezabúdame ani na tradičné podujatia, ako je privítanie Nového roka s pripomenutím si vzniku SR, fašiangy, pochovávanie basy, vynášanie Moreny, stavenie mája, hody, pálenie Jura, Jánske ohne až po oslavy Vianočných sviatkov s koledovaním. Do týchto aktivít sa nám darí zapájať aj deti a mládež, ktorá sa potom zaujíma aj o matičné dianie.

Oblastné pracovisko uskutočňuje osobné stretnutia s matičiarmi miestnych odborov, zameriava sa hlavne na metodickú pomoc a koordináciu činnosti, podporuje a pomáha pri medializácii podujatí (22 článkov na webe MS a pár aj v SNN). Poskytuje metodickú a konzultačnú pomoc pri podávaní žiadostí na ochranu a rozvoj miestnej a regionálnej kultúry. Keďže hlavnou úlohou tento rok bolo obnovovanie činnosti miestnych odborov, činnosti folklórnych súborov a ich aktivitám nebolo dostatok času sa venovať. Niektoré evidované folklórne súbory na Považí museli pozastaviť činnosť zo zdravotných dôvodov členov alebo úmrtím, či odchodom zo súboru. Napriek tomu sa dva oslovené folklórne súbory zúčastnili 5. augusta na Matičných oslavách v Martine pri príležitosti 160. výročia vzniku MS a 30. výročia vzniku SR, ktoré boli účastníkmi programu. Taktiež sa niektoré súbory aj tento rok zapojili do každoročne vyhlasovanej akcie Slovensko spieva koledy, ako boli FS z Bošáče, Záriečia, Trenčianskej Teplej, Kálnice a ďalšie. Celou krajinou sa v jeden deň a jednu hodinu rozoznili obľúbené koledy ako symbol blížiacich sa Vianoc. Čo sa týka divadelnej činnosti, tam činnosť veľmi poznačili protipandemické opatrenia, obmedzené stretávanie sa divadelníkov a po dlhej odmlke sa podarilo obnoviť svoju činnosť len niektorým divadelníkom, napr. Trenčianske Stankovce, Bošáca, Nové Mesto n./V., Stará Turá, Kálnica a ďalšie.

Podujatia v roku 2023 uskutočnené v spolupráci s MO MS a inými organizáciami:

- 25.4.2023 Regionálne centrum podpory učiteľom v spolupráci s Trenčianskym osvetovým strediskom usporiadalo konferenciu učiteľov v Trenčíne pod názvom Rastieme spoločne, do ktorej sa zapojila aj MS prednáškou vedeckého pracovníka SHÚ MS Jaroslava Dureca o vzniku a činnosti MS, pracovníčka OP MS Trenčín zas informovala o činnosti OP MS v Trenčíne a KR MS Trenčianskeho kraja,
- 4.5.2023 Hviezdoslavov Kubín – Štúrov Uhrovec, Krajské kolo 69. ročníka celoslovenskej recitačnej súťaže v Uhrovci – matičiarky v porote,

- Slávnostná akadémia MO MS Trenčianske Teplice pri príležitosti 1160. výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda, 160. výročia vzniku MS, 30. výročia vzniku SR a dvestoročnice Odkazu štúrovskej generácie spojenej s besedou spisovateľky Blanky Kovarčíkovej z Myjavy, autorky knihy Lásky M. R. Štefánika,
- 5.6.2023 MO MS Záriečie v Púchove pripravilo výstavu Kroje Púchovskej doliny a okolia, ukážky výrobkov umeleckého drotára Pavla Kureja,
- 15.6.2023 Oživotvorujúce VZ MO MS Púchov v Trenčíne v spolupráci s OP MS Trenčín, KR MS TSK, matičiari darovali OP MS tri vzácne obrazy Martina Benku a bustu M. R. Štefánika,
- 24.6.2023 v Lubine a 25.6.2023 v Zemianskom Podhradí v spolupráci s Trenčianskym osvetovým strediskom, MO MS Bošáca a obcami Z. Podhradie a Lubina zorganizovali spomienkové podujatie k 100. výročiu úmrtia J. Ľ. Holubyho,
- 24.6.2023 Obrázky môjho kraja, regionálna výtvarná súťaž pre MŠ a ZŠ vyhlásená k 100. výročiu úmrtia J. Ľ. Holubyho. Dátum a miesto výstav:
 - 24.6.2023 Holubyho chata na Veľkej Javorine,
 - 1. až 5.7.2023 Galéria M. A. Bazovského v Trenčíne,
 - 6. až 31.7.2023 Evanjelický kostol v Lubine,
 - 1. až 31.8.2023 Okruhový dom armády v Trenčíne,
 - 23.10. až 31.11.2023 Cirkevný zbor ECAV na Slovensku Zemianske Podhradie,
- 6.7.2023 Literárny klub Omega s MO MS Trenčín zorganizovali literárne stretnutie so spisovateľom Rudolfom Dobiášom o jeho tvorbe a zásluhách pri každoročnom vyhodnocovaní celoslovenskej literárnej súťaže J. Braneckého (31. ročník),
- 24.8.2023 Stretnutie matičiarov a hostí na evanjelickom cintoríne v Trenčíne s pietnym aktom pri hrobe matky Ľ. Štúra, Anny Štúrovej a súrodencov Ľ. Štúra a pri hrobke Štúrovcov,
- 26.8.2023 Spomienka na 100. výročie Telovýchovnej jednoty Sokol Bošáca spojená s oceňovaním zaslúžilých športovcov za prítomnosti predsedu TSK,
- 1.9.2023 Kálnica – 11.ročník Hviezdicového výstupu k dvojkrížu na Ostrom vrchu,
- 23.9.2023 Veľká Javorina – 14. stretnutie Sokolov Moravsko-Slovenského pomedzia na Veľkej Javorine a priaznivcov Sokola pri Pamätníku česko-slovenskej vzájomnosti,
- 3.10.2023 Slávnostná vernisáž k 160. výročiu založenia MS spojená s prednáškou predsedu MS, doobeda pre školy a poobede pre verejnosť spojená so slávnostným odovzdaním Pamätných listov matičiarom TSK. Výstava inštalovaná od 3.10. až 17. 10.2023 vo vestibule TSK v Trenčíne,
- 5.10.2023 Oživotvorujúce Valné zhromaždenie MO MS Myjava spojená s prezentáciou významných osobností Myjavy a blízkeho regiónu,
- 8.10.2023 sa pri príležitosti 110. výročia úmrtia Ľ. V. Riznera konali Bohoslužby v Zemianskom Podhradí spojené s prehliadkou Pamätného domu J. Ľ. Holubyho a Ľ. V. Riznera a so záverečným pietnym aktom pri jeho hrobe,
- 17.10.2023 Spomienka k 110. výročiu úmrtia Ľ. V. Riznera v parku v Trenčíne pietnym aktom pri jeho pamätníku,
- 25.10.2023 Timravina studnička, 26. ročník celoštátnej recitačnej súťaže, regionálne kolo v Trenčíne,
- 9.11.2023 LK Omega s MO MS v Trenčíne usporiadali krst knihy Košecké Podhradie, ktorej jedným zo spoluautorov bola aj členka MO MS Trenčín Lýdia Šimková. Podujatie spojené s hudobným sprievodom FSK Javorník z Lysej pod Makytou (súbor vystupoval v TV relácii Kapura),

- 7.12.2023 v spolupráci s VKMR v Trenčíne a SSS slávnostné vyhodnotenie celoslovenskej literárnej súťaže Jozefa Braneckého, ktorej hlavným organizátorom je MO MS Trenčín,
- 8.12.2023 Recitačná súťaž SMREKovo v Melčiciach-Lieskovom, 4. ročník regionálnej súťažnej prehliadky v prednese poézie a prózy s celoslovenskou pôsobnosťou.

Oblastné pracovisko Matice slovenskej Veľký Krtíš – Hrušov/ Ján Brloš

Oblastné pracovisko Veľký Krtíš vzniklo v roku 1994 a od 14.2.1999 pracovisko pracuje v Hrušove. Územná pôsobnosť pre okres Veľký Krtíš, príležitostne metodická pomoc pre okresy regiónu Hont. Najaktívnejšie MO MS: MO MS Čelovce, predseda D. Sľúka, MO MS Dolná Strehová, predseda Matúš Bystriansky, MO MS Hrušov, predseda Ján Brloš, MO MS Veľký Krtíš, predsedníčka E. Galajová, MO MS Žihľava, predsedníčka S. Párničanová, MO MS Bušince, predsedníčka A. Pivková, MO MS Dolné Strháre, predseda J. Labát, OMM Hrušov, predsedníčka Beata Benková.

Kolektívy pracujúce pri MO MS a úzko spolupracujúce s OP MS sú: Folklórne skupiny – Hrušov, Dolná Strehová, Sucháň, Veľký Krtíš. Detské folklórne skupiny – Bušince, Hrušov, Veľký Krtíš, Dolná Strehová. Divadelné súbory – Dolná Strehová, Hrušov, Veľký Krtíš a Spevácky zbor Veľký Krtíš.

Hlavné aktivity OP MS Veľký Krtíš – Hrušov v roku 2023:

- Hrušovský keľavník jún 2023 – náučno zábavné aktivity pre deti zo základných škôl zo Slovenska, ukážky tradičných remesiel a prác,
- Hontianska paráda 17. až 18.8.2023 – festival tradičnej kultúry, roľníckych prác, remesiel a ľudovej kuchyne. Zvyčajne rozsiahly festival sa kvôli opatreniam musel oklieštiť, ale bola výborná atmosféra,
- Autobus dobrej vôle, 26. ročník humanitno-kultúrneho podujatia 6. a 7.12.2023,
- Dni Augusta Horislava Škultétyho – v máji až novembri séria podujatí (semináre, výstavy, besedy) k veľkokrtíšskemu rodákovi.

Ďalšie podujatia OP MS Veľký Krtíš – Hrušov v roku 2023:

- Folklórny ples – spoločenské podujatie spojené s prezentáciou krojov z viacerých regiónov Slovenska 11.2.2023,
- Matičná jar s knihou – besedy na tému matičné knihy a vydavateľská činnosť – ZŠ Bušince, Hrušov, knižnica V. Krtíš,
- S úctou a vďakou – Spomienkové slávnosti pri príležitosti výročia ukončenia 2. svetovej vojny 8.5.2023 a výročia SNP 29.8.2023,
- 6.5.2023 – spoločné podujatie k 160. výročiu vzniku MS a 90. výročiu DHZ Hrušov s príhovormi a kultúrnym programom,
- 7.5.2023 turistický pochod s výkladom historických udalostí Čelovce-Hrušov,
- Tradičné staviteľstvo – tvorivé dielne v oblasti tradičnej architektúry v Hrušove 2. až 3.6.2023. Ukážky spracovania slamy, hlíny, dreva a kameňa,
- Deti a tradície – tvorivé dielne pre malých muzikantov realizované v Hrušove 3. až 7.7.2023,
- Hontianska čipaka – príprava kultúrneho programu na podujatie 2.9.2023,
- Ľudovít Kubáni a jeho dielo – súťaž detí v maľovaní, vyhodnotenie 5.10.2023,

- Matičné Vianoce – kultúrno-spoločenský deň, 26.12.2023, divadelné predstavenie, spoločenský večer.

Spolupráca s orgánmi štátnej správy je na základe geografickej polohy okresu komplikovaná, nakoľko najmä v regionálnych orgánoch sú zástupcovia politických strán nesympatizujúcich s Maticou slovenskou. Aj napriek tomu sa v niektorých oblastiach dobre spolupracuje. Veľmi dobrá je súčinnosť s kultúrnymi inštitúciami Hontiansko-ipeľské osvetové stredisko, Hontiansko-novohradská knižnica AHŠ, Mestské kultúrne stredisko V. Krtíš, Spoločnosť Augusta Horislava Škultétyho, o. z., s ktorými organizuje OP MS množstvo hodnotných podujatí. Vysoko sa hodnotí spolupráca s Mestom Veľký Krtíš, ktoré podporuje finančne a inými spôsobmi najmä MO MS, ale aj iné podujatia matičného charakteru. Vo väčšine prípadov sú matičným aktivitám naklonené i obecné samosprávy najmä v obciach Hrušov, Dolná Strehová, Pôtor (MO MS Žihľava), Sucháň, ale aj iné zastupiteľstvá obcí.

Počas roku 2023 sa napriek situácii s pandemiou podarilo uskutočniť niekoľko nových významných podujatí, ktoré oslovili širokú verejnosť a prezentovali matičné aktivity. 160. výročie vzniku Matice slovenskej – príprava a realizácia programu folklórnych kolektívov zo všetkých krajov Slovenska a realizácia v Martine. Hontiansky keľavník – pobytové tábory pre žiakov základných škôl so zameraním na regionálnu históriu, tradičnú ľudovú kultúru duchovnú i materiálnu. Z dôvodu obmedzení realizované v rámci jednodňových pobytov Hrušov a okolie od júla do augusta 2023. Digitalizácia Tradičnej ľudovej kultúry – pilotný projekt lokálnej archivácie fragmentov TLK (fotografie, zvykoslovie, piesne, tance...). Tradície objektívom fotografa – dokumentarizácia fragmentov tradičného života na dedine s fotografom Martinom Habánkom.

Aj napriek situácii s mládežou v okrese sa podarilo atraktívnym spôsobom uskutočniť niekoľko mládežníckych aktivít. V rámci turistických podujatí si pripomenuli významné osobnosti (A. H. Škultéty, P. Dobšinský, J. Kráľ a i.) a udalosti národného charakteru (SNP, výročie vzniku SR...). Bol priestor pre mladých pri tvorbe vlastných kultúrnych programov napr. v rámci projektu Divadelné návraty formou malých javiskových foriem, v programoch na Hontianskej paráde a pod. Pripravili a zrealizovali sa Tvorivé dielne pre deti a mládež na tému tradičná kultúra, architektúra a remeslá. Uskutočnili sa besedy v základných a stredných školách. Na semináre a iné aktivity organizované MS sú pozývaní študenti stredných škôl.

Najväčším projektom OP MS zameraným na prezentáciu matičných tlačovín je Matičná jar s knihou v rámci ktorej sa v školách, knižniciach a MO MS realizujú výstavy kníh a periodík Vydavateľstva MS, besedy s autormi a zástupcami MS. Podujatia sa bohužiaľ konali len v minimálnom množstve cez mailovú poštu. OP MS je nápomocné pri kontrahovaní objednávok a dopravy objednaných tlačovín. OP MS každoročne pripravuje niekoľko odborných prednášok a seminárov k problematike štátneho jazyka najmä v rámci Dní A. H. Škultétyho. Priamo upozorňuje na poškodené alebo nevhodne umiestnené štátne symboly. Hlavným poslaním OP MS V. Krtíš – Hrušov nachádzajúceho sa v okrese na národnostne zmiešanom území je podpora národného povedomia obyvateľstva. Sú to najmä kultúrne aktivity, literárne, spevácke, divadelné prehliadky a súťaže. Presadzovanie práv Slovákov v obciach, kde sú v postavení menšiny. Podujatia realizované napr. v D. Strehovej, Bušinciach, V. Krtíši, Hrušove sú záchranným bodom i pre obyvateľov z obcí, kde slovenská kultúra nemá priestor na prezentáciu.

Oblasťné pracovisko Matice slovenskej vo Vranove nad Topľou / Mgr. Martin Hajník

Oblasťné pracovisko Matice slovenskej vo Vranove nad Topľou vzniklo v októbri 1991. Metodicky usmerňuje 28 miestnych odborov a 4 odbory Mladej Matice v okrese Vranov nad Topľou. Pri Matici slovenskej tu pôsobí 22 folklórnych matičných telies, 2 divadelné telesá a orchester dychovej hudby. Pracovisko sa zameriava na podporu folklórnych podujatí, výchovu mládeže k vlastenectvu formou divadelných scénok, prednášok a športových aktivít so zreteľom na regionálne osobnosti a udalosti. Pracovisko dočasne vedie riaditeľ Členského ústredia Matice slovenskej Martin Hajník.

Medzi hlavné aktivity Matice slovenskej v okrese Vranov nad Topľou patria Matičné folklórne slávnosti venované ľudovým tradíciám na hornom Zemplíne – okresná nesúťažná prehliadka matičných umeleckých telies, Roztoky – okresná súťaž hudobného folklóru dospelých v obci Banské, Mladomatičný turnaj generála Milana Rastislava Štefánika – futbalový turnaj vo Vranove nad Topľou, Pamiatke našich predkov! – oslavy SNP, Hornozemplínska veselica – ples venovaný ľudovým tradíciám v Kamennej Porube, Kuruci do zbrane – spomienka na Východoslovenské roľnícke povstanie z roku 1831 a Splav Ondavy – podujatie venované poznávaniu okolia Ondavy.

V roku 2023 vyvíjalo oblasťné pracovisko v spolupráci s matičnými odbormi tieto činnosti:

- Futbalový turnaj M. R. Štefánika XIV. ročník, Vranov nad Topľou, 7.1.2023,
- Šaliensky Maťko J. C. Hronského, Vranov nad Topľou, 26.1.2023,
- Výstava Odkaz štúrovskej generácie, Cirkevné Gymnázium Vranov nad Topľou, 23.1. až 27.1.2023,
- Fašiangové tradície – zabíjačkové hody, Ondavské Matiašovce, 18.2.2023,
- Prednášky o slovenských dejinách, Vranov nad Topľou, marec a október 2023,
- Stavanie mája, Kamenná Poruba, 29.4.2023,
- Roztoky 30. ročník, Banské, 11.6.2023,
- Dni obce Kamenná Poruba, Kamenná Poruba, 1.7.2023,
- 160. výročie založenia Matice slovenskej a 30. výročie vzniku Slovenskej republiky – delegácia z okresu Vranov n/T, Martin, 5. až 6.8.2024,
- Výstup na Cham, Kamenná Poruba, 19.8.2023,
- Splav Ondavy, Slovenská Kajňa, Ondavské Matiašovce, 25.8.2023,
- Pamiatke našich predkov!, Juskova Voľa a Nižný Hrušov, 26. a 27.8.2023,
- Matičné folklórne slávnosti – okresná prehliadka matičných kolektívov, Ondavské Matiašovce, 1.9.2023,
- Deň úcty obetiam vojen, Vranov nad Topľou – Čemerné, 11.9.2023,
- Maľba na sklo, Vranov nad Topľou, 8.12.2023,
- Futbalový turnaj M. R. Štefánika XV. ročník, Vranov nad Topľou, 22.12.2023,
- Hornozemplínska veselica, Cabov, 30.12.2023.

5.3 Zájmové a vedecké odbory Matice slovenskej

Divadelný odbor Matice slovenskej (DO MS) / Peter Vrlík

Divadelný odbor MS bol obnovený v roku 2012 na riadnom Valnom zhromaždení v Liptovskom Mikuláši. Zo začiatku pracovalo v tomto zájmovom odbore 32 divadelných

súborov. Bohužiaľ šesť súborov nezaznamenalo poslednom období žiadnu činnosť a preto boli vyradené z evidencie DO MS. Nakoniec v súbore zostalo 26 divadelných súborov a to: DS Rozmajrín Bošáca, Dramatický krúžok pri gymnáziu Komárno, DS Za Váhom Lipovec, DS Lúky, DS ŠAPO Ploštín, MADOS Liptovský Mikuláš, LHTS O4 Liptovský Mikuláš, DS pri MO MS Trenčianske Stankovce, DS Daxner Tisovec, DOS Braxatoris Krupina, DS Zelenka Zvolen, DS T. Vansovej Zvolenská Slatina, DOS Podzámčok, SOS Sása, DOS Stožkár Stožok, DS Hnúšťa, DS T. Vansovej Rimavská Píla, Divadlo Z.N.A.K. Revúca, Divadlo Alterna Rimavská Sobota, Divadlo Havran Rimavská Sobota, BADIDO Rimavská Sobota, DIVOSUD Rimavská Sobota, Divadlo Štefana Kvietika Veľký Krtíš, Divadlo Bodka Veľký Krtíš, Divadlo VAMO Žilina a PaTália Tomášov. Posledné dva menované súbory vstúpili do nášho odboru počas pandémie. Z uvedeného vyplýva, že najviac súborov je zo stredoslovenskej oblasti, štyri súbory (Bošáca, Trenčianske Stankovce, Lúky a Tomášov) sú zo západného Slovenska. Nepodarilo sa nám pokryť východ republiky. Vieme, že tu pracujú pri MO MS divadelné súbory, ale neprejavujú ochotu zapojiť sa do činnosti DO MS. V tomto smere očakávame podporu od našich SNN, ktoré by mali viac propagovať našu činnosť a dať nášmu odboru väčšiu publicitu. V roku 2019 bol DO MS prijatý do Medzinárodnej divadelnej organizácie AITA/IATA, do slovenskej sekcie.

Rok 2023 bol pre divadelníkov priaznivejší ako rok 2022, keď ešte doznievala pandémia covidu. I v tomto roku Divadelný odbor úzko spolupracoval so záujmovým odborom Mladá Matica pri tvorbe rôznych dramatických scénok a obrazov zo života významných osobností. Išlo o nasledovné tituly: *Ján Palárik – zmierlivý slovenský vlastenec*, *Národná svetlica v Prešove*, *Neznámy hrdina – Dušan Hatala*, *Zamlknutá básnická lýra Sama Vozára*. Najvýznamnejšia bola spolupráca na uvedení dramatickej rekonštrukcie zasadnutia Valného zhromaždenia Matice slovenskej v roku 1863, pri príležitosti 160. výročia založenia Matice slovenskej. Kolektívny člen Divadelného odboru, Matičná divadelná ochotnícka scéna v Liptovskom Mikuláši, naštudovala v tomto roku ľudovú tragikomédiu *Ako Vrbičania o Maticu prišli*, kde vtipne zobrazili historickú udalosť, kedy sa Vrbický Hušták (dnes súčasť Liptovského Mikuláša) uchádzal o sídlo pre Maticu slovenskú. O túto hru prejavili záujem aj iné miestne odbory MS, zahrali ju na divadelnom festivale vo Zvolenskej Slatine a vo Vlachove (okres Rožňava).

V dňoch 8. až 9. septembra 2023 sa uskutočnil už 6. ročník Divadelného festivalu Ivana Stodolu na ktorom sa predstavilo šesť divadelných súborov: MADOS Liptovský Mikuláš, Divadelný súbor Braxatoris Krupina, Divadelný súbor „Naprostred Dúbravice“ Dúbravica, Divadlo Kolomana Ondreja Urbana Ľubel'a, Divadlo Jakuba Grajchmana Hybe, Divadelný súbor ŠAPO Ploštín. Laureátom festivalu sa stal domáci súbor MADOS s tragikomédiou *Ako Vrbičania o Maticu prišli*. Podujatie sa robí každoročne v spolupráci s Domom MS v Liptovskom Mikuláši a za finančnej podpory Matice slovenskej.

Musíme vyzdvihnúť aj ďalšie aspekty našej činnosti. Na našej webovej stránke sme uverejnili ukážky z niektorých divadelných hier, nakoľko bol záujem o niektoré hry, najmä ľudová veselohra *Počkajte ja Vám ukážem* od Petra Vrlíka sa hrala v Kysuckom Novom Meste a vo Vrbove pri Kežmarku. V súčasnosti členovia Divadelného odboru vo Zvolenskej Slatine nacvičujú hru Petra Vrlíka *Ako župa vítali* a divadelníci v Krupine jeho hru *Počkajte, ja vám ukážem*. Využívaná je aj naša divadelná knižnica v Dome MS v Liptovskom Mikuláši. V súčasnosti sa v nej nachádza 295 divadelných hier a 89 zväzkov odbornej divadelnej literatúry. Celkove je to 384 zväzkov a ďalších 6 000 titulov je prístupných v Liptovskom kultúrnom stredisku, s ktorým máme dohodu o spolupráci. Veľmi dobrá spolupráca je aj s

Požičovňou kostýmov a krojov Matice slovenskej v Martine. Požičovňa nám vychádza všestranne v ústrety a za mierne poplatky nám požičiava kostýmy.

Historický odbor Matice slovenskej (HO MS) / doc. PhDr. Ivan Mrva, CSc.

Počas roka 2023 tajomník HO MS pokračoval v revízií členskej základne. Prijatí alebo obnovení boli šiesti členovia, jeden požiadal o vyradenie, jeden bol vyradený na základe rozhodnutia výboru MS a jeden bol vyradený na základe nečinnosti a neplatenia členských príspevkov. HO MS mal k 31. decembru 2023 celkovo 58 riadnych platiacich členov, čo je o 3 viac ako v roku 2022.

HO MS začal rok 2023 s prebytkom z minulého roka v celkovej výške 2 187,37 €. Z toho 36,69 € v pokladni a 2 150,68 € na bankovom účte. Rok 2023 uzavrel HO MS s celkovým prebytkom 1 634,03 €. Z toho 36,69 € v pokladni a 1 597,34 € na bankovom účte. Príjmy tvorili dohromady 622,50 €, z čoho 222,50 € tvorili členské príspevky vrátane nedoplatkov z minulých rokov a 400 € tvorila dotácia z MS. Výdavky tvorili dohromady 1 175,84 €, z čoho 33,79 € tvorili náklady na vedenie domény „zbornik.sk“, 55,-€ tvorili náklady na zhotovenie kytice pre zosnulého prof. Kučeru, 27,50 € tvoril členský odvod do fondu MS za rok 2022, 55,50 € tvorili náklady na ubytovanie prof. Homzu počas prednášky v Prešove, 1 004,05 € tvorili náklady na prenájom priestorov, v ktorom sa uskutočnili semináre a občerstvenie.

Výbor HO MS zasadol v roku 2023 celkovo jedenkrát, a to 4. septembra. Na zasadnutí sa preberali základné úradné úkony, plánovala sa činnosť na najbližšie obdobie a koordinovali sa konkrétne kroky vedúce k naplneniu plánu práce. Okrem toho bolo prijaté vyhlásenie, že výbor nesúhlasí s navrhovanou zmenou stanov Matice slovenskej.

Členovia HO MS sa aktívne zúčastnili na nasledujúcich podujatiach:

- Odborný seminár pri príležitosti 100. výročia narodenia Richarda Marsinu (10. 5.)
- Odborný seminár František Hrušovský (1903 – 1956) – osobnosť a dielo (20. 9.)
- Prednáška s besedou na tému Alexander Alagovič 1760 – 1837 (28. 9.)
- Prednáška prof. Jána Šafína na tému Dejiny chazarského kaganátu (10. 10.)
- Prednáškový seminár Otázky Veľkej Moravy, alebo mala byť vztýčená socha sv. Cyrila, Metoda a Gorazda na Bratislavskom hrade? (8. 11.)
- Vedecký seminár Bernolákovci – začiatok novej cesty pre slovenský národ (9. 11.)

Výbor HO MS odovzdal Cenu Daniela Rapanta Stanislavovi Kirschbaumovi počas odborného seminára o Františkovi Hrušovskom. Členovia HO MS aktívne spolupracovali na vydaní obidvoch čísel Historického zborníka, ktoré vyšli v roku 2023.

Bibliografické odkazy článkov:

Historický zborník 1/2023:

- HOMZA, Martin. Ako rozumieť slovenskej interpretácii kráľa Svätopluka v súčasnosti: Niekoľko poznámok na okraj chápania svätoplukovskej tematiky v slovenskej historiografii. In Historický zborník, roč. 33, 2023, č. 1, s. 13 – 23.
- MRVA, Ivan. Z dejín hradu Beckov. Historický vývoj, majitelia a stavebné úpravy v novoveku. In Historický zborník, roč. 33, 2023, č. 1, s. 24 – 35.

- PETRANSKÝ, Ivan A. Cesty slovenských historikov a archivárov do Talianska v období komunistického režimu. In Historický zborník, roč. 33, 2023, č. 1, s. 55 – 83.

Historický zborník 2/2023:

- TKÁČ, Ján. Politický život Slovákov vo Vojvodine v rokoch 1918 – 1924. In Historický zborník, roč. 33, 2023, č. 2, s. 41 – 77.
- MELIŠ, Jozef. Profesor Richard Marsina ako popredný slovenský medievista. In Historický zborník, roč. 33, 2023, č. 2, s. 143 – 154.
- MULÍK, Peter. Cyrilo-metodská problematika v diele profesora Richarda Marsinu. In Historický zborník, roč. 33, 2023, č. 2, s. 155 – 172.

Jazykový odbor Matice slovenskej (JO MS) / PaedDr. Renáta Hlavatá, PhD.

Cieľom činnosti Jazykového odboru MS za rok 2023 bolo pracovať na popularizácii výsledkov vedeckého výskumu slovenského jazyka (jeho spisovnej formy i nespisovných útvarov), pripomínanie výročí významných udalostí a osobností dejín slovenského jazyka, literatúry a spoločensko-kultúrneho života. Zároveň účinne pracovať na prehľbovaní poznania najdôležitejších etáp vývinu i súčasného stavu nášho národného jazyka, a tak prispievať k upevňovaniu národného a jazykového povedomia čo najširších vrstiev nášho národa, osobitne u príslušníkov jeho mladej a najmladšej generácie. Odbor má 35 členov. Uvádzame činnosti, ktoré boli plánované, uskutočnili sa a zároveň konferencie a iné aktivity, na ktorých sa členovia JO MS aktívne zúčastnili (prezenčne alebo online formou):

Michal Krauter prednášal o slovenskej katolíckej moderne v rámci umeleckej tvorby autorov katolíckej moderny, a to na Sliezskej univerzite v Opave. Prednášal na tému Zástoj Jána Frátrika na revitalizácii a integrácii hodnôt slovenskej katolíckej moderny (pohľad optikou archívnych materiálov). Zároveň vystúpil na konferencii pre mladých vedeckých pracovníkov v Hradci Králové (18. 12. – 20. 12. 2023) s témou Pavol Strauss v optike audiovizuálnych médií. Podieľal sa na organizácii odborného seminára Atisemitizmus v médiách a literatúre, kde aktívne vystúpil s príspevkom o súčasnej slovenskej literatúre.

Viacerí členovia JO MS – Renáta Hlavatá, Samuel Koruniak, Renáta Paulova a iní z univerzitných pracovísk (Nitra, slavistických a univerzitných pracovísk v NSR) sa aktívne zúčastnili (prezenčnou a online formou) medzinárodnej interdisciplinárnej vedeckej konferencie Slovakistika v súvislostiach: tradícia a perspektíva. Organizátorom bola Univerzita v Belehrade, Lektorát slovenského jazyka a kultúry v Belehrade (19. – 21. 4.).

Renáta Hlavatá aktívne vystúpila na konferencii v Nadlaku, Rumunsko (17. – 18. 3.) venovanej výskumu významných osobností spolkovej činnosti dolnozemskej Slovákov s názvom Združenia, spolky, organizácie a inštitúcie dolnozemskej Slovákov. Zároveň publikovala v odbornom časopise Kontexty kultúry a turizmu článok o jazykovej kultúre a divadle vo Vojvodine s názvom Slováci v Srbsku z aspektu divadelnej kultúry a jazyka. Predsedníčka JO MS Renáta Hlavatá pravidelne propaguje materinský jazyk a poskytuje textový materiál učiteľom z praxe v oblasti štylistika a didaktika SJ. Spolupracuje so Slovenskou asociáciou učiteľov (SAUS) a pravidelne podáva projekty tematicky zamerané na ochranu a rozvoj miestnej a regionálnej kultúry.

Mária Hlavatá ako stredoškolská učiteľka propagovala JO MS medzi stredoškolskými žiakmi v rôznych oblastiach spoločensko-kultúrneho života. Podporuje kladný vzťah žiakov k

národným osobnostiam. Na Gymnáziu sv. Cyrila a Metoda v Nitre pripravuje žiakov na rôzne recitačné súťaže, študentské vedecké konferencie a súťaže v tvorivom písaní, napr. Hviezdoslavov Kubín, Slovo bolo u Boha, Čaro slova, Šaliarsky Matko atď. Dňa 18. 12. zorganizovala na GCM v Nitre sympóziu s ordinárom OZ a OS SR Mons. Františkom Rábekom, ktorý informoval, okrem iného, kto môže získať ocenenie Fra Angelica. Zaujal poslucháčov svojou publikáciou o sv. Gorazdovi, rodákovi z Močenku a rozprávaním o OZ a OS SR. Zorganizovala Študentskú vedeckú konferenciu v meste Nitra a pripravila svojich žiakov na vystúpenie s vlastnými témami cirkevných osobností regiónu Nitry a cirkevnej architektúry v okolí Nitry.

Patrik Petráš sa spolupodieľal na organizácii podujatí JO MS. V rámci výskumu hovoreného jazyka v médiách publikuje v lingvistických zborníkoch a periodikách. Členovia JO MS aktívne spolupracujú v rámci lingvodidaktiky a čitateľskej gramotnosti s viacerými univerzitnými pracoviskami, napr. Technickou univerzitou v Košiciach, konkrétne s Katedrou jazykov a Pedagogickou fakultou Ostravskej univerzity (ČR). Členovia JO MS sa celoplošne zapájali do popularizačnej a osvetovej činnosti v oblasti jazykovej kultúry, a to podľa regiónu (VÚC). Aktívne spolupracovali pri popularizácii výsledkov vedeckého výskumu slovenského jazyka (jeho spisovnej formy a nespisovných útvarov). Vyvíjali aktivity v oblasti jazykovej kultúry a jazykovej osvety, spolupracovali v rámci regiónov s miestnymi Domami MS, kde si pripomínali výročia významných osobností slovenského jazyka a národa. Svoje aktivity zamerali na zvyšovanie úrovne jazykovej kultúry slovenčiny vo verejnom jazykovom dorozumívaní, napr. aktívne spolupracoval s Rádiom Nitrička (člen JO MS Marcel Olšiak). Niektorí členovia sa venovali redakčnej, jazykovo-apretačnej a korektorskej činnosti, napríklad: Renáta Hlavatá pokračovala v práci členky redakčnej rady časopisu Kultúra slova, Marcel Olšiak a Tomáš Bánik sa venovali korektorskej práci publikovaných štúdií do regionálnej a univerzitnej tlače.

Člen JO MS Július Lomenčík sa aktívne zapájal do osvetovej spolupráce s Miestnou ľudovou knižnicou v Kokave nad Rimavicou, s Novohradskou knižnicou v Lučenci a DMS Rožňava. Spisovnú slovenčinu propaguje na základných školách a gymnáziách, napr. prednášal pre študentov Gymnázia B. S. Timravy v Lučenci, pre žiakov ZŠ s MŠ Antona Matulu v Sebechleboch. Spolupracuje s Domom MS v Rimavskej Sobote, s Obecným úradom v Málinci atď. Ohlasy o jeho osvetovej činnosti boli medializované v regionálnej tlači.

Člen JO MS Ján Kačala vydal s podporou JO MS knihu *Syntaktické štúdie. State o gramatickom podmete a predikácii* (Martin, 2023). Pracuje v Ústrednej jazykovej rade, poradnom orgáne ministra kultúry SR v oblasti štátneho jazyka. Spolupráca je zameraná na zvyšovanie jazykovej kultúry spisovnej slovenčiny vo verejnom/mediálnom prostredí.

Kulturologicko-filozofický odbor Matice slovenskej (KFO MS) / PhDr. Lukáš Perný, PhD.

Kulturologicko-filozofický odbor Matice slovenskej bol založený v septembri 2023. Táto informácia bola publikovaná v Slovenských národných novinách aj na webe Matica.sk. KFO MS sa zúčastnil aj Slávnostného snemu Matice slovenskej k 160. výročiu založenia (v reprezentácii členkou Evou Čulenovou a L. Perným, pričom za KFO MS hlasovala Dr. Čulenová splnomocnená L. Perným, ktorý súčasne zastupoval Slovenský literárny ústav Matice slovenskej).

Činnosť odboru sa čiastočne prelína s činnosťou Slovenského literárneho ústavu MS, v ktorom na plný úväzok pracuje predseda KFO MS L. Perný, ako aj aktivitami Spolku slovenských spisovateľov, ktorého je podpredsedom, Výtvarným odborom MS, ktorý zabezpečuje vizuálnu stránku podujatí a Mladou Maticou (L. Perný je člen výboru), ktorej úlohou je prilákať na podujatia mladých ľudí. Cieľom týchto podujatí je prepojiť jednotlivé druhy literatúry, umenia, vedy a osvetu. V tomto kontexte vzniklo niekoľko podujatí.

Dňa 19. septembra sa predseda KFO MS a predseda MS podieľali na prezentácii knihy *Clementis & Mináč* v Univerzitnej knižnici (spoluorganizátor Inštitút ASA). 25. septembra sa uskutočnilo podujatie *Štúrovci na Šariši*, ktorého sa zúčastnili predseda KFO MS (viedol rozhovor), ako aj tajomník KFO MS (organizoval podujatie), ktorý súčasne vedie DMS Prešov. 27. septembra sa KFO MS spolupodieľal na multižánrovom podujatí *FINISÁŽ* v DMS Bratislava (výstup bol publikovaný v SNN, ako aj na Matica.sk). 13. októbra sa predseda KFO MS ako prednášajúci zúčastnil podujatia *Bernolák a bernolákovci* v Trnave a 14. októbra prednášal o *Ladislavovi Novomeskom* v Lehote pri príležitosti odhalenia pamätnej tabule. 26. októbra sa KFO MS spolupodieľal na podujatí *Vernisáž a výročia Matice, Spolku slovenských spisovateľov a Živeny* za účasti doc. Pavla Pareničku a výtvarníkov z Výtvarného odboru MS. Predseda KFO MS zorganizoval spolu s predsedom MS sériu prednášok *Utopia alebo dystopia?*, ktorá sa uskutočnila 8. 9. a 10. novembra v mestách východného Slovenska Prešov, Košice a Bardejov. Súčasťou podujatia bola aj propagácia a predaj kníh z produkcie MS. V tomto období tiež vystúpil predseda KFO MS na vedeckom seminári k *berňolákovcom* (Košice, UPJŠ 9. novembra). 15. septembra sa predseda KFO MS zúčastnil oceňovania *Cenami Rudolfa Fábryho* v Budmericiach a súčasne storočnice Spolku slovenských spisovateľov. Posledné podujatie, na ktorom KFO MS participuje, je 80. výročie *Vianočnej dohody*, 70. výročie úmrtia *J. Barča Ivana* a rozhovor s *Vincentom Šabíkom* (21. 12.).

Predseda KFO MS publikoval knihu *Samuel Jurkovič: 150 rokov života večného* a niekoľko kulturologických článkov pre matičné periodiká. Taktiež KFO MS zabezpečuje plynulý chod redakcie *Slovenských pohľadov* vďaka zapojeniu členskej základne odboru do publikačnej činnosti periodika. Predseda KFO MS v tomto kontexte absolvoval aj pracovnú cestu do Srbska s cieľom prehĺbenia medzinárodnej spolupráce v kontexte *Slovenských pohľadov*.

Pedagogický odbor Matice slovenskej (PgO MS) / PhDr. PaedDr. Martin Bodis, PhD.

Pedagogický odbor MS má v súčasnosti 55 členov a delí sa do troch frakcií západ, stred a východ, ktoré zastrešuje predseda odboru Martin Bodis. Hlavnou aktivitou odboru v roku 2023 bola literárno-výtvarná-elektronická súťaž *Svätoplukovo kráľovstvo oživa XIII. ročník*. Trinásťka bola pre celoslovenskú postupovú súťaž registrovanú na Ministerstve školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky šťastným číslom. Štafetu v organizácii a vyhlasovaní súťaže *Svätoplukovo kráľovstvo oživa* tento rok po prvýkrát prevzala Základná škola kráľa Svätopluka v Nitre. Organizátorovi súťaže podal pomocnú ruku Dom Matice slovenskej v Nitre ako v partnerstve súťaže, tak aj vzdelávacím programom určeným pre žiakov a pedagógov formou výstavy na tému *Cyril a Metod a ich nasledovníci*. Jej cieľom je povzbudzovať k budovaniu národnej hrdosti a vlastenectvu. Je príspevkom k sebareflexii našej národnej identity, orientuje pozornosť na aktuálne témy v spoločnosti a významné historické medzníky. Hodnotiaca komisia mohla v roku 2023 vyberať víťazov spomedzi 350 literárnych, výtvarných a elektronických diel. Celoslovenská súťaž určená aj pre slovenské zahraničie týmto zaznamenala nárast prihlásených prác. Postupová súťaž registrovaná na

Ministerstve školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky má tri časti, a to literárnu, výtvarnú a elektronickú, pričom najväčšie zastúpenie mala výtvarná časť. V literárnej časti tentoraz zaujal súťažiacich priestor tvorivého spracovania poetických myšlienok. Vyhlasovateľ súťaže Základná škola kráľa Svätopluka v Nitre prijal najviac prác z Košického, Nitrianskeho a Žilinského kraja. Hodnotiaca komisia napokon ocenila spolu 41 výhercov. Zaujali práce s originálnym prístupom k téme s prihliadaním na štýl písania, výber jazykových prostriedkov, osobitosť výtvarného stvárnenia, myšlienku diela, autenticitu, originalitu rukopisu, silu výpovede diela, celkový výraz práce, kvalitu technického spracovania a náročnosť spracovania zvolenej témy, využitie animačných prvkov, prácu s rečou a prejavom. Najväčšie zastúpenie mala opäť výtvarná časť. V nej žiakov najviac oslovila téma Počiatky prvého písma na našom území. Najoriginálnejšie, najvyrovnannejšie a najkvalitnejšie práce vytvorili žiaci najstaršej súťažnej kategórie. Zvládnuté remeselné aspekty kresby či maľby a koncentrovanie sa na výraz zvolenej témy súťaž výrazne obohatili. Medzi prácami dominovali maľby vodovými a temperovými farbami, kresby ceruzkou a kolorované kresby. Objavili sa aj kompozície s využitím staroslovienskeho písma, rôzne koláže a kombinované techniky. Téma Počiatky prvého písma na našom území najviac zaujala aj v kreatívnom stvárnení v elektronickej časti súťaže. V nej sa najoriginálnejšie zapojila druhá súťažná kategória. Žiaci okrem prezentácií zasielali aj videá, ktoré boli natočené a interpretované žiakmi. Pozornosť poroty taktiež upútali elektronické hry, elektronický kvíz a precízne vytvorená webová stránka. Pri písaní literárnych prác súťažiaci najčastejšie siahli po téme Obdobie života a panovania Svätopluka (architektúra, sochárstvo, maliarstvo, úžitkové umenie). Literárne práce zaslané do súťaže sú dôkazom toho, že veľkomoravská tematika je stále aktuálna a živá. Súťažiaci v štyroch súťažných kategóriách, medzi ktorými sú aj pedagógovia, tento rok uprednostnili poéziu pred prózou. Napriek tomu, že je súťaž tematicky vymedzená, hodnotiaca komisia sa zhoduje, že naďalej poskytuje široký priestor na rôznorodé využitie techník, štýlu písania a predovšetkým na zachytenie bohatej detskej tvorivosti. Slávnostné udelenie ocenení sa konalo dňa 28. 4. na Pedagogickej fakulte Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre.

Prehľad podujatí PgO MS v roku 2023:

- 28. 4. – Svätoplukovo kráľovstvo ožíva, Nitra
- prednášky o Matici slovenskej v rámci 160. výročia MS, Slovensko
- december 2023 – Vianočná výzdoba ZŠ Majcichov
- 7. 12. – Deň školy, kladenie vencov, pamätná izba a kultúrny program, Majcichov

Politologický odbor Matice slovenskej (PO MS) / Mgr. Roman Michelko

Politologický odbor Matice slovenskej sa v roku 2023 riadil predovšetkým závermi posledného Valného zhromaždenia PO MS z roku 2021. Najdôležitejšou udalosťou roka boli parlamentné voľby, na ktoré bola venovaná väčšina aktivít PO MS. V súvislosti s voľbami do Národnej rady SR bolo v roku 2023 zo strany predsedu PO MS publikovaných množstvo článkov v najrôznejších médiách.

Hlavné aktivity PO MS v roku 2023

- prednáška o vnúropolitických súvislostiach pred Voľbami v Dome Matice slovenskej v Galante, február 2023,
- prednáška na oslavách zvrchovanosti pre MO MS Štrba, júl 2023,
- prednáška o výsledku volieb v septembri pre MO MS BA Staré – Mesto, október 2023,

- spracovanie projektu a obsahová príprava rukopisu Mateja Mindára *Cesta k demokratickej slovenskej štátnosti* (Pronárodná občianska spoločnosť a Federálne zhromaždenie),
- veľmi úspešná bola relácia *Veci verejné*, kde predseda PO MS pravidelne na týždennej báze prezentoval názory v súlade s národnou orientáciou nášho vedeckého odboru Matice slovenskej,
- pravidelná publicistická činnosť členov PO MS na pôde SNN – z pera autora Mateja Mindára – rozhovory, komentáre, analýzy,
- vznik pravidelnej rubriky Zápisník poslanca, v ktorej pravidelne publikuje Roman Michelko,
- séria kompilovaných vyjednávanií o štátnom rozpočte, na základe ktorých bol rozpočet Matice slovenskej navýšený o 500 000 eur na výslednú sumu 2 000 000 eur.

Slovanský odbor Matice slovenskej (SO MS) / PhDr. Pavol Madura

Matica slovenská sa téme slovanstva venuje od svojho vzniku v roku 1863, známe sú vzájomné kontakty a spolupráca s maticami slovanských národov. Spolupráca prebieha do dnešných dní, čoho dôkazom sú aj v poslednom období organizované kongresy matic a inštitúcií slovanských národov. V poradí V. kongres sa konal začiatkom augusta 2023 v Martine. Matica slovenská tiež vydáva časopis *Slovanský obzor*, ktorý pôsobí ako informačný spravodajca Matice slovenskej pre slovanský svet a slovenské zahraničie. Preto vznikla aj myšlienka na založenie Slovanského odboru MS, ktorý bude pôsobiť ako vedecký odbor MS.

Zakladajúce valné zhromaždenie Slovanského odboru MS sa konalo 26. septembra 2023. Ustanovujúcej schôdze sa osobne aj online zúčastnilo spolu 38 zakladajúcich členov. Na úvodnom zasadnutí boli online prítomní predseda Matice slovenskej v Srbsku Branislav Kulík, ako aj slovenský spisovateľ žijúci v Budapešti Michal Hrivnák. Perspektívne bude členstvo ponúknuté aj ostatným slovanským maticiam a inštitúciám. Zakladajúci členovia prijali stanov, zadefinovali svoje poslanie i úlohy a zvolili orgány odboru.

Predsedom sa stal PhDr. Pavol Madura, podpredsedom ThLic. Mgr. Viliam Komora, PhD., tajomníkom Mgr. Peter Schvantner, dozorcom Mgr. Martin Hajník. Členmi Výboru sa stali: Ing. Štefan Topľanský, Mgr. Bibiana Pánisová, Miroslav Bober, Mgr. Jozef Schwarz a PhDr. Erik Germuška, PhD.

Slovanský odbor Matice slovenskej podľa svojich stanov združuje v celoslovenskom rámci členov Matice slovenskej na báze ich špecifickej vedeckej, odbornej a osvetovej práce v oblasti slavistiky. Zámerom činnosti je oblasť slovanstva, slovanských dejín, kultúry, osobností, literatúry, umenia, národopisu a podobne. Cieľom je vyvíjať vedecké, odborné i popularizačné aktivity, vydávať odbornú i populárno-náučnú literatúru a periodiká a ďalšie činnosti. Bude pokračovať v rozvíjaní spolupráce matic a inštitúcií slovanských národov. Odbor si v rámci svojej činnosti bude pripomínať významné slovanské osobnosti a udalosti, a to tak vedeckou ako aj popularizačnou formou, bude vydávať literatúru zameranú na slavistiku, v pláne je aj založenie edície *Slovanská knižnica*.

Žiadosť o pridelenie štatútu vedeckého odboru MS zo 6. 10. bola po splnení podmienok odobrená ČÚ MS, následne Vedecká rada MS v zmysle Stanov MS a Štatútu Vedeckej rady

MS odporučila 9.10. udeliť SO MS štatút vedeckého odboru MS, čo Výbor MS schválil 12.10.

V rámci činnosti sa členovia SO MS podieľali na viacerých aktivitách. Predseda odboru zostavil a vydal 6. číslo časopisu *Slovanský obzor* (2/2023). Delegácia Matice slovenskej v zložení predseda Marián Gešper, tajomník Peter Schvantner, šéfredaktor Slovenských pohľadov Radoslav Žgrada, vedecký pracovník Lukáš Perný, uskutočnila 13. až 16. novembra zahraničnú služobnú cestu do Srbska. Matici slovenskej sa dostalo veľkej cti, keď bola na najvyššej úrovni pozvaná do Matice srbskej v Novom Sade významným predstaviteľom srbského kultúrneho a vedeckého života profesorom Draganom Stanićom, ktorý je dlhoročným predsedom Matice srbskej. Treba zdôrazniť, že Matica srbská je úplne prvá historická matica medzi slovanskými národmi a bola založená roku 1826. Práve na základe jej vzoru vznikli aj ostatné slovanské matice a medzi nimi aj Matica slovenská. V rámci cesty sa uskutočnilo aj pracovné stretnutie so Združením srbských spisovateľov a Maticou slovenskou v Srbsku (viac o tom v časopise *Slovanský obzor* 2/2023, tiež dostupné online:

- <https://matica.sk/mnohovrstvove-rozsirenje-kulturnej-spoluprace-medzi-maticou-srbskou-a-maticou-slovenskou/>

Publikačná činnosť členov SO MS je súčasťou publikačných výstupov Viedného ústredia MS. K 31. decembru 2023 SO MS nedisponoval žiadnymi finančnými príjmami a v matričnej knihe evidoval 38 členov SO MS.

Športový odbor Matice slovenskej (ŠO MS) / Mgr. Ľubomír Kleštinec

Rok 2023 bol pre Maticu slovenskú slávnostný. Všetky aktivity smerovali k vyvrcholeniu osláv 160. výročia založenia Matice slovenskej. Športový odbor MS staval plán svojej činnosti na osvedčených aktivitách. V spolupráci s riaditeľmi domov MS, miestnymi odbormi MS a Mladou Maticou bol ŠO MS organizátor a spoluorganizátor viacerých podujatí. Hlavné športové a pohybové aktivity v roku 2023 tvorili turistické pochody a výstupy, turnaje vo futbale, stolnotenisové turnaje a spolupráca so slovenskou mládežou v zahraničí.

Členovia ŠO MS sa zúčastnili a spolupracovali pri organizovaní viacerých podujatí pochodov a výstupov. Turistické pochody a výstupy sa v spolupráci s Mladou Maticou organizujú vo všetkých častiach Slovenska: Sitno, Kriváň, Drážovce – Gýmeš, Volovec, Stolicu, Baranec, Choč, Kôprovský štít, Hincovo pleso, Popradské pleso, Skýcov – Zlatno, Poludnicu. Vyvrcholením dní Milana Rastislava Štefánika v roku 2023 bol futbalový turnaj, na ktorom sa prezentovali súťažné družstvá: Matica slovenská, Spoločnosť M. R. Štefánika, Trenčiansky samosprávny kraj, Spartak Myjava ženy, Ozbrojené sily SR, Dukla Banská Bystrica. V silnej konkurencii družstvo Matice slovenskej obsadilo tretie miesto. Futbalový turnaj o pohár predsedu ŠO MS sa v roku 2023 uskutočnil v mesiaci november tradične na ZŠ Beethovenová Nitra. Satelit stolnotenisových turnajov v Nitrianskom kraji pod názvom „*Matičná stolnotenisová liga*“ tento rok už píše siedmy ročník. Matičiari z okresu Nitra sú známi svojou vzájomnou spolupracou. Dôkazom toho sú aj podujatia, ktoré vytvárajú priestor práve na spoločné stretnutia jednotlivých členov, ale aj prípravu viacerých spoločných podujatí v rámci okresu. Matičná stolnotenisová liga je jedným z takýchto podujatí. Matičná stolnotenisová liga o Pohár Matice slovenskej, ktorej hlavným organizátorom je Športový odbor Matice slovenskej v spolupráci s Domom Matice slovenskej v Nitre. V súčasnosti si svoje sily merajú matičné tímy MO MS Nitry, Nitry-Klokočiny, Nitry-Chrenovej, Ivanky pri Nitre, Janíkoviec,

Lehoty, Nededu, Diakoviec, Veľkých Loviec, ale aj z radov sympatizantov Matice z obcí Branč, Rastislavice, Nitrianske – Hrnčiarovce, Pohranice, čo predstavuje viac ako sto hráčov.

Iné pohybové aktivity, spolupráca so Slovákami v zahraničí:

- Dni športu MO MS v obci Ardanovce, Veľká Dolina
- Podpora športových aktivít MO v Čakajovciach, Janíkovciach, Lehote, Šuriankach
- Účasť na Medzinárodnom Jadžent turnaji v Temeríne (Srbsko).

Rok 2023 bol z pohľadu 160. výročia založenia Matice slovenskej úspešný. So čťou sa nám podarilo nie iba po športovej, ale i po kultúrno-spoločenskej stránke vzorne reprezentovať Maticu slovenskú.

Vlastivedný odbor Matice slovenskej (VLO MS) / ThLic. Mgr. Viliam Komora, PhD.

Činnosť Vlastivedného odboru MS v Martine bola viac-menej formou individuálnych aktivít zameraná na národnú a ľudovú kultúru, kultúrny život v oblasti vlastivednej – bádania, študovania rôznych dokumentov, archívnych materiálov a ich prezentáciou publikovaním. Činnosti jednotlivých akcií sú dlhodobejšie, preto sa navzájom prelínajú a na seba nadväzujú. Všetky akcie boli zamerané na oblasť vlastivedného bádania a starostlivosť o kultúrne a prírodné dedičstvo.

Prehľad aktivít VLO MS v roku 2023:

- vysviacka „Gazdovského domu“ vrátane miestnosti Červeného kríža, Valča,
- výstava starých fotografií z minulosti obce Valča „Premeny obce“,
- pripomenutie 120. výročia úmrtia Mateja Čvikotu – významného rodáka obce Valča,
- pripomenutie 115. výročia narodenia Antona Draxlera,
- spomienkové stretnutie k 100. výročiu posviacky zvonov v obci Valča,
- odhalenie pomníka padlým občanom obce Valča v 1. sv. vojne,
- posedenie v „Gazdovskom dome“, dohodnutie ďalšej spolupráca s VLO MS, Valča,
- výstava „Križe a kaplnky na území obce Valča a na pútnických cestách“,
- vyhľadávanie a bádanie v archívoch, kronikách, zhromažďovanie dokumentov, zbieranie historických predmetov a ich dokumentácia v tzv. „trojsúbcí“ – Příbovce, Benice a Rakovo,
- individuálne vlastivedné bádania,
- účasť na rôznych kultúrnych podujatiach, výstavách,
- pomoc pri organizovaní rôznych kultúrnych podujatiach a vzdelávacích aktivitách CZ ECAV v Příbovciach, ZO Jednoty dôchodcov v Příbovciach, občianskej iniciatívy MEMORIARE,
- administratívne práce na FB stránkach: MEMORIARE, ECAV Příbovce, Zažnime svetlo, Jednota dôchodcov – Příbovce,
- realizácie – projekty „Zažnime svetlo“,
- budovanie evanjelickej identity, záchrana, obnova, rekonštrukcia kultúrnej pamiatky ECAV Příbovce,
- projekt „Vedeli ste“,
- projekt „Náučný chodník obcou“ – MUDr. Mária Bellová,
- projekt „Sadni si“ – umiestnenie kovových lavičiek,
- spolupráca s neprofesionálnymi historikmi v Bratislavskom kraji, Štátnym archíve v Bratislave a v Modre,

- priebežné dopĺňanie informácií o priamych účastníkoch odboja z Bratislavského kraja, Budmeríc a Dolného Sfnia,
- získavanie predmetov do vlastivedného múzea v Budmerickej izbičke,
- spracovávanie histórie budmerickeho poľnohospodárstva v 20. stor.,
- dopĺňanie súborov novinových výstrižkov z Dolného Sfnia, Báhoňa a Budmeríc,
- organizovanie zájazdov ZŠ do Vojenského a leteckého múzea v Piešťanoch s návštevou so žiakmi mestských múzeí – Košariská a mohyla M. R. Štefánika na Bradle,
- dopĺňanie dokumentov k monografii „Báhnské prechádzky storočiami“,
- spracovávanie druhej časti autobiografie „Tak som žil ...“ (Milan Bušo),
- príprava podkladov k historickému vývoju kronikárstva, k príručkám pre remeselníkov, obecné noviny, rôzne regionálne periodiká,
- recenzie v časopisoch a zborníkoch,
- účasť na rôznych seminároch, podujatiach na Slovensku, aj v zahraničí.

Výtvarný odbor Matice slovenskej (VO MS) / PhDr. Ladislav Skrak

Dňa 1. 12. 2022 Výbor a aktív Výtvarného odboru MS bilancoval, ale najmä rozpracoval koncepciu ďalšej práce v roku 2023. Tieto zámery sa z hľadiska bilancovaných vzácnych činností, ale aj z hľadiska formovania členskej základne Výtvarného odboru MS podarilo mimoriadne úspešne uskutočniť a rozvinúť.

Nahliadnime však do tohto súčasného matičného, celoročného, netradičného umeleckého laboratória. Výstavný projekt Výtvarná Matica/Galéria vznikol na základe iniciatívy Dr. Lukáša Perného ako niekdajšieho poslucháča Katedry kulturológie Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, kde sme spolu s p. prof., PhDr. Jozefom Leikertom, PhD. uplatnili metódu aktívnej výučby formou prípravy a otvárania výtvarných výstav. Tentoraz ide o vyzretý umelecký a kultúrno-spoločenský koncept usporadúvaný na báze multižánru, súčinnosti a orchestrácie literatúry, hudby, výtvarného umenia, filmu, atď. Rozpon našej vstupnej výstavy/Galérie otváranej 30. mája 2023 vyjadřili mená tých, ktorí na nej vystavovali, resp. ktorých diela sme vystavovali. Svojimi vrcholnými dielami matičných tradícií sa tu s nami lúčili národní umelci V. Hložník, J. Kulich a T. Bártfay, ale aj M. Medvecká, J. Nemčík, ďalej Ľ. Zelina a M. Medúz. Prezentovali sa na nej v cyrilo-metodskom a štúrovskom tóne, resp. v skutočných umeleckých hodnotách, aj umelci ako S. Harangozó, Z. Hložníková, E. Semanco, A. Vika, M. Polonský, A. Šóka, M. Štompach, V. Ráčková, O. Dubay a R. Dubayová, V. Rusňáková atď.

V prípade viacerých nových členov a členiek Výtvarného odboru MS vznikol neformálny názov – matky zakladateľky Galérie. Ide o umelkyne stredného veku, ktoré už uskutočnili svoje viaceré autorské výstavy doma a v zahraničí, a ktorých výtvarný záujem smeruje od symbolických a veristických portrétov Štefánika, Štúra, Mináča, až po psychologické štúdie, voľnú tvorbu, ba i ezoterické experimenty. Uvedme tie mená, ktoré vstupujú pozoruhodne do slovenského výtvarného diania. Ide o mená: Martina Kvašňovská, Martina Bégerová, Jana Cvetanovová, Silvia Petrová, Jana Košťal'ová, Veronika Ursíniová, Brigita Lehoťanová. A pribudli nám aj ďalší členovia – dcéra národnej umelkyne Márie Medveckej p. JUDr. Mária Belanová, M. V. Kele, výtvarníčka Emília Hodasová atď.

Výbor a aktív VO MS si považovali za česť a povinnosť iniciovať v čase osláv 160. výročia vzniku Matice slovenskej udelenie vrcholných matičných vyznamenaní PhDr. Emilovi

Semancovi, akad. maliarovi Andrejovi Smolákovi a akad. sochárovi Mariánovi Polonskému. Stalo sa tak 26. júna 2023 v sídle Matice slovenskej v Bratislave, a to ako súčasť druhého multižánrového podujatia. Dvaja z vyznamenávaných – Dr. Emil Semanco a akad. maliar Andrej Smolák – slávil v danom období svoje sedemdesiatiny. Vyznamenania im na návrh Výtvarného odboru Matice slovenskej osobne odovzdal predseda Matice slovenskej JUDr. Marián Gešper, PhD.

Akad. sochár Marián Polonský sa narodil 23. augusta 1943 v Hubine, okr. Piešťany. Absolvent štúdia na VŠVU u prof. R. Pribiša. Jeden z najvýznamnejších slovenských sochárov, keramikárov a medailérov. Vo svojej tvorbe pozoruhodne rozvinul hodnoty slovenskej keramickej tvorby. Majstrovsky vyjadril odkaz cyrilo-metodských a veľkomoravských tradícií na pamätných miestach pôsobenia vierozvestcov v zahraničí, ale tiež na Slovensku. Autor výnimočných výtvarných insígnií slovenských vysokých škôl a ustanovizní.

PhDr. Emil Semanco je popredný slovenský výtvarník, ale aj pokrokový a rozhladený publicista. V súčasnosti pôsobí ako starosta Umeleckej besedy Slovenska a tiež v pozícii podpredsedu Výtvarného odboru Matice slovenskej. Výtvarná tvorba tohto umelca je originálna a prekvapujúco svieža, smerujúca k espritu a nadrealistickým hodnotám na báze voľnej tvorby, koláží, atď. V súčasnosti pôsobí aj ako zástupca šéfredaktora Slovenských národných novín. Dňa 6. júla 2023 sa dožil svojich 70-tín, narodil sa v roku 1953 v Čertižnom.

Akad. maliar Andrej Smolák, maliar, galerista a výtvarný pedagóg. Narodil sa 10. júla 1953 v Humennom. Absolvent Katedry výtvarnej výchovy na FF UPJŠ v Prešove a mimoriadneho štúdia na AVU v Prahe. Venuje sa komornej a voľnej maľbe, portrétu a krajinomaľbe, oleju a akvarelu. Ocenili ho viacerými významnými uznaniami: Európskou cenou F. Kafku, Cenou Európskej únie, atď. Uskutočnil množstvo autorských výstav doma a v zahraničí. Diela A. Smoláka vlastní v európskych a ďalších svetových galériách a súkromných zbierkach. Tvorca a organizátor výnimočného medzinárodného projektu Maľovaný rovník. V začiatkoch a až do roku 2017 pôsobil aj ako podpredseda Výtvarného odboru Matice slovenskej.

V dňoch 13. a 14. septembra 2023 a na základe osobného požiadania a pozvania p. A. Rozina, aby sme napomohli hodnotám nového a netradičného podujatia SacroExpo sa náš Výtvarný odbor MS aktívne zúčastnil tohto výstavného podujatia. Konalo sa pod záštitou Konferencie biskupov Slovenska. Obohatili sme toto podujatie výnimočnými hodnotami. Opätovne sa medzi nás vrátil post mortem aj majster M. Klimčák, a to z pozostalosti, o ktorú sa v súčasnosti už mimoriadne sústredene stará rodina umelca zosnulého v roku 2015. Ale zažiarili na nej aj diela s cyrilometodskou tematikou majstra Stanislava Harangozóa. A na tejto výstave sa prvýkrát v rámci činnosti Výtvarného odboru MS uplatnili aj diela ďalšej z našich nových členiek – Maríny Erceg.

Dňa 26. októbra 2023 sa uskutočnilo v sídle Matice slovenskej na Grösslingovej ul. 23 v Bratislave ďalšie významné kultúrnospoločenské, multižánrové podujatie. Predpolím vernisáže ďalšej výstavy Výtvarného odboru Matice slovenskej sa stali prezentovanie a pripomenutie významného výročia spolku Živena (historickej spolupútničky Matice slovenskej) formou exkluzívnej prednášky z pozície tajomníčky Živeny Radky Semancovej. Rozhovor s mladou tajomníčkou najstaršej ženskej organizácie Slovenska uviedol tajomník Matice slovenskej Peter Schvantner. Rozsiahle a pozoruhodné literárno-vedné dielo (Štúr a Hurban – myšlienka a čin, Peter Kellner Hostinský, biografické a slovníky spisovateľov,

výstavy k dejinám Matice, atď.) prezentoval doc. PaedDr. Pavol Parenička v rozhovore s PhDr. Lukášom Perným, PhD. V poradí druhé výstavné podujatie Výtvarného odboru v sídle Matice má svoje kvality v prezentovaní výtvarného diela a odkazu tvorby Ing. Milana Medúza, ktorý nás opustil v roku 2018. Bol nám blízky pri organizovaní aktivít odboru a podujatí k výročiam významných osobností a pokrokových tradícií Slovenska. Súčasť tohto nového výstavného celku tvoria diela výtvarných umelkyní – členiek Výtvarného odboru Matice slovenskej: Jany Košťalovej (dcéra M. Medúza), Silvie Petrovej a Maríny Erceg.

V období roku 2023 sa rozvinula spolupráca Výtvarného odboru MS s matičnými Slovenskými pohľadmi, ktoré priebežne prezentujú výtvarné diela z našich výstav v sídle Matice. Vzniká tak reprezentačný kontext a platforma na mimoriadne vysokej úrovni umeleckého a kultúrno-spoločenského pôsobenia voči národne a umelecky vzdelanej verejnosti.

Predstavitelia Výtvarného odboru MS, a to osobne predseda odboru Ladislav Skrak, zároveň významne napomohli koordinácii a aktívnej účasti Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov v kontexte výročia a osláv 160. výročia vzniku Matice slovenskej, ako aj v rámci slávnostného Snemu MS organizovanému v rámci osláv. Osobitne sa patrí vyzdvihnúť hodnotný knižný titul Memoriabilitra/Spomienky – tvorcovia protifašistického odkazu, ktorý bilancuje na báze príspevkov predsedu MS p. JUDr. Mariána Gešpera, PhD., ako aj doc., PhDr. Pareničku, CSc. Významné miesto Matice slovenskej v protifašistickom zápase. Zostavovateľom tejto významnej spomienkovej publikácie je predseda Výtvarného odboru MS PhDr. Ladislav Skrak. Výtvarný odbor MS zo svojich zdrojov aspoň symbolicky prispel na pokrytie nákladov tohto pozoruhodného a náročného edičného projektu. Promócia publikácie sa uskutočnila dňa 21. decembra 2023, a to na úrovni predsedu Výboru Národnej rady SR pre kultúru a médiá p. Romana Michelka.

Záujmový odbor Matice slovenskej slovensko-rusínskej vzájomnosti Adolfa Ivanoviča Dobrianského (ZO MS SRV) / PaedDr. Miroslav Kerekanič

Po vzniku organizácie Rusínskej obrody r. 1990 sa začala písať novodobá história rusínskej menšiny a vzájomnej spolupráce s Maticou slovenskou uzatvorenou Dohodou o spolupráci vo februári 2007 s DMS v Michalovciach a následne podpísaným Memorandom o vzájomnej spolupráci s Miestnym odborom MS v Prešove v januári 2010. Mnoho spoločných podujatí a aktivít prehĺbilo vzájomné kroky spolupráce oboch organizácií a potvrdilo oprávnenosť jej pokračovania aj v nasledujúcej dobe. Logickým vyústením ďalšieho spoločného napredovania bol vznik Záujmového odboru Matice slovenskej slovensko-rusínskej vzájomnosti Adolfa Ivanoviča Dobrianského začiatkom roka 2019 v Humennom, ktorého prvým predsedom sa stal PaedDr. Miroslav Kerekanič. Následné Valné zhromaždenie ZO MS SRV 12. 8. 2021 zhodnotilo činnosť v úvodných dvoch rokoch (ktorá bola ovplyvnená aj pandémiou), prijalo 5-tich nových členov a zvolilo za predsedu Vladimíra Protivňáka, podpredsedu Miroslava Kerekaniča, tajomníka Martina Hajníka a dozorcú Viliama Komoru. Od toho obdobia bola činnosť ZO MS SRV venovaná spoločným prienikom v spolupráci matičných organizácií s občianskymi organizáciami, kolektívami a starostami obcí. Táto spolupráca sa postupne vyprofilovala do osvedčených podujatí v roku 2023 hlavne za účasti Miestnej organizácie Rusínskej obrody v Humennom, FS Chemlon Humenné, Súkromnej základnej umeleckej školy Kudlovska, Vihorlatského múzea v Humennom, OZ Labirsky Rusyny, Humenskej zberateľskej spoločnosti, Rusínskeho záujmového združenia na Slovensku, obce Čertižné a mesta Medzilaborce.

Aktivity ZO MS SRV v roku 2023:

- Peknou tradíciou matičiarov na začiatku roka, 14. 2., bolo v Penzióne Aston podujatie vianočného programu vinšov pod názvom „Druhý sviatý večer“ a uctenie si pamiatky zakladateľa Mgr. Petra Humenika.
- Dňa 8. 3. sa uskutočnilo rokovanie výboru Záujmového odboru A. I. Dobrianského v Humennom, Kudlovska 11, za účasti riaditeľa ČÚ MS Martina Hajníka, kde podľa programu boli zhodnotené aktivity za predchádzajúce obdobie a navrhnuté zámery v činnosti ZO MS pre rok 2023.
- V rámci doobedňajšieho putovania so žiakmi v piatok 9. 6. sme vyjadrili poctu A. Dobrianskému v Čertižnom, položili veniec a pripomenuli si dejateľskú púť spoluzakladateľa MS. Na nádvorí Základnej školy pri súsoší A. Duchnoviča sme si pripomenuli Deň Rusínov slávnostným programom, v ktorom účinkovali žiaci ZŠ, kolektívy a FS Zaruba z Ňagova. Poznanie histórie našich velikánov mládežou, cesta do budúcnosti.
- Aktívna účasť na matičných slávnostiach pri príležitosti 160. výročia založenia našej najstaršej kultúrnej a vedeckej ustanovizne – Matice slovenskej. V rámci osláv na V. Kongrese matíc a inštitúcií slovanských národov 3. augusta, vystúpili s príspevkami Miroslav Bober a Vladimír Protivňák k histórii a súčasnému postaveniu Rusínov. Aktívne sme sa zúčastnili dvojdňového programu a obdržali sme Ďakovné listy MS pri príležitosti jubilea.
- Dňa 23. 8. Odhalenie sochy A. Dobrianskému v Čertižnom so slávnostným programom.
- Dňa 3. 12. sa uskutočnila náučná lekcija s besedou venovaná A. I. Dobrianskému a spomienka účastníkov na hrobe v obci Čertižné.

Náučná lekcija 3. 12. bola uskutočnená pre mládež z rusínskych a slovenských regiónov Slovenska, ktorí boli ubytovaní na Rekreačnom stredisku Danova pri Medzilaborciach a zúčastnili sa koncertu Spevy môjho rodu. Prednáška Jaroslava Kerekaniča bola zameraná na bližšie oboznámenie mládeže o diele veľkého syna rusínskeho a slovenského národa Adolfa Dobrianského, jeho účasti v národnostnom hnutí so slovenskými osvietencami za práva Slovákov a Rusínov. V druhej časti nasledovala diskusia a otázky, ktoré zaujímali školákov o Adolfovi Dobrianskom a jeho pôsobení v tunajšom regióne. Potom účastníci autobusom navštívili obec Čertižné, pamätné miesta, oboznámili sa tu s jej históriou. Účastníkov sprevádzal Vladimír Protivňák, predseda ZO MS SRV. Potom spoločne navštívili obecný cintorín, miesto odpočinku viacerých rusínskych dejateľov a A. Dobrianského. Pri súsoší, ktoré bolo nainštalované v roku 2023, vzdali hold dejateľovi a na mieste jeho posledného odpočinku venovali minútú ticha, zapálili sviečky a položili kvety vďaka. Vyústením projektových aktivít MS bola vedecká konferencia v Humennom dňa 18. 12. za účasti členov ZO MS SRV, spoluúčasť na organizácii a vystúpenie v diskusii. Obe projektové podujatia naplnili zámer aj vďaka spoluorganizátorom Obecnému úradu Čertižné, MO Rusínskej obrody v Medzilaborciach a RZZS z Humenného. Vzdelávacie aktivity ZO MS SRV s premietaním filmu „Vizionár A. I. Dobriansky“ sú naplňovaním práce pri výchove mladej generácie do budúcnosti, poznajúc odkaz svojich predkov a vážiac si domovinu rodného Slovenska. Smerovanie konštruktívnej spolupráce v oblastiach umeleckého, kultúrno-spoločenského a výchovno-vzdelávacieho života Slovákov a Rusínov, v záujme posilňovania spoločných duchovných a morálnych hodnôt obyvateľov na Slovensku.

Záujmový odbor Matice slovenskej Mladá Matica (MM) / Mgr. Martin Hajník

Mladá Matica je záujmovým odborom Matice slovenskej, združujúcim mladých slovenských vlastencov. Jej počiatky siahajú do roku 1992. V súčasnosti má 670 členov združených v 30 odboroch Mladej Matice rozmiestnených po celom Slovensku. Prvoradým cieľom MM vyplývajúcim z Programu MS je národná činnosť smerujúca k všeobecnému poznaniu národných dejín, poznaniu osobností a udalostí, kultúry, tradícií a pestovanie vlastenectva u mladej generácie. Na podporu týchto cieľov organizujeme mnohohrvstvé podujatia so zreteľom na vlastenectvo. Dôležitou súčasťou činnosti je organizácia národných akcií, prednášok, besied, literárnych večerov, poznávacích výletov pre mládež, realizácia seminárov, scénických dramatizácií, folklórnych, ale aj športových podujatí. Zameriavame sa na pripomínanie si odkazu našich osobností a historických udalostí, no nie len samoučelne, ale aj so zreteľom na inšpiratívnu formu pre mladú generáciu, či širokú verejnosť. Hlavným podujatím mladých matičíarov je Národný zraz Mladej Matice, kde sa stretávajú matičíari a vlastenci z celého Slovenska. Prvý národný zraz sa konal v roku 2009 a bol venovaný Františkovi Fugovi, predsedovi Zahraničnej Matice slovenskej. Ďalšie zrazy boli venované napríklad generálovi Milanovi Rastislavovi Štefánikovi, Ľudovítovi Štúrovi, Svätoplukovi, Svetozárovi Hurbanovi Vajanskému, Matúšovi Dulovi, Martinovi Rázusovi či udalostiam slovenských národných dejín ako Slovenské národné povstanie.

Rok 2023 bol venovaný Matici slovenskej, nakoľko slávila svoje 160. výročie založenia. K tomu sme aj smerovali podujatia MM a zorganizovali sme niekoľko prednášok a exkurzií do druhej budovy MS. Na prvom Výbore MM sa stal tajomníkom MM Lukáš Havlík, hospodárom sa stal Jaroslav Kerekanič a členom Predsedníctva MM Vladimír Tököly. Počas prvého rokovania si Dozorný výbor MM za svojho predsedu zvolil Jozefa Humeníka a za podpredsedníčku Valentínu Palkechovú. XIV. Národný zraz MM sa konal počas osláv 160. výročia založenia MS 3. až 6. augusta v Martine. Pre všetkých účastníkov osláv bol pripravený veľmi zaujímavý a pestrý program aj s účasťou mladých matičíarov. Slávnosti začali vo štvrtok (3. 8.) už piatym kongresom matíc a inštitúcií slovanských národov v Turčianskej galérii. Prítomní boli mladí matičíari nielen ako účastníci, ale aj ako tlmočníci, konkrétne Jozef Humeník a Solomya Tsymko. Program pokračoval v piatok (4. 8.). Okrem ukončenia kongresu, kde vystúpil Lukáš Perný, slávnosti pokračovali odhalením busty Františka Jozefa Fugu. Vrcholom piatkového programu bolo inscenované prvé valné zhromaždenie MS z roku 1863. V scéne sa objavili mladí matičíari, ktorí stvárnilí otcov zakladateľov MS. Jána Francisciho zahral Marek Nemeč, Karola Kuzmányho stvárnil Peter Schvantner, Štefana Marka Daxnera zahral Teodor Sitarčík, grófa Pálfyho stvárnil Peter Hrbatý a scénkou sprevádzala Gabika Jančíková. Spomínaných doplnil Milan Stromko ako Štefan Moyses a mnohí mladí matičíari ako komparz stvárnajúci účastníkov prvého valného zhromaždenia MS, ktorý viedol Martin Hajník. Komparz zabezpečili odbory Mladej Matice z Kamennej Poruby, Vranova nad Topľou, Košíc, Lučenca, Zvolena, Zvolenskej Slatiny a Bratislavy. Dramatizácia mala veľký úspech a mnohí si pochvaľovali najmä získané informácie ako vlastne prebiehalo prvé valné zhromaždenie Matice slovenskej ako aj problémy so vznikom MS. Piatkový program ukončilo divadelné vystúpenie divadla Komora z Komárna s hrou „Čaj o piatej“ aj s mladými matičíarmi z Komárna. Sobotný program (5. 8.) patril vystúpeniam folklórnych skupín z celého Slovenska aj s účasťou mnohých mladých matičíarov, pričom programom sprevádzali Jessica Breznenová a Vladimír Tököly z OMM Rožňava. Vrcholom soboty bol Galaprogram, kde vystúpil SLUK, FS Marína a FS Chemlon aj súčasťou Michala Gnipa a mladých matičíarov z OMM Humenné. Záver sobotného programu s názvom „Matica pre mladých, Matica pre súčasnosť“ patril vystúpeniam speváčok Veroniky Rabada a Zuzany Smatanovej. V nedeľu (6. 8.) sa viacerí mladí matičíari

zúčastnili pobožností. Okrem účasti v programoch boli súčasťou každej organizačnej časti, ktoré nie sú viditeľné, ale za to sú esenciálne pre zdarný priebeh podujatia.

Prehľad hlavných aktivít mladých matičiarov v roku 2023:

- 7.1.2023 – XIV. Futbalový turnaj gen. M. R. Štefánika, Vranov nad Topľou
- 18.1.2023 – Čestná stráž v rámci oslobodenia mesta spod maďarskej nadvlády v roku 1919, Vranov nad Topľou
- 19.1.2023 – Čestná stráž oslobodenie mesta 1945, Košice
- 20.1.2023 – Výbor Mladej Matice, Martin
- 11.2.2023 – Ples Mladej Matice, Liptovský Mikuláš
- 24.3.2023 – Malá vojna (prednáška, čestná stráž), Spišská Nová Ves
- 28.3.2023 – 175. výročie Liptovských žiadostí, Liptovský Mikuláš
- 4.4.2023 – Prednáška o Matici slovenskej, ZŠ Pionierov Rožňava
- 19.4.2023 – Exkurzia v Matici slovenskej z Lučenca, Martin
- 25.4.2023 – Výstup na Devín, Bratislava
- 29.4.2023 – Beseda s predsedom MS, Vranov nad Topľou
- 5.5.2023 – XXVIII. Beh mládeže o pohár riaditeľky DMS Lučenec, Lučenec
- 12. až 28.5.2023 – tipovanie výsledkov Majstrovstiev sveta v hokeji, Facebook
- 20.5.2023 – 3. Mladomatičná zábava, Honce
- 21.5.2023 – Národný matičný sprievod (komparz v kostýmoch), Košice
- 7.6.2023 – Štúrovci mladej generácie (kultúrno-vzdelávacie podujatie), Martin
- 9.6.2023 – Prednáška o Matici slovenskej, Gymnázium Poštová 9. Košice
- 21.6.2023 – Exkurzia pre študentov gymnázia Viliama Paulinyho-Tótha, Martin
- 23.6.2023 – Výbor Mladej Matice, Martin
- 2.7.2023 – Ako prišla sloboda v roku 1919?, Lučenec
- 9.7.2023 – Národnostný festival (krojovaný sprievod), Ruská Poruba
- 22.7.2023 – Memoriál Tomáša Dudáša, Kamenná Poruba
- 3. až 6.8.2023 – XIV. Národný zraz Mladej Matice, Martin
- 12.8.2023 – Národný výstup na Kriváň, Liptov
- 25.8.2023 – Splav Ondavy – 30. výročie MM, Ondavské Matiašovce
- 26.8.2023 – Pamiatke našich predkov (spomienka na SNP), Juskova Voľa
- 26.8.2023 – Florbalový turnaj Púchov florbal cup, Púchov
- 27.8.2023 – Pamiatke našich predkov (spomienka na SNP), Nižný Hrušov
- 11.9.2023 – Deň úcty obetiam vojen (krojovaný sprievod), Čemerné
- 21.10.2023 – Slávnostný Snem MS (zabezpečenie skrutátorov), Martin
- 27.10.2023 – Spomienkové podujatie na M. R. Štefánika (čestná stráž), Košariská
- 6.11.2023 – Prednáška a divadelná scéna k 160. výročiu MS pre ZŠ, Močenok
- 13.11.2023 – nadviazanie spolupráce so srbskými mladými matičiarimi, stretnutie s ich predsedníčkou Jelou Maričević, Nový Sad (P. Schvantner, L. Perný, L. Havlík)
- 15.12.2023 – Spomienkové podujatie na Dušana Hatalu, Prietrž
- 22.12.2023 – XV. Futbalový turnaj gen. M. R. Štefánika, Vranov nad Topľou
- 30.12.2023 – V. Hornozemplínska veselica, Cabov

Dôležitý význam MM je predovšetkým výchova a príprava novej matičnej generácie, ktorá v MM získava nesmierne skúsenosti. Na úrovni MM získavajú jej členovia prvotné a dôležité informácie o činnosti Matice slovenskej, jej štruktúrach, fungovaní, úlohách a cieľoch. Získavajú vedomosť o dobrovoľných funkciách a ich povinnostiach, ale aj o práci profesionálnych pracovníkov. Samotní členovia MM tiež nadobúdajú množstvo schopností s

organizáciou, administratívou, vystupovaním a predovšetkým nadobúdajú návyky k samostatnej práci a zodpovednému prístupu. Vo výboroch, dozorných výboroch svojich odborov nadobúdajú aj komunikačné schopnosti, skúsenosti s organizáciou členských, či výborových schôdzí a automaticky si osvojujú vedomosti zo života národa, spoločnosti a dejín o Slovensku.

Záujmový odbor regionalistiky Matice slovenskej (ZOR MS) / Ing. Mgr. Anton Meteňko, PhD.

Záujmový odbor regionalistiky Matice slovenskej bol založený 11. 1. 2013. Podnetom pre založenie odboru bolo najmä 20. výročie vzniku Slovenskej republiky. Aj na rok 2023 sme plánovali hodnotné podujatia, vrátane pripomienky spomenutého výročia. K 31.12.2023 mal ZOR MS 26 členov, ktorí bývali v 5 krajoch Slovenskej republiky.

ZOR MS sa snaží pripravovať a realizovať svoju činnosť tak, aby bola bohatá a užitočná nielen pre jeho členov, ale aj pre všetkých matičíarov, či občanov Slovenska. Pri príležitosti 10. výročia vzniku ZOR MS, mienime pripraviť dokument, prezentáciu o desaťročnej činnosti ZOR MS. Hlavné podujatia ZOR MS 2023:

- 25. januára sa konala slávnostná svätá liturgia s úmyslom vyprosiť zdravie a Božie požehnanie jubilujúcej sestre-matičiarke Márii Tomášovej v gréckokatolíckom chráme vo farnosti Presvätej Bohorodičky Ochrankyne, Košice – Nad jazerom.
- 18. apríla sa konalo slávnostné sadenie troch pamätných líp pri príležitosti 30. výročia vzniku Slovenskej republiky na priestranstve pred kostolom Sv. Dominika Savia v Mestskej časti KOŠICE – SÍDLISKO ŤAHANOVCE.
- 28. apríla bola slúžená slávnostná svätá liturgia s úmyslom vyprosiť zdravie a Božie požehnanie jubilujúcemu bratovi – matičiarovi JUDr. Jozefovi Dienesovi, CSc. v gréckokatolíckom chráme vo farnosti Presvätej Bohorodičky Ochrankyne, Košice – Nad jazerom.
- Otvorenie múzea Kasigarda 6. mája. Múzeum vyst'ahovalectva z územia Slovenska do Severnej Ameriky slávnostne otvorili v obci Pavlovce nad Uhom v okrese Michalovce. Je venované emigrácii Slovákov najmä do Spojených štátov a Kanady. Expozícia sa nachádza v zrekonštruovanom tzv. americkom dome v miestnej časti Ťahyňa. Na otvorení múzea sa zúčastnil aj matičiar Andrej Andrejčák. Aj on osobne prispel svojimi darmi, ktoré sú medzi vyše 4 000 zbierkovými predmetmi múzea. Unikátom je ním darovaný ešte funkčný strojček na ručné strihanie vlasov. Matičiar Andrej Andrejčák daroval múzeu aj noviny, výtlačky periodík Slovákov v Severnej Amerike, ktoré si starostlivo odkladal, napr. Floridský Slovák, Kanadský Slovák, Jednota, či Slovák v Amerike.
- 6. júna sa konalo pracovné Valné zhromaždenie ZOR MS. Bolo schválených viacero dôležitých dokumentov i výška členského príspevku.
- Začiatkom augusta sa konali slávnosti v rámci osláv 160. výročia založenia Matice slovenskej. Boli na nich naši dvaja členovia Tomáš Bičkoš a Michal Mako.
- 13. septembra sa uskutočnila veľkolepá pripomienka „Príbeh ženy, bojovníčky“, venovaná nedožitej storočnici Anny Bašistovej r. Cvekovej. Spoluorganizátormi boli SZPB Košice a Mestská časť Košice JUH. Podujatie sa konalo pod záštitou starostky MČ Košice Juh Anny Súkeníkovej.
- 21. októbra sa konal Snem MS, za ZOR MS bol ako delegát nominovaný matičiar Andrej Andrejčák.

- 12. novembra sa konala ďakovná svätá omša a dňa 15. novembra ďakovná svätá liturgia za členov ZOR MS.
- Vydareným podujatím bola aj „Slávnostná akadémia k 10. výročiu ZOR MS“ spojená s predvianočným stretnutím matičiarov, vlastencov a priaznivcov Matice slovenskej. Podujatie sa uskutočnilo 11. decembra v Motoreste pri Starom Mlyne v MČ Košice – Krásna. Veľká vďaka patrí členovi ZOR MS Markovi Farkašovi, ktorý pripravil podujatie k spokojnosti všetkých účastníkov.
- 13. decembra sa konala súťaž „Seniorská hviezda“. Zúčastnila sa jej aj ženská spevácka skupina Matičiarky, pod vedením vedúcej Márie Tomášovej.

6 INFORMAČNÉ ÚSTREDIE MATICE SLOVENSKEJ

6.1 Informačné ústredie Matice slovenskej (IÚ MS) / RNDr. Ján Seman

Informačné ústredie Matice slovenskej je útvar pre mediálnu, informačnú, vydavateľskú a propagačnú činnosť. Zabezpečuje poskytovanie informácií o činnosti a postojoch Matice slovenskej vo vzťahu k matičnému hnutiu a verejnosti. IÚ zabezpečuje prevádzku internetových médií, styk s verejnosťou a médiami. Realizuje a koordinuje propagačné a reklamné aktivity a zodpovedá za mediálnu tvorbu. V roku 2023, podobne ako aj v roku 2022, na útvare pôsobil len jeden zamestnanec.

V danom roku IÚ na základe uzatvorených memoránd o spolupráci so základnými a strednými školami zabezpečovalo rozposielanie matičných periodík, tlačovín a iných propagačných materiálov spolupracujúcim školám. Touto spolupracou sa MS rozhodla spolupracovať v oblasti vzdelávania a pri rozvoji národnej kultúry, prehlbovať záujem žiakov o slovenské dejiny, národnú literatúru, kultúru a osobnosti, prehlbovať vzťah mladej generácie k slovenskej štátnosti a podporovať vzájomnú propagáciu aj vlastnými informačnými prostriedkami, či spolupracovať pri realizácii spoločných aktivít, podujatí a projektov. Hlavnými formami spolupráce sa stala realizácia náučných prednášok, rôznych foriem prezentácií, seminárov, divadelných scénok s osobitým dôrazom na aktuálne významné výročia, či poskytovanie kníh a publikácií a pravidelné zasielanie historických dokumentov a reportáží vytvorených IÚ. Súčasťou spolupráce je aj ponuka exkurzií do historickej budovy MS spojených s odbornými popularizačnými výkladmi dejín MS, mesta Martin a Národného cintorína v Martine. Žiakom a študentom v rámci tejto spolupráce ponúkame jedinečnú možnosť byť súčasťou našich dejín a to prostredníctvom bezplatného zapožičania divadelných scenárov, kostýmov štúrovcov, č-s. legionárov a kostýmov z čias SNP. Cieľom týchto aktivít je zároveň prehlbovanie vzťahu mladej generácie Slovákov a Sloveniek k slovenskej štátnosti a upevňovanie ich vlasteneckého povedomia.

K 31. 12. 2023 mal Facebook účet Matice slovenskej takmer 11 tisíc sledovateľov. V roku 2023 sme na FB profil MS prispeli vyše 350 príspevkami (matičné vyhlásenia, stanoviská, podnetné články, životopisy osobností, pripomienky výročí osobností a udalostí slovenských dejín, pozvánky na zaujímavé podujatia, odkazy na historické dokumenty a zaujímavé reportáže a iné). FB stránku MS v uvedenom roku navštívilo vyše 100 tisíc ľudí a v priebehu uvedeného roku si k nám našlo cestu 2100 nových sledovateľov. Celkový počet dosiahnutých reakcií na matičné príspevky dosiahol hodnotu 110 tisíc interakcií. Dosah matičných fb príspevkov dosiahol hranicu 770 tisíc. Matica slovenská má na platforme YouTube zriadený

kanál s názvom TV Matica. Počet odberateľov kanálu TV Matica bol k 31. 12. 2023 takmer 2900 odberateľov. V uvedenom roku si náš kanál pozrelo vyše 92 tisíc sledovateľov, pričom jeho obsah sa dostal k 1,3 mil. ľuďom. Aj v tomto roku bol najsledovanejším videom historický dokument venovaný Slovákom v revolučných rokoch 1848 – 1849. Obsah TV Matica je zameraný na prezentáciu matičnej činnosti a aktivít prostredníctvom zverejňovania reportáží, promo videí, spotov, historických dokumentov, ale aj vyhlásení a stanovísk MS. Historické dokumenty sú zamerané na nové, odborné a svojím spôsobom unikátne témy, dosiaľ v slovenskom YouTube priestore nespracované.

IÚ vytvorilo v roku 2023 niekoľko desiatok reportáží venovaných matičným akciám a podujatiam, národným osobnostiam, zabezpečilo tvorbu krátkych videospotov a promo videí a v neposlednom rade pripravilo aj niekoľko historických dokumentov. V roku 2023 sme natočili tieto historické dokumenty: Tomáš Červeň – vznešený mecén slovenského národa, Hurban III. – Medzi Stalinom a Rooseveltom, František Fuga – Apoštol národného ducha a Ambro Pietor – vplyvný muž v národe. Treba zdôrazniť, že všetky uvedené dokumenty po stránke scenára, réžie, kamery a strihu zrealizoval tajomník pre informačnú a mediálnu oblasť RNDr. Ján Seman, ktorý bol v uvedenom roku jediným pracovníkom IÚ. Z matičných podujatí a aktivít v tomto roku spomeniem reportáže: spomienkové podujatie Imrich Sedlák – literárny vedec, pedagóg a múzejník s matičným srdcom, spomienkové podujatie Samo Tomášik – autor piesne Hej, Slováci!, Národný matičný sprievod v Košiciach, 160 rokov v slovenskom národe – séria reportáží z matičných slávností pri príležitosti 160. výročia vzniku MS, propagačné a promo video 160 rokov v slovenskom národe, ktoré bolo slávnostne premiérované na Národných matičných slávnostiach, vedecká konferencia Odkaz Adolfa Ivanoviča Dobrianskeho pre súčasnosť a mnoho iných reportáží z podujatí. Úspechom bolo premietanie dokumentu o synovi S. H. Vajanského Vladimírovi Hurbanovi v martinskom kine Moskva za účasti širokej verejnosti a študentov martinských škôl. Tajomník Seman v uvedenom roku pripravil aj základnú koncepciu a grafický návrh nových pracovných zošitov MS. Pod hlavičkou IÚ vznikli pracovné zošity: Anton Bernolák a bernolákovci (odkaz bernolákovskej generácie), Ľudovít Štúr a štúrovci (odkaz štúrovskej generácie), Neznámi slovenskí hrdinovia 1914 – 1920 (Slováci v česko-slovenských légiách) a obálku pracovného zošita Prehľad dejín spisovnej slovenčiny. IÚ sa graficky podieľalo na tvorbe loga pri príležitosti vyhlásenia roka 2024 za Rok slovenských žien v národnom hnutí a na množstve pozvánok a bulletinov zverejnených počas sledovaného roka.

V hodnotenom roku sa pokračovalo v spolupráci s regionálnymi médiami, s dôrazom na mesto Martin ako sídlo Matice slovenskej. Výsledkom bolo pravidelné uverejňovanie reportáží z matičných podujatí v mnohých regionálnych televíziách a preberanie matičných historických dokumentov do ich vysielača. Pre oblastné strediská a miestne odbory MS po celom Slovensku sme pripravili projekt putovnej výstavy moderných grafik slovenských a matičných osobností, ktorý zarezonoval po celom Slovensku. Dôkazom toho je aj skutočnosť, že výstavu si pozrelo niekoľko tisíc študentov naprieč Slovenskom a až do dnešných dní je stále vystavovaná. Momentálne sa nachádza u našich krajanov v Chorvátsku a zároveň pracujeme aj na ďalšej variácii tejto putovnej výstavy. Dvanásť zaujímavých slovenských a matičných osobností rozpovie svoj inšpiratívny životný príbeh mladej generácii prostredníctvom moderného grafického umenia. Matica slovenská vybrala spomedzi svojich osobností nielen tie najznámejšie, ale aj najzaujímavejšie z pohľadu toho, ako môžu svojimi životnými úspechmi inšpirovať a motivovať mladú generáciu v súčasnosti. Zároveň sme pokračovali aj v preklade stručných dejín Matice slovenskej do rôznych jazykových mutácií pre účely propagácie inštitúcie na matičnom webe alebo zahraničných stránkach. Taktiež sme pokračovali v dopĺňaní faktov a informácií zo života národných osobností a udalostí na známu

voľne dostupnú internetovú encyklopédiu. V roku 2023 IÚ zverejnilo na svojej webovej stránke www.matica.sk vyše 600 príspevkov.

Pre Maticu slovenskú nevyzerali prvé mesiace roka 2023 z hľadiska nasledujúceho vývoja veľmi priaznivo. V danom roku musela MS prostredníctvom IÚ reagovať na rôzne ataky, klamlivé tvrdenia a na obranu slovenskej štátnosti formou tlačových správ, vyhlásení a stanovísk. Začiatkom roka sme ostro odsúdili barbarský útok na pronárodné kníhkupectvo Svojeť, ktoré sa stalo terčom nehanebného vandalizmu s politickým podtónom. Išlo tiež o protest Matice slovenskej voči nezmyselnému zákazu nosenia štátnej vlajky Slovenskej republiky na žrdi na Devínskom hrade, výzvu Matice slovenskej za zrušenie zákazu nosenia zástav v areáli hradu Devín na násade a odporúčanie, aby na veži hradu Devín bola osadená žrd' so slovenskou zástavou, protest Matice slovenskej proti mediálnym manipuláciám facebookovej stránky Hoaxy a podvody – Polícia SR, protest Matice slovenskej proti vyjadreniam Viktora Orbána (MS protestuje proti vyjadreniam maďarského premiéra, ktorý označil Slovensko za „odtrhnutú časť krajiny“), protest Matice slovenskej proti reklamnej kampani bratislavského Divadla P. O. Hviezdoslava, ktorá dehonestuje jedného z najvýraznejších predsedov MS P. O. Hviezdoslava, stanovisko Matice slovenskej k vydaniu mince s podobizňou Jozefa Kuraša a iné.

Matica slovenská sa rozhodla rok 2023 venovať sčasti aj pripomienke na ďalších mladých štúrovcov narodených v roku 1823. Pri tejto príležitosti zorganizovala rôzne aktivity a podujatia, na ktorých sa mediálne, informačne a propagačne podieľalo aj Informačné ústredie Matice slovenskej.

6.2 Vydavateľstvo Matice slovenskej (VMS) / Mgr. Igor Sokolík

Vydavateľstvo Matice slovenskej patrí medzi informačné pracoviská MS, je odborným pracoviskom na vydávanie neperiodických a periodických publikácií a merkantilu, hospodáriacim s prideleným rozpočtom z bežného transferu MK SR a získanými finančnými prostriedkami z grantov a od sponzorov. Na začiatku roka 2023 pracoval vo VMS 1 zamestnanec na plný úväzok vedúci redaktor Mgr. Igor Sokolík a do 28. 2. 2023 na 0,1 úväzku riaditeľ Vydavateľstva bc. Adam Polievka. Od 1. 3. 2023 po odchode riaditeľa zostal až do konca roka na pracovisku len vedúci redaktor. Aj v takomto personálnom poddimenzovaní sa VMS snažilo naplniť úlohy edičného plánu na rok 2023 schváleného edičnou radou a pritom dodržať určený rozpočet a všetky pravidlá a princípy finančnej disciplíny. VMS sa nepodarilo získať granty Žilinského samosprávneho kraja a mesta Martin a naďalej má Matica slovenská zamedzený prístup k dotáciám FPÚ na podporu literatúry. Podarilo sa však získať finančný príspevok z Ministerstva kultúry Slovenskej republiky na dofinancovanie 6. vydania Krátkeho slovníka slovenského jazyka.

Napriek tomu Matica slovenská vydala 7 neperiodických publikácií (s rozsahom cca 4100 norm. rkp. s.), spoluvydanie 1 publikácie s inými subjektom (cca 240 norm. rkp. s.) 2 nepravé periodiká (cca norm. 700 rkp. s.), 4 periodiká (cca 900 norm. rkp. s.), 1 pracovný zošit (cca 75 norm. rkp. s.) a 2 publikácie v elektronickej podobe online (cca 500 norm. rkp. s.). Posúdili sme 12 publikácií s rozsahom cca 3300 norm. rkp. s. a odprezentovali sme verejne 1 publikáciu (privítanie publikácie). Do uvádzaných počtov nezaraďujeme Slovenské národné noviny a Slovenské pohľady, pretože informácie o činnosti ich redakcií sú na inom mieste. Okrem týchto tlačí Matica slovenská vydala niekoľko merkantilných tlačí (kalendáre, katalógy, pozvánky). Knižnú produkciu Matice slovenskej distribuujeme prostredníctvom

výhradného distribútora Vydavateľstva Matice slovenskej, s. r. o., Kníhkupectva Jozefa Cígera Hronského v Martine a e-shopu vydavatel.sk.

Neperiodické publikácie

- 1/ SOKOLOVIČ, Peter. *100 rokov dejín Miestneho odboru Matice slovenskej v Trnave*. Martin : Matica slovenská, 2023, 168 s. ISBN 978-80-8128-29-1.
- 2/ PERNÝ, Lukáš – Gešper, Marián. *Clementis & Mináč: Vlastenci alebo „buržoázni nacionalisti“*. Martin : Matica slovenská v spolupráci s Inštitútom ASA, 398 s. ISBN 978-80-8128-297-3.
- 3/ HAVIAR, Štefan (ed.). *Národný kalendár 2024*. Martin : Matica slovenská, 340 s. ISBN 978-80-8128-363-1.
- 4/ VRLÍK, Peter. *Najstaršie slovanské báje, legendy a povesti*. Martin : Matica slovenská, 172 s. ISBN 978-80-8128-292-8.
- 5/ LOMENČÍK, Július – PARENÍČKA, Pavol (eds.): *Odkaz štúrovskej generácie. Zborník štúdií, referátov a koreferátov z rovnomennej vedeckej konferencie Matice slovenskej, konanej 8. a 9. septembra 2022 v Martine v rámci Roka odkazu štúrovskej generácie*. Martin : Matica slovenská, 172 s. ISBN 978-80-8128-314-7.
- 6/ PAVELCOVÁ, Zuzana (ed.). *Život a dielo Františka Jozefa Fugu. Zborník z vedeckého seminára Matice slovenskej. 7. jún 2023*. Martin : Matica slovenská, 100 s. ISBN 978-80-8128-317-8.
- 7/ DORUĽA, Ján – KAČALA, Ján – MARSINOVÁ, Marta – MASÁR, Ivan – MICHALUS, Štefan – PECIAR, Štefan – PISÁRČIKOVÁ, Mária – POVAŽAJ, Matej – SLIVKOVÁ, Viera – SMIEŠKOVÁ, Elena – TIBENSKÁ, Eva – URBANČOK, Milan(eds.). *Krátky slovník slovenského jazyka*, (6. nezmenené vydanie). Martin : Matica slovenská, 960 s. ISBN 978-80-8128-316-1.

Spoluvydania s inými subjektami

- 1/ Kol. autorov: *Železničky Žilinskej župy. Veľká kniha o takmer zabudnutých dopravných koridoroch*. Žilina : VÚC Žilina, 272 s. ISBN 978-80-89944-01-9.

Pracovné zošity

- 1/ DUREC, Jaroslav – GEŠPER, Marián. *Od Samovej ríše po Veľkú Moravu*. Martin : Matica slovenská, 72 s. ISBN 978-80-8128-300-0.

Elektronické publikácie online

- 1/ BACULÁKOVÁ, Jana. *Karamelka*. ISBN 978-80-8128-295-9.
- 2/ PERNÝ, Lukáš, Gešper, Marián. *Clementis & Mináč: Vlastenci alebo „buržoázni nacionalisti“*. Martin : Matica slovenská v spolupráci s Inštitútom ASA, 398 s. ISBN 978-80-8128-297-3.

Nepravé periodiká

- 1/ PETRANSKÝ, Ivan (ed.). *Historický zborník. Vedecký časopis o slovenských národných dejinách*. Martin : Matica slovenská, roč. 33, 2023, č. 1, 134 s; č. 2, 214 s. ISSN 1335-8723.
- 2/ PAVELCOVÁ, Zuzana (ed.). *Slováci v zahraničí 40*. Martin : Matica slovenská, 2023. 263 s. ISSN 0081-0061.

Periodiká

- 1/ *Slovensko – Národné spektrum. Odborný časopis Matice slovenskej*. Roč. 45, 2023. ISSN 0231-7303. – 4 čísla

2/ *Kultúra slova. Vedecko-popularizačný časopis pre jazykovú kultúru a terminológiu.* Roč. 57, 2023. ISSN 0023-5202. – 6 čísel

3/ *Hlas Matice. Občasník Matice slovenskej v Turčianskom Sv. Martine* vydávaný v spolupráci s matičnými pracoviskami. Roč. 6, 2021. ISSN 2585-9927. – 1 číslo

4/ *Slovanský obzor. Informačný spravodajca Matice slovenskej pre slovanský svet a slovenské zahraničie.* (internetový občasník). Roč. 43, 2023. ISSN 2729-9570. – 2 čísla

Merkantil

MADURA, Pavol (ed.). *Národné výročia 2024. Týždenný stolový kalendár Matice slovenskej.* Martin : Matica slovenská, 54 s.

MADURA, Pavol (ed.). *80 rokov Neografie. (1869)–1943–2023.* Martin : Matica slovenská, 40 s. ISBN 978–80–570–5405–4.

MADURA, Pavol. *Nástenný kalendár na rok 2025. Rok slovenských žien v národnom hnutí.* Materiály na Snem Matice slovenskej

Prezentácie

Vrlík, Peter. Najstaršie slovanské báje, legendy a povesti v Liptovskom Mikuláši 13. 12. 2023.

Slovenské národné noviny (SNN) / Mgr. Maroš Smolec

Slovenské národné noviny vychádzali v roku 2023 ako dvojtýždenník. V redakcii pôsobil na poste šéfredaktora M. Smolec, zástupcu šéfredaktora E. Semanco, hlavný grafik A. Račkovič, jazyková redaktorka A. Fričová na čiastočný úväzok a administratívna pracovníčka Ľ. Rišiaňová.

Autorské články dodávali v oblasti aktualít, publicistiky a komentárov hlavne: I. Brožík, R. Michelko, Ľ. Števkó, M. Mindár, R. Hölcz. V oblasti zahraničnej politiky D. Kerný, R. Žgrada. Článkami z oblasti kultúry prispievali I. Válek, I. Krajčovič, Ľ. Perný, A. Sláviková. O zdravotníctve rozhovory a články dodávala E. Sisková. Reportáže a väčšie publicistické materiály M. Šimkulič, I. Válek, M. Časnocha a ďalší spolupracovníci. Rozhovory zastrešoval hlavne M. Mindár, I. Krajčovič. Športové články a rozhovory dodával V. Mezencev, hlavnými ilustrátormi boli A. Mišanek a Ľ. Kotrha. Uvedení autori tvorili kosťu redakčného života. SNN sa venovali významným výročiam roku 2023, ktorý bol rokom 30. výročia vzniku Slovenskej republiky, 200. výročia významných štúrovcov a hlavne rokom 160. výročia založenia Matice slovenskej. V dňoch 3. – 6. augusta sa konal Kongres matíc a inštitúcií slovanských národov a slávnostný program k 160. výročiu Matice, ktorému sa SNN venovali na svojich stránkach, ďalšou hlavnou témou boli predčasné parlamentné voľby do Národnej rady SR, konané 30. 9. a zostavenie novej vlády. SNN sa ďalej venovali Snemu Matice slovenskej, ktorý sa konal po štyroch rokoch 21. 10. SNN publikovali články o vojne na Ukrajine, konflikte v Izraeli a Palestíne a o ďalších zahraničných a domácich témach.

Redakčnú radu tvorili: M. Gešper, M. Hanuska, V. Grznárová, P. Schvantner, P. Madura, V. Komora, J. Seman, P. Štrelinger.

Slovenské národné noviny sa v roku 2023 tlačili v Neografii, a. s. v Martine. Vychádzali ako dvojtýždenník na 16-tich stranách. Cena čísla bola 1,- €, s ročným predplatným 24,- €. V roku 2023 vyšlo 26 čísel. Súčasťou bola príloha Rodina a škola (príloha pre výchovu a vzdelávanie), ktorá vyšla 4-krát, vedúcim prílohy bol Ľubomír Pajtinka. SNN v roku 2023

vydávali aj samostatnú štvorstranovú prílohu Orol tatranský – príloha SNN pre mladú literatúru, umenie a spoločnosť. Orol vyšiel 12-krát v rámci novín, hlavným redaktorom bol Július Lomenčík.

Celoročný náklad SNN bol 4400 kusov na 1 číslo, rozsah 16 strán, vianočné číslo 26/2023 vyšlo ako 20 stranové. SNN č. 20/2023 vyšlo s prílohou Program MS a prílohou Stanovy MS. Každé dva týždne sa aktualizovala databáza a pridávali sa noví odberatelia a upravovalo sa odhlasovanie odberateľov. Od 1. 1. do 31. 12. 2023 sa prihlásilo 148 nových odberateľov, odhlášok bolo 203 – z toho 38 odberateľov zomrelo. V odhlasovaní sa opäť odrazila inflácia a zlá ekonomická situácia našich občanov. Odhlasovali sa hlavne dôchodcovia (vysoký vek, zdravotné problémy, financie).

SNN sa dostávajú k čitateľom prostredníctvom predplatiteľov priamo cez MS, predplatiteľov Slovenskej pošty, cez stánky a predajné body Madiaprint Kapy, predajne Svojeť v Bratislave. Z adresára Matica slovenská Slovensko sme posielali k 31. 12. 2023 2237 kusov (+ 20 ks povinná rezerva). V tom je 1691 platený odber, 110 ks sa posielalo zdarma (povinné výtlačky, ministerstvá) a 436 ks sa posielalo Miestnym odborom MS na základe zaplatených členských príspevkov. Do zahraničia sme posielali 12 ks. Slovenská pošta kupovala 113 ks (103 + 10 ks povinná rezerva). Madiaprint KAPA ponúkla vo svojich stánkoch a v obchodných reťazcoch od 1250 do 1350 ks. Na sekretariát MS do Bratislavy sa dodávalo zvyčajne 150 ks, z toho sa predalo v predajni v Liga Pasáži SVOJEŤ 25 až 28 kusov, ostatné boli pre potreby BA. Do Martina prichádzalo priamo z Neografie okolo 450 ks SNN. Používali sa pre potreby sekretariátu MS 100 až 150 ks, pre Archív MS 15 až 20 ks, Dom Jozefa Cígera Hronského 20 až 30 ks, Členské ústredie 100 ks, Vydavateľstvo MS, s. r. o. 5 ks, ostávajúce SNN pre potreby Informačného ústredia, redakcie SNN a pre potreby celej Matice na akcie v rámci kraja aj celej SR.

6.3 Slovenské pohľady / Mgr. Radoslav Žgrada

Slovenské pohľady (na literatúru, umenie a vedu) sú najstarším slovenským literárno-spoločenským časopisom. Riadi ich redakčná rada vymenovaná predsedom Matice slovenskej po prerokovaní v Predsedníctve MS. Za ich obsah zodpovedá šéfredaktor, ktorého na základe výberového konania vymenúva predseda Matice slovenskej.

Aby si časopis zachoval svoje výnimočné postavenie z minulosti aj pre súčasnú kultúrnu a odbornú verejnosť, udržal si priazeň čitateľov a oslovil aj mladšiu čitateľskú a autorskú obec, a to s menšími finančnými možnosťami, bolo nutné vykonať viacero zmien. V roku 2023 pracovala redakcia v zložení: šéfredaktor Bystrík Šikula do 31. 1., od 1. 2. ho nahradil na pozícii šéfredaktora Radoslav Žgrada, zástupcom šéfredaktora sa stal od 1. 2. Lukáš Perný, v redakcii zostala jazyková redaktorka Ingrid Skalická. Časopis prešiel od marcového čísla 3-4/2023 na dvojmesačnú periodicitu. Nové zloženie redakcie sa hneď od úvodu snažilo o zachovanie kontinuity so staršou generáciou, no zároveň dalo príležitosť novým, mladším a začínajúcim autorom s cieľom hľadania nových literárnych talentov. Čo sa týka poézie a prózy tento svoj zámer naplňovalo. Výrazne sa posilnil vedecký a spoločensko-kritický pilier tohto periodika, ktorého poslaním bolo nielen prezentovať umenie a literatúru, ale reflektovať dobu, ktorú žijeme. Je to mimoriadne závažná úloha nakoľko nemožno podceňovať zásadné zmeny, ktoré sa v spoločnosti dejú, ako je napríklad rozširujúca sa cenzúra, postupné okresávanie akademickej slobody či úpadok až popieranie národného, kultúrneho a civilizačného dedičstva. Slovenské pohľady sme aj viac zapojili do života

matičného hnutia. Venovali sme sa tradičným tematickým okruhom: literatúra, spoločenské vedy, mladá literatúra, kultúrno-spoločenské dianie v slovenských regiónoch, literatúra zahraničných Slovákov a výročiam významných osobností a zlomovým udalostiam kultúrneho a národného života. Nechýbali ani tradičné rubriky a recenzie. Pohľady patria medzi nepatrné množstvo etablovaných literárnych časopisov vychádzajúcich s pravidelnou periodicitou, držia si stále predplatiteľskú obec, ktoré si môžu dovoliť autorov aj honorovať. V roku 2023 sme mierne obmenili aj grafický vizuál. Keďže Pohľady bojovali v roku 2023 o svoje prežitie, neudelili na konci roka výročné ceny.

7 HOSPODÁRENIE MATICE SLOVENSKEJ

7.1 Finančno-ekonomický útvar Matice slovenskej (FEÚ MS) / Ing. Jaroslav Gustiňák

Finančno-ekonomický útvar MS v roku 2023 v zmysle svojho štatútu zabezpečoval vedenie kompletnej účtovnej a mzdovej agendy Matice slovenskej, vrátane štatistických zisťovaní, prehľadov a ročného zúčtovania zdravotného poistenia. V rámci programu na podporu projektov miestnej a regionálnej kultúry FEÚ MS spracovával administráciu interných dokladov ku všetkým podporeným projektom a kontrolu vyúčtovania týchto projektov. Pracovníci finančného oddelenia zabezpečovali inventarizáciu majetku, záväzkov a pohľadávok MS ako členovia jednotlivých komisií, ale aj prípravu podkladov a dokladov a ich konzultáciu pri vyhotovovaní zápisov čiastkových komisií.

Začiatkom roka 2023 bol útvarom FEÚ pripravený a zostavený rozpočet Matice slovenskej na rok 2023 a pripravený rozpis dotácie MK SR ako súčasť dohodnutých zmluvných podmienok jej použitia. Do termínu 15. 3. 2023 bolo vykonané vyúčtovanie dotácie MK SR za rok 2022 a vyúčtovanie všetkých dotácií z grantov MK SR za rok 2022. V 1. štvrtroku 2023 boli použité finančné prostriedky na dočerpanie dotácie MK SR 2022 a vykonané ich následné vyúčtovanie.

V priebehu 1. štvrtroku 2023 boli postupne vykonávané prípravné práce zavŕšené účtovnou závierkou a podaním daňového priznania MS do 31. 3. 2023 a následne bola spracovaná Správa o činnosti a hospodárení za rok 2022 a predložená na najbližšom Výbore MS spolu s podkladmi a návrhom na odporúčenie schválenia účtovnej závierky 2022 pre Dozorný výbor MS a návrhu na schválenie účtovnej závierky a vysporiadanie hospodárskeho výsledku Matice slovenskej za rok 2022. Na základe podkladov jednotlivých redakcií útvar spracoval autorské honoráre všetkých periodík MS a neperiodických titulov, realizoval platby za autorské honoráre, odvody do fondov. Zabezpečoval čerpanie grantov v súlade so zmluvami, čerpanie účelovej dotácie zo štátneho rozpočtu podľa rozpisu a podľa jednotlivých pracovísk priebežne spracovával kontrolu a správy o čerpaní rozpočtu. Realizoval dotácie na výdavky pre oblastné strediská MS, na základe podkladov z ČÚ MS realizoval platby z príjmového účtu odvodov z členských príspevkov, viedol odbyt knižných titulov, spracovával cestovné príkazy.

Počas celého roka útvar zabezpečoval komplexnú mzdovú agendu zamestnancov MS. Všetky základné úlohy FEÚ a úlohy najmä ekonomickej stabilizácie MS pri zníženom rozpočte tak ako aj v predošlom roku vplyvom zníženia dotácie MK SR sa podarilo realizovať v takej

miere, že sa vytvorili predpoklady pre pokračovanie a ich úspešné zvládnutie aj v nasledujúcom roku.

7.2 Technicko-investičný útvar Matice slovenskej (TIÚ MS) / Elena Dancziová

Technicko-investičný útvar plní úlohy v oblasti správy hmotného a nehmotného majetku, inventarizácie, obnovy nehnuteľného majetku Matice slovenskej, zabezpečenia prevádzky a chodu pracovísk a osobitných činností. Vo svojej konkrétnej činnosti sa riadi štatútom, ktorý vydáva predseda Matice slovenskej. Na jeho čele je riaditeľ, ktorého vymenúva a odvoláva predseda Matice slovenskej po prerokovaní so správcom.

Personálne zabezpečenie TIÚ:

Riaditeľ TIÚ: Elena Dancziová

Zamestnanci: Ing. Peter Chovan (IT pracovník), Marcela Hrdinová (referent podateľne, PO, BOZP a CO), Ján Hatara (domovník, vodič, údržbár), Lukáš Havlík (vodič, údržbár, domovník, zastupovanie podateľne a pošty), Serafína Jandurová (upratovačka).

Náplň činnosti útvaru:

- a./ obnova nehnuteľného majetku (stavebné investície), komunikácia so stavebnými úradmi, pamiatkovými úradmi,
- b./ správa hmotného a nehmotného majetku a inventarizácia (prenájmy, údržba, opravy, poistenie majetku, prevádzka a údržba počítačovej, mobilnej a pevnej telekomunikačnej siete),
- c./ osobitné činnosti (vedenie služobných automobilov, servis motorových vozidiel, ochrana budov, upratovacie práce),
- d./ evidencia majetku organizácie – ostatného drobného majetku, dlhodobého hnutel'ného majetku ako aj investičného majetku vrátane jeho evidencie v systéme CEM,
- e./ evidencia správ o zákazkách s nízkou hodnotou, ÚVO,
- f./ zadávanie podlimitných zákaziek s využitím EKS,
- g./ BOZP, PO, CO,
- h./ vedenie ubytovania Rekreačné zariadenie Santovka, jeho údržba, štatistické hlásenia,
- i./ revízie objektov vrátane odstránenie závad z nich vyplývajúcich,
- j./ evidencia objednávok a zabezpečovanie ich zverejnenia na web.

Činnosť TIÚ v roku 2023:

- Vyhotovenie obrazu I. Sedláka / 120,- € /
- Oprava strechy a fasády II. budova MS / 3 652,30 € /
- Oprava komínov II budova MS / 4 363,- € /
- Stavebné úpravy priestorov, prízemie II, budova MS / 4 088,80 € /
- Vyhotovenie žulový podstavec pod bustu F. Fugu / 1 500,- € /
- Dodanie vlajok / 247,92 € + 106,56 € /
- Dodatočné stavebné úpravy prízemia – práce navyiac II. budova MS / 3 843,90 € /
- Vypracovanie svetlotechnického posudku Dunajská 18, Ba / 350,- € /
- Vypracovanie projektu požiarnej ochrany, Dunajská 18, Ba / 372,- € /
- Vyhotovenie pamätnej tabule J. Mikloša / 477,- € /
- Výroba a dodanie vertikálnych žalúzií, prízemie II. budova MS / 1 424,- € /
- Prečistenie vonkajších zvodov a sociálnych zariadení v II. budove MS / 180,- € /
- Elektrikárske práce – Slávnosti MS / 897,- € /
- Kontrola a odstránenie závad v sociálnych zariadeniach – Slávnosti MS

- Vyhotovenie pamätnej tabule J. Bysterský / 451,60 € /
- Vyhotovenie bannera – Slávnosti MS / 204,- € /
- Vyhotovenie pamätnej tabule D. Minicha / 716,40 € /
- Vyhotovenie pamätnej tabule I. Sedláka / 748,20 € /
- Výmena sanitárnej techniky, Grosslingova 23, Bratislava / 940,- € /
- Vyhotovenie obrazu J. Martáka / 120,- € /
- Oprava strechy – humno, kaštieľ Necpaly / 1 080,- € /
- Zabezpečenie prenájmu priestorov Aula Magna – Snem MS
- Vyhotovenie busty F. Fugu / 4 500,- € /
- Zabezpečenie dopravného značenia + povolenia na uzáveru ulíc – Slávnosti MS
- Regulácia dopravy – Slávnosti MS
- Zabezpečenie parkovania – Slávnosti MS

7.3 Šatnica Matice slovenskej / Alena Hrušková

Chod Šatnice, požičovne krojov a kostýmov, zabezpečovali v roku 2023 celkovo tri pracovníčky (vedúca a dve pracovníčky), ktoré zvládli k spokojnosti priebežne všetky úlohy a požiadavky klientov.

Tržby za rok 2023 boli vo výške 26 536,15 € a v plnej výške odovzdané MS, v zmysle zákona realizované cez registračnú pokladňu vo výške 21 640,15 € a cez fakturáciu vo výške 4 896,00 €.

Na reprezentačné účely MS sme zadarmo požičali kostýmy a kroje v sume 2 535 €. V roku 2023 sme zrealizovali 643 výpožičiek.

Požičovňa kostýmov a krojov spravuje a ponúka zákazníkom do 1800 krojových ženských, mužských a detských kompletov z vyše 40 regiónov Slovenska, viac ako 900 dámskych a pánskych dobových kostýmov, 300 karnevalových kostýmov pre ženy a mužov, 500 detských karnevalových kostýmov, divadelné rekvizity a doplnky a 300 pánskych, dámskych, dobových a karnevalových parochní. Pracovníčky odborne poradili pri výbere krojov a kostýmov, rezervovali, vydali a späťne preberali vypožičané kostýmy.

Rok 2023 bol úspešný, zákazníci si k nám znovu našli cestu. Požičiavali sme kroje a kostýmy na svadby, veselice, rodinné oslavy, firemné večierky, školské besiedky, výročné sprievody obcí a miest, MDD, Mikuláša, koledy, karnevaly... Podporovali sme ochotnícke divadlá, požičiavali sme im scenáre, kroje, kostýmy a rekvizity (Žabokreky, Blatnica, MO MS Liptovský Mikuláš, Strečno). Podpora tradičných kalendárnych podujatí ako Fašiangy je premietnutá do dlhoročnej spolupráce so záujmovými združeniami, obecnými úradmi a mestami: Obecné úrady Valča, Príbovce, Rakovo, Istebné, Lipovec, Slovenské Pravno, Horný Hričov, Párnica, Sučany, Turany, Turčianske Kľačany, Varín, Liptovská Sielnica, Blatnica, Stránske, Jaseno, Rakša, Malá Lehota a Kral'ovany.

Pokračovala spolupráca s občianskymi združeniami, domovmi sociálnych služieb, centrami voľného času, cirkevnými a kresťanskými zariadeniami. Naše služby využili na charitatívne podujatia aj školy, centrá voľného času a múzeá. DSS Lipovec, DSS Medík, ABC Martin, OZ Partnerstvo Terchová, OZ Otvorme cestu pre deti s Dys... Martin, SSDM Poprad–Tatry, Turčianska knižnica Martin, CVČ POHODA Kysucké Nové Mesto, MUA – Partizánske, ZŠ Bellamos Martin, Sučany, Turany, Blatnica, Valča, Belá, Košťany nad Turcom, Lipovec, Terchová, Dolný Kubín, Spojená evanjelická škola Martin. MŠ Priehradná Martin, Lienka

Martin, Záturčie, Podhájska, Zanovita, Hurbanová, Valča, Lipovec, Vrútky, Dražkovce, Kláštor pod Znievom. Kúpele Brusno, Turčianske Teplice. Múzeá – Pohronské múzeum v Novej Bani, Považské múzeum v Budatíne, SNM Martin. Folklórne súbory – Dúbravček Trenčín, Púčík Brno.

Výstava 4. 8. – 6. 8. 2023. Dňa 4. 8. sme mali vernisáž výstavy zo zbierok Matice slovenskej v rámci programu 61. ročníka Medzinárodného festivalu Jánošíkove dni v Terchovej. Vystavovali sme v priestoroch Relaxačno – informačného centra Terchovec. Výstava mala názov SPOMIENKA NA FAŠIANGY a bola zameraná na tradičné masky a maškary. Návštevníci mohli vidieť masky ako chriapa, turoň, žena – muž, muž v koši, nevesta, ženích, husár na koni, cigánka, slameňák, vodník, medveď, šašo, barón, barónka, smrčka. Pochovávanie basy – farár, miništrant a tri plačky plus basa zakrytá čiernou plachtou.

V roku 2023 pracovisko Šatnice realizovalo obnovu krojov – Kubra a Kojšov.

Počas celého roka do Šatnice chodili na exkurziu žiaci ZŠ.

Podľa požiadaviek zákazníkov sme neustále dopĺňali a udržiavali inventár krojových a dobových súčastí. Veľký dôraz bol kladený na pravidelnú údržbu a hygienu odevných súčastí a doplnkov po ich vrátení. Šatnica zabezpečuje pranie a žehlenie uterákov a posteľnej bielizne pre MS.

O služby Požičovne krojov a kostýmov bol v roku 2023 veľký záujem z celého Slovenska. Šatnica je garantom zachovania, obnovy a udržania originality tradičného ľudového odevu. Upozorňujeme, že obnova krojov našej zbierky je potrebná pre zachovanie plnohodnotnej prevádzky Šatnice v nasledujúcich rokoch.

8 PRIDRUŽENÉ SUBJEKTY MATICE SLOVENSKEJ

8.1 Neografia, a. s. / Mgr. Michal Tkáč, generálny riaditeľ

Riadiace orgány akciovej spoločnosti v roku 2023

Dozorná rada: JUDr. Marián Gešper – predseda, bc. Juraj Javor – člen, PhDr. Martin Fejko – člen

Predstavenstvo: Mgr. Marek Hanuska – predseda, Mgr. Maroš Smolec – podpredseda, bc. Marek Nemeč – člen, bc. Vlastimil Uhlár – člen, Mgr. Michal Tkáč – člen, Ing. Jozef Makariv – člen od 1.2.2023, Ing. Ján Račko – člen do 18.4.2023

Manažment: Ing. Ján Račko – generálny riaditeľ do 9.5.2023, Mgr. Michal Tkáč – generálny riaditeľ od 10.5.2023, Ing. Ján Kristeľ – finančný riaditeľ, Ing. Nina Seemann – obchodná riaditeľka do 30.6.2023, Ing. Štefan Topľanský – zástupca generálneho riaditeľa od 10.5.2023, Gabriel Kothaj – výrobný riaditeľ do 1.7.2023, Ján Calík – výrobný riaditeľ od 2.7.2023

Ekonomické vyhodnotenie dosiahnutých výsledkov

Rok 2023, ktorý pre Neografiu, a. s., skončil s nesporne vysoko negatívnym výsledkom, je potrebné hodnotiť v kontexte predchádzajúcich období. Rok 2023 nasledoval po všetkých politických neistotách, turbulenciách na trhu a cenových výkyvoch, ktorých sme boli

svedkami v roku 2022. Napriek tomu bola v roku 2022 prítomná dynamika, ktorá viedla až k prehriatiu ekonomiky, kde dopyt nebol podložený reálnymi spoločenskými potrebami, ale skôr špekuláciami, panikou či snahou zásobiť sa na horšie časy. Logickým dôsledkom týchto javov bolo, že ekonomika začala už v poslednom kvartáli roku 2022 rýchlo ochladzovať. A veľmi rýchlo – dá sa povedať, že o 180 stupňov – sa zmenilo správanie spotrebiteľov, a tým aj našich odberateľov. Prejavilo sa to už v 1. štvrtroku 2023, keď dopyt po našich výrobkoch, tak ako aj po ostatnej priemyselnej produkcii, klesol na samé dno. Očakávané oživenie neprichádzalo ani pred letom, aj vzhľadom na výpadok tlače učebníc pre veľkého zahraničného klienta, ktorý dal takmer celú svoju produkciu tlačiť v Číne. Tradične silný vianočný trh sme tiež nezachytili, dôvodom bola naša slabá konkurencieschopnosť v segmente tzv. „čiernobielej tlače“. Klesali objednávky aj od našich existujúcich klientov. Naša produkcia klesla v počte predaných kusov väzieb oproti roku 2022 o 31 % a v počte potlačených hárkov (rotačná a hárková tlač spolu) klesla medziročne o 29 %. To nemohlo mať iný následok ako pokles výnosov z hospodárskej činnosti v porovnaní s rokom 2022 o 12 910 tis. € a nesplnenie nášho podnikateľského zámeru na rok 2023 v objemových ukazovateľoch.

Rentabilita bola negatívne ovplyvnená:

- nízkou rentabilitou našich zákaziek: bolo potrebné udržať za každú cenu čo najvyšší objem zákaziek tak, aby boli kryté naše vysoké fixné náklady a dlhová služba, primerané mzdové ohodnotenie našich zamestnancov a ich stav s cieľom udržať našu produkčnú schopnosť aj do budúcnosti, trh však neabsorboval vyššie ceny, konkurencia bola silná;
- vysokou cenou elektrickej energie a plynu: historicky najvyššie ceny plynu a elektrickej energie fixované na celý rok 2023;
- vysokými nákladmi na obsluhu dlhu: vysoké kľúčové úrokové sadzby ECB, vyššie čerpanie KTK a nový lízing na falcovacie zariadenie.

Pridaná hodnota za rok 2023 dosiahla 4 207 tis. €, výsledok hospodárenia z finančnej činnosti -318 tis. € a výsledok hospodárenia za účtovné obdobie 2023 pred zdanením je -4 603 tis. €.

Oblasť ľudských zdrojov

Nedostatočné naplnenie výrobných kapacít sa prejavilo aj na výške osobných nákladov. Skutočné osobné náklady a náklady na nájom pracovnej sily boli v roku 2023 o 10,1 % nižšie ako plánované. Medziročne sa znížili o 4,6 %. Úspora je dosiahnutá najmä znížením práce nadčas, počas víkendov a v noci. K najvýraznejšiemu poklesu nákladov, až o 58,6 %, došlo pri nájme externej pracovnej sily.

Priemerný evidenčný prepočítaný stav zamestnancov za rok 2023 bol 399 zamestnancov, čo predstavuje medziročný pokles o 21 a zníženie voči plánovanému stavu o 27 zamestnancov. Za obdobie rokov 2011 až 2023 sa priemerný prepočítaný stav znížil o 355 zamestnancov, čo v percentuálnom vyjadrení predstavuje zníženie o 47 %. Prioritou v oblasti zamestnanosti naďalej zostáva hľadanie rezerv, prerozdelenie práce, kumulovanie funkcií (v siedmich prípadoch) a tým zvyšovanie produktivity práce.

V období od 1. 1. 2023 do 31. 12. 2023 pristúpilo do pracovného pomeru 62 zamestnancov a z evidenčného stavu bolo vyradených 113 zamestnancov. Z uvedeného počtu 44 zamestnancov ukončilo pracovný pomer dohodou z dôvodu odchodu na dôchodok, 47 zamestnancov skončilo dohodou, 13 zamestnancov skončilo v skúšobnej dobe. Možnosť odchodu do predčasného starobného dôchodku po odpracovaní 40 rokov negatívne ovplyvnila zamestnanosť aj v našom podniku. Pracovný pomer ukončili skúsení zamestnanci, ktorí by za

nezmenených podmienok ešte niekoľko rokov pracovali. Za súčasnej situácie na trhu práce nie je jednoduché ich nahradiť.

V roku 2023 sme prijali do pracovného pomeru ďalších dvoch absolventov, ktorí sa na povolanie pripravovali v systéme duálneho vzdelávania. Nastúpili na pracoviská rezanie a hárková tlač.

Osobitnú pozornosť venuje NEOGRAFIA bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci. Preventívne opatrenia zahŕňajú systém pravidelných školení a pravidelných lekárskech prehliadok zamestnancov, ktoré vykonáva odborný lekár pracovnej zdravotnej služby. V roku 2023 sme zaznamenali 6 registrovaných pracovných úrazov, čo predstavuje medziročné zvýšenie ich počtu o 1.

Na realizáciu podnikovej sociálnej politiky boli použité prostriedky z vytvoreného sociálneho fondu v objeme 69 tis. eur. Najvyšší podiel (36 %) smeroval do príspevkov na stravovanie zamestnancov a 17 % sociálneho fondu bolo použitých na regeneráciu zamestnancov. Dňa 9. 12. 2023 sa po dlhšom čase podarilo zorganizovať vianočný večierok, na ktorom sa zúčastnilo 172 zamestnancov. Bola to príležitosť zhodnotiť rok 2023, predstaviť víziu na ďalšie roky, ale predovšetkým si trochu oddýchnuť a zabaviť sa v kruhu spolupracovníkov.

Oblasť investícií

Najvýznamnejšie investície v roku 2023 predstavovali tieto investície:

- skladací stroj MBO K8 RS s príslušenstvom v objeme 499 387 EUR
- fotovoltický systém s inštalovaným výkonom 499,8 kWp v objeme 446 580 EUR

Návrh na rozdelenie zisku

O vysporiadaní straty za rok 2023 rozhodne valné zhromaždenie. Manažment Spoločnosti navrhne akcionárom vysporiadanie hospodárskeho výsledku nasledovne:

<i>Položka</i>	<i>2023</i>
Účtovná strata	3 998 450
<i>Vysporiadanie účtovnej straty</i>	<i>2023</i>
Prevod do neuhradenej straty minulých rokov	3 998 450
Prídela do zákonného rezervného fondu	-
Spolu	3 998 450

Vydavateľstvo Matice slovenskej, s. r. o. / Ing. Mária Zjavková

Vydavateľstvo Matice slovenskej, s. r. o., je 100% dcérskou spoločnosťou Matice slovenskej založenou v roku 2004.

Konatelia: Mária Zjavková, Viliam Komora.

Dozorná rada: Martin Hajník (predseda), Jaroslav Chovanec, Martin Gallík, Pavol Madura.

Činnosť a výsledky hospodárenia za rok 2023:

Výnosy celkom: 664 432,-€

Výsledok hospodárenia: 3 930,-€

Počet nových knižných vydaní: 15

VMS realizuje vlastnú vydavateľskú činnosť i propagáciu a predaj vydaní MS na knižnom trhu, prevádzkuje internetový obchod www.vydavatel.sk a kníhkupectvo na M. R. Štefánika 25/A v Martine. Za predaj knižných vydaní MS v roku 2023 vytvorilo Matici slovenskej tržbu necelých 18 tisíc eur.

Z významných vydaní VMS v roku 2023 treba vyzdvihnúť preklad japonskej poézie Neprchnúce sakury. Do portfólia pribudli Abeceda žiadna veda, Gaštanový Emil, Ela z Bylinkovej záhradky, Napokon iba láska.

VMS dosiahlo za rok 2023 tržby 664 432,-€ opäť s celkovým kladným výsledkom hospodárenia (ziskom) vo výške zaokrúhlene 4 tisíc € (strata v roku 2022 bola – 95 934 €). Pod kladný výsledok sa podpísali zvýšenie počtu vlastných vydaní o 100 % a zníženie mzdových nákladov o 45%.

Inštitút vzdelávania Matice slovenskej (IV MS) / Mgr. Pavol Mihál

Inštitút vzdelávania Matice slovenskej, n. o. bol založený Zakladacou listinou dňa 12. apríla 2011 a na základe rozhodnutia Obvodného úradu Bratislava zapísaný dňa 21. apríla 2011 do registra neziskových organizácií pod číslom registrácie OVVS-13295/342/2011-NO. Inštitút vzdelávania Matice slovenskej, n. o. je samostatná právnická osoba – nezisková organizácia, ktorej jediným zakladateľom je Matica slovenská.

V zmysle zakladacej listiny, štatútu inštitútu a jeho príloh, ako nezisková organizácia poskytuje všeobecne prospešné služby v oblasti tvorby, rozvoja, ochrany, obnovy a prezentácie duchovných a kultúrnych hodnôt: organizuje semináre, školenia, kurzy, prezentácie v súlade s cieľmi a programom Matice slovenskej, so zameraním na rozvoj národného kultúrneho dedičstva; organizuje kultúrne a spoločenské podujatia, súťaže, výstavy s vyššie uvedeným zameraním; spolupracuje s ďalšími subjektmi aj na medzinárodnej úrovni a rozvíja túto spoluprácu.

V nadväznosti na uvedené body bude inštitút uskutočňovať tieto ďalšie činnosti: analýzy, rozbor, prieskumy, spracovanie a realizáciu projektov s cieľom získavania finančných prostriedkov z rôznych fondov; výskum, vývoj, vedecko-technické služby, informačné služby, ako aj poskytovanie informácií prostredníctvom internetu a tlačovín.

Nezisková organizácia poskytuje aj ďalšie služby v oblasti výskumu, vývoja, vedecko-technických služieb a informačných služieb, a v oblasti podpory regionálneho rozvoja a zamestnanosti. IV MS, n. o. môže zverejňovať uvedené odborné informácie prostredníctvom drobných tlačovín. V období do 31. 12. 2023 nezisková organizácia nezamestnávala žiadnych zamestnancov. Výročná správa bola prerokovaná a schválená Správnou radou IV MS, n. o. dňa 20.2.2024. Výročná správa bude v písomnej podobe verejne prístupná k nahliadnutiu v sídle neziskovej organizácie.

Orgánmi Inštitútu vzdelávania MS, n. o. v zmysle platnej legislatívy sú správna rada, riaditeľ a revízor. Vnútroštruktúrný systém pôsobenia inštitútu je riadený štatútom a internými aktmi riadenia. Členov správnej rady navrhuje zakladateľ. Členov správnej rady volí a odvoláva Správna rada. V priebehu roka 2023 nedošlo k zmenám v zložení orgánov neziskovej organizácie.

Orgány neziskovej organizácie v roku 2023 pôsobili v tomto zložení:

Predseda správnej rady: ThLIC. Mgr. Viliam Komora. PhD.

Členovia správnej rady: Mgr. Marek Hanuska, PhDr. Libuša Klučková,

Revízor: Ing. Jaroslav Gustiňák

Riaditeľ neziskovej organizácie: Mgr. Pavol Mihál

V prvých kvartáloch roka sa Inštitút vzdelávania zameral na propagáciu, prezentáciu a aktívny prístup k získaniu podielovej dane od rôznych subjektov, teda darcov. V priebehu roka 2023 zorganizoval Inštitút vzdelávania MS viacero kultúrno-spoločenských podujatí v spolupráci s viacerými subjektmi Matice slovenskej. V roku 2023 ako aj v ostatných rokoch spolupracujeme pri napĺňaní poslania IV MS, n. o. so subjektmi Matice slovenskej z celého územia Slovenskej republiky. Môžeme spomenúť spoluprácu s MO MS Brezno, Holíč, Janíkovce, Polichno, Veľká Paka, Zvolen, Zvolenská Slatina, Želiezovce.

V rámci spolupráce s miestnymi odbormi Matice slovenskej sme podporili a zorganizovali podujatia s názvom Šachový turnaj detí, mládeže a dospelých, Koncert sv. Cyrila a sv. Metoda v Brezne, v spolupráci revitalizáciu pamätníka meruôsmych rokov na Surovinách, obnovu pomníka básnika Tóna Jurigu v obci Smolinské a zorganizovaniu podujatia venovaného jeho dielu, podporili sme podujatie Cestujeme za tradíciami, zorganizovali sme Matičné slávnosti, prehliadky folklórneho súboru, podujatie Otváranie studničky Timrava, fotografickú súťaž Polichno okom fotografa, Annabál, strelecká súťaž O putovný pohár MO MS Polichno, rozlúčku s letom, súťaž o najlepšie ovocný koláč, výtvarnú súťaž Maľujeme Timravu, literárno-turistický pochod Timravin chodník, krst knihy Timrava gazdiná, III. ročník Folklórneho festivalu vo Veľkej Pake, XV. Zvolenský festival speváckych zborov, 140. výročie vzniku ZSZ, 90. výročie založenia MO MS Zvolenská Slatina, 160 výročie založenia MS, Slávnostné podujatie pri príležitosti 75. výročia návratu slovenských prisídlencov z Dolnej zeme do pôvodnej vlasti.

Do budúcnosti je IV MS, n. o. pripravená naďalej podporovať miestnu a regionálnu kultúru cez MO MS, OMM, VO MS, ZO MS. Zabezpečiť aktuálne, resp. novovzniknuté vzdelávacie požiadavky členov Matice slovenskej, ako aj širokej verejnosti, formou verejnoprospešných aktivít na základe objednávky MS, v súlade s jej finančnými možnosťami. V ďalšom období IV MS, n. o. bude získavať prostriedky na financovanie svojej činnosti, napr. z 2% daní a dotácie z Matice slovenskej.

Konečný zostatok neziskovej organizácie k 31. 12. 2023 bol vo výške 30,87 EUR. Nezisková organizácia vedie účtovníctvo podľa osobitného predpisu, pričom vedie vo svojom účtovníctve oddelene výnosy a náklady spojené so všeobecne prospešnými službami.

Zmeny účtovných zásad a účtovných metód k 31. 12. 2023:

- majetok, ktorý by podliehal týmto zmenám: 0
- majetok spoločnosti: 0
- finančný majetok: finančné prostriedky - na bankovom účte vo výške 2,23 EUR a hotovosť vo výške 28,64 EUR.

Spôsob oceňovania jednotlivých zložiek majetku a záväzkov podľa Opatrenia Ministerstva financií SR zo dňa 9. decembra 2020 č. MF/014816/2020-74, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a účtovnej osnove pre účtovné jednotky, ktoré nie sú založené alebo zriadené na účel podnikania.

Opis základného imania:

1. počiatočný stav k 01.01.2023: 118,90 EUR,
2. zmeny (prírastky/úbytky) v priebehu hodnoteného obdobia: – 88,03 EUR,
3. konečný zostatok k 31. 12. 2021: 30,87 EUR,
4. poskytnuté príspevky 2% z dane: 9 890,92 EUR,
5. náklady na správu, resp. činnosť predstavovali čiastku: 0,00 EUR.

V hodnotenom období IV MS, n. o. neprijal iné príspevky. Riaditeľ IV MS, n. o. nepoberá žiadnu mzdu, ani inú odmenu. Revízor preveril hospodárenie neziskovej organizácie a nemá pripomienky.

Metod, s. r. o. / Lukáš Havlík

IČO: 17 327 555, sídlo: P. Mudroňa 1, 036 01 Martin

Konateľ: od 1.1.2022 je konateľ Lukáš Havlík.

Počet zamestnancov: 0. Pracoval iba konateľ bez nároku na odmenu.

Spoločnosť v roku 2023 pokračovala vo svojej činnosti, ktorá spočíva najmä v prevádzkovaní nehnuteľností Neografie, a. s., ktoré má v nájme. Začiatkom roka bolo avizované prudké zdražovanie energií, ktoré napokon zasiahlo aj našu spoločnosť. Napriek tomu Metod dokázal platiť svoje záväzky, údržbu nehnuteľností, ako aj ďalšie nevyhnutné výdavky. Začali sme aj s postupným protiplesňovým náterom v izbe 5. Ďalšie väčšie opravy sme neuskutočnili nakoľko sme nevedeli aké budú nedoplatky na energiách a nechceli sme sa dostať do platobnej insolvenčnej. Nakoľko v roku 2023 sa konali oslavy 160. výročia MS, Metod okrem pravidelných dividend v hodnote 1500,-€ prispel aj na 160. výročie MS sumou 800,-€.

Chatu na Holiach prevádzkovala spoločnosť Metod len do apríla 2022. Od vtedy si chatu prenajal súkromník na obdobie piatich rokov do roku 2027. V roku 2023 sme spravili dve kontroly na chate na Martinských Holiach.

Tabuľka: vývoj finančného majetku spoločnosti na začiatku a konci roka 2023

Mesiac	Stav pokladňa + hotovosť	Pohľadávky	Záväzky
1.1.2023	15 854,48 €	0	2 300,-€
31.12.2023	13 879,34 € spolu	0	0

Účtovníctvo spoločnosti spracováva externá firma. Z účtovnej závierky za rok 2023 vyplýva, že výnosy boli 13 183,-€ (v roku 2022 vo výške 22 623,-€) a náklady 16 833,-€ (v roku 2022 21 836,-€). Výsledok hospodárenia (strata) -3650,-€ (v roku 2022 +746 €). Strata sa pripočíta k neuhradenej strate z minulých rokov vo výške -17 119 €. Z toho boli nedoplatky za energie v nehnuteľnostiach 5491,73 €, ktoré boli uhradené vo februári 2024.

9 SPRÁVA O HOSPODÁRENÍ MATICE SLOVENSKEJ / Mgr. Maroš Smolec, Ing. Jaroslav Gustiňák

Matica slovenská v roku 2023 hospodárila, tak ako aj v posledných rokoch, v zložitých finančných podmienkach. Štátna dotácia Ministerstva kultúry SR bola poskytnutá síce vo vyššej sume a spolu s vlastnými príjmami bol rozpočet inštitúcie vyšší než v roku 2022, no

rast cien služieb, tovarov a minimálnej mzdy spôsobil, že tomuto vývoju museli byť prispôbené aj rozpočtové výdavky tak, aby pokryli všetky činnosti Matice slovenskej, a to v mnohých oblastiach činnosti v obmedzenom rozsahu.

Hlavný zdroj príjmov pre činnosť MS – dotácia Ministerstva kultúry SR – jej celková výška bola pre rok 2023 vo výške 1 606 194,- EUR, pričom jej pôvodná zmluvná výška bola 1 500 000,- EUR (v roku 2022 bola pôvodná výška dotácie 1 344 600,- EUR a celková 1 377 600,- EUR) a v priebehu roka 2023 bola mimoriadne navýšená o 100 694,- EUR na účel pokrytia zvýšených výdavkov na energie a následne ešte o 5 500,- EUR na účel čiastočného pokrytia nákladov na vydanie publikácie 6. vydania Krátkeho slovníka slovenského jazyka. Teda celková výška dotácie MK SR bola o 228 594,- EUR vyššia než v roku 2022.

Okrem hlavného zdroja príjmov MS – dotácie Ministerstva kultúry SR – je získavanie finančných prostriedkov do rozpočtu MS z rôznych zdrojov dôležitým činiteľom, ktorý ovplyvňuje rámec jej činnosti. Efektívne hospodárenie je následne nutnou podmienkou pre dodržanie plánovaných celoročných aktivít celoročnej činnosti.

Hospodársky výsledok za rok 2022 – strata vo výške 197 355,06 EUR bol v roku 2023 po prerokovaní navrhnutý pre odporúčanie Dozorného výboru MS a po schválení Výboru Matice slovenskej zaúčtovaný na nevysporiadaný výsledok hospodárenia minulých rokov.

Účtovná zvierka Matice slovenskej 2023

Výsledok hospodárenia 2023 (v EUR)	Rok 2023	Rok 2022
Náklady:	1 870 636,42	1 739 905,76
Výnosy:	1 818 921,16	1 542 550,70
Výsledok hospodárenia pred zdanením:	-51 715,26	-197 355,06
Daň z príjmov:	10 574,41	11 644,21
Výsledok hospodárenia po zdanení:	-62 289,67	-208 999,27

Hospodársky výsledok -62 289,67 EUR (pred zdanením -51 715,26 EUR) je výsledkom ekonomických možností a hospodárenie Matice slovenskej je vo významnej miere závislé od hospodárenia dcérskej spoločnosti Neografia, a. s., resp. ročných dividend, ktoré MS od nej dostáva v prípade priaznivých ekonomických rokov. Od roku 2019 však z ekonomických dôvodov Neografia, a. s., nevyplatila Matici slovenskej žiadne dividendy, čo obmedzuje rozsah činnosti MS a má negatívny vplyv na hospodársky výsledok MS. Naproti tomu však čiastočná spolupráca s Neografiou, a. s., zlepšuje hospodárenie optimalizáciou cien za poskytovanie polygrafických služieb Matici slovenskej. Kumulovaná strata – nevysporiadaný výsledok hospodárenia minulých rokov (do 31.12.2022) je vo výške -1 234 167,90 EUR.

MS je verejnoprávna inštitúcia, ktorej hlavná činnosť nie je zameraná na tvorbu zisku, teda pozitívneho hospodárskeho výsledku. Podstatnú časť príjmov MS tvorí účelová dotácia MK SR a ďalšie menšie dotačné zdroje, ktorú musí vyčerpať a nemôže z týchto zdrojov tvoriť zisk. Ten môže tvoriť len zo svojich vlastných, neštátnych zdrojov, ktorých je však v rámci celkového rozpočtu veľmi obmedzený objem a aj z tých prevažnú časť je potrebné vynakladať do nezárobkovej činnosti, ako napr. podpora MO MS po celom Slovensku. Optimálny vyrovnaný hospodársky výsledok v súčasnom období by bolo možné dosiahnuť

práve vyplácaním vyšších hodnôt dividend od svojich dcérskych spoločností, čo je v súčasnosti u všetkých týchto subjektov problematické.

Majetok

Súvaha 2023 dokumentuje, že výrazné posuny oproti roku 2022 nenastali ani v neobežnom ani v obežnom majetku MS. Neobežný majetok bol vo výške 2 479 720,40 EUR (v roku 2022 2 548 398,54 EUR). Rozdiely sú viacmenej z dôvodu odpisovania a vyradovania majetku. V rámci dlhodobého hmotného majetku bol obstaraný majetok v celkovej obstarávacej cene 16 026,- EUR, v čom boli: osadenie busty F. Fugu s podstavcom v aleji dejateľov na pozemku Matice slovenskej v Martine a PC server na ústredie MS. V obežnom majetku rovnako nedošlo k významným zmenám oproti roku 2022. V ostatných dlhodobých záväzkoch sú evidované nesplatené pôžičky z Neografie, a. s., vo výške 80 000,- EUR z r. 2019 a 136 000,- EUR z r. 2022. V účtovnej závierke sú **Ostatné záväzky** na úrovni 61 627,88 EUR – čo sú záväzky – súčtovný účet pre Fond Dolanovej, preddavky pre honoráre a predpisy pre mzdy a záväzky za obstaranie pozemku v Komárne (zostatok nesplatenej časti). Krátkodobé záväzky z obchodného styku vo výške 23 522,12 EUR boli vysporiadané v januári 2023 prevažne úhradami faktúr. Podľa skutočnosti teda MS nemá žiadne nesplatené záväzky a po lehote splatnosti.

Výnosy

Výnosy v Tržbách za vlastné výrobky sa oproti roku 2022 výraznejšie nezmenili a sú vo výške 79 572,71 EUR (82 741,30 EUR v 2022), jedná sa však o mierny pokles. Výnosy boli hlavne z predaja kníh a periodík a tiež z tržieb Požičovne kostýmov a krojov MS, ktoré zaznamenali výraznejší nárast. Čo sa týka knižných publikácií, ale aj ostatných periodík, je potrebné dosahovať vyššie výnosy ako tomu bolo pred rokom 2017, kedy v niektorých rokoch dosahovali výnosy za vlastné výrobky viac ako 100 tisíc EUR. To možno zabezpečiť vydávaním takých knižných titulov, kde možno zabezpečiť vyššie tržby z predaja. V súčasnosti však skladba novovydaných knižných titulov nezabezpečuje dostatočný príjem z ich predaja. Ich tematické či úzke odborné zameranie a tiež slabá prezentácia spôsobuje vytváranie nepredaných skladových zásob (okrem výnimiek), ktoré by predajom vo vyššej miere zabezpečili vyššie nežštátne príjmy pre MS.

Náklady

V porovnaní s r. 2022 sa zvýšili celkové mzdové náklady o 27 723,78 EUR z 739 777,15 EUR na celkovú sumu 767 500,93 EUR – čo prevažnou mierou zodpovedá zákonnému navýšeniu minimálnych miezd.

Veľký rozsah nehnuteľného majetku MS pri súčasných nízkych príjmoch a rozpočte MS naďalej neumožňuje v dostatočnej miere investovať do modernizácie, údržby a opráv majetku, s čím v mnohých prípadoch súvisí aj problematickosť pri využívaní tohto majetku, energetickej úspore či vhodnosti na prenájom pre zvýšenie vlastných príjmov. Súčasný technický stav nehnuteľností budov v majetku MS už vyžaduje v mnohých prípadoch nutnosť potreby vynakladať viac finančných prostriedkov na potrebné údržby a opravy. V roku 2023 MS v rámci svojich obmedzených finančných možností pokračovala v komplexnom posudzovaní potrieb aspoň nevyhnutných opráv svojich nehnuteľností a iných opráv použila na tento účel 59 627,- EUR.

Rozpočet MS 2023 bol schválený a následne zmenený po zmenách – dvoch rozpočtových opatreniach Výborom Matice slovenskej na svojich zasadnutiach. Počas roka boli prijaté viaceré opatrenia za účelom optimalizácie výdavkov rozpočtu a ich efektívne nakladanie.

Príjmy, výdavky a čerpanie rozpočtu Matice slovenskej 2023

Druh príjmu	Rozpočet 2023	Skutočnosť čerpania k 31.12.2023	Rozdiel
Prostriedky zo ŠR spolu	1 640 281	1 646 575	6 294
z toho účelová dotácia MK SR	1 600 694	1 606 194	5 500
účelové dotácie – grantové	0	0	0
Dočerpanie účelovej dotácie MK SR z roku 2022	34 587	34 587	0
Iné dotácie	5 000	5 794	794
Neštátne zdroje spolu	204 973	195 752	-9 221
Vlastné príjmy	137 000	136 722	-278
Dividendy VMS, s. r. o.	6 000	0	-6 000
Dividendy Neografie, a.s.	0	0	0
Mimoriadny príspevok z Neografie, a.s.	16 000	16 000	0
Mimoriadny príspevok z VMS, s.r.o.	1 333	0	-1 333
Príspevok z METOD, s.r.o	1 500	1 500	0
Mimoriadny príspevok z METOD, s.r.o.	800	800	0
príspevky FO a PO	6 000	13 554	7 554
pohľadávky	3 277	6 972	3 695
príjmy z prenájmov	31 143	17 818	-13 325
Refakturované dane z nehnuteľností OS	1 920	2 386	466
Príjmy spolu	1 845 254	1 842 327	-2 927
Výdavky spolu	1 852 654	1 845 228	-7 426
Schodok rozpočtu	7 400	2 901	-

Z toho vlastné príjmy v EUR:

Správa o činnosti a hospodárení Matice slovenskej za rok 2023

P.č.	Druh príjmu	Skutočnosť 2022	Plán 2023	Skutočnosť k 31.12.2023	Rozdiel	Poznámky
1.	Predaj kníh a iných neperiodík - z toho VMS, s.r.o. - z toho MS	36 237 23 627 12 610	25 000	25 379 12 908 12 470	379	
2.	Predaj SNN	36 203	40 000	41 902	1 902	Pozitívny vývoj tržieb
3.	Inzercia v SNN	20 000	20 000	20 000	0	Zmluvná reklama Neografia, a. s.
4.	Tržby z predaja časopisu Slovenské pohľady	6 246	8 600	6 889	-1 711	Nesplnený plán tržieb
5.	Tržby z predaja časopisu Slovensko – národné spektrum	2 612	2 500	2 699	199	Potreba zvýšenia tržieb, dlhodobo výrazne slabý predaj
6.	Predaj merkantilu	8	900	963	63	Podľa očakávania
7.	Predaj Kultúra slova	1 443	2 000	1 722	-278	Stagnácia predaja
8.	Tržby PKaK	20 155	26 000	26 536	536	Plán splnený – pozitívny výhľad vývoja tržieb
9.	Tržby úč. zar. Santovka	3 207	2 500	2 281	-219	
10.	Iné príjmy (poistné udalosti, úroky...)	6 846	8 800	6 373	-2 427	Bez energošekov za 09-12/2023 (tie sú vo výnosoch až v r. 2024)
11.	Podiel nákladov na časopis Kultúra slova	0	0	1 250	1 250	Z Jazykovedného Ústavu L. Štúra SAV
12.	Reklamná inzercia v Slovenských pohľadoch	13 200	0	0	0	Reklamná inzercia NIKÉ neobnovená
13.	Stála expozícia – Dom Jozefa Čigera Hronského (vstupné)	-	700	728	28	Od 1.4.2023
	CELKOM		137 000	136 722	-278	

Predaj kníh – hlavný odbytový kanál predaja – VMS, s. r. o., zaznamenal veľký pokles predaja oproti r. 2022 (ani vtedy nebol v optimálnej výške) o 45 % (!) a podieľal sa na celkových tržbách za predaj kníh len 51 %. Samotná MS bez špecializovaného obchodného útvaru a zamestnancov zaznamenala stabilne približne rovnaký výsledok v tržbách ako v predošlom roku a vlastný predaj v MS tvoril 49 % všetkých tržieb.

SNN – nárast tržieb najmä vplyvom vzrastu ceny, ale aj udržaním čitateľskej základne a predplatiteľov.

Slovenské pohľady – slabší vývoj tržieb a to i napriek navýšeniu ceny.

Slovensko – národné spektrum – stagnácia predaja, dlhodobo slabý predaj, avšak značný nárast nákladov na vydávanie.

Kultúra slova – po znížení pôvodne stanoveného plánu tržieb (2 200,- EUR) na sumu 2 000,- EUR sa ani tento plán nepodarilo splniť. Časopis Kultúra slova zaznamenáva v posledných rokoch stagnáciu, a to i napriek lepšiemu výsledku podľa r. 2022. Znížila sa aj finančná spoluúčasť Jazykovedného ústavu L. Štúra SAV.

Stála expozícia – Dom Jozefa Cígera Hronského – vstupné zavedené od 1.4.2023, príjmy dosiahli výšku podľa očakávania.

Stav hotovosti na bankových účtoch k 31.12.2023: 97 336,87 EUR

Z toho:

- účet prostriedkov štátnej dotácie v ČSOB, a.s. č. SK287500000004007868337: 45 424,76 EUR

- účet neštátnych prostriedkov v ČSOB, a.s. č. SK957500000004008372501: 5 226,95 EUR

- účet na ostatné dotácie v ČSOB, a.s. č. SK387500000004007979707: 5 581,52 EUR

- účet sporiaci v ČSOB, a.s. č. SK537500000004021175705: 108,67 EUR

- účet sporiaci (Fond J. Dolanovej) v ČSOB, a.s. č. SK187500000004022275636: 16 854,76 EUR – nie je súčasťou rozpočtu MS

- účet sociálneho fondu zamestnancov vo VÚB, a.s. č. SK4102000001070000427362: 2 439,86 EUR – nie je súčasťou rozpočtu MS

Stav pokladničných zostatkov v hotovosti k 31.12.2023: 3 175,80 EUR

Z toho pokladničná hotovosť prostriedkov štátnej dotácie: 48,82 EUR

Z toho pokladničná hotovosť neštátnych prostriedkov: 3 126,98 EUR

Príjmová časť rozpočtu

Štátne prostriedky – na základe Zmluvy o poskytnutí finančných prostriedkov z rozpočtu MK SR na rok 2023 č. MK-18/2023/M, *Dodatok č.1 MK-148/2023/M a Dodatok č.2 MK-163/2023/M* boli prvé prostriedky z dotácie na účet Matice zaslané vo februári 2023 a ďalej pravidelne prijímané v mesačnej periodicite po 1/12-tine objemu do konca roka. Dovtedy Matica slovenská hospodárila s neštátnymi prostriedkami, ktoré mala k dispozícii z predchádzajúceho roka a do 31.3.2023 aj s prostriedkami nedečerpanej účelovej dotácie MK SR z r. 2022 vo výške 34 587,20 EUR. Účelová dotácia zo ŠR na rok 2023 bola poskytnutá v celkovej výške 1 606 194 €, a bola rozpísaná do nákladových položiek spolu deviatich projektov. Z tejto sumy dotácie bolo poskytnutých 100 694,- EUR z rozpočtu MK SR na pokrytie zvýšených nákladov na energie (dodatok č. 1) a 5 500,- EUR na vydanie publikácie

Krátkeho slovníka slovenského jazyka (dodatok č. 2) formou navýšenia pôvodne poskytnutej výšky dotácie 1 500 000,- EUR.

Poskytnutá výška dotácie MK SR bola síce vyššia ako v predošlom roku 2022 (1 377 600,- EUR), rovnako však nepostačovala v dostatočnej miere potrebám Matice slovenskej, a to o to viac, že sa vplyvom navýšenia minimálnej mzdy zvýšili aj výdavky na mzdy, služby a tovary a výrazne vzrástli ceny energií. Čerpanie účelovej dotácie MK SR z r. 2022 bolo riadne vyúčtované v termíne dňa 15. marca 2023. V období 1.1.2023 až 31.3.2023 v zmysle zmluvy bolo zrealizované dočerpanie dotácie z roku 2022 a riadne vyúčtované v termíne do 20.5.2023.

Vlastné príjmy:

Vplyvom obmedzení v rámci pandemickej situácie z predošlých rokov boli pôvodne znížené plány vlastných príjmov z r. 2021, postupne mierne navýšené podľa možností a reálnych očakávaní (viď vyššie uvedená tabuľka Vlastné príjmy). Napriek tomu niektoré príjmové kapitoly neboli ani potom naplnené. Pozitívne je však, že po priebežnom zvýšení odhadu plánu príjmov počas roka boli celkové vlastné príjmy oproti plánu nakoniec vyššie o 21 836,- EUR.

Časopis Slovensko – národné spektrum po kladných ohlasoch po prvých vydaných číslach a rastúcim predajom v r. 2020 zaznamenal do konca roka 2021 vyšší príjem než 2020, avšak v roku 2022 tržby za predaj časopisu klesli až na 70,82 % tržieb z r. 2021. Na oživenie záujmu a predaja časopisu sa pristúpilo pre rok 2023 k jeho vydávaniu 4x ročne (oproti doterajším 2x ročne).

V roku 2023 získala Matica slovenská dotácie a príspevky na projekty:

Dotácia z Mesta Martin:

800,- EUR – dotácia na festival Slovesná jar 2023. Projekt bol zrealizovaný, vyčerpaný a riadne vyúčtovaný.

Z Fondu na podporu umenia SR, či Úradu vlády SR MS v roku 2023 nezískala žiadne účelové dotácie.

Výdavková časť rozpočtu

Dotácia MK SR

V roku 2023 boli dočerpané finančné prostriedky účelovej dotácie z r. 2022 do 31.3.2023 vo výške 34 587,20 EUR. Finančné prostriedky účelovej dotácie na r. 2023 poskytnutej vo výške 1 377 600,- EUR boli k 31.12.2023 vyčerpané vo výške 1 343 012,80 EUR. Nedočerpaná časť dotácie r. 2023 vo výške 45 463,04 EUR bola naplánovaná do rozpočtu MS r. 2024 na dočerpanie do 31.3.2024 v zmysle zmluvných podmienok. Účelová dotácia r. 2023 bola rozpísaná do týchto projektov:

- **Manažment ľudských zdrojov a činnosť Dozorného výboru MS** – projekt zahŕňal činnosti vedenia MS a personalistiky, činnosť Dozorného výboru Matice slovenskej ako kontrolného orgánu MS. Výška príspevku z dotácie: 149 977,- EUR. Finančné prostriedky dotácie boli k 31.12.2023 čerpané v plnej výške.
- **Vydavateľské aktivity Matice slovenskej** – projekt zahŕňal edičné aktivity MS – vydávanie pôvodnej slovenskej literárnej tvorby, náklady spojené s vydaním

periodik Slovenské národné noviny, Slovenské pohľady, Slovensko – národné spektrum a i. (v súlade s úlohami, ktoré boli MS zverené štátom). Výška príspevku: 284 737,- EUR. Čerpané finančné prostriedky dotácie k 31.12.2023: 284 046,27 EUR. Nevyčerpané rozpočtované finančné prostriedky vo výške 690,73 EUR boli v zmysle zmluvných podmienok použité a vyčerpané v 1. štvrtroku 2024.

- **Finančné vzťahy a technická prevádzka** – projekt financoval časť nákladov Finančno-ekonomického útvaru MS a Technicko-investičného útvaru MS, ktoré zabezpečujú finančné vzťahy a prevádzku jednotlivých pracovísk a napomáhajú tak plneniu úloh MS. Výška príspevku: 443 032,- EUR. Čerpané finančné prostriedky k 31.12.2023: 402 693,02 EUR. Nevyčerpané rozpočtované finančné prostriedky vo výške 40 338,78 EUR boli v zmysle zmluvných podmienok použité a vyčerpané v 1. štvrtroku 2024, prevažne na výdavky za energie.
- **Veda a výskum Matice slovenskej** – projekt zahŕňal náklady spojené s činnosťou Slovenského literárneho ústavu MS a Slovenského historického ústavu MS, vedeckých pracovísk pre základný slovakistický výskum a Krajanského múzea Matice slovenskej. Náklady boli viazané na bežnú prevádzku, realizáciu súvisiacich podujatí, projektov a vydávanie publikácií. Výška príspevku: 93 155,- EUR. Čerpané finančné prostriedky k 31.12.2023: 93 155,- EUR
- **Požičovňa kostýmov a krojov** – zachovávanie, prezentácia a podpora tradičnej ľudovej kultúry, zachovávanie tradícií a zvykov, vzdelávanie ochotníckych divadelných súborov, matičných folklórnych súborov. Výška príspevku: 45 265,- EUR. Finančné prostriedky dotácie boli vyčerpané k 31.12.2023 v plnej výške.
- **Informačné ústredie MS** ako organizačné a koordinačné, výkonné a metodické ústredie pre mediálnu, informačnú, vzdelávaciu a propagačnú činnosť MS. Projekt zahŕňal náklady spojené so zabezpečením dokumentácie matičných aktivít, vedením internetovej stránky, propagáciou, denným monitoringom a výrobou krátkych videí. Výška príspevku: 26 101,- EUR. Finančné prostriedky dotácie boli k 31.12.2023 čerpané vo výške 26 024,70 EUR. Nevyčerpané rozpočtované finančné prostriedky vo výške 76,30 EUR boli v zmysle zmluvných podmienok použité a vyčerpané v 1. štvrtroku 2024.
- **Archív Matice slovenskej** ako špecializovaný verejný archív v súlade so zákonom o MS vykonával všetky druhy odborných archívnych činností ako je zhromažďovanie – akvizícia a preberanie, evidencia, spracovávanie, ochrana a sprístupňovanie archívnych dokumentov, predarchívna starostlivosť a činnosť bádateľne a prevádzka Bibliotéky MS. Výška príspevku: 53 393,- EUR. Finančné prostriedky dotácie boli vyčerpané k 31.12.2023 vo výške 53 393,- EUR.
- **Aktivity Členského ústredia a oblastných stredísk MS a Strediska národnostných vzťahov Matice slovenskej** – v súlade so zákonom o MS plnia oblastné strediská v koordinácii s ČÚ MS úlohy v oblasti starostlivosti o členskú základňu, spracovanie podkladov na financovanie výdavkov z fondu Korunového účtu a interných grantov na podporu regionálnej kultúry. Projekt financoval časť prevádzkových nákladov oblastných stredísk a časť ich aktivít. Výška príspevku: 461 934,- EUR. Finančné prostriedky dotácie boli k 31.12.2023 čerpané vo výške

457 576,77 EUR. Nevyčerpané rozpočtované finančné prostriedky vo výške 4 357,23 EUR boli v zmysle zmluvných podmienok použité a vyčerpané v 1. štvrtroku 2024.

- **Ostatné kultúrne aktivity** – projekt pre podporu rozpočtovej kapitoly Hlavné aktivity MS 2023 podporil náklady spojené s realizáciou matičných podujatí a podujatí a projektov nadregionálneho významu. Výška príspevku: 48 600,- EUR. Finančné prostriedky dotácie boli k 31.12.2023 vyčerpané v plnej výške.

Čerpanie rozpočtu MS 2023

Výdavky rozpočtu MS v roku 2023 rozpočtované vo výške 1 852 654,- EUR dosiahli výšku čerpania spolu 1 845 228,- EUR. Pri poslednom rozpočtovom opatrení bol rozpočet výdavkov schválený so schodkom 7 400,- EUR, nakoľko nebol výhľad príjmov na jeho vyrovnanie a jedinou cestou boli úspory v už plánovanom čerpaní, a to za krátke obdobie konca rozpočtového obdobia roka (10-12/2023). To sa nakoniec podarilo čiastočne realizovať a pri celkových dosiahnutých príjmoch vo výške 1 842 327,- EUR sa podarilo znížiť schodok rozpočtu na sumu 2 901,- EUR, ktorý bol priebežne vykrytý z mimorozpočtových zdrojov.

Pri pomerne vyrovnanom celkovom čerpaní rozpočtu (čerpanie 99,60 %) bol vykázaný celkový rozpočtový schodok 2 901,- EUR najmä vďaka nižšiemu čerpaniu rozpočtu výdavkov, ale na druhej strane nižším vlastným príjmom než bolo plánované. Napriek tomu vznikli pri čerpaní niektorých jednotlivých kapitol prečerpania, ktoré však boli kompenzované nedočerpanými kapitolami alebo vyššími príjmami.

Možno konštatovať, že v jednotlivých nákladových kapitolách bolo vzhľadom na potreby jednotlivých útvarov, ale aj nie celkom optimálny vývoj v príjmoch rozpočtu stanovený rozpočet na minimálnu potrebnú úroveň s ambíciou dosiahnuť čo najlepší výsledok pri postupnej optimalizácii rozpočtu MS. Dosiahnutý výsledok čerpania rozpočtu je výsledok niektorých ďalších úsporných opatrení, optimalizácie niektorých nákladov, ale aj ich obmedzenie. Osobitné úsporné opatrenia sa taktiež realizovali za účelom nedočerpania rozpočtu niektorých nákladov, aby sa následne preniesli ako nedočerpaná časť dotácie MK SR na začiatok roka 2023, kde mohli byť v rámci rozpočtu nasledujúceho roka čerpané a tak bolo možné vyhnúť sa rozpočtovému deficitu. Celkovo takto nedočerpané finančné prostriedky dotácie MK SR za r. 2022 boli vo výške 34 587,- EUR a prenesené do rozpočtu a čerpania na r. 2023. Významne vyššie čerpanie nákladov bolo v kapitolách – spotreba materiálu – 136,13 %, opravy a údržba 1 213 % (rozpočet 1870,- EUR, čerpanie 20 817,- EUR), opravy a investície 142,07% a niektorých ďalších. Vyššie čerpanie bolo ovplyvnené nárastom zvýšených a nutných potrieb nákupu opotrebovanej kancelárskej techniky, údržby a opráv budov, často už v havarijnom stave. Naopak výrazne nižšie čerpanie rozpočtu je v spotrebe energií 80,38 %, čo je o 34 451,- EUR menej než bol plánovaný rozpočet. Táto uspokojená suma bola použitá na čerpanie na výdavky za spotrebu energií najmä v 01-02/2024, t.j. v období kým MS ešte nedisponovala finančnými prostriedkami dotácie MK SR na rok 2024.

Mzdové náklady a zákonné sociálne poistenie ako rozpočtové kapitoly s najvyššou celkovou rozpočtovanou sumou (1 041 727,- EUR), ktorá tvorí 56,23 % celého rozpočtu MS sa podarilo čerpať v plánovaných hraniciach rozpočtu pri celkových výdavkoch 1 031 584,- EUR.

Celkové čerpanie voči rozpočtu výdavkov, ako aj čerpanie po jednotlivých rozpočtových kapitolách, je v prílohe č. 1 – Čerpanie rozpočtu za rok 2023.

Zhodnotenie čerpania nákladov v jednotlivých rozpočtových kapitolách:

Sekretariát predsedu a správcu MS, Vedné ústredie MS, Výbor MS, Predsedníctvo MS a Dozorný výbor MS – celkové čerpanie kapitoly 194 648,- EUR bolo vyššie než plán 167 196,- EUR. Vyššie čerpanie bolo najmä v položkách služby a mzdové náklady. Vyššie čerpanie rozpočtu je čiastočne výsledkom nízkych rozpočtov iných útvarov a kapitol, pričom niektoré výdavky na činnosť súvisiace s činnosťou konkrétneho útvaru, ale aj sekretariátu neboli účtované pre malý rozpočet tohto útvaru na jeho náklady, ale do nákladov Sekretariátu predsedu a správcu.

Vydavateľské aktivity MS – Slovenské národné noviny, Slovenské pohľady, Vydavateľstvo a ostatné periodiká – čerpanie týchto kapitol zahŕňa náklady spojené s aktivitami útvarov a celkovo za kapitolu došlo k mierne vyššiemu čerpaniu, ale v rámci malých odchýliek. Rozpočet: 293 099,- EUR, čerpanie: 300 938,- EUR.

Veda a výskum – Slovenský literárny ústav MS, Slovenský historický ústav MS a Stredisko národnostných vzťahov MS – čerpanie kapitol v súlade s plánom. Rozpočet: 101 879,- EUR, čerpanie: 98 321,- EUR

Archív MS – rozpočet zahŕňal bežné výdavky spojené so spracovaním fondov MS. Útvar celkovo čerpal rozpočet v súlade s plánom. Rozpočet: 57 073,- EUR, čerpanie: 57 265,- EUR.

Aktivity Členského ústredia MS a oblastných stredísk MS a Strediska národnostných vzťahov MS – rozpočet zahŕňal bežné výdavky spojené s činnosťou na podporu členskej základne MS a jej riadením. Celkové čerpanie rozpočtu bolo mierne nižšie (najmä energie a mzdové náklady). Rozpočet: 517 492,- EUR, čerpanie: 475 674,- EUR.

Informačné ústredie MS – rozpočet kapitoly okrem bežných nákladov súvisiacich s chodom pracoviska zahŕňal v službách denný monitoring (Slovakia Online). Rovnako z rozpočtu IÚ MS bola zabezpečovaná výroba krátkych videofilmov TV Matica. Čerpanie rozpočtu je pri menších odchýlkach takmer v súlade s plánom. Rozpočet: 28 104,- EUR, čerpanie: 27 897,- EUR.

Finančné vzťahy a technická prevádzka – Finančno-ekonomický útvar MS a správca, Technicko-investičný útvar MS – čerpanie rozpočtu útvaru bolo realizované v zmysle jeho činnosti zabezpečenia hospodárskej a technickej činnosti a súvisiacich režijných a správnych výdavkov celého ústredia MS. Čerpanie je v súlade s rozpočtom s mierne nižším čerpaním. Rozpočet 460 404,- EUR, čerpanie 457 993,- EUR.

Požičovňa kostýmov a krojov pri minimálnom rozpočte 48 386,- EUR čerpané 49 570,- EUR.

Hlavné aktivity (Ostatné kultúrne aktivity MS) – rozpočet na služby projektu hlavných aktivít bol plánovaný na 60 000,- EUR. Čerpaný bol vo výške 56 222,- EUR. Finančné prostriedky z tejto kapitoly boli použité na projekty významných výročí osobností a udalostí slovenských dejín. Časť nedočerpaných prostriedkov bola presunutá na dočerpanie na projekty hlavných aktivít MS v 01-03/2024.

Grant podpory regionálnych aktivít MO a ZO – rozpočet bol pre rok 2023 pôvodne plánovaný vo výške 57 400,- EUR. Vzhľadom na čerpanie a dodatočné zazmluvňovanie ďalších projektov mimo rozpočtový rámec bol rozpočet navýšený v 2. polroku 2023 rozpočtovým opatrením na 57 400,- EUR. O navýšenú sumu vykazoval rozpočet schodok a bolo nutné tento schodok vykryť. Celkovo bolo nakoniec vyčerpané 52 865,- EUR na rôzne kultúrne regionálne projekty členskej základne MO MS, pričom boli uhradené ďalšie projekty v celkovej sume 1 700,- EUR z rozpočtu korunového účtu MS.

Odbor Mladej Matice – v rámci podpory činnosti Odboru Mladej Matice bola rozpočtovaná suma 1 700,- EUR čerpaná v plnej výške.

Príspevky na rekreačné poukazy – v zmysle zákona poskytla Matica slovenská zamestnancom preplatenie časti nákladov na rekreáciu vo výške 4 280,- EUR, ktoré boli rozpočtované vo výške 3 500,- EUR.

Záver

Rok 2023 v Matici slovenskej bol rokom, kedy pokračovala Matica slovenská vo svojej činnosti pri obmedzených zdrojoch príjmov. Celková poskytnutá štátna dotácia MK SR bola vo výške 1 606 194,- EUR, z toho dodatočne 100 694,- EUR na zvýšené ceny energií, čo bolo oproti roku 2022 (1 377 600,-EUR) viac o 228 594,- EUR, na viac z podpory na zvýšené ceny energií v podobe energošekov z MH SR získala MS v priebehu roka ďalších 5 794,- EUR. Ani takáto podpora pri vlastných príjmoch 136 722,- EUR pre Maticu slovenskú nebola dostatočná pre rozvoj a udržiavanie jej činnosti v spoločnosti.

Možnosti ďalšieho pôsobenia a činnosti MS boli a budú do veľkej miery závislé od budúcej štátnej podpory ako aj príjmov z Neografie, a. s. Významné vlastné príjmy však zabezpečuje aj činnosť Vydavateľstva Matice slovenskej, s. r. o., a Požičovňa kostýmov a krojov MS. Trvalým riešením pre dostatočné finančné zabezpečenie činnosti a plnenia úloh Matice slovenskej v spoločnosti, udržateľnosti majetku inštitúcie je hľadanie a získavanie ďalších významnejších zdrojov financovania svojej činnosti v podobe grantov a príspevkov zo samospráv, či iných inštitúcií a subjektov a samozrejme snaha a argumentácia výsledkov svojej činnosti voči spoločnosti, štátu a MK SR, aby v ďalších obdobiach prišlo k prehodnoteniu výšky dotácie pre inštitúciu a táto bola navyšovaná s ohľadom na rastúce náklady tovarov a služieb, minimálnych miezd a inflácie. Aby si Matica slovenská udržala ekonomickú stabilitu je nutné v ďalších obdobiach prispôsobiť svoju činnosť, rozsah majetku, jeho údržby, ale i personálne kapacity svojim ekonomickým možnostiam.

Schválil Výbor Matice slovenskej na svojom zasadnutí dňa 19. októbra 2024 v Bratislave.